

Behorend bij raadsbesluit Programmarekening 2023

Marjolein van Egeraat
Griffier van Teylingen

Digitaal ondertekend door Marjoleine van Egeraat
op 04-07-2024

Samen maken wij Teylingen

Programmarekening 2023

Teylingen. *Moderne dorpen midden in de wereld*

gemeente
TEYLINGEN

Inhoudsopgave

Voorwoord 4
Rekening in één oogopslag 5
Leeswijzer 6
1 Programmaplan 8
1.1 Programma 1 Samenleven 9
1.1.1 Vitaliteit 11
1.1.2 Talentontwikkeling 14
1.1.3 Zorg voor elkaar 19
1.1.4 Werk en inkomen 24
1.1.5 Opgroeien en opvoeden 29
1.1.6 Thuis wonen 35
1.1.7 Hulp bij meedoen 39
1.1.8 Verbonden partijen 41
Beleidsindicatoren 42
1.1.10 Kaderstellende stukken 46
1.1.11 Wat heeft het gekost? 47
1.2 Programma 2 Leefomgeving 50
1.2.1 Veiligheid 52
1.2.2 Mobiliteit 59
1.2.3 Wonen 62
1.2.4 Implementatie Omgevingswet 66
1.2.5 Gebiedsontwikkeling 68
1.2.6 Openbare ruimte en duurzaamheid 69
1.2.7 Verbonden partijen 75
Beleidsindicatoren 76
1.2.9 Kaderstellende stukken 79
1.2.10 Wat heeft het gekost? 80
1.3 Programma 3 bedrijvigheid 82
1.3.1 Lokale economie 84
1.3.2 Regionale economie 86
1.3.3 Verbonden partijen 88
Beleidsindicatoren 89
1.3.5 Kaderstellende stukken 90
1.3.6 Wat heeft het gekost? 91
1.4 Programma 4 Bestuur en ondersteuning 92
1.4.1 Regionale samenwerking 93
1.4.2 Dienstverlening, participatie & communicatie 95
Verbonden partijen 101

Beleids- en prestatie-indicatoren 102
1.4.5 Kaderstellende stukken 104
1.4.6 Wat heeft het gekost? 105
1.5 Algemene dekkingsmiddelen 106
1.5.1 Overhead 109
1.5.2 Vennootschapsbelasting 109
1.5.3 Wat heeft het gekost? 110
2 Paragrafen 111
Paragraaf lokale heffingen 112
Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing 117
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen 122
Paragraaf financiering 132
Paragraaf bedrijfsvoering 137
Paragraaf verbonden partijen 142
Paragraaf grondbeleid 155
Paragraaf duurzaamheid 167
Paragraaf open overheid 168
Paragraaf opvang ontheemden 169
Financiële jaarrekening 171
3.1 Balans 171
Totaaloverzicht resultaat per programma 174
3.3 Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening 175
3.4 Toelichting op de balans 180
3.5 Toelichting op de programma's 197
1. Samenleven 197
2. Leefomgeving 210
3. Bedrijvigheid 217
4. Bestuur en ondersteuning 220
Algemene dekkingsmiddelen 223
Overzicht van incidentele baten en lasten 226
3.7 Structureel evenwicht 239
3.8 Rechtmatigheidsverantwoording 239
Bijlage 1: SISA-verantwoording 241
Bijlage 2: Overzicht investeringskredieten 261
Bijlage 3: Wet Normering Topinkomens 278
Bijlage 4 Risico-inventarisatie 280
Bijlage 5: Overhevelingen 288
Bijlage 6: Overzicht baten en lasten per taakveld 296
Bijlage 7: Overzicht mutaties van de reserves 304

Voorwoord

Het college van burgemeester en wethouders presenteert de jaarrekening 2023. Hierin kunt u zien met welke activiteiten we ons beleid hebben uitgevoerd en hoe we het geld van de gemeente hebben uitgegeven in 2023. Wij leggen hiermee als college verantwoording af over het gevoerde beleid. Uitgangspunt van deze verantwoording is de door de raad vastgestelde begroting 2023.
In deze jaarrekening geeft het hoofdstuk 'Rekening in één oogopslag', op hoofdlijnen inzicht in de financiële resultaten over het in 2023 gevoerde beleid. Er zijn flinke stappen gezet op het gebied van: veiligheid, wonen, onderwijs, duurzaamheid en positieve gezondheid. Zo is de bouw van de nieuwe woonwijk Hooghkamer in Voorhout afgerond en zijn in Sassenheim zijn alle voorbereidingen getroffen om in 2024 te kunnen gaan bouwen aan 'De Bloementuin'. Dit nieuwbouwproject zorgt voor 56 duurzame woningen: volledig gasloos, goed geïsoleerd, uitgerust met de meest moderne en energiezuinige installaties. In 2023 kwam de Community Aanpak bijeen: gemeente, vrijwilligers en maatschappelijke partners denken in dit netwerk samen na over oplossingen voor inwoners die het moeilijk hebben. Ook aan de nieuwe integrale Veiligheidsnota is in 2023 hard met elkaar gewerkt. Door beperkte menskracht en geld kunnen we niet alles even intensief doen en moeten we keuzes maken in wat we prioriteit geven. Daarom is er samen met inwoners, ondernemers, professionals en de raadsleden gekeken welke veiligheidsthema's de komende jaren extra aandacht verdienen.

Complexe maatschappelijke opgaven

De gemeente heeft te maken met een toenemend aantal complexe maatschappelijke opgaven. Opgaven waarbij de vraag om een oplossing rechtstreeks of via de landelijke overheid bij de gemeenten wordt neergelegd, boven op het reguliere werk. Zo heeft de opvang van Oekraïense vluchtelingen ook in 2023 veel inspanning gevraagd van zowel de organisatie als vrijwilligers en maatschappelijke partners in Teylingen. In veel gevallen is een voldoende resultaat alleen haalbaar door samen te werken met onze partners en daarbij elkaars kwaliteiten zo goed mogelijk te benutten.
Ondanks het positieve jaarresultaat zien we tegelijkertijd belangrijke zorgelijke ontwikkelingen. Alles wordt duurder, ook voor de gemeente. Schaarse materialen en krapte op de arbeidsmarkt zorgen ervoor dat werkzaamheden en projecten vertraging oplopen of stil komen te liggen. De druk op de woningmarkt blijft hoog. We blijven bouwen voor alle doelgroepen. Deze ontwikkelingen leiden tot onzekerheden en hebben een direct effect op het financieel meerjarenbeeld. We gaan een periode tegemoet waarin we lastige keuzes moeten maken om ambities waar te kunnen maken. Bij deze keuzes willen we onze inwoners, ondernemers en verenigingen betrekken, want samen maken we Teylingen.

Oog voor iedereen

Het raadsprogramma, de coalitieafspraken en het collegewerkprogramma hebben alle drie dezelfde titel: "Samen maken wij Teylingen". Hierbij hebben we oog voor iedereen, juist in onzekere tijden. We willen dat onze inwoners, jong en oud, prettig kunnen leven in Teylingen. Zo voeren we de energietransitie uit en omarmen de circulaire economie, waarin spullen en grondstoffen zoveel mogelijk worden hergebruikt. En zorgen we dat er woningen komen, die passen bij de behoefte en het budget van onze inwoners.
Dit is de tweede jaarrekening waarin wij in deze samenstelling als college verantwoording afleggen. Als college hebben we de ambitie om aansluiting te vinden bij onze inwoners, samen te werken, zodat wij de noodzakelijke flexibiliteit kunnen genereren om in te spelen op de wisselende omstandigheden en vragen. Tegelijkertijd moeten wij de slagkracht leveren om de opgaven aan te pakken waarmee we worden geconfronteerd, en willen we maatschappelijke waarde leveren.
De huidige verantwoording is ingedeeld naar de programma's zoals we die kennen vanuit de door de raad vastgestelde meerjarenbegroting 2023-2026. Deze programma's zijn:

1) Samenleven: De voortgang binnen de opgaven die zijn opgenomen in de Maatschappelijke agenda Teylingen.

2) Leefomgeving: De voortgang van de opgaven die te maken hebben met de (schaarse) ruimte, woningmarkt, ondermijning, recreatie, infrastructuur en mobiliteit, klimaat, biodiversiteit en klimaatadaptatie.

3) Bedrijvigheid: De voortgang van de opgaven die te maken hebben met regionale economie, lokale economie, recreatie en toerisme en de bollensector

4) Bestuur en ondersteuning: De voortgang van de opgaven die we hebben als lokale bestuurders in de regionale samenwerking, de samenwerking in de Duin- en bollenstreek en de kwaliteit van onze dienstverlening.

Tot slot

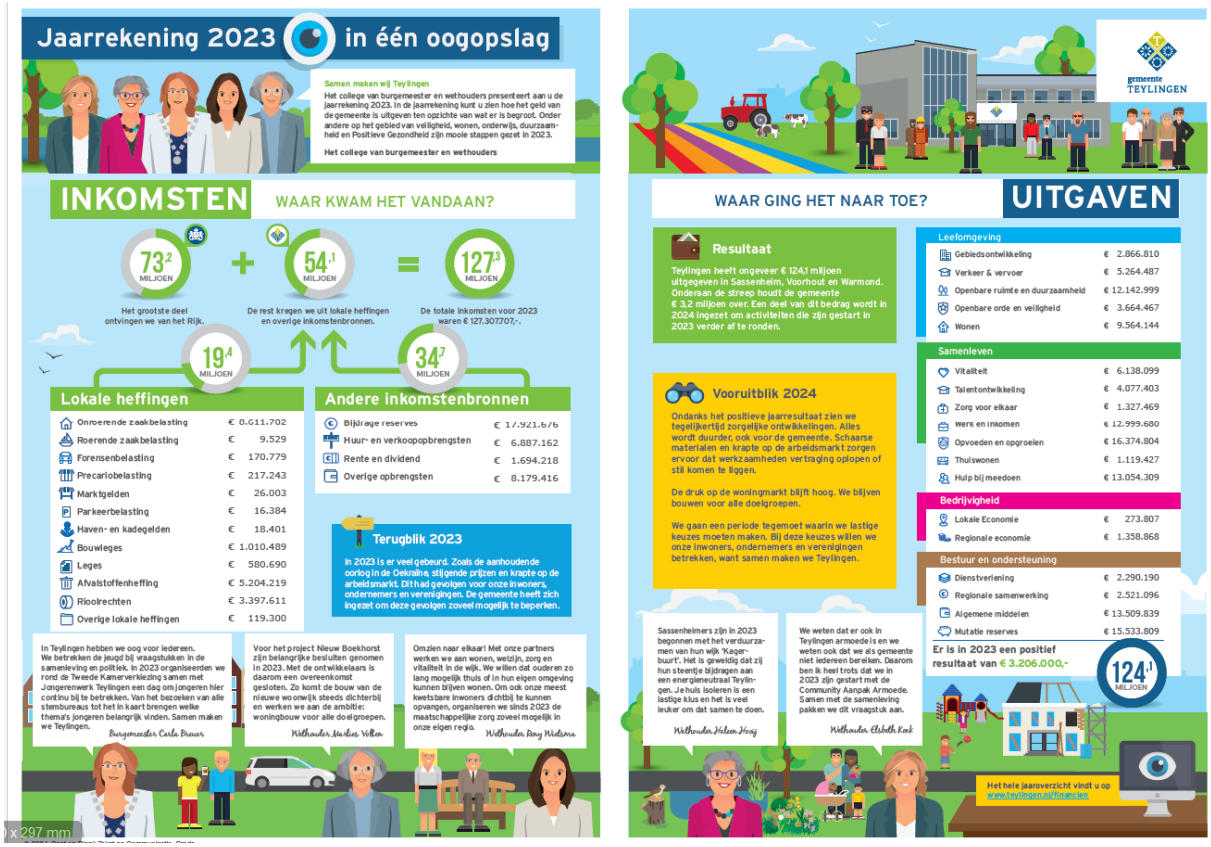
Namens het gemeentebestuur willen we onze waardering uitspreken aan iedereen die heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van deze jaarrekening en de behaalde resultaten in 2023. Niet alleen de organisatie HLTsamen, maar ook alle inwoners, partners en bedrijven. Samen blijven we streven naar een gemeente waar iedereen zich thuis voelt en kansen krijgt om zich te ontwikkelen.
Namens het college van burgemeester en wethouders,
M.E.I. Volten, wethouder financiën.

Rekening in één oogopslag

Inleiding

De gemeente maakt elk jaar een jaarrekening om te laten zien waaraan zij het afgelopen jaar geld heeft besteed, als verantwoording naar onze inwoners.
In de jaarrekening 2023 doen wij als college verslag van onze activiteiten en resultaten in 2023.
Uitgangspunt van onze verantwoording is de door de raad vastgestelde meerjarenbegroting 2023.

De rekening in één oogopslag geeft op hoofdlijnen inzicht in de financiële resultaten over het gevoerde beleid in 2023. Het saldo van de jaarrekening Teylingen 2023 bedraagt € 3.206.000 positief.

Leeswijzer

Inleiding

De inrichting van de programmarekening wordt door het Besluit begroting en verantwoording (BBV) voorgeschreven en bestaat uit het jaarverslag (beleid) en de jaarrekening (financiën). Het jaarverslag bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

Programmaplan

Het door de raad vastgestelde programmaplan geeft de onderstaande programma-indeling:

1. Samenleven
2. Leefomgeving
3. Bedrijvigheid
4. Bestuur en ondersteuning

Gevolgd door het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen.

Met deze indeling van de programma's en de daarbinnen opgenomen thema's ontstaat een logische clustering van beleid, waarmee de integraliteit wordt vergroot en de programmasturing wordt versterkt. Ook ontstaat er meer aansluiting tussen het coalitieakkoord, het collegewerkprogramma en de programmabegroting.

In elk programma wordt per thema inzicht gegeven in de te bereiken doelstellingen ("wat wilden we bereiken"). Vervolgens wordt met de activiteiten ("wat hebben we daarvoor gedaan") aangegeven hoe we deze doelstellingen hebben bereikt. Deze activiteiten hebben dit jaar onze speciale aandacht gehad. Reguliere, jaarlijks terugkerende taken waarover geen verdere bijzonderheden over te vermelden zijn, zijn niet in de programma's opgenomen.

De stoplicht-aanduiding laat in één oogopslag zien wat de stand van zaken is van een activiteit. De actiepunten die nieuw zijn ten opzichte van het collegewerkprogramma, zijn voorzien van een markering.

Legenda stoplichtrapportage	
Status	Kleur
Volgens planning nog niet gestart	
Vertraging met financiële consequenties of kan niet worden uitgevoerd.	
Vertraging zonder financiële consequenties	
In uitvoering / loopt volgens planning	
Afgerond / bestaand beleid wordt gecontinueerd.	

Elk thema wordt afgesloten met de verplichte beleidsindicatoren en, waar van toepassing, prestatie-indicatoren. De beleidsindicatoren zijn verplicht voorgeschreven gegevens die een trend kunnen signaleren. Deze gegevens worden voornamelijk vanuit externe bronnen verkregen. Deze informatie is ook beschikbaar op www.waarstaatjegemeente.nl.

Elk programma wordt afgesloten met het financiële overzicht "Wat heeft het gekost?". In dit overzicht staan per thema de lasten en baten vermeld. Dit geldt ook voor de mutaties op de reserves. Alle lasten zijn negatief opgenomen en alle baten positief. In de tabellen waar de bedragen afgerond zijn op € 1.000 kunnen afrondingsverschillen in totaaltellingen voorkomen. Na de vier programma's wordt inzicht gegeven in de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting.

Paragrafen

Naast het programmaplan geven de paragrafen een totaaloverzicht van de in de diverse programma's opgenomen elementen. Zoals de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen of Verbonden partijen. Wij gebruiken in de opzet de standaard indeling van het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

Jaarrekening

De financiële jaarrekening bestaat onder meer uit de grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening, een totaaloverzicht van de lasten en baten inclusief toelichting, de balans inclusief toelichting, een overzicht van de investeringen, de bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen en een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde lasten en baten per taakveld.

1 Programmaplan

1.1 Programma 1 Samenleven

Trends en ontwikkelingen

Maatschappelijke agenda (MAG)
Samen met inwoners en organisaties hebben we gekeken wat we willen bereiken op verschillende maatschappelijke thema's. Denk hierbij aan Vitaliteit, Zorg voor elkaar, Opgroeien en Opvoeden en Werk & Inkomen. We hebben met elkaar ambities gemaakt: doelen die we de komende jaren met elkaar willen bereiken. Om die ambities te kunnen bereiken, hebben we elkaar hard nodig. Samen werken we aan de grote thema's waar we de komende jaren voor staan. In 2023 is samen met maatschappelijke partners gewerkt aan het realiseren van deze ambities. Hier zijn ook steeds vaker bewoners, bewonersinitiatieven en verenigingen bij betrokken.

Stand van zaken 'herijking subsidiebeleid':
In het 3e en 4e kwartaal van 2023 is met externe ondersteuning en expertise gewerkt aan de herijking (van de bouwstenen) van het gemeentelijke subsidiebeleid. Dit geldt voor alle 3 de HLT-gemeenten en wordt mede vorm gegeven op basis van de aanbevelingen van het Rekenkameronderzoek Subsidiebeleid gemeente Teylingen uit 2022.
Deze opdracht bevat meerdere elementen. Allereerst wordt de koppeling met de Maatschappelijke Agenda (MAG) versterkt. Daarnaast wordt gewerkt aan uitbreiding en flexibilisering van de manieren van subsidiëren en wordt er waar mogelijk ook een efficiencyslag gemaakt.
De beleidsvoorstellen zijn uiteindelijk in januari 2024 opgeleverd en zijn waar nodig in het 1e halfjaar 2024 in besluitvorming gebracht. De voorstellen worden van kracht met in gang van het subsidiejaar 2025.

Stand van zaken 'kostenbeheersing Sociaal Domein':
Begin 2023 is de aanpak kostenbeheersing sociaal domein gestart. Deze aanpak bestaat uit een spoor Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en een spoor Jeugd. Voor de Wmo is in 2022 gestart met verkennende bijeenkomsten met gemeenteraden. De voorstellen zijn uitgewerkt en in oktober 2023 heeft het Dagelijks Bestuur van de ISD Bollenstreek besloten tot de invoering van Hulp bij het huishouden (HbH) -light vanaf 1 november 2023 en het toepassen van de PxQ methode (prijs voor elk uur geleverde zorg) vanaf 1 april 2024.

De aanpak voor jeugd ligt iets complexer aangezien we te maken hebben met veel actoren. Er is in 2023 gewerkt aan de lokale, regionale en de samenwerking in de keten. Ook zijn er verschillende voorstellen voorbereid. Verdere besluitvorming op deze thema's vindt plaats 2024. De kostenbesparingen worden op zijn vroegst zichtbaar in 2025 en 2026. Met alle partners in de keten is in 2023 een werkconferentie gehouden. Eén van de afspraken is om de samenwerking in de keten nog meer te verbeteren. Deze afspraken worden in 2024 uitgewerkt en in uitvoering genomen.

Integrale verordening sociaal domein
Door de gestelde prioriteiten en de beperkte ambtelijke capaciteit is er in 2023 nog geen begin gemaakt met de Integrale verordening. Wel zijn de voorbereidingen getroffen, zodat in 2024 gestart kan worden met het maken van deze nieuwe verordening.

Werk en inkomen
Er is een goede samenwerking opgezet met Provalu, het Jongerenpunt en mbo Rijnland voor het actief begeleiden van jongeren naar de arbeidsmarkt. Ook in 2023 is de taakstelling ruim gehaald.

Via de Nederlandse Schuldhulproute en Geldfit zijn inwoners (anoniem) geholpen met persoonlijk advies en/of tips. Inwoners worden doorverwezen naar lokale schuldhulpverlening. Ook zijn we in 2023 gestart met het aanbieden van saneringskredieten, waardoor inwoners minder stress ervaren

Integrale toegang

Vanuit transformatiemiddelen hebben we ingezet op een kwaliteitsimpuls bij de lokale toegang: Stichting Voor ieder 1. Een gedragswetenschapper en een kwaliteitsmedewerker hebben het team versterkt. De gedragswetenschapper heeft onder meer een spreekuur voor ingewikkelde casuïstiek en wordt betrokken bij veiligheidsvraagstukken. De kwaliteitsmedewerker zorgt onder meer voor betere werkprocessen, communicatie en rapportages.

We hebben de sociale kaart in 2023 geïmplementeerd op basis van de 6 pijlers van Positieve Gezondheid.

Brede SPUK/Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

De Brede-SPUK is een regeling van het Rijk. Een aantal uitkeringen wordt door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) gebundeld in 1 specifieke uitkering: Brede SPUK. Gemeenten kunnen dit geld inzetten voor het stimuleren van gezondheid, sport & bewegen, preventie en het versterken van de sociale basis.
Om in aanmerking te kunnen komen voor deze regeling is een plan van aanpak gemaakt: Vitaliteit op één in Teylingen. Dit plan is in oktober 2023 goedgekeurd door het ministerie van VWS. Daarmee kunnen we met name binnen de Maatschappelijke Agenda (MAG) op de 2 pijlers Vitaliteit en Zorg voor Elkaar de komende jaren meer bereiken.

1.1.1 Vitaliteit

Wat wilden we bereiken?

Doel: De gezonde keuze moet de makkelijke keuze worden. We willen een fysieke en sociale omgeving die uitnodigt tot gezond gedrag

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	De brede maatschappelijke agenda sluit aan bij de begrippen 'brede welvaart' en 'Positieve Gezondheid' en staat voor een opgave gerichte en integrale aanpak.	Deze activiteit wordt vanuit de campagne Viteylingen en de Vitaliteitstafel vormgegeven. In 2023 zijn daar de ambities van de Brede SPUK-regeling 2023-2026 aan toegevoegd en vastgelegd in het plan van aanpak GALA 'Vitaliteit op één in Teylingen'. Daarmee willen we in co-creatie met de werkvelden Sport & Bewegen, Cultuur, Welzijn en preventieve gezondheid, een gezonde en actieve leefstijl bevorderen. Het vormt daarnaast het nieuwe fundament voor de werkwijze van de Vitaliteitstafel en de campagne voor de periode 2024-2026.	
A2	Met onze partners dragen we bij aan de uitvoering van het leefstijlakkoord Viteylingen	Met het programma Viteylingen geven wij uitvoering aan projecten die bijdragen aan een gezonde, sportieve en vitale levensstijl.	
A3	"Iedereen doet mee" – stimuleren wij door burgerinitiatieven te ondersteunen, waar daar ruimte voor is.	De Vitaliteitstafel (onder regie van het programma Viteylingen) honoreert lokale initiatieven die bijdragen aan een gezonde leefomgeving. In 2023 zijn 10 initiatieven gehonoreerd.	
A4	Het monitoren, sturen en rapporteren van de taken die zijn belegd bij de verschillende (uitvoerings)partners.	Monitoring en rapportage vindt plaats vanuit het programma Viteylingen. De monitor inrichten op basis van data staat gepland voor 2024.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Onze inwoners worden gezonder ouder, zowel fysiek als mentaal, en hebben meer gezonde levensjaren door levenslang te investeren in een positieve en gezonde leefstijl

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	In de omgevingsvisie formuleren we onze doelen voor een gezonde leefomgeving, met voldoende ruimte voor sport en beweging. Dit doen we door zowel accommodaties als buitenruimte uitdagend te maken: dat nodigt uit tot bewegen.	Binnen het plan van aanpak GALA 'Vitaliteit op één in Teylingen' is deze actie opgenomen. De voorzet voor een 'rondje Teylingen' is gemaakt in 2023. De realisatie hiervan vindt plaats in 2024 en 2025.	
B2	We stimuleren bij het ontwikkelen van sportvoorzieningen het multifunctionele gebruik.	Dit blijft een doorlopend doel. De herinrichting van sport- en recreatiepark Elsgeest is gebaseerd op multifunctioneel gebruik van deze locatie. In 2023 is de herinrichting van de sportvelden afgerond en is de groeninfrastructuur aangelegd.	
B3	We gaan door met het ondersteunen en het uitrollen van "de sportieve routes" in de openbare ruimte. Hierbij betrekken wij de buurtsportcoaches, vanuit het programma Viteylingen.	Deze activiteit is in 2023 opgenomen in het plan van aanpakGALA, maar nog niet gerealiseerd. In 2024 wordt een 'rondje Teylingen' verder ontwikkeld.	
B4	We geven uitvoering aan het sport- en beweegbeleid. We voeren acties uit de sportnota "Teylingen sportbeleid" uit. Dit draagt integraal ook bij aan diverse ander pijlers zoals: Talentontwikkeling, Zorg voor Elkaar, Opgroeien en Thuis wonen.	In 2023 is uitvoering gegeven aan het project 'Model Sport en Onderwijs Teylingen'. Hieraan hebben 10 basisscholen meegedaan. En hebben de buurtsportcoaches van de Combibrug Sport-, beweeg-, en cultuuractiviteiten rondom het onderwijs uitgevoerd.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Regionaal Bureau Leerplicht (RBL: onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek GR KDB (Provalu) HECHT (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Onderwijsveld Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug Welzijn Teylingen Welzijnskwartier Serviceorganisatie Zorg (SoZ) en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, zoals Bibliotheek Bollenstreek, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, historische verenigingen The Pando Network

1.1.2 Talentontwikkeling

Wat wilden we bereiken?

Doel: Talenten van inwoners worden meer benut

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	We voeren acties uit de cultuurnota 'Cultuur raakt alles' uit. Dit draagt integraal ook bij aan andere pijlers waaronder: Vitaliteit, Zorg voor Elkaar, Opgroeien en Opvoeden en Thuis wonen.	Voor de uitvoering van de nota 'Cultuur raakt alles' is in oktober een cultuurweek georganiseerd en een Actiekrant gemaakt. Hierbij zijn vele culturele verenigingen en maatschappelijke partners betrokken. Het doel hiervan is het versterken en door ontwikkelen van de bijdrage van kunst en cultuur aan de ambities van de Maatschappelijke Agenda (MAG).	
A3	Met onze partners werken we ambities uit om te komen tot een leven lang ontwikkelen en persoonlijke ontplooiing. Wij stimuleren verbindingen van de cultuursector met zorg, welzijn, onderwijs en het bedrijfsleven.	Er is een actieweek voor cultuur in Teylingen georganiseerd, waarin verbinding en samenwerking zijn gezocht met zorg, welzijn, onderwijs en het bedrijfsleven. Bestaande programma's zijn versterkt, nieuwe initiatieven in gang gezet en er is gebouwd aan een nieuw cultureel platform voor Teylingen.	
A3	We voeren de acties uit het regionale convenant Bondgenootschap voor Geletterdheid uit.	Over de acties rondom (laag)geletterdheid wordt gerapporteerd bij pijler 4: Werk en inkomen.	
A4	In de omgevingsvisie formuleren we onze doelen voor een aantrekkelijk kunst- en cultuurklimaat.	In de omgevingsvisie is het belang van kunst en cultuur in de omgeving opgenomen.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Iedereen kan lezen, schrijven, rekenen, met geld en computers omgaan

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	Wij benutten de Bibliotheek Bollenstreek als facilitator voor cultuur en sociaal domein.	De bibliotheek is een laagdrempelig toegankelijke publieke voorziening voor alle inwoners van Teylingen om te lezen, leren, werken, ontwikkelen en ontmoeten. In 2023 zijn door de bibliotheek diverse activiteiten georganiseerd die bijdragen aan: - Bevordering taalvaardigheid en bestrijden van laaggeletterdheid; - Digitale inclusie ter bevordering van zelfredzaamheid; - Bevordering taalontwikkeling voor de jeugd ; - Community Library: praatgroepen, workshops, debatten, exposities.	
B2	Organiseren van een maatschappelijk debat.	Bij de Actieweek Cultuur, die in oktober is georganiseerd, is met diverse maatschappelijke organisaties en bewoners het belang van kunst en cultuur in de nabije omgeving verkend.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Iedereen, jong en oud, krijgt kansen en wordt gestimuleerd tot een zinvolle vrijetijdsbesteding

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	Organisatie van de Kunstweek.	In november 2023 is in Warmond de Kunstweek georganiseerd met onder andere voorstellingen, exposities, lezingen, muziek en workshops. Dit jaarlijks terugkerend evenement wordt georganiseerd door vrijwilligers.	
C2	Aanstellen van culturele aanjagers (arrangeurs) voor activiteiten en programma's.	Het bureau 'Ministerie van verhalen' is aangesteld als aanjager van de Actieweek Cultuur in oktober 2023.	
C3	Oprichten van een cultureel platform	Er is een cultureel platform opgericht tijdens de Actieweek Cultuur in oktober 2023. De afspraken en ideeën die tijdens deze actieweek zijn gemaakt, worden verder uitgewerkt in 2024. Hiervoor is in 2024 een vervolgbijeenkomst gepland, waarbij het cultureel platform verder wordt ingericht.	
C4	Uitzetten van een kunstroute (Teylingen-breed).	Er is een Jan Steen-wandeling georganiseerd door initiatiefnemers in Warmond. Het initiatief voor uitbreiding van deze kunstroute in 2024 met een fiets- en/of vaarroute ligt bij de verenigingen en initiatiefnemers.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Meer kinderen en volwassenen kunnen kennismaken met diverse vormen van expressie en culturele uitingen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
D1	Basisscholen nemen deel aan Programma Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024 en Verwonder om de Hoek.	In 2023 hebben de leerlingen van de basisscholen in Teylingen deelgenomen aan het Programma 'Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024' en 'Verwonder om de Hoek'.	
D2	Plaatsen beeldende kunst in de openbare ruimte.	Voor het Molentochtpark is gestart met het proces om een beeldend kunstwerk in het park te plaatsen. Uit alle inschrijvingen zijn drie kunstenaars geselecteerd om een schetsontwerp te maken en te presenteren aan de kunstcommissie. Aan een van deze drie kunstenaars wordt de definitieve opdracht verleend. De verwachting is dat het kunstwerk wordt geplaatst in het eerste kwartaal van 2025.	
D3	Er is een ruim en gevarieerd cultureel aanbod.	In Teylingen zijn er verschillende culturele verenigingen met een rijk aanbod op het gebied van zang, dans, muziek en podiumkunsten.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Er zijn in de buurten voldoende gelegenheden om elkaar te ontmoeten, te bewegen en voor cultuurparticipatie: kleinschalig, laagdrempelig, toegankelijk en betaalbaar.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
E1	Er zijn voldoende accommodaties en voorzieningen, zoals theaters en multifunctionele gebouwen.	Het huidige accommodatiebeleid is aan vernieuwing toe. In 2024 wordt nieuw accommodatiebeleid opgesteld.	
E2	Inzetten van kunstvouchers.	Op basis van 'Welzijn op Recept' kunnen huisartsen via Welzijn Teylingen passend aanbod binnen kunst en cultuur aanbieden.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek Provalu Hecht (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Onderwijsveld Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug, Welzijn Teylingen Welzijnskwartier SoZ en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, zoals Bibliotheek Bollenstreek, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, historische verenigingen

1.1.3 Zorg voor elkaar

Wat wilden we bereiken?

Doel: Inwoners zijn (meer) betrokken bij hun buurt en kijken naar elkaar om

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	We faciliteren en stimuleren buurtwerk dat is gericht op elkaar kennen en naar elkaar omzien.	In 2023 hebben wij Burendag, NLdoet, adoptiegroen en 'Idee kom er mee' ondersteund. Daarnaast hebben wij ook in 2023 inwoners, verenigingen en bedrijven met complexe vragen ondersteund, hen binnen de organisatie wegwijs gemaakt en gekoppeld aan onze samenwerkingspartners.	
A2	We moedigen buurtinitiatieven aan, bijvoorbeeld met onze contactfunctionaris en wijkavonden.	Doorlopend proces	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Jong en oud voelt zich prettig en veilig in de wijk en op straat. Voor deze ambitie werken we samen met Openbare Orde en Veiligheid.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	We zetten outreachend jongerenwerk in.	Jongerenwerkers doen hun werk zoveel mogelijk in de leefwereld van de jongeren.	
B2	We zetten de ervaringen uit het uitvoeringsprogramma maatschappelijke zorg 'Omzien naar elkaar' in om de leefbaarheid en veiligheid te verbeteren.	Maatschappelijke zorg werkt samen met de afdeling Openbare Orde en Veiligheid (OOV). In de wijken worden Bemoeizorg, de Wijk-GGD en 'GGZ- in de wijk' ingezet.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Minder mensen voelen zich eenzaam

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	We voeren het plan lokale aanpak eenzaamheid uit in samenwerking met maatschappelijke partners en werken aan de doorontwikkeling van de aanpak van eenzaamheid.	Tijdens de Week van verbinding en ontmoeting in oktober 2023 zijn meer dan 35 activiteiten uitgevoerd. Stichting Welzijn Teylingen heeft met een brede groep van ongeveer 20 organisaties een structuur voor een eenzaamheidsaanpak neergezet. Aan het eind van 2023 is een aanzet gegeven voor een nieuwe versie van het plan van aanpak Eenzaamheid. De verwachting is dat dit in het tweede kwartaal van 2024 gereed is.	
C2	We faciliteren en stimuleren laagdrempelige ontmoetingen.	De Stichting Welzijn Teylingen organiseert in de buurtkamers in de dorpskernen ontmoetingsbijeenkomsten voor ouderen. Welzijnskwartier organiseert laagdrempelige inlopen in onder meer de jongerencentra Fascinus (Sassenheim) en Ex-Voto/@Hok. Kenmerken van de ontmoetingsactiviteiten zijnhet vergroten van de sociale vaardigheid van de deelnemers en het versterken van de netwerken van de jongeren en ouderen.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: De draagkracht en draaglast van mantelzorgers zijn in balans

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
D1	We ondersteunen mantelzorgers met informatie en advies, begeleiding en hulp op maat via de Regeling ondersteuning mantelzorg en respijtzorg.	Stichting Welzijn Teylingen voert deze opdracht uit. Mantelzorgadviseurs van Welzijn Teylingen bieden een luisterend oor, geven informatie, advies, begeleiding en hulp op maat. Mantelzorgers kunnen, als zij behoefte hebben aan een adempauze, een beroep doen op de Regeling ondersteuning mantelzorg en respijtzorg.	
D2	We werken samen met het Zorgkantoor, zorgorganisaties en andere gemeenten om de mogelijkheden voor respijtzorg verder te verbeteren.	Er is een projectgroep Respijtzorg (vanuit de regionale werkgroep ouderen) met vertegenwoordigers van gemeenten, Zorg & Zekerheid en zorgorganisaties. In het najaar van 2023 hebben wij akkoord gegeven op de uitvoering van de pilot 'logeerzorg', waarbij een persoon met dementie kan gaan logeren op een locatie om de mantelzorger ademruimte te geven. De eerste logeervoorziening in deze pilot is gerealiseerd in Alphen aan de Rijn.	
D3	We bevorderen signalering, doorverwijzing en aandacht voor mantelzorgers bij maatschappelijke partners.	We hebben deze opdracht belegd bij de welzijnsorganisaties. Zij agenderen dit in de netwerken waar zij deel van uitmaken en bij de individuele samenwerkingspartners	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Mantelzorgers en vrijwilligers weten zich gesteund door de gemeente

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
E1	We waarderen mantelzorgers met het mantelzorgcompliment.	We waarderen mantelzorgers met een VVV-bon of bonnen van lokale ondernemers ter waarde van € 100. De mantelzorgers krijgen deze tijdens een van de uitreikmomenten waar ze ook in gesprek kunnen met elkaar en met een mantelzorgadviseur.	
E2	We werken aan een actieve participatie van mantelzorgers bij de beleidscyclus	In 2023 zijn met Stichting Welzijn Teylingen voorbereidingen getroffen voor een nieuwe regeling voor mantelzorgondersteuning. Hierbij zijn de mantelzorgondersteuners van Stichting Welzijn Teylingen betrokken. We zullende Nederlandse vereniging voor mantelzorgers (MantelzorgNL) consulteren bij het opstellen van de regeling. Naar verwachting ligt de regeling in 2024 ter goedkeuring voor.	
E3	We waarderen vrijwilligers door het uitreiken van vrijwilligersprijzen.	Er zijn verschillende vrijwilligersinitiatieven beloond met de Teylingerprijs. Voor de nummers 1, 2 en 3 is hieraan een geldbedrag gekoppeld. Ook werd er een publieksprijs uitgereikt.	
E4	We zorgen voor begeleiding naar vrijwilligerswerk en ondersteunen vrijwilligersorganisaties. We verbinden vraag en aanbod.	We hebben in Teylingen verschillende typen ondersteuning voor vrijwilligers gerealiseerd. Via de talentscan van Stichting Welzijn Teylingen, de vrijwilligersvacaturebank en de vrijwilligersacademy worden vrijwilligers ondersteund bij het (vinden van) vrijwilligerswerk. Rond vrijwilligerswerk werken diverse maatschappelijke organisaties in Teylingen samen, denk bijvoorbeeld aan Stichting Welzijn Teylingen, de bibliotheek en Fietsmaatjes Teylingen. We subsidiëren Stichting Present Bollenstreek en Stichting de Zevensprong.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) ISD Bollenstreek Provalu Hecht (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Stichting MEE Stichting Lumen Kwadraad Stichting Welzijn Welzijnskwartier Speeltuinverenigingen Uitvoeringsorganisaties maatschappelijk vastgoed Sportaanbieders Zorgaanbieders Culturele organisaties en verenigingen Historische Kring Voorhout Stichting oud-Sassenheim Stichting Molen Historisch Warmelda Warmond Combibrug Voor Ieder 1 Ondernemers Onderwijs/schoolbesturen Kinderopvangorganisaties Bibliotheek Bollenstreek

1.1.4 Werk en inkomen

Wat wilden we bereiken?

Doel: Zo veel mogelijk inwoners zijn in staat in hun eigen inkomen te voorzien

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	We bieden inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, in samenwerking met onze sociale partners kansen op participatie door werk of vrijwilligerswerk.	Provalu begeleidt inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt richting werk of zinvolle dagbesteding in samenwerking met ISD Bollenstreek. Daarnaast bemiddelen zij inwoners met een bijstandsuitkering naar passend werk. Voor statushouders worden aparte trajecten ontwikkeld. De in november 2023 vastgestelde Meerjarenvisie van Provalu zorgt voor een goede aansluiting op de Participatiewet. We hebben het regionaal Werkgevers ServicePunt (WSP) geopend, zodat voor de hele regio vraag en aanbod overzichtelijk is. Daarnaast is in september 2023 het Werkcafé geopend: een plek waar inwoners zonder afspraak binnen kunnen lopen met al hun vragen over het vinden van werk of omscholing. Er wordt hulp geboden die de kans op werk vergroot. We voeren Social Return on Investment (SROI) uit. Via SROI zetten we zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in bij (gemeentelijke) opdrachten. Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek (ISD) is ook verantwoordelijk voor de inburgering van onze statushouders. Er zijn onderwijsroutes ontwikkeld voor statushouders.	

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A2	Wij voeren de acties uit het Taalpact uit om laaggeletterdheid onder inwoners te verlagen en de zelfredzaamheid te verhogen.	In 2023 hebben we met de Bibliotheek Bollenstreek en de gemeenten Hillegom, Lisse, Noordwijk en Oegstgeest en maatschappelijke partners gewerkt aan de acties uit het Taalpact 2023. We hebben onder andere een theatervoorstelling georganiseerd om meer bewustzijn te creëren over laaggeletterdheid. Daarnaast zijn de acties gericht op begrijpelijke communicatie vanuit gemeenten en partnerorganisaties en het toeleiden van inwoners met laaggeletterdheid naar passend taalonderwijs.	
A3	Actief begeleiden van praktijkonderwijs (PRO)/ Voorgezet onderwijs (VSO) jongeren naar de arbeidsmarkt in samenwerking met Provalu, het Jongerenpunt en mbo Rijnland.	De banden met onder andere het praktijkonderwijs (PRO)/ voortgezet speciaal onderwijs (VSO) en het Middelbaar beroeps onderwijs (MBO) Holland Rijnland zijn verder aangetrokken. De nieuwe stagetrajecten en leerlijnen worden onderzocht. Provalu doet dit in nauwe samenwerking met de twee andere sociaal ontwikkelbedrijven -RijnVicus en DZB (re-integratiebedrijf gemeente Leiden) in de arbeidsmarktregio. Ook in 2023 zijn de taakstellingen gehaald.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Inwoners zonder betaald werk kunnen meedoen en ervaren een zinvolle bijdrage aan de samenleving

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	In project Meedoen worden mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt geactiveerd naar nuttige dagbesteding en/of vrijwilligerswerk.	Project Meedoen is gestopt in 2022. In 2023 hebben we oriënterende gesprekken gevoerd met Welzijn Noordwijk, voor het project "Lekker Fit", dat een vervolg kan zijn voor het project Meedoen.. Oriënterende gesprekken met mogelijke samenwerkingspartners worden in het eerste kwartaal van 2024 voorgezet.	
B2	Wij bieden inwoners die (nog) niet in staat zijn om toe te treden tot de arbeidsmarkt, een plek om deel te nemen aan arbeidsmatige dagbesteding. Dit vergroot de kansen op uiteindelijke terugkeer naar de arbeidsmarkt.	Er zijn diverse mogelijkheden en locaties waar mensen, passend bij hun competenties en vaardigheden, een of meerdere dagdelen kunnen deelnemen aan (arbeidsmatige) dagbesteding. Vanuit dagbesteding is het mogelijk door te groeien naar arbeid.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Het gebruik van minimaregelingen verbetert

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	Het uitvoeren van communicatieacties om de bekendheid van de regelingen te vergroten onder zowel inwoners als de maatschappelijke partners.	Via sociale media en de gemeenteberichten informeren we inwoners doorlopend. Om Stichting Leergeld extra onder de aandacht te brengen zijn alle inwoners aangeschreven. Ook zijn wij aangesloten bij de landelijke campagnes van het Jeugdfonds Sport & Cultuur en Geldfit.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Het aantal inwoners met problematische schulden neemt af

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
D1	We voeren acties uit het beleidsplan Schuldhulpverlening uit. Dit betekent bijvoorbeeld dat we inzetten op vroeg signalering, preventie van schulden en op bewustwording.	We vinden het belangrijk in een zo vroeg mogelijk stadium inwoners met (problematische) schulden te bereiken. Dit doen we door vroegsignalering en de mogelijkheid om (anoniem) hulp te zoeken via de Nederlandse Schuldhulproute. Ook zijn we in 2023 gestart met het aanbieden van saneringskredieten, waardoor inwoners minder stress ervaren.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Inwoners met geldzorgen weten waar ze terecht kunnen voor hulp en hulp is toegankelijk en effectief

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
E1	Door aan te sluiten bij initiatieven die zich specifiek richten op het laagdrempelig bereiken en helpen van inwoners met (problematische) geldzorgen, maken wij de hulp toegankelijker.	Via de Nederlandse Schuldhulproute en Geldfit zijn inwoners (anoniem) geholpen met persoonlijk advies en/of tips. Inwoners worden doorverwezen naar lokale schuldhulpverlening.	
E2	We voeren communicatieacties uit om inwoners te informeren waar zij met hulpvragen terecht kunnen.	Via social media en gemeenteberichten zijn inwoners geïnformeerd. Daarnaast zijn alle inwoners aangeschreven om Stichting Leergeld extra onder de aandacht te brengen. Ook zijn we aangesloten bij de campagnes van het Jeugdfonds Sport & Cultuur en Geldfit.	
E3	We bevorderen de samenwerking tussen (schuld)hulpverleners, vrijwilligers en maatschappelijke partners om effectief hulp te kunnen verlenen.	Diverse partners en vrijwilligers hebben afgelopen jaar samengewerkt in de Papierwinkel. Inwoners met een schuldhulpvraag zijn doorverwezen naar de juiste organisatie. Bij de vroegsignalering wordt Humanitas betrokken. Ook zijn de flyers en website van de Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) aangepast, zodat direct verwezen wordt naar Humanitas en Schuldhulpmaatje.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Financieel misbruik van kwetsbare inwoners neemt af

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
F1	Wij nemen deel aan de Alliantie Financieel Misbruik.	De Alliantie Financieel Misbruik is aangesloten bij het netwerk van de Alliantie één tegen eenzaamheid.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) Intergemeenschappelijke Sociale Dienst Bollenstreek (ISD) Provalu Hecht (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Onderwijsveld Centrum voor Jeugd en Gezin Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug Welzijn Teylingen Welzijnskwartier SoZ en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, zoals Bibliotheek Bollenstreek, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, historische verenigingen DZB Leiden RijnVicus Alpen aan de Rijn KTS mbo Rijnland

1.1.5 Opgroeien en opvoeden

Wat wilden we bereiken?

Doel: Ieder kind kan zich ontwikkelen en gaat naar school, opvang/zorg of (leer)werktraject

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	We kopen met de regio passende jeugdhulp in. In het inkoopbeleid vertalen we de ambities van ons beleid: normaliseren, passende onderwijsplekken en snel passende hulp.	In Holland Rijnland kopen de gemeenten de gespecialiseerde jeugdhulp gezamenlijk in via de Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland (SO Zorg HR). We werken vanuit een regionaal programma-, inkoop- en jaarplan. In 2023 lag het accent op tijdige zorg voor de meest kwetsbare kinderen. Hier hebben we vanuit de integrale aanpak wachttijden aan gewerkt. De focus lag op het versterken van de samenwerking met de integrale toegang en op passende hulp aan de meest kwetsbare jeugdigen/ gezinnen. Ook hebben we geanticipeerd op de Hervormingsagenda Jeugd. In 2023 zagen we de druk op de jeugdhulp toenemen, zoals zichtbaar in een toenemend gebruik van en stijgende kosten voor jeugdhulp en oplopende wachttijden. We hebben verkenningen uitgevoerd naar maatregelen om deze druk te verminderen, bijvoorbeeld door aanpassing van de buitenbudgettaire routes. We concluderen echter dat we binnen het systeem steeds meer vastlopen. Daarom zijn maatregelen nodig die een fundamentele heroverweging van het stelsel vragen. Hier gaan we in 2024 mee aan de slag.	
A2	We bevorderen (talent)ontwikkeling van jongeren door middel van de inzet van jongerenwerkers.	We stimuleren zinvolle vrijetijdsbesteding op basis van interesse en talenten. Zo kunnen jongeren een bijdrage leveren aan de samenleving. Met Project Talent (Maatschappelijke diensttijd (MDT)) ondersteunen we vrijwilligers om zelfstandig activiteiten op te zetten.	

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A3	We bevorderen het sport- en beweegbeleid en werken aan Gezonde Scholen.	Via het programma Sport en Onderwijs van de Combibrug worden kinderen van de basisscholen gestimuleerd om mee te doen met veel sport- en spel activiteiten.	
A4	We bevorderen cultuureducatie.	In 2023 hebben de leerlingen van de basisscholen in Teylingen deelgenomen aan de programma's 'Cultuureducatie met Kwaliteit 2021-2024' en 'Verwonder om de Hoek'.	
A5	Bij de inzet van ondersteuning wordt het netwerk van kinderen en ouders betrokken voor een duurzaam resultaat, 1Gezin/1Plan is daar onderdeel van	De bureaudienst van Voor ieder 1 doet een brede triage (uitvraag) bij elke nieuwe aanmelding of hulpvraag. Zij bespreken de eigen mogelijkheden van de inwoner, het gezin en zijn of haar netwerk.	
A6	We continueren de inzet van de POH-GGZ jeugd (Praktijkondersteuner Huisarts Geestelijk Gezondheidszorg jeugd)	Alle huisartsen hebben de mogelijkheid om te verwijzen naar de praktijkondersteuner (POH). De POH-Jeugd van Zorggroep Teylingen is 32 uur per week beschikbaar. Er wordt veel gebruik wordt gemaakt van dit aanbod.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Kinderen hebben gelijke kansen, ongeachte hun herkomst of problemen van hun ouders

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	We bouwen verder aan een laagdrempelige integrale toegang.	Vanuit transformatiemiddelen hebben we ingezet op een kwaliteitsimpuls bij de lokale toegang, Stichting Voor ieder 1. Dit wordt gerealiseerd door inzet van een gedragswetenschapper en een kwaliteitsmedewerker. Deze investering loopt door tot in 2024. Daarnaast zal het nieuw aangekochte Elektronisch Cliëntendossier meer inzicht geven in huidige processen en sturingsmogelijkheden. Tenslotte wordt er door middel van de opgestelde prestatieovereenkomst continu gewerkt aan de doelrealisatie en het verder ontwikkelen van de Stichting Voor ieder 1.	
B2	We bevorderen een gezonde leefstijl via de jeugdgezondheidszorg en door het uitvoeren van het landelijk actieprogramma 'Kansrijke Start'.	GGD Hollands Midden (GGD) verzorgt de jeugdgezondheidszorg We hebben de gezonde schoolaanpak in 2023 voortgezet. Omdat we steeds meer preventief en resultaatgericht willen werken hebben we netwerkjeugdteams voor de leeftijdscategorie 12+ georganiseerd, opdat de voorliggende voorzieningen beter de samenwerking met elkaar aangaan om tot een preventievere aanpak te komen. Ook heeft het jeugdteam een preventieplan opgesteld. Het actieprogramma 'Kansrijke start' - wat daar onderdeel van is en specifiek is gericht op de leeftijdscategorie 0 tot de eerste 1000 dagen- is daar onderdeel van. Dit actieprogramma heeft in 2023 reeds vorm gekregen in lokale coalities.	

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B3	We gaan door met de Zorg- en Veiligheidstafels	We zijn doorgegaan met de maandelijkse Zorg- en Veiligheidstafels Jeugd, waarbij in 2023 enkele nieuwe partners zijn aangesloten. Voor complexe casussen hebben we individuele Zorg- en Veiligheidstafels georganiseerd. Navraag bij de ketenpartners heeft ons geleerd dat de Zorg- en Veiligheidstafel heeft gezorgd voor verbinding tussen de ketenpartners en dat ze elkaar makkelijker kunnen vinden.	
B4	We werken met goede (afwegings)kaders	De lokale toegangsorganisatie werkt met een brede triage (uitvraag). Daarin wordt gekeken naar de eigen mogelijkheden van de inwoner, het gezin en het netwerk. Wanneer de hulpvraag wordt opgepakt wordt er samen met de inwoner of het gezin een plan opgesteld over de inzet van (voorliggende) voorzieningen in de gemeente.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Zorg en ondersteuning op school is algemeen toegankelijk, ongeacht leeftijd of woonplaats

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	We voeren de Regionale Educatieve Agenda uit	De ontwikkelagenda Duin- en Bollenstreek 2019-2022 is afgerond. In 2023 zijn het Ondersteuningsplan 2023-2027 van Samenwerkingsverband (SWV) Primair Onderwijs (PO) Duin- en Bollenstreek en het Ondersteuningsplan 2023-2027 Barséba, Reformatorisch Passend Onderwijs vastgesteld. In 2023 is een bestuurlijke werkconferentie belegd om tot een meerjaren agenda te komen. Tijdens de werkconferentie "Een sterke pedagogische basis voor onze jeugd door krachtige samenwerking in de Duin- en Bollenstreek" stonden thema's op het snijvlak van onderwijs en jeugd op de agenda. De opbrengsten uit deze werkconferentie vormen de basis voor een vertaling van de stevige, gedeelde ambities naar praktische doelen en activiteiten in de meerjaren agenda van de Duin- en Bollenstreek en werken door in de afspraken binnen de Lokale Educatieve Agenda.	
C2	We voeren het onderwijskansenbeleid uit	In 2023 is het onderwijskansenbeleid uitgevoerd. De gemeente, scholen, kinderopvangorganisaties, jeugdverpleegkundigen en de bibliotheek hebben de Lokale Educatie Agenda (LEA) besproken. Er is een plusoverleg voorschoolse educatie en er wordt ingezet op ouderbetrokkenheid en een warme overdracht naar school. Er deden vijf scholen mee aan het project Bibliotheek op School om leesplezier en lezen te bevorderen.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Als jongeren 18 jaar worden, is er een soepele overgang naar ondersteuning voor volwassenen als dat nodig is.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
D1	We sturen op het gebruik van het Perspectiefplan bij de integrale toegang.	Het lokale toegangsteam maakt actief gebruik van het perspectiefplan. Wanneer de inschatting wordt gemaakt dat hulp nodig blijft na de achttiende verjaardag, trekken medewerkers van jeugd, maatschappelijk werk en Wmo met elkaar op om een zo volledig mogelijk Perspectiefplan op te kunnen stellen.	
D2	We sturen op het gebruik van het Perspectiefplan door jeugdhulpaanbieders.	Het gebruik van het Perspectiefplan is opgenomen in de contracten van de aanbieders. De SO Zorg HR heeft contractmanagementgesprekken met aanbieders. De focus lag daarin vooral op de financiële aspecten. In 2023 is gestart met een uniforme, meer inhoudelijke agenda voor die gesprekken. In 2024 vindt doorontwikkeling plaats.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Voor ieder 1 Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland Regionaal Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek (ISD) Hecht (voorheen RDOG Hollands Midden)	Welzijnsorganisaties Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Kinderopvangorganisaties Bibliotheek (Samenwerkingsverbanden) onderwijs Noot (leerlingenvervoer) Praktijkondersteuners huisartsen Diverse aanbieders preventief aanbod, zoals Humanitas, Kwadraad, Marente ReSet, MEE Stichting SportSupport Veilig Thuis Politie Brijder GGZ Riverduinen Jeugdzorgaanbieders/Gecertificeerde instellingen (GI's)

1.1.6 Thuis wonen

Wat wilden we bereiken?

Doel: Inwoners nemen zelf ook de verantwoordelijkheid om zo zelfstandig mogelijk te kunnen blijven wonen, bijvoorbeeld door hun woning tijdig aan te passen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	In 2023 is het een uitvoeringsprogramma 'Thuis wonen' gemaakt. Hierin staan de ambities concreet genoemd. De uitvoering is in 2023 gestartsamen met maatschappelijke partners en inwoners.	"Omzien naar elkaar" loopt tot eind 2023. Er wordt een nieuw uitvoeringsprogramma gemaakt worden voor de maatschappelijke zorg in de Duin en Bollenstreek. Dit zal medio 2024 voorgelegd worden. Het nieuwe programma maakt een link met het uitvoeringsprogramma "Thuis wonen". Ambulantisering (mensen met (ernstig) psychische aandoeningen kunnen zo veel mogelijk deelnemen en wonen in de maatschappij) en zo lokaal als mogelijk zullen hierin een plek krijgen.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: De woonomgeving is veilig, leefbaar en nodigt uit om te ontmoeten. We werken hierop samen met Openbare Orde en Veiligheid en Ruimtelijke Ordening.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	In 2023 is het uitvoeringsprogramma 'Thuis wonen' , gemaakt, Hierin staan de ambities concreet benoemd. De uitvoering start is ook gestart in 2023 samen met maatschappelijke partners en inwoners. We nemen de ervaringen vanuit het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg 'Omzien naar Elkaar' daarin mee.	Het uitvoeringsprogramma is gemaakt. De ervaringen van onder andere de krachtcirkel, waarbij inwoners met een GGZ achtergrond elkaar informeel kunnen ontmoeten, zijn meegenomen. Ook zijn de ervaringen van de pilot van de Wijk –GGD meegenomen, waarbij ingezet wordt op Zorg en veiligheid en woningbehoud (in samenwerking met Openbare Orde en Veiligheid).	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Er is een goed integraal voorzieningen- en dienstenaanbod verspreid over de wijken/kernen (o.a. ontmoeting, vervoer, dagbesteding)

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	In 2023 is het uitvoeringsprogramma 'Thuis wonen' gemaakt. Hierin staan de ambities concreet benoemd. De uitvoering is ook gestart in 2023 samen met maatschappelijke partners en inwoners.	In 2023 hebben we dagbesteding en een ontmoetingsplek via VTV gefaciliteerd en een gezonde lunch waar mensen elkaar kunnen ontmoeten.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Voor degenen die dat nodig hebben, is er hulp bij het meedoen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
D1	We maken in 2023 een uitvoeringsprogramma Thuis wonen, waarin we de ambities concretiseren. De concrete uitvoering start in 2023 samen met maatschappelijke partners en inwoners. Ook staan acties beschreven bij opgave 7 Hulp bij meedoen.	Projecten uit het preventieprogramma dak- en thuisloosheid zijn in 2023 uitgevoerd. Denk daarbij aan "Kamers met aandacht". In 2023 hebben we verder onderzocht hoe dit programma uitgebreid kan worden en hoe het een centrale plek kan krijgen binnen het nieuwe uitvoeringsprogramma maatschappelijke zorg 2024.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Iedereen heeft een dak boven het hoofd. Niemand wordt op straat gezet.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
E1	We voeren het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg 'Omzien naar Elkaar' uit.	Binnen het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg 'Omzien naar Elkaar' is in 2022 een preventieprogramma dak- en thuisloosheid opgesteld en vastgesteld. Dit programma is opgesteld aan de hand van drie uitgangspunten: 'wonen als basis', 'We zijn er vroeg bij' en 'Beleid en regelgeving sluit aan bij de ondersteuningsvraag'. Aan dit programma is uitvoering gegeven en loopt door in 2024.	

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
E2	We voeren het convenant 'Regionale Samenwerking Maatschappelijke Opvang Holland Rijnland' uit	Vanaf 1 januari 2023 is de Maatschappelijke zorg gedecentraliseerd, zo ook de opvang voor dak- en thuisloze inwoners. Voor specialistische opvangvragen werken we samen met de andere Holland Rijnland gemeenten. Met de decentralisatie zijn de lokale gemeenten ook verantwoordelijk geworden voor inzet op preventie dakloosheid.	
E3	We laten de Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD), woningcorporatie Stek, Meldpunt zorg en overlast van de GGD Hollands Midden werken met het convenant 'Voorkomen huisuitzettingen bij huurachterstanden'.	De partijen werken volgens het convenant. Zij werken volgens het principe vroegsignalering, waardoor inwoners met één of twee maanden huurachterstand snel in beeld zijn.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Inwoners die een beroep doen op maatschappelijke zorg (maatschappelijke opvang en beschermd wonen) wordt passende ondersteuning geboden, bij voorkeur ambulant. De ondersteuning is gericht op het voorkomen van instroom in de maatschappelijke zorg en op herstel en uitstroom uit de maatschappelijke zorg.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
F1	Een transformatiemanager geeft samen met de gecontracteerde aanbieders invulling en uitvoering aan de gezamenlijk opgestelde samenwerkingsovereenkomst. In deze overeenkomst zijn onder andere de transformatiedoelen, zoals ambulante ondersteuning, opgenomen.	In 2023 heeft de transformatiemanager samen met de Duin en Bollengemeenten en de zorgaanbieders gewerkt aan onder meer een respijtvoorziening, 24/7 oproepbaarheid en i een ontwikkelagenda . Deze punten worden onderdeel van een samenwerkingsovereenkomst. Dit loopt door in 2024.	
F2	We voeren het uitvoeringsprogramma Maatschappelijke Zorg uit 'Omzien naar Elkaar'.	Per 2023 is de Maatschappelijke Zorg gedecentraliseerd vanuit de centrumgemeente Leiden naar de afzonderlijke gemeenten. Gemeente Teylingen werkt nauw samen met de andere Duin- en Bollengemeenten. Het jaar 2023 was een overgangsjaar, waarin alle nieuwe taken van de maatschappelijke zorg een plek moest krijgen. Vanuit de voorbereidingen op de decentralisatie zijn er verschillende activiteiten ingezet die gericht zijn om de instroom in de maatschappelijke	

		zorg te voorkomen. Zoals het inzetten van bemoeizorg, de Wijk-GGD, GGZ in de wijk en de krachtcirkel.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek GR KDB (Provalu) Hecht (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Stichting Welzijn Teylingen Marenthe Stek Langeveldsehof DSV Voor Ieder 1 Welzijnkwartier G4 Combibrug Activite Senioren Vereniging JoJo Lumen GGZ Rivierduinen de Brijder Stichting 's Heerenloo Stichting de Brug De Binnenvest Prodeba B.V. Cardea Jeugdzorg Stiching Arkin Silhouet Coaching Stichting de Haardstee Stichting Limor Stichting Leger des Heils Stichting de Steenrots

1.1.7 Hulp bij meedoen

Wat wilden we bereiken?

Doel: Inwoners weten de weg te vinden naar hulp als zij die nodig hebben

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	We bouwen verder aan een laagdrempelige integrale toegang.	Vanuit transformatiemiddelen hebben we ingezet op een kwaliteitsimpuls bij de lokale toegang, Stichting Voor ieder 1. Dit wordt gerealiseerd door inzet van een gedragswetenschapper en een kwaliteitsmedewerker.	
A2	We werken aan goede verwijssystemen tussen zorg, welzijn en maatschappelijk werk.	We hebben een sociale kaart gelanceerd, waarmee het makkelijk wordt de weg te vinden naar hulp en ondersteuning en naar verenigingen en activiteiten.	
A3	Begin 2023 is de eerste versie van de digitale sociale kaart ingevoerd. Hierin werken we een paar pijlers van Positieve Gezondheid uit. De overige pijlers werken we uit bij de doorontwikkeling van de sociale kaart.	We hebben de sociale kaart in 2023 ingevoerd voor de 6 pijlers van Positieve Gezondheid.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Inwoners die het nodig hebben krijgen snel en eenvoudig de juiste hulp

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	We gaan verder met het ontwikkelen van algemene en collectieve voorzieningen voor mensen met behoefte aan ondersteuning	Dit is belegd binnen het Wonen, Welzijn en Zorg-programma en wordt in 2024 wijkgericht uitgevoerd.	
B2	We bouwen verder aan goede (afwegings)kaders zodat inwoners geen onnodige of te dure hulp krijgen.	Voor ieder 1 kijkt tijdens een uitgebreid keukentafelgesprek integraal naar de hulpvraag en eigen mogelijkheden en regievoering. Er is in 2023 meer contact geweest met specialistische jeugdhulppartijen en er is meer gestuurd op afschaling wanneer mogelijk.	
B3	Bij de inzet van ondersteuning wordt het netwerk betrokken voor een duurzaam resultaat	Voor ieder 1 kijkt tijdens een uitgebreid keukentafelgesprek integraal naar de hulpvraag. Daarbij verkennen zij de eigen mogelijkheden van het gezin en haar netwerk in ondersteuning en continuïteit.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Inwoners die hulp nodig hebben zijn tevreden over het resultaat van de hulp

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	We laten de cliënttevredenheid meten	Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek (ISD) heeft een cliënttevredenheidsonderzoek uitgevoerd. Voor ieder 1 heeft in 2023 de voorbereidingen getroffen voor een cliënttevredenheidsonderzoek. Dit wordt in 2024 uitgevoerd.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Veilig kunnen leven

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
D1	We voeren de regiovisie voor de aanpak en bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling uit.	We voeren het regionale plan voor de aanpak en bestrijding van huiselijk geweld en kindermishandeling uit. De regiovisie 2019-2023 liep af in 2023. We hebben in 2023 samen met de regiogemeenten uit Hollands Midden een nieuwe regiovisie voor 2024-2028 opgesteld.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Bureau Leerplicht (onderdeel van Holland Rijnland) Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek (ISD) GR KDB (Provalu) Hecht (voorheen RDOG Hollands Midden) Holland Rijnland	Onderwijsveld Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Voor ieder 1 Kinderopvang organisaties Bedrijfsleven Sportaanbieders, sportstichtingen, Combibrug, Welzijn Teylingen Welzijnskwartier SO Zorg HR en aanbieders Jeugdhulp Culturele organisaties en -verenigingen, zoals Bibliotheek Bollenstreek, kunstenaars, kunstcommissie, Cultuureducatiegroep, Kunstgebouw, Historische Verenigingen

1.1.8 Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	682,1	698,7	A	A	2022: 825,4	LISA
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	3	nb**	B	B	2021: 6	CBS Jeugd
Netto arbeidsparticipatie	% werkzame beroepsbevolking t.o.v. totale beroepsbevolking	74,3	76,0	C	C	2022: 72,2	CBS
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	nb**	D	D	2021: 2	CBS Jeugd
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	176,4	nb**	E	E	2021: 431,2	CBS
Lopende aantal re-integratievoor-zieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	86,5	78,3*	F	F	2022: 197,7*	CBS
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21-jarigen	1	nb**	G	G	2021: 1	CBS jeugd
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	17	14,3	H	H	2022: 13,2	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	0,8	0,9	I	I	2022: 1,2	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,5	0,4	J	J	2022: 0,3	CBS
Cliënten met een maatwerkarrange-ment Wmo	Aantal per 1.000 inwoners	520	530	K	K	2022: 700	GMSD

A: In samenwerking met diverse partners binnen de arbeidsmarktregio Holland Rijnland werken we aan het snel en doeltreffend verbinden van vraag en aanbod aan elkaar.

B: Streven is ervoor te zorgen dat kinderen door de inzet van voorzieningen vanuit o.a. bijstand en minimabeleid kunnen meedoen in de samenleving.

C: Streven is het hoge niveau van arbeidsparticipatie vast te houden en verder omhoog te brengen door inwoners met en zonder arbeidsbeperking de mogelijkheid te bieden zich (door) te ontwikkelen en onbenut arbeidspotentieel in kaart te brengen en (terug) te verleiden naar werk.

D: Het jongerenpunt zet zich in tegen jeugdwerkloosheid van jongeren zonder werk en/of startkwalificatie, door goed en laagdrempelig vindbaar en toegankelijk te zijn en daarnaast deze jongeren actief te benaderen. Streven is hen naar (terug) werk en/of opleiding te begeleiden.

E: De ontwikkeling van personen in de bijstand komt mede voort uit autonome (landelijke) ontwikkelingen. Streven is deze terug te dringen door de inzet van sociale activering en zodra er sprake is van arbeidsvermogen, actieve bemiddeling naar het sociaal ontwikkelbedrijf.

F. Streven is om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt via diverse ontwikkeltrajecten toe te leiden naar de arbeidsmarkt. Het sociaal ontwikkelbedrijf bedrijf geeft hier samen met de sociale dienst en het Werkgeversservicepunt Holland Rijnland invulling aan.

G: Met de integrale zorg aan en begeleiding van jeugdigen streven we ernaar het aantal jongeren, dat na een delict voor de rechter komt, te verminderen.

H: Streven is door de inzet van preventie, normalisering, vroegsignalering en het organiseren van passende zorg het percentage jongeren met jeugdhulp terug te dringen.

I: Jeugdbeschermingsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is de voorliggende zorg en hulp en de nazorg aan gezinnen te optimaliseren, waardoor het aantal jeugdbeschermingsmaatregelen afneemt.

J: Jeugdreclasseringsmaatregelen worden opgelegd door de rechter. Streven is integrale zorg voor en begeleiding van jeugdigen, die in aanraking komen met de politie. Daardoor neemt het aantal jongeren met een jeugdreclasseringsmaatregel af.

K: Samen met inwoners bekijken we welke beperkingen deze ondervindt. Met de inwoner wordt onderzocht in welke mate deze in staat is om zelf oplossingen te vinden voor die beperkingen. Dit kan door het inschakelen van het eigen netwerk (familie, vrienden, kennissen, kerk, vereniging etc.) en algemene voorzieningen die in de omgeving aanwezig zijn. Is de conclusie dat de beperkingen niet zelf op te lossen zijn, dan wordt onderzocht of een maatwerkarrangement de oplossing is.

Toelichting indicator Banen
Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit gaat zowel om fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen met een baan per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 65 jaar.

Toelichting indicator Kinderen in uitkeringsgezin
Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand bedoelen we hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWb, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (Bbz).

Toelichting indicator Netto arbeidsparticipatie
Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Toelichting indicator Werkloze jongeren
Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de polisadministratie.

Toelichting indicator Personen met een bijstandsuitkering
Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWb, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.

Toelichting indicator Lopende re-integratievoorzieningen
Het aantal re-integratie-voorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met delict voor de rechter

Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdhulp
Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdhulp is de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en/of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders.

Toelichting Jongeren met jeugdbescherming
Dit gaat over jongeren tot 18 jaar die op enig moment in de verslagperiode een maatregel door de rechter dwingend opgelegd hebben gekregen. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan onder toezicht gesteld of onder voogdij geplaatst. In uitzonderlijke gevallen wordt de hulp of zorg voortgezet tot de leeftijd van 23 jaar.

Toelichting indicator Jongeren met jeugdreclassering
Het percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 23 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart. De begeleiding kan doorlopen tot de jongere 23 jaar wordt.

Toelichting indicator Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo
Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:
https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	3,2	3,3	L	L	2022: :4,2	4,2DUO
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	11	10	L	L	2022: 24	DUO
Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,1	nb*	L	L	2021: 1,9	DUO

L: Onze ambitie is in samenwerking met onderwijs, Voor ieder 1 en jeugdhulp leerlingen optimaal te begeleiden en daarmee het aantal verzuimers en voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'ers) verder terug te dringen

Toelichting indicator Absoluut verzuim
Van absoluut verzuim is sprake als een leerplichtige jongere tussen de 5 en 16 jaar of een jongere van 16 of 17 jaar die valt onder de kwalificatieplicht niet is ingeschreven op een school of instelling en ook niet is vrijgesteld van de inschrijvingsplicht.

Toelichting indicator Relatief verzuim
Van relatief verzuim is sprake als een op een school ingeschreven leer- of kwalificatie plichtige jongere ongeoorloofd afwezig is.

Toelichting indicator Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv'-ers)
Het percentage van het totaalaantal leerlingen van het VO en MBO (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

*nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden, kunt u deze vinden op:
https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Niet-sporters	Percentage niet-sporters op het totaal aantal inwoners.	nvt*	nvt*			2020: 49,2	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)

* Onderzoek wordt 1 keer per 4 jaar uitgevoerd. De laatste meting is in 2020 gedaan.Het percentage in Teylingen was toen 43,2.

Toelichting indicator Niet sporters
Het percentage niet-wekelijkse sporters (minstens één keer per week) t.o.v. de totale bevolking van 19 jaar en ouder.

1.1.10 Kaderstellende stukken

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs 2015
- Verordening Leerlingenvervoer
- Ontwikkelagenda Regionale Educatieve Agenda D&B 2019-2023
- Onderwijsachterstandenbeleid Teylingen 2020-2023
- Nota Sport en bewegen 2018-2021
- Nota Sport en bewegen 2018-2021 uitvoeringsagenda
- Nota herziening opzet sport- en cultuurregeling
- Gezondheidsnota Teylingen positief gezond 2021 – 2024
- Evaluatie combinatiefuncties 2015
- Kadernota Wmo Bollen5 2015-2018
- Transformatieagenda Wmo en haar omgeving (2017-2018)
- Regionaal beleidsplan transitie Jeugdzorg Holland Rijnland Hart voor de Jeugd
- Sturingsplan Jeugdhulp Holland Rijnland 2018-2019
- Contourennota Servicepunt Werk Duin- en Bollenstreek
- Investeren in de basis. Armoedebeleid Teylingen 2018-2021
- Integrale schuldhulpverlening: een ketenaanpak van preventie tot nazorg. 2017-2021
- Tarievennota maatschappelijke accommodaties
- Doelenboom mantelzorg
- Omzien naar elkaar, Uitvoeringsprogramma maatschappelijke zorg en beschermd wonen Duin- en Bollenstreek 2018-2020
- Algemene subsidieverordening 2017
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2020
- Verordening Jeugdhulp 2015
- Verordeningen Participatiewet
- Gemeenschappelijke Regeling ISD Bollenstreek
- Gemeenschappelijke Regeling Kust-, Duin- en Bollenstreek (MareGroep)
- Gemeenschappelijke Regeling Regionale Dienst Openbare Gezondheid Hollands Midden GGD)
- Gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland
- Programmaplan Jeugdhulpaanbod vanaf 2021 Duin & Bollenstreek
- Regionaal Inkoopplan Jeugdhulp
- Beleidskompas Bibliotheek Bollenstreek 2020-2023
- Beleidsnota kunst en cultuur Leren en meedoen! 2010-2012
- Kunst in de buitenruimte van Teylingen 2016
- Voorzieningennota voor sociaal-maatschappelijke en culturele organisaties: het Toetsingskader.

1.1.11 Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Thema 1. Vitaliteit				
Sportbeleid en activering	-390	-362	-590	-386
Sportaccommodaties	-2.391	-2.942	-3.188	-3.129
Volksgezondheid	-2.543	-2.449	-2.781	-2.623
Thema 2. Talentontwikkeling				
Openbaar basisonderwijs	-243	-231	-231	-254
Onderwijshuisvesting	-2.067	-1.930	-1.979	-1.905
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-346	-406	-412	-412
Media	-825	-822	-953	-953
Musea	-60	-52	-56	-72
Cultureel erfgoed	-258	-243	-261	-205
Samenkracht en burgerparticipatie	-271	-256	-273	-277
Thema 3. Zorg voor elkaar				
Samenkracht en burgerparticipatie	-1.076	-1.418	-1.516	-1.327
Thema 4. Werk en inkomen				
Inkomensregelingen	-9.381	-8.078	-11.069	-9.744
Arbeidsparticipatie	-563	-446	-591	-521
WSW en beschut werk	-2.791	-2.593	-2.753	-2.734
Thema 5. Opvoeden en opgroeien				
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.513	-1.090	-1.913	-1.943
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.066	-2.119	-2.278	-2.252
Samenkracht en burgerparticipatie	-540	-539	-683	-660
Maatwerkdienstverlening 18-	-7.710	-7.680	-60	
Geëscaleerde zorg 18-	-682	-764		
Onderwijshuisvesting	-9	-7	-7	-7
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf			-4.236	-4.272
Jeugdhulp begeleiding			-2.049	-3.856
Jeugdhulp behandeling			-131	-198
Jeugdhulp dagbesteding			-1.411	-1.464
Jeugdhulp zonder verblijf overig			-139	-140
Pleegzorg			-237	-258
Gezinsgericht			-379	-374
Jeugdhulp met verblijf overig			-1.267	-1.283

Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf			-28	-201
Gesloten plaatsing			-233	-294
Jeugdbescherming			-572	892
Jeugdreclassering			-67	-65
Thema 6. Thuiswonen				
Samenkracht en burgerparticipatie	-333	-1.539	-7	
Maatschappelijke- en vrouwenopvang WMO			-294	-215
Beschermd wonen WMO			-2.460	-904
Thema 7. Hulp bij meedoen				
Samenkracht en burgerparticipatie	-3.126	-1.527	-6.882	-4.402
Maatwerkdienstverlening 18+	-7.078	-7.290		
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-476	-540	-541	-473
Toegang en eerstelijnsvoorszieningen	-619	-532	-993	-739
Geëscaleerde zorg 18+	-28	-31		
Hulp bij het huishouden WMO			-2.789	-2.835
Begeleiding WMO			-2.716	-2.949
Dagbesteding WMO			-1.007	-1.059
Overige maatwerkarrangementen WMO			-611	-597
Totaal lasten	**-47.385**	**-45.886**	**-60.643**	**-55.090**

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Thema 1. Vitaliteit				
Sportbeleid en activering	82	0	172	166
Sportaccommodaties	304	218	826	805
Volksgezondheid	101	25	334	367
Thema 2. Talentontwikkeling				
Openbaar basisonderwijs	0	2	2	0
Onderwijshuisvesting	25	14	14	20
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	195	170	170	208
Media	25	25	61	63
Musea	142	172	172	165
Cultureel erfgoed	59	41	41	66
Samenkracht en burgerparticipatie	23	87	47	47
Thema 3. Zorg voor elkaar				
Samenkracht en burgerparticipatie	0	28	67	73

Thema 4. Werk en inkomen				
Inkomensregelingen	5.667	5.978	7.622	6.058
Thema 5. Opvoeden en opgroeien				
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	517	164	689	728
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	30	3	0	0
Samenkracht en burgerparticipatie	38	55	55	45
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	18	0
Thema 6. Thuiswonen				
Samenkracht en burgerparticipatie	204	1.374	0	0
Maatschappelijke- en vrouwenopvang WMO	0	0	149	169
Beschermd wonen WMO	0	0	2.294	1.678
Thema 7. Hulp bij meedoen				
Samenkracht en burgerparticipatie	3.438	446	4.737	4.823
Toegang en eerstelijnsvoorszieningen	28	0	0	22
Totaal baten	**10.878**	**8.802**	**17.470**	**15.503**
Saldo voor resultaatbestemming	**-36.508**	**-37.086**	**-43.171**	**-39.588**

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Toevoegingen reserves	-7.353	-1.690	-333	-1.218
Onttrekkingen reserves	7.346	1.034	3.671	1.569
Totaal reserves	**-6**	**-656**	**3.339**	**352**
Saldo na resultaatbestemming	**-36.514**	**-37.742**	**-39.832**	**-39.236**

1.2 Programma 2 Leefomgeving

Wij staan voor een schone en veilige, groene en duurzame leefomgeving. Voor ouderen en jongeren, voor ondernemers en kwetsbaren, voor gezinnen en alleenstaanden. Kortom: voor iedereen. Ons uitgangspunt is een sociaal inclusieve samenleving.

In 2023 hebben we gewerkt aan het opstellen van een omgevingsvisie. Dit doen we samen met inwoners, ondernemers en instellingen. We bedenken met elkaar hoe we de fysieke leefomgeving van Teylingen graag zien, nu en in de toekomst.

Teylingen is een aantrekkelijke woongemeente, waarin de vraag naar woningen blijft toenemen. We sluiten aan bij de woonbehoefte van inwoners en blijven bouwen in de vrije sector, betaalbare huur en koop en de (sociale) huur. We dagen marktpartijen uit om met nieuwe woonconcepten te komen om snel en flexibel woonruimte te realiseren, ook voor spoedzoekers en bijzondere doelgroepen. Bij een goed woonklimaat horen ook voldoende groen, recreatiemogelijkheden dicht bij huis en een open landschap met aandacht voor biodiversiteit. Tot 2030 zijn er voldoende woonplannen om aan de woningbehoefte te voldoen. Voor nieuwe plannen sturen we actief op het voldoen aan de Regionale Woonagenda Holland Rijnland. Deze is op 28 juni 2023 vastgesteld.

We hechten belang aan leefbare en levendige wijken en een goede bereikbaarheid. Met de lokale middenstand en onze inwoners slaan we de handen ineen om onze winkelcentra gezellig, aantrekkelijk, vitaal en levendig te houden. De Noordelijke Randweg Voorhout is in 2022 opgeleverd. Hierdoor wordt het mogelijk het centrum van Voorhout autoluw te maken. Ook hebben we aandacht voor goede parkeervoorzieningen.

Het thema veiligheid krijgt een steeds prominentere rol op de gemeentelijke agenda. Of het nu gaat om de gemeentelijke rol bij de bestrijding van de georganiseerde misdaad of de veiligheid op straat, in de winkelgebieden en in de directe woonomgeving. Daarom hebben we een strategisch veiligheidsplan opgesteld.

Speerpunten

De belangrijkste speerpunten waar in 2023 in het programma Prettig wonen voor iedereen aan is gewerkt, zijn:

- Centrumvisie voor de drie kernen
- Omgevingsvisie voor de gemeente Teylingen
- Bouw van betaalbare koop- en huurwoningen en sociale huurwoningen voor onze woningzoekenden
- Ruimte voor nieuwe woningconcepten
- Duurzaam en energieneutraal bouwen
- Groene inrichting en recreatieve voorzieningen in en rond de wijk
- Versterking van de biodiversiteit
- Integraal veiligheidsplan

Trends en ontwikkelingen

Ondermijning

Weerbaarheid tegen ondermijning van de democratische rechtsorde is een belangrijk thema, zowel landelijk als lokaal. Duidelijk is dat de wereld om ons heen in hoog tempo verandert en dat de problematiek steeds complexer wordt. Dit vraagt om een andere, integrale manier van werken en het aanbrengen van focus.

Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet betekent voor de overheid een verandering in het denken over de (fysieke) leefomgeving. Een belangrijk verschil tussen de Omgevingswet en de 'oude manier van werken' is dat niet langer allerlei sectoraal beleid op elkaar wordt gestapeld (zoals parkeernormen, structuurvisies, detailhandelsbeleid en woonbeleid) maar dat wordt uitgegaan van integrale gebiedsontwikkeling. Zaken zoals klimaatadaptie, erfgoed, mobiliteit, biodiversiteit en veiligheid worden betrokken bij een integrale afweging. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden.

Wonen

De vraag naar woningen is onverminderd hoog, het aanbod van koopwoningen is laag en de huizenprijzen zijn hoog, maar de marktomstandigheden zijn onzeker. In de huursector zijn de wachtlijsten voor een sociale huurwoning lang en ze lopen nog steeds op. In zowel de koop- als huursector is een groot tekort aan betaalbare woningen. Bijbouwen blijft urgent, omdat het woningtekort de komende jaren nog verder zal oplopen.

Door de krapte op de woningmarkt staat de situatie voor bepaalde groepen onder druk. Starters, spoedzoekers, kwetsbare groepen en huishoudens met lage en middeninkomens vinden moeilijk een betaalbare woning.

De Rijksoverheid neemt meer regie om de impasse op de woningmarkt te doorbreken. Met de Nationale Woon- en Bouwagenda en bijbehorende programma's stuurt zij op voldoende woningen voor iedereen, betaalbaarheid en kwaliteit.

In maart 2023 hebben Rijksoverheid, provincie, gemeenten en corporaties de Regionale realisatieagenda Wonen Holland Rijnland getekend. Daarin is de ambitie opgenomen om 30.500 woningen te bouwen tot 2030, waarvan 2/3^{e} in het betaalbare segment (30% in de sociale huur en 35% middeldure huur en/of betaalbare koop).

Op 1 juli 2023 is de Wet goed verhuurderschap van kracht geworden. Met ingang van 1 januari 2024 heeft de gemeente Teylingen het verplichte meldpunt voor klachten over ongewenst verhuurgedrag,

De vernieuwde Regionale Woonagenda Holland Rijnland is medio 2023 vastgesteld en beschrijft de afspraken over woningbouw in onze regio. Voor de subregio Noord (Hillegom, Lisse, Teylingen en Noordwijk) is de opgave 6.500-7.500 woningen.

Klimaat

In het Interbestuurlijk Programma (IBP) zijn het Rijk en de decentrale overheden overeengekomen om gezamenlijk te streven naar een CO_2-reductie van 49% in 2030. Het in juni 2019 door het Rijk gepresenteerde Klimaatakkoord bevat concrete maatregelen om deze doelstelling te halen. Dit betekent dat we de komende jaren allerlei veranderingen moeten inpassen in de leefomgeving op het gebied van duurzaamheid.

1.2.1 Veiligheid

Wat wilden we bereiken?

Doel: Prettig leven door minder hinder en overlast

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	Teylingen blijft zich (in (boven)regionaal verband) inzetten voor de inwoners om hinder en overlast door vliegverkeer terug te dringen. Uitwerking 2023 (e.v.): Per 2022 bestaat de bestuurlijke kolom met BRS (Bestuurlijke Regiegroep Schiphol; 56 gemeenten/4 provincies) en het Interbestuurlijk overleg (Minister I&W, delegatie BRS). Daarnaast staat de Maatschappelijke kolom met Maatschappelijke Raad Schiphol i.o. (vaste deelnemers) en bewoners/verenigingen/groeperingen. Tussen beide kolommen wil het ministerie I&W participatie uitvoeren door bijvoorbeeld een klankbordgroep onderzoek te laten doen. Vanuit deze overleggen en het Cluster Zuidwest continueren wij onze inzet om hinder en overlast ten gevolge van vliegverkeer te beperken en geven wij een krachtig geluid vanuit dit gebied richting de luchtvaartsector en de minister. Ons doel is meer hinderbeperkende maatregelen te laten nemen.	Ook in 2023 heeft Teylingen zich in (boven)regionaal verband ingezet tegen de hinder en overlast door vliegverkeer. Echter, zijn de mogelijkheden om invloed uit te oefenen beperkt, daar de spelregels op landelijk niveau vast staan.	
A2	Vanuit het uitgangspunt meten is weten zien we kansen (Smart City) voor bijvoorbeeld het in kaart brengen van fijnstof en verkeersstromen. In 2021 zijn we van start gegaan met het traject Datagedreven sturen. In 2020 is hiertoe het Programmaplan Datagedreven sturing tot stand gekomen en door de raad goedgekeurd. Mogelijkheden voor genoemde informatie(technologie) kunnen vanuit dit traject verder geïnventariseerd worden.		
A3	Als het gaat om burenoverlast en aantasting van het woongenot, richten wij ons in eerste instantie op het	Buurtbemiddeling is conform de afspraken met alle partijen voortgezet. Wordt in 2024 voortgezet	

	empoweren van mensen om zelf en met elkaar oplossingen te bedenken. Als dat niet meer lukt en er sprake is van ernstige aantasting van het woongenot, zijn wij er om te helpen (bijvoorbeeld via mediation). Uitwerking 2023 (e.v.): In 2023 investeren wij verder in de inzet van professionele buurtbemiddeling.		
A4	We inventariseren de mogelijkheden en relevantie voor specifieke bronmetingen van de luchtkwaliteit en indien mogelijk bekijken we of er (aanvullende) lokale maatregelen zijn die we kunnen nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren. Uitwerking 2023 (e.v.): Deze actie wordt jaarlijks uitgevoerd.		

Wat wilden we bereiken?

Doel: Veilig Teylingen door samenwerking en handhaving

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	In participatie met inwoners en gebaseerd op de strategische verkenning hebben wij het Integraal Veiligheidsbeleid 2020-2023 opgesteld. Vanuit dit beleid werken we met jaarplannen: de Veiligheidsjaarplannen. In het veiligheidsbeleid wordt nauw samengewerkt met het sociaal domein, zowel beleidsmatig als vanuit casuïstiek. Uitwerking 2023 (e.v.): Wij blijven uitvoering geven aan de veiligheidsjaarplannen. Tegelijk gaan wij in 2023, samen met inwoners, ondernemers en gemeenteraad, aan de slag met het opstellen van het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid 2024-2027.	In december 2023 is het Integraal veiligheidsbeleid 2024-2027 door de raad vastgesteld. De prioriteiten zijn ondermijning, jeugd en veiligheid, zorg en veiligheid, digitale veiligheid en verkeersveiligheid. In maart 2024 wordt het Veiligheidsjaarplan 2024 door het college vastgesteld.	
B2	Actualiseren APV Uitwerking 2023 (e.v.): Gewijzigde en nieuwe wetgeving, jurisprudentie en maatschappelijke ontwikkelingen maken dat het wenselijk is de Algemene Plaatselijke Verordening periodiek te actualiseren.	Eind 2023 is de APV vastgesteld door de raad	
B3	We stellen jaarlijkse handhavingsuitvoeringsprogramma's op waarin, naast de reguliere werkzaamheden zoals geprioriteerd in het handhavingsbeleid, ook de projecten als Arbeidsmigranten, handhaving Buitengebied, en het nieuwe uitstallingenbeleid beschreven worden. Uitwerking 2023(e.v.): Wij blijven uitvoering geven aan het handhavingsuitvoeringsprogramma. Tegelijk gaan wij in 2023 aan de slag met het opstellen van het nieuwe Handhavingsbeleid 2024-2027.	Wij blijven uitvoering geven aan het handhavingsuitvoeringsprogramma.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	Speerpunten 2023: Aanpak van hennepteelt en drugshandel, het sluiten van maatschappelijke coalities, focus op sleutelpersonen en het, voorkomen van jonge aanwas.	In 2023 is het informatiebeeld en bijbehorend plan van aanpak drugscriminaliteit opgeleverd. Door de politie is een nieuwe gebiedsscan opgesteld. De beide documenten geven goede handvatten voor de aanpak van drugscriminaliteit. Tevens is ons Damoclesbeleid aangepast, waardoor we meer en eerder mogelijkheden hebben om panden te sluiten. We hebben voorbereidende gesprekken gevoerd voor de mogelijke implementatie van het project Dealbreakers dat zich richt op het voorkomen van jonge aanwas in de drugscriminaliteit. In 2024 gaan we in ieder geval al van start met een aantal preventieve activiteiten die onderdeel uitmaken van dit project. Om de awareness rond drugscriminaliteit bij onze inwoners te vergroten, hebben we het afgelopen jaar twee publiekscampagnes rond dit thema gehouden. Signalen zijn opgepakt en uitgewerkt, lopende casuïstiek is, al dan niet in RIEC verband, gecontinueerd en waar mogelijk afgesloten.	
C2	Signaleren: o.a. preventief toezicht en integrale controles, (door)ontwikkelen datagedreven werken en blijvend investeren in awareness d.m.v. trainingen en (publieks)campagnes.	In het afgelopen jaar hebben in samenwerking met interne en externe partners 2 integrale controles plaatsgevonden in Teylingen, waarvan 1 preventieve (Knock & Talk). De (door)ontwikkeling van datagedreven werken heeft onze continue aandacht. Zo zijn we als pilot gemeente betrokken geweest bij de doorontwikkeling van het dashboard van het RIEC dat veel waardevolle informatie bevat over risicofactoren en de mate waarin de verschillende verschijningsvormen van ondermijning	

		zich voordoen in onze gemeente. Deze informatie speelt een belangrijke rol in de prioriteitstelling voor de inzet van capaciteit. Om de awareness rond (signalen van) ondermijnende criminaliteit bij onze medewerkers te vergroten, zijn we een interne campagne gestart. (roadshow, updates intranet, op maat gemaakte trainingen en e-learning ingekocht (in 2024 wordt deze uitgerold) Tevens hebben we de Straatsignaal app geïntroduceerd, een instrument waarmee medewerkers op een laagdrempelige manier signalen kunnen melden. De bewustwordingscampagne loopt door in 2024.	
C3	Voorkomen: verder bouwen aan een weerbare organisatie en -	Om de awareness rond (signalen van) ondermijnende criminaliteit bij onze	

	samenleving, d.m.v. een preventieve aanpak (arbeidsuitbuiting en jonge criminele aanwas,, KVO) en barrières opwerpen in beleid (zoals APV en BIBOB-beleid).	medewerkers te vergroten, zijn we een interne campagne gestart. In dit kader heeft onder andere de zogenaamde Roadshow vanuit het RIEC plaatsgevonden, hebben we op regelmatige basis informatie geplaatst op intranet, hebben diverse teams een op maat gemaakte training ontvangen en hebben we een e-learning ingekocht voor medewerkers en bestuurders die begin 2024 uitgerold wordt. Om de awareness rond (signalen van) ondermijnende criminaliteit bij onze inwoners te vergroten, hebben we een tweetal publiekscampagne rond drugshandel gehouden. Om ondermijnende criminaliteit nog meer te voorkomen, is ons Bibob beleid uitgebreid. Waar eerst enkel vergunningen met betrekking tot de Drank- en horecawet werden getoetst, kijken we nu bijvoorbeeld ook naar vergunningsaanvragen voor casino's en huisvesting voor arbeidsmigranten. Tevens is ons Damoclesbeleid aangepast, waardoor we meer en eerder mogelijkheden hebben om panden te sluiten.	
C4	Verder werken aan kwalitatieve huisvesting van arbeidsmigranten met aandacht voor informatiepositie, controles veiligheid (in samenwerking met brandweer) en eventuele handhaving bij strijdig gebruik.	In 2023 is een beeldvormende sessie in de raad gehouden. In 2024 zal een opiniërend en besluitvormende voorstel aan de gemeenteraad voorgelegd worden om uiteindelijk te komen tot een plan van aanpak.	
C5	Aanpakken: gerichte aanpak van casuïstiek, branche- en gebiedsgerichte aanpak, aanpak van hennepteelt en drugshandel en uitvoeren van integrale projecten (o.a. RIEC/LSI).	Taak is ondergebracht in C1.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Veiligheidsregio Holland Midden (VRHM) Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	Politie Zorgpartners

	Brandweer Voorieder1 Veiligheidshuis Hollands Midden Brijder Halt OM RIEC Belastingdienst Welzijnskwartier Reclassering onderwijs woningcorporatie Jeugdbescherming West

1.2.2 Mobiliteit

Wat wilden we bereiken?

Doel: Continue verbetering en monitoring van auto-, fiets- en OV-bereikbaarheid.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	Vaststellen en uitvoeren van het uitvoeringsprogramma mobiliteit als een onderdeel van het Mobiliteitsplan dat wordt ingepast in de beleidscyclus van de Omgevingswet. In het uitvoeringsprogramma worden maatregelen voorgesteld voor 2022 en verder.	Het mobiliteitsplan is vastgesteld in 2023. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma is in voorbereiding.	
A2	Actualiseren van de verkeers- en parkeertellingen in het najaar van 2022 (tweejaarlijkse jaarlijkse actualisatie).	De verkeers- en parkeertellingen zijn uitgevoerd in de periode november 2022 t/m april 2023. Deze gegevens worden gebruikt voor het opstellen van het uitvoeringsprogramma behorend bij het mobiliteitsplan.	
A3	Het opstellen van een actueel en gedragen parkeerbeleid	Het geactualiseerde parkeerbeleid is eind december 2023 ter inzage gelegd. Vaststelling van het parkeerbeleid wordt voorzien in 2024.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Continue verbetering en monitoring van verkeersveiligheid en vermindering ongevallen langzaam verkeer.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	Op basis van een tweejaarlijkse ongevallenrapportage stellen we een werkplan op om met prioriteit de ongevallenlocaties proactief aan te pakken	Deze zullen worden uitgevoerd in 2024.	
B2	Samen met scholen werken we aan de inrichting van veilige schoolomgevingen	Dit is een doorlopende taak.	
B3	We continueren onze inzet op gedragscampagnes	Dit is een doorlopende taak.	
B4	Om de verkeersveiligheid voor voetgangers te vergroten hebben we specifiek oog voor het verbeteren van verkeersveiligheid op voetgangersoversteekplaatsen (zebrapaden)	Dit is een doorlopende taak.	
B5	Verbeteren verkeersveiligheid spoorwegovergang Voorhout	Hier wordt aandacht besteed in het kader van de projecten Spoorzone Voorhout en centrumvisie Teylingen	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Continue verduurzaming en monitoring van de verduurzaming van mobiliteit.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	Structurele aandacht voor de positie van de voetganger door het bieden van voldoende ruimte, veilige oversteekmogelijkheden en veilige en leuke looproutes, ook buiten de bebouwde kom	Dit is een doorlopende activiteit. Aan Looproutes buiten de bebouwde kom, wordt aandacht besteed in het kader van het wandelnetwerk.	
C2	Structurele aandacht voor de positie van fietsers, door het bieden van voldoende ruimte en het verder uitbreiden en verbeteren van het bestaande fietsnetwerk	Dit is een doorlopende activiteit.	
C3	Verbeteren van de OV-verbindingen door de realisatie van HOV-routes, het verbeteren van overstapmogelijkheden op de stations en het uitbreiden van de fietsparkeercapaciteit bij de stations.	De werkzaamheden voor de HOV route Noordwijk-Schiphol zijn deels uitgevoerd (bijvoorbeeld Oosthoutlaan, Voorhout). Maatregelen in Sassenheim worden voorbereid. De mogelijkheden voor fietsparkeren zijn op de stations van Voorhout en Sassenheim. Bij station Sassenheim is in september 2023 een bewaakte fietsenstalling geopend.	
C4	Het verder vergroten van de oplaadmogelijkheden voor elektrische voertuigen door het uitbreiden van de laadinfrastructuur.	Eind 2023 zijn 15 locaties door het college aangewezen voor de ontwikkeling nieuwe oplaadmogelijkheden. Deze locaties worden in 2024 aan een laadpaalexploitant toegewezen.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Betere ontsluiting van de Greenport Duin- en Bollenstreek.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
D1	Wij zorgen dat de gemeentelijke belangen goed ingebracht worden in de verschillende processen en projecten die spelen rondom het verbeteren van de bereikbaarheid van de noordelijke Duin- en Bollenstreek, zodat er tot een evenwichtig maatregelenpakket voor de korte en middellange termijn besloten kan worden en de uitvoering voorbereid kan worden. We kijken hierbij ook naar de mogelijkheid van cofinanciering vanuit het Rijk via de versnellingsopgave Woningbouw.	Dit is een doorlopende opgave die wordt opgepakt binnen de strategische agenda Duin- en Bollenstreek en het project Mobiliteit Noordelijke Duin- en Bollenstreek. In november 2023 is een startnotitie ondertekend.	
D2	Actief uitvoering geven aan de Regionale Strategie Mobiliteit.	Samen met de andere gemeenten binnen Holland Rijnland wordt	

		uitvoering gegeven aan de Regionale Strategie Mobiliteit. Een voorbeeld hiervan is het werken aan het Doorfietsroutenetwerk Holland Rijnland.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Andere regio partners Provincie Zuid-Holland OV-bedrijven (o.a. t.b.v. realisering HOV) ROV VVN Gemeenten Duin- en Bollenstreek, Haarlemmermeer Vervoerregio Amsterdam Provincie Noord-Holland

1.2.3 Wonen

Wat wilden we bereiken?

Doel: Voorzien in de lokale en (boven)regionale woningbehoefte (kwantitatief en kwalitatief).

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	Jaarlijks voeren we het meerjarige woningbouwprogramma Teylingen uit en monitoren dit om tijdig te kunnen bijsturen.	Er zijn tot 2030 voldoende woningbouwplannen om aan de woningbehoefte te voldoen. Voor nieuwe plannen wordt actief gestuurd om deze te laten voldoen aan de Regionale Woonagenda Holland Rijnland die op 28 juni 2023 is vastgesteld.	
A2	Jaarlijks stemmen we de programmering en fasering van de woningbouwproductie regionaal af, om in de regio het gewenste woningbouwprogramma te realiseren.	De afspraak met de provincie is dat we in de periode van 2021 tot en met 2030 regionaal netto 30.500 woningen toevoegen. Subregionaal (Noord: Hillegom, Lisse, Noordwijk en Teylingen) is de opgave 6.500 -7.500 woningen. De gemeente Teylingen neemt hiervan circa 1/3e voor haar rekening. Er is een planvoorraad tot en met 2030 van ruim tweeduizend woningen	
A3	We zetten in op een mix van woningen voor – waar mogelijk Teylingse – starters, gezinnen en senioren, zodat de doorstroming verder op gang wordt gebracht middels een verhuisketen. Daarbij hebben we oog voor andere doelgroepen zoals spoedzoekers.	Bij nieuwbouwprojecten maken we met ontwikkelende partijen afspraken over een gedifferentieerde mix van woningen, binnen alle segmenten, in lijn met het Woonprogramma. Een deel van deze woningen is bestemd voor (specifieke) aandachtsgroepen. De verdeling van sociale huurwoningen gaat via de in juni 2023 vastgestelde Regionale Huisvestingsverordening die met ingang van 2024 geldend is. In samenwerking met Stek zetten we lokaal maatwerk in voor specifieke woningzoekenden met een lokale binding, in het bijzonder jongeren en senioren. Zo wordt lokaal maatwerk ingezet om ouderen voorrang te geven in de toewijzing van sociale huurwoningen met een label voor senioren als zij een eengezinswoning achterlaten. Ook is in samenwerking met Stek in 2023 een doorstroomadviseur aangesteld. Dit draagt bij aan de doorstroming, zodat de eengezinswoning daarna (passend) beschikbaar komt voor een gezin.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Beschikken over actueel woonbeleid in samenwerking met betrokken partners.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	We voeren het woonprogramma 2020-2024 'Evenwicht op de woningmarkt' uit. Het woonprogramma sluit aan op de omgevingsvisie en geeft inzicht in de ambities, doelstellingen en prioriteiten.	Binnen de kaders van het woonprogramma is in 2023 inzet gepleegd om te komen tot een goede mix van nieuwbouwwoningen waarbij voor alle doelgroepen aandacht is geweest. Er zijn in 2023 in totaal 109 nieuwbouwwoningen gerealiseerd voor starters, gezinnen, senioren en andere aandachtsgroepen. Voor de toewijzing van nieuwbouwwoningen in het sociale segment is lokaal maatwerk toegepast.	
B2	We actualiseren de Regionale Woonagenda en het Woonprogramma 2020-2024 in lijn met de nationale Woon- en Bouwagenda, de programma's en actielijnen om in te spelen op de ontwikkelingen op de woningmarkt. De actualisatie van het Woonprogramma sluit aan bij de beleidscyclus van de op te stellen omgevingsvisie.	De Regionale Woonagenda Holland Rijnland is op 28 juni 2023 vastgesteld. In maart 2023 is de regionale woondeal getekend. Beiden zijn in lijn met de nationale Woon- en Bouwagenda. Het Woonprogramma 2020-2024 wordt in 2024 geactualiseerd om aan te sluiten op nieuwe wet- en regelgeving, nieuw beleid en de beleidscyclus van de omgevingsvisie.	
B3	We gaan actief in gesprek met onze partners en sluiten met Stek en de Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek meerjarige prestatieafspraken over betaalbaarheid, voldoende woningen voor diverse doelgroepen, duurzame woningen, wonen met zorg en de huisvesting van bijzondere doelgroepen. We voeren deze uit en monitoren ze.	De prestatieafspraken 2022 zijn in 2023 met betrokken partijen geëvalueerd. Halverwege het jaar zijn de afspraken voor 2023 gemonitord en is op de ingeslagen route verder gewerkt. In het tweede halfjaar van 2023 zijn met Stek en de Huurdersbelangenvereniging HBVB de prestatieafspraken voor 2024 vastgesteld, deze zijn in lijn met de eerdere afspraken en het woonprogramma 2020-2024. De pilot om een doorstroommakelaar aan te stellen is succesvol afgerond. Partijen zien de toegevoegde waarde van het structureel inzetten van een doorstroommakelaar in Teylingen.	
B4	We implementeren nieuwe taken volgend uit de nationale Woon- en Bouwagenda en regionale woondeals. De rijksoverheid maakt via de provincie prestatieafspraken met gemeenten om te komen tot een gemeentelijke inzet.	Op basis van de nationale Woon- en Bouwagenda en de regionale realisatieagenda wordt de gemeente verantwoordelijk voor een aantal wettelijke taken. Op basis van de Wet goed verhuurderschap is eind 2023 het wettelijke meldpunt ingevoerd.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Een passend woningaanbod voor alle doelgroepen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	In nieuwbouw, binnen de bestaande woningvoorraad en door het bevorderen van doorstroming faciliteren we voor iedereen een passende, duurzame en betaalbare woning in veilige en leefbare wijken.	In 2023 hebben we ons ingezet om woningen op te leveren en nieuwe plannen te ontwikkelen om starters en doorstromers in alle leeftijdscategorieën te voorzien van passende woonruimte.	
C2	We gaan op zoek naar, en staan open voor, flexibele woonconcepten en geclusterde woonvormen, zodat ouderen langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.	Initiatieven worden beoordeeld binnen het woonprogramma 2020-2024. Op de locatie Langeveld en in Nieuw Boekhorst onderzoeken we met partijen wat de mogelijkheden zijn voor dergelijke woonconcepten en -vormen. Eind 2023 is de aanvraag omgevingsvergunning door Stek ingediend voor 40 tijdelijke woningen 'Teydelijk'.	
C3	We actualiseren in 2023 de regionale huisvestingsverordening Holland Rijnland zodat er een transparant verdeelsysteem is dat inspeelt op de huidige sociale woningmarkt.	De regionale huisvestingsverordening is op 28 juni 2023 vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland. De verordening is per 1 januari 2024 in werking getreden. Op basis van de eind 2023 vastgestelde gewijzigde Huisvestingswet wordt regionaal een traject gestart om te bezien of verdere aanpassingen gewenst zijn.	
C4	In 2023 krijgen we inzicht in de huisvestingsopgave voor arbeidsmigranten/internationale werknemers zodat we beter kunnen sturen op de huisvesting van deze doelgroep.	In 2023 is een beeldvormende sessie gehouden voor de raad. In 2024 zal een opiniërend en besluitvormend voorstel worden aangeboden aan de raad.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Een toekomstbestendige woningvoorraad op basis van de lokale energiestrategie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
D1	Jaarlijks zetten we in op verduurzaming van de bestaande	In 2023 zijn diverse activiteiten uitgevoerd om energiebesparing te	

	woningvoorraad en realisatie van duurzame nieuwbouw volgens het uitvoeringsprogramma 'Duurzaamheid', zodat de woonvoorraad toekomstbestendig wordt.	stimuleren in de bestaande woningvoorraad. Hierbij is invulling gegeven aan de projecten vanuit Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2022-2026 (Bouwjarenaanpak, Buurkrachtaanpak, Ondersteunen VvE's, etc.). Voor de realisatie van duurzame nieuwbouw wordt DGO gehanteerd.	
D2	Jaarlijks verstrekken we duurzaamheidsleningen waarmee tegen gunstige voorwaarden energiebesparende maatregelen in en aan de woning gefinancierd kunnen worden.	De gemeente heeft de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. Om inwoners te stimuleren bij het verduurzamen van de woning, verstrekken we duurzaamheidsleningen via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn). In Teylingen is met een totaal van € 2.000.000 aan gemeentelijke middelen een revolverend duurzaamheidsfonds gevormd. In 2023 heeft u aanvullend € 500.000 beschikbaar gesteld.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Woningcorporatie Stek Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek Huurders Holland Rijnland Zorgaanbieders Holland Rijnland Wonen

1.2.4 Implementatie Omgevingswet

Wat wilden we bereiken?

Doel: Via de instrumenten van de Omgevingswet werken we aan een veiligere en gezondere fysieke leefomgeving, waarbij duurzaamheid voorop staat.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	Opstellen van een omgevingsvisie in een participatief proces, waarbij vraagstukken, opgaven en ambities voor de gezonde en veilige fysieke leefomgeving geïntegreerd worden afgewogen en vastgelegd. De centrumvisie wordt meegenomen.	In 2023 is er vervolg gegeven aan het proces omgevingsvisie Teylingen. In januari heeft het college voor de omgevingsvisie een koersnotitie vastgesteld. Op basis van deze koersnotitie is opnieuw het gesprek aangegaan met de brede samenleving. Dit heeft geleid uiteindelijk geleid tot een concept ontwerp omgevingsvisie, die het college in december 2023 ter opiniërende bespreking aan de gemeenteraad heeft aangeboden.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Optimale dienstverlening. Daar waar nodige een traject van cultuurverandering bij bestuurders en ambtenaren.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	Voortzetten organisatie van bijeenkomsten en proeftuinen voor ambtenaren, bestuurders, samenwerkingspartners en initiatiefnemers om de nieuwe manier van werken structureel te borgen.	De Omgevingswet is per 1 januari 2024 in werking getreden. Er is een strategisch adviseur binnen Strategie en Projecten benoemd die de effecten die het werken met de nieuwe wet heeft op de HLT organisatie signaleert en gaat borgen in overleg met betrokken teams en directie.	
B2	Verder door ontwikkelen van en werken met serviceformules uitgaande van één-loket-gedachte(zie programma 4 Dienstverlening).	Verder doorontwikkeling van de serviceformules is geborgd binnen programma 4. Dienstverlening.	
B3	Kaders ontwikkelen hoe we (overheids-) participatie onder de Omgevingswet gaan vormgeven (zie programma 4 Participatie).	Verdere vormgeving van (overheids-) participatie is opgepakt vanuit Strategie en Projecten in samenwerking met planvorming en communicatie. En loopt door in 2024. Het participatiebeleidskader is vastgesteld door de gemeenteraad.	
B4	Uitvoeren van het strategisch communicatieplan.	Het communicatieplan inwerkingtreding Omgevingswet is uitgevoerd.	
B5	Aanpassen competentieprofielen medewerkers.	Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet 2024 zijn bij direct betrokken teams zoals Vergunning verlening en planvorming	

		competenties aangepast, dit traject loopt nog door in 2024.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Een digitale ontsluiting van gegevens en infrastructuur, die aansluit op het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) passend bij de invoering van de Omgevingswet.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	Kennisuitwisseling en samenwerking met partners.	Dit is gerealiseerd	✔
C2	Pilots met aansluiting op landelijke digitale stelsel Omgevingswet.	Afgerond	✔
C3	Noodzakelijke IT-architectuur (applicaties en gegevens) realiseren om nieuwe processen te ondersteunen.	Afgerond	✔

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Omgevingsdienst West-Holland GGD Veiligheidsregio Hollands Midden	Provincie Zuid-Holland Hoogheemraadschap van Rijnland

1.2.5 Gebiedsontwikkeling

Wat wilden we bereiken?

Doel: Integrale duurzame gebiedsontwikkeling in lijn met de structuurvisie 'Duurzaam Bloeiend 2030' en de centrumvisie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	In de geest van de Omgevingswet stimuleren en faciliteren van initiatieven en plannen die bijdragen aan de ambities en opgaven van de structuurvisie en centrumvisie. De structuurvisie wordt herijkt in het proces van de omgevingsvisie.	Aan de gemeentelijke intaketafel en omgevingstafel worden initiatieven en plannen beoordeeld vanuit de structuurvisie en de centrumvisie vanuit de faciliterende 'ja, mits' gedachte van de Omgevingswet. Dit is een continu proces. De beide document zijn geïntegreerd in de concept ontwerp Omgevingsvisie 2040 'Een florerende toekomst voor Teylingen'.	
A2	Invullen van eigen grondposities, zoals Langeveld, Nieuw Boekhorst, Bloementuin en Stationslocatie Voorhout. Duurzaamheid en/of betaalbaarheid staan hierbij voorop.	Bij het ontwikkelen van eigen grondposities (Bloementuin, Langeveld, Nieuw Boekkorst, De Waaier, Station Voorhout) wordt (pro)actief en in samenwerking met marktpartijen en Woonstichting Stek uitwerking gegeven aan de ambities op het gebied van duurzame en betaalbare woningbouw. Periodiek wordt over de voortgang in deze projecten gerapporteerd.	
A3	We zetten in op een kader voor duurzame gebiedsontwikkeling (DGO) bij gesprekken en onderhandelingen met initiatiefnemers, projectontwikkelaars en bedrijven. Met het DGO streven we naar de hoogst mogelijke ambities voor duurzame gebiedsontwikkelingen. Daarbij staan de thema's energietransitie, warmtetransitie, duurzame mobiliteit, klimaatadaptatie, natuur en milieu, gezondheid en veiligheid en circulaire economie centraal.	In 2023 is DGO nog wel gebruikt bij projecten, maar er is niet actief op gestuurd. In 2024 wordt dit verder opgepakt onder het programma duurzaamheid.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	Woningbouwcorporaties Projectontwikkelaars Bedrijven Particuliere initiatiefnemers

1.2.6 Openbare ruimte en duurzaamheid

Wat wilden we bereiken?

Doel: Samen zorgen voor een schone, gezonde, veilige en toekomstbestendige woon- en leefomgeving voor alle gebruikers.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	We gaan verder met het integreren van alle opgaven in het actualiseren en uitvoeren van beleid, projecten, beheer en uitvoeringsprogramma's.	In 2023 is er uitvoering gegeven aan het door de raad vastgestelde Plan Duurzame Ontwikkeling. En zijn de eerste stappen gezet naar een integraal programma duurzaamheid met de focus op fysieke leefomgeving. In 2023 is er tevens een nieuwe manager gestart voor team Beheer en Ontwikkeling. Eén van zijn kerndoelen is verbetering van integrale samenwerking tussen assets.	
A2	In 2023 gaan we verder met het optimaliseren van assetmanagement (kapitaalgoederen) als basisprincipe voor beheer en onderhoud van kapitaalgoederen. Dit houdt in: • Optimaliseren en harmoniseren van de data van onze kapitaalgoederen. • Opleidingen assetmanagement. • Optimaliseren en harmoniseren van de werk- en beleidsprocessen.	In 2023 is er een nieuwe manager gestart voor team Beheer en Ontwikkeling. Eén van zijn kerndoelen is verbetering van integrale samenwerking tussen assets.	
A3	We voeren het beleid c.q. uitvoeringsprogramma 'Spelen, Sport en Bewegen in de buitenruimte' uit.	Conform vaststelling is hier uitvoering aan gegeven. Dit is ook terug te zien in het groot onderhoud van speelplekken. Bij de aanpak van speelplekken worden grijze tegels en kunstgras daar waar mogelijk vervangen voor gras of een andere natuurlijke oplossing.	
A4	We zorgen voor gerichte communicatie aan de inwoners over hun eigen invloed op de leefomgeving (bijvoorbeeld over de trias energetica, milieuvervuiling, geluidsoverlast en vergroening ten behoeve van waterberging).	We informeren en enthousiasmeren inwoners voor het groener maken van hun woonomgeving via de campagne 'Alle tuinen groen' met de acties, Tegel eruit, planten erin, Fiets zoekt groen, GroenDoenPlein, Tuinambassadeurs en NK Tegelwippen. Ook is de campagne "Heel Teylingen blij, 1.000 bomen erbij" samen met de Rotary uitgerold met als resultaat dat er al bijna 700 bomen in particuliere tuinen terecht zijn gekomen en dat de overige bomen in 2024 zullen worden uitgedeeld. Als gemeente geven we het goede voorbeeld en delen de projecten die we zelf duurzaam uitvoeren en waarmee we de biodiversiteit en klimaatadaptatie bevorderen. Voorbeelden van uitgevoerd projecten zijn o.a. Vergroening Rijksstraat	

		in samenwerk met de Akzo en het vergroenen van Teylingerhof in Sassenheim. En in Warmond de vergroening van de Matenesseselaan en in Voorhout vervanging van de bomen Boekenburglaan en vergroening Lisdoddehof.	
A5	We leveren een bijdrage aan een (mogelijk) nieuw gebiedsprogramma voor de Duin- en Bollenstreek aan de hand van de visie 'Rijke Groenblauwe Leefomgeving' van de provincie Zuid-Holland.	In 2023 is gewerkt aan de evaluatie van het vorige programma. Besluitvorming hierover vindt plaats in 2024. Deze evaluatie moet de basis vormen voor een eventueel nieuw programma.	
A6	We actualiseren het 'Beleidsplan Civiele kunstwerken' (bruggen en viaducten). Daarbij verkennen we de opties in materiaalgebruik: zo milieuvriendelijk mogelijk, met als uitgangspunt circulariteit, duurzame productie en productengebruik en lage CO2 voetafdruk.	Ter opvolging van het 'Beleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023' is een concept 'Beheerplan civiele kunstwerken 2024-2028' opgesteld waarin de genoemde duurzaamheidsaspecten zijn meegenomen. Dit plan wordt nog afgestemd op de 'Omgevingsvisie Teylingen' en is naar verwachting in het eerste kwartaal 2024 gereed.	
A7	We zetten het vervangingsplan led door. Hierbij zetten we in op het gebruik van slimme openbare verlichting.	Gemiddeld is het aandeel led in de openbare verlichting in Teylingen afgelopen jaren jaarlijks gegroeid met 10%. Het percentage led in de openbare verlichting in Teylingen bedraagt eind 2023 circa 95%. In het laatste kwartaal van 2023 is onder andere de verlichting in het centrum van Sassenheim (Hoofdstraat en omgeving) vervangen door ledverlichting. In 2024 groeit het genoemde percentage naar verwachting tot 98%. Hierbij ligt de nadruk op verledding van de centra Voorhout en Warmond: • De verlichting op de Herenstraat (e.o.) Voorhout wordt vervangen door ledverlichting. • De verlichting op de Dorpsstraat (e.o.) Warmond wordt vervangen door ledverlichting.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Versterken van de biodiversiteit

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	We voeren het	De raad heeft eind 2022 een motie	

	Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit uit. Dit wordt in 2022 vastgesteld door de raad. Vervolgens voeren we de nulmeting uit. Daarna starten we met het Leefgebied Dorp. Daarin wordt ook de relatie gelegd met klimaatadaptatie.	aangenomen om in 2023 een nulmeting en een gebiedsscan op te pakken voor Leefgebied Dorp. De resultaten van beide onderzoeken worden uiterlijk in 2024 opgeleverd inclusief mogelijke uitvoeringsmaatregelen.	
B2	Bij de (her)inrichting en het beheer van woonwijken en bermen langs verbindingswegen worden groen en natuurvriendelijke oevers anders uitgevoerd en passen we het maaibeleid aan. De streekeigenheid wordt versterkt door het toepassen van inheemse bomen, struiken en planten die passen bij de natuurlijke omstandigheden; bijvoorbeeld herinrichting van straten. Beschoeiing wordt waar mogelijk vervangen door natuurlijke oever. Grasbermen worden langzamerhand vervangen door bloemrijke bermen en er zal meer gevarieerd gaan worden met de maaifrequentie en aanwezige beplanting en gewassen.	De gemeente werkt vanaf medio 2022 conform de maaibeleid KleurKeur Groen van de Vlinderstichting. Deze werkmethode is gepasseerd op minder maaien waar mogelijk of in gefaseerde delen van de bermen en oevers. Met de invoering van dit maaibeleid, wat bijdraagt aan meer bloemrijke zones, zal de biodiversiteit in de loop van de tijd toenemen. 'Het Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2028 is op 1 februari 2024 vastgesteld door de raad. Het beleid bevat o.a. het omvormen van harde (hout) beschoeiing naar natuurlijke oevers.'	
B3	We voeren het beheerplan Groen uit. We integreren de volgende onderdelen: • Vitaliteit en gezondheid van inwoners door doelstellingen op te nemen voor het verminderen van o.a. hittestress. • Het inzetten van groen om de gevolgen van klimaatverandering te verminderen (klimaatadaptatie). • Droogtebestendige groeiplaatsen met bijbehorende bomen– en plantensoorten • Maatregelen voor toename in biodiversiteit.	In 2023 zijn veel projecten aangepakt met als uitgangspunt, rekening houden met klimaatverandering. Sassenheim Charley Tooroplaan, Teylingerhof, Rijksstraatweg(Akzo), Parklaan, Prins Clausstraat, Voortgangdreef. Voorhout Lisdoddehof, Boekenburglaan, Oosthoutlaan, Berenklauwstraat, Bloemenschans. Warmond Koudehoorn(Vlindertuin), Matenesselaan,	
B4	We zetten de samenwerking met verschillende partijen op gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie door. Hierbij voeren we campagnes uit en sluiten we aan op verschillende netwerken, zoals: NK Tegelwippen De Groene Uitdaging Bijenlinten Nationaal Park Hollandse Duinen Uitvoeringsprogramma	In 2023 is de campagne 'Alle tuinen groen' in samenwerking met het instituut voor Natuurreductie en Duurzaamheid (IVN) en De Groene Uitdaging verder voortgezet. In 2023 is de bewustwording rond het vergroenen van je eigen tuin verder versterkt, door onder andere de acties 'Fiets zoekt Groen' en 'Tegel Eruit, Plant Erin', het NK tegelwippen en het Groendoenplein.	

	Biodiversiteit Opgedane kennis passen we toe. zijn gericht op het vergroenen de woonomgeving, zoals daken en tuinen.		

Wat wilden we bereiken?

Doel: Teylingen is circulair.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	Afvalcommunicatie en -voorlichting: op basis van het afvalbeleidsplan geven we voorlichting om bewustzijn te creëren over een duurzame omgang met afval. Dit stimuleert inwoners tot goede afvalscheiding (schone afvalstromen) en hergebruik.	Er is een grondstoffencoach gestart. Daarbij wordt samenwerking gezocht met andere partijen. Daarnaast wordt er scherp gekeken naar acties van gemeente en acties van gebruikers.	
C2	We ondersteunen educatieprojecten en initiëren voorlichtingscampagnes op het gebied van (zwerf)afval en hondenpoep. Uitwerking 2023 (e.v.): Naar behoefte faciliteren we o.a. scholen en (afval)ambassadeurs en denken we actief mee. Deze lijn trekken we in 2023 door.	Grondstoffencoach gestart in 2023	
C3	We onderzoeken de mogelijkheden om met ondernemers afspraken te maken over een “Afvalbeleid voor ondernemers”. Specifiek voor de ondernemers in het winkelgebied.	Dit is niet opgepakt door capaciteitstekort.	
C4	We actualiseren het beheer- en onderhoudsplan Ondergrondse containers, en voeren het investeringsplan uit vanaf 2023.	Dit is uitgevoerd en wordt uitgerold ook in 2024.	
C5	We gaan het vuilafvoerbedrijf (VAB)-terrein herinrichten.	Dit wordt meegenomen in de oprichting van MeerVAB (samenwerking tussen de Meerlanden en het VAB).	
C6	We borgen en waar nodig passen we het nieuwe grondstoffenbeleid (VANG = Van Afval Naar Grondstof) aan. Met specifieke aandacht voor de ontwikkelingen van de milieudoelen van VANG 2025 waaronder 30 kg restafval per persoon.	Er is een grondstoffencoache aangesteld met onder meer inzet op educatie en scherpte in regels. We zoeken daarin actief naar samenwerking met diverse partijen.	
C7	We werken aan het integreren van circulariteit in onze aanbestedingstrajecten. Hierin verwerken we als uitgangspunt het	Dit wordt meegenomen in aanbestedingen waarbij per aanbesteding gekeken wordt naar leidende criteria.	

	principe 'Maatschappelijk verantwoord inkopen'.		

Wat wilden we bereiken?

Doel: 159 terajoule (TJ): 38% duurzame elektriciteit opwekken in 2030

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
D1	Stimuleren van de ontwikkeling van zonnepanelen op daken. In het uitvoeringsplan nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	In 2023 is gestart met de projecten uit het Uitvoeringsprogramma Energietransitie. Hierin is voor wat betreft het onderdeel zonnepanelen op daken de focus gelegd op het besparen van energie. Energie opwek door middel van zonnepanelen op daken is met name gestimuleerd met communicatie uitingen over de energietransitie. In 2024 worden de activiteiten op dit onderdeel geëvalueerd.	
D2	Nader onderzoek doen naar het duurzaam opwekken van elektriciteit in Teylingen. In het 'Uitvoeringsplan Energietransitie' staan concrete projecten om invulling te geven aan deze activiteit.	In 2023 is gestart met de projecten uit het Uitvoeringsprogramma Energietransitie. Hierin is voor wat betreft het onderdeel Duurzame opwek gefocust op het in kaart brengen van kansrijke locaties voor duurzame opwek ('van zoekgebieden naar zoeklocaties'). Volgens planning wordt in het voorjaar van 2024 een eerste concept van een kaart met zoeklocaties opgeleverd. In deze kaart worden ook kansen voor duurzame opwek langs infrastructuur en zonneparkeren meegenomen. Het opstellen van beleid lokaal eigendom kan ook in de (herziening van) het omgevingsplan worden meegenomen. Parallel daaraan worden kansrijke projecten van energie coöperaties gestimuleerd en ondersteund in de richting van het indienen van principeverzoeken. In plaats van een RES 2.0 is een energieprogramma Holland Rijnland opgesteld. In 2024 worden de activiteiten op dit onderdeel geëvalueerd.	
D3	Opstellen en uitvoeren van nieuw uitvoeringsplan Duurzame Ontwikkelingen Teylingen 2022-2026 op basis van: Fysieke duurzaamheid, Economische duurzaamheid en Sociale duurzaamheid (people, planet, profit). Uitgangspunt bij dit nieuwe plan is dat deelonderwerpen, waar mogelijk integraal onderdeel blijven	Sinds 2020 werken we in Teylingen aan het plan duurzame ontwikkelingen Teylingen, in 2024 wordt het beleid geëvalueerd en met de raad gedeeld. duurzaamheid is dynamisch en ontwikkelingen gaan rap. om onze doelstellingen te behalen is versnelling noodzakelijk. hiertoe is een meer integrale benadering nodig en moeten	

	van reguliere taken, domeinen en teams. Deelname aan bijeenkomsten in Holland Rijnland van RES 1.0 naar RES 2.0, die in 2023 wordt vastgesteld.	kansen voor samenwerkingen meer worden benut. vanuit het rijk zijn CDOKE gelden(Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid) beschikbaar gesteld om de versnelling te realiseren en capaciteit voor de uitvoering aan te trekken. Dit is een mooi moment om het opzetten van een integraal programma duurzaamheid vorm te geven. besluitvorming over dit programma vindt plaats in 2024.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: 10% energiebesparing in 2025 en 15% energiebesparing in 2030, in de gebouwde omgeving ten opzichte van 2014

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
E1	Inwoners en ondernemers duidelijkheid geven over de warmtetransitie, bewust maken en stimuleren om in actie te komen. In het uitvoeringsplan energietransitie nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	Met 'Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2022-2026' wordt invulling gegeven aan de warmtetransitie. In 2023 is de opgave verder gedefinieerd in samenwerking met buurgemeenten van de Duin- & Bollenstreek en in RES Holland Rijnland. Dit heeft geleid tot de concrete trajecten: Bronnenanalyse, Eindbeelden en Transitiepaden voor de warmtetransitie. Daarnaast lopen gesprekken met de woningcorporatie en Liander om hun wensbeelden helder te krijgen. In gezamenlijkheid zullen deze activiteiten duidelijkheid scheppen voor inwoners en ondernemers over hoe de warmtetransitie zal verlopen. In de tussentijd wordt alsnog ingezet op energiebesparen.	
E2	Voor 2030 inzichtelijk hebben hoe kansrijk en wenselijk een warmtenet is in Teylingen. In het uitvoeringsplan nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	In 2023 is gestart met het traject 'Grand Design' in samenwerking met buurgemeenten uit de Duin- en Bollenstreek en Oegstgeest, onder begeleiding van Firan en Holland Rijnland. Hierin worden de doorrekeningen gedaan voor de kansrijkheid van een warmtenet in de gemeenten. Wanneer de kansrijkheid goed in kaart is gebracht zal ook de wenselijkheid getoetst worden in een nog nader te definiëren traject.	
E3	Inzichtelijk maken waar inwoners ook	De in 2023 gestarte trajecten Grand	

	na 2050 gebruik kunnen maken van het gasnet en waar we op termijn streven naar warmteoplossing zonder gasnet. In het uitvoeringsplan nemen we concrete projecten op om invulling te geven aan deze activiteit.	Design en Eindbeelden van Holland Rijnland zullen inzicht geven in de kansrijkheid van alternatieve warmte oplossingen. Daarnaast worden gesprekken gevoerd met Liander over hoe zij hun rol zien in een duurzaam gasnet. Hieruit kunnen we nog geen conclusies ontlenen.	
E4	Komende jaren slim in kunnen spelen op de nieuwste inzichten, innovaties en technieken.	Het is van belang om goed op de hoogte te zijn van trends en ontwikkelingen omtrent de energietransitie. Gemeente Teylingen zet hierop in op verschillende niveaus.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Het stimuleren van een circulaire economie.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
F1	We stellen in 2022-2023 een beleidsplan Circulaire Economie (CE) op voor Teylingen. Dat ronden we af met een raadsbesluit.	In 2023 is er gewerkt aan het opzetten van een actieplan circulariteit. Een circulaire economie is een van de uitgangspunten in dit actieplan. Een eerste versie van dit plan wordt in 2024 aan de gemeenteraad gepresenteerd	
F2	In lijn met het goedgekeurde beleidsplan CE volgt een uitvoeringsprogramma. We integreren daarin activiteiten die nu al lopen voor een circulaire economie zoals Circulair AmbachtsCentrum Bollenstreek (CACB), uitvoeren van het nieuwe inkoopbeleid, ontwikkeling afvalbeleid en uitvoering gericht op VANG-doelstellingen en het stimuleren van een circulaire economie via partner Circulair West.	Er is gewerkt aan het 'Actieplan Circulariteit Teylingen' dat is overgedragen aan de nieuwe Regisseur Circulariteit voor realisatie in 2024.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Omgevingsdienst West-Holland (ODWH) VAB Stichting RIJK Holland Rijnland STEK	Inwoners Maatschappelijke instellingen Zon op Teylingen Zwerfafvalambassadeurs Energiecoaches

1.2.7 Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	per 1.000 euro	€ 371	€404	€ 459	€ 459	2021: € 290	CBS
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	5,1	15,4	8,1	5,0	2022: 9,3	Basis-registratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%)	73,6 %	74,0%	74,0%	74,0%	2021: 70,1 %	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 594	€ 763	€ 814	€ 814	2021: € 733	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 614	€ 782	€ 884	€ 884	2021: € 810	COELO

Toelichting indicator Gemiddelde WOZ-waarde
De gemiddelde WOZ waarde van woningen.

Toelichting indicator Nieuwgebouwde woningen
Het aantal nieuwgebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen zoals transformaties.

Toelichting indicator Demografische druk
De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten.

Toelichting indicator Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden
Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten.

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner in kilo's	131 kg	124	105	105	2020: 170	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Percentage elektriciteit opgewekt uit wind,	nb	14	15	19	2019:	RWS

	waterkracht, zon of biomassa					26,9 %	

Toelichting indicator Omvang huishoudelijk restafval
Niet gescheiden ingezameld restafval dat te groot of te zwaar is om op dezelfde wijze als het huishoudelijk restafval te worden aangeboden.

Toelichting indicator Hernieuwbare elektriciteit
Het % hernieuwbare energie, ook wel duurzame of groene energie genoemd. Dit is energie afkomstig van natuurlijke bronnen die constant worden aangevuld zoals wind, waterkracht, zon, bodem, buitenluchtwarmte en biomassa.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden kunt u deze vinden op:
https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	100	41	200	100	2021: 80	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,6	0,8	0,7	0,7	2021: 1,8	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	1,13	3,4	3	3	2021: 4,3	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1	0,9	2	2	2021: 1,3	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	4,4	3,4	3,5	3,5	2021: 6,1	CBS

Toelichting indicator Verwijzingen Halt
Het aantal verwijzingen Halt per 10.000 jongeren. Jongeren van 12 tot 18 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie (en dus zonder opbouw van een 'strafblad').

Toelichting indicator Winkeldiefstallen
Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Geweldsmisdrijven
Het aantal geweldsmisdrijven. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.).

Toelichting indicator Diefstallen uit woning
Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.

Toelichting indicator Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)
Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of

terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden kunt u deze vinden op:
https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/

1.2.9 Kaderstellende stukken

- Wijkgericht werken
- Wet veiligheidsregio's
- Regionaal Crisisplan
- Integraal veiligheidsbeleid
- Algemene Plaatselijke Verordening Teylingen
- Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan
- Regionaal Verkeers- en Vervoersplan Holland Rijnland
- Geactualiseerde wegenstructuur Voorhout 2020
- Gemeentelijk Verkeers-en Vervoersplan Teylingen (GVVP) 2010-2020
- Provinciale Visie op Ruimte en Mobiliteit
- Beleid Laadinfrastructuur
- Regionale Woonagenda Holland Rijnland
- Woonvisie Teylingen
- Zorgpact Teylingen
- Prestatieafspraken Wonen Teylingen
- Regionale Omgevingsagenda, 2021 Holland Rijnland
- Regionale Energiestrategie (RES) Holland Rijnland 2021
- Regionale Strategie Mobiliteit (RSM) Holland Rijnland 2021
- Regionale Structuurvisie Holland Rijnland
- Begroting Teylingen – Begroting Omgevingsdienst West-Holland
- Intergemeentelijke structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek
- Structuurvisie Teylingen 2030 Duurzaam bloeiend
- Nota Regionale Investeringsstrategie Holland Rijnland
- Verordening Erfgoedcommissie Teylingen
- Centrumvisie Teylingen
- Speelplaatsenbeheerplan 2014-2018
- Uitvoeringsprogramma Zwerfafval
- Integraal Afval Waterketen Plan
- Uitvoeringsprogramma groen Bollenstreek 2014 - 2018 Holland Rijnland
- Gebiedsprogrammma groen Bollenstreek 2016-2020 Holland Rijnland
- Provinciaal fietspadenplan
- Beleidsplan De Waarde van Groen
- Erfgoedwet 2016
- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst West-Holland
- Afgesproken ambities met Omgevingsdienst West-Holland in het werkplan
- Plan en uitvoeringsprogramma Duurzame Ontwikkeling Teylingen 2020-2024
- Regionale Energie Strategie Holland Rijnland
- Lokale Energie Strategie
- Transitie Visie Warmte
- Nationaal Energieakkoord (2013)
- Klimaatakkoord van Parijs (2015)
- Energieakkoord Holland Rijnland (2017)
- Nationale Klimaatakkoord (2018)
- Convenant Aardgasvrij (2018)
- Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
- Rijksbrede programma Circulaire Economie
- Deltaplan Biodiversiteit
- Sustainable Development Goals VN

1.2.10 Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Thema Gebiedsontwikkeling				
Ruimtelijke ordening	-1.146	-907	-2.355	-2.867
Thema Openbare orde en veiligheid				
Crisisbeheersing en brandweer	-2.199	-2.463	-2.572	-2.376
Openbare orde en veiligheid	-1.073	-1.342	-1.283	-1.289
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid				
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.262	-3.115	-3.787	-3.551
Afval	-3.310	-4.062	-4.022	-4.051
Riolering	-2.028	-2.159	-2.195	-2.250
Milieubeheer	-1.622	-1.661	-2.401	-2.285
Begraafplaatsen en crematoria	-3	-6	-6	-6
Thema Verkeer en vervoer				
Verkeer en vervoer	-4.334	-5.455	-5.146	-4.975
Parkeren	-275	-275	-253	-261
Recreatieve havens	-435	-349	-102	-28
Thema Wonen				
Wonen en bouwen	-1.338	-1.391	-2.075	-2.362
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-1.963	-38	-5.256	-7.202
Totaal lasten	**-22.988**	**-23.223**	**-31.453**	**-33.503**

Baten	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Thema Gebiedsontwikkeling				
Ruimtelijke ordening	267	65	925	1.471
Thema Openbare orde en veiligheid				
Crisisbeheersing en brandweer	-89	68	127	78
Openbare orde en veiligheid	10	57	57	25
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid				
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	64	67	65	102
Afval	4.435	6.062	5.150	5.204
Riolering	3.098	3.394	3.394	3.398
Milieubeheer	65	0	469	741
Begraafplaatsen en crematoria	0	0	0	3

Thema Verkeer en vervoer				
Verkeer en vervoer	156	223	507	468
Parkeren	12	5	5	15
Recreatieve havens	85	98	87	87
Thema Wonen				
Wonen en bouwen	580	561	754	1.520
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.968	1.431	6.372	8.006
Totaal baten	**10.651**	**12.031**	**17.912**	**21.118**
Saldo voor resultaatbestemming	**-12.338**	**-11.194**	**-13.539**	**-12.385**

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Toevoegingen reserves	-15	-15	-2.357	-2.744
Onttrekkingen reserves	641	537	3.717	3.876
Totaal reserves	**626**	**522**	**1.361**	**1.132**
Saldo na resultaatbestemming	**-11.712**	**-10.672**	**-12.178**	**-11.253**

1.3 Programma 3 bedrijvigheid

Ruimte voor ondernemerschap staat voorop. Wij zien onze rol vooral in het creëren van goede randvoorwaarden om te ondernemen en duurzame ontwikkelingen te faciliteren. Dit houdt niet op bij onze gemeentegrenzen. Wij zetten dan ook vol in op samenwerking in de regio met de Economic Board Duin- en Bollenstreek. Een samenwerking met en door ondernemers, waarbij gemeenten partner zijn en projecten faciliteren. Goede randvoorwaarden creëren we met een stevige centrumvisie, met het leggen van relaties tussen onderwijs en arbeidsmarkt, met aandacht voor de fysieke en digitale infrastructuur en met het stimuleren van duurzaam handelen.

Speerpunten

De belangrijkste speerpunten in het programma Ondernemend en bruisend Teylingen, die we in 2023 opgepakt hebben, zijn:

- We leveren een bijdrage aan de uitvoering van de regionale economische agenda via de Economic Board.
- We geven uitvoering aan de integrale centrumvisie via de uitvoeringsagenda.
- We zorgen voor gezellige winkelcentra met goede parkeervoorzieningen.
- We stimuleren en ondersteunen ondernemers die investeren in innovatie en verduurzaming.

Trends en ontwikkelingen

Economie

In het Interbestuurlijk Programma (IBP) wordt gesproken over regionale economie als versneller. Hiermee is de ambitie uitgesproken te werken aan regionale economische structuurversterking. De economische agenda Duin- en Bollenstreek heeft een vergelijkbare doelstelling: het versterken van de regionale economie zonder dat het ten koste gaat van de woonaantrekkelijkheid. In 2018 is de Economic Board Duin- en Bollenstreek geïnstalleerd om de doelstellingen van de agenda te behalen. Het jaar 2023 was een transitiejaar voor de Economic Board. Een nieuwe Economic Board is voorbereid. De lokale economie in het algemeen en de detailhandel in het bijzonder zijn gedurende de crisis onder druk komen te staan. Daarnaast hebben structurele ontwikkelingen, zoals de opkomst van online winkelen en verdere internationalisering van productieprocessen, gevolgen voor de lokale economie. Aandacht voor de uitvoering van onder andere de detailhandelsvisie is en blijft van belang.

Bollensector

De komende jaren zet de schaalvergroting in combinatie met de krimp van het aantal bedrijven in de bollensector door. Veel bedrijven specialiseren meer en meer. Daarnaast zet de focus op duurzaam bodembeheer door. Door rotatie van gewassen ontstaat vraag naar meer areaal dat geschikt is voor bloembollen. Deze ontwikkelingen leggen een (nog) grotere druk op het ruimtegebruik in de streek. Met de oprichting van de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) is in 2009 een start gemaakt met het bijdragen aan een optimale inrichting van de beschikbare ruimte in de streek.
Desondanks zien we de afgelopen jaren een ontwikkeling waarin telers meer en meer hectares in andere gebieden opzoeken voor hun teelt. De sector ziet de Bollenstreek nog altijd als haar bakermat vanwege de aanwezigheid van kennispartners (zoals KAVB, BKD en Hobaho) en toeleveranciers, de band met Keukenhof en de aanwezigheid op korte afstand van kennisinstellingen (Leiden, Delft, Amsterdam) en onderwijs (Wellant, Hogeschool Leiden, Hogeschool InHolland). Met het vertrek van Wageningen Plant Research uit Lisse is een disbalans ontstaan tussen de vier O's (ondernemers, onderwijs, onderzoek en overheid) in de Bollenstreek.

Arbeidsmigranten

De aanwezigheid van een arbeidsintensieve agrarische bedrijfstak en andere sectoren zoals logistiek, horeca en distributie, leidt tot een toestroom van arbeidsmigranten. Hierdoor ontstaan verschillende knelpunten. Enerzijds gaat het om deelname van deze doelgroep aan onze lokale samenleving, anderzijds om illegale of slechte huisvestingssituaties. Een integrale afweging moet leiden tot oplossingen voor integratie en huisvesting. Daarbij is het belangrijk het evenwicht te bewaren ten opzichte van de andere doelgroepen. In 2023 is een BOB-traject (Beeldvorming, oordeelvorming, Besluitvorming) gestart met de raad om te komen tot een plan van aanpak voor arbeidsmigranten.

Recreatie en toerisme

De vraag uit de samenleving naar goede recreatiegebieden neemt steeds verder toe. Mensen hebben de behoefte om dicht bij huis te recreëren. De noodzaak groeit om deze vraag in regionaal verband op te pakken en zo onze doelen voor recreatie en toerisme te bereiken. We werken hieraan in de Duin- en Bollenstreek, in de Leidse Ommelanden en in het Hollands Utrechts Plassenberaad. Maar ook lokaal werken we aan het versterken van het toeristisch en cultureel aanbod. Voor de ontwikkeling van de Ruïne van Teylingen zijn partners gevonden. Het principeverzoek is ingediend en het participatietraject wordt opgezet.

Door natuur te combineren met extensieve recreatie kunnen natuurgebieden versterkt en behouden worden voor de toekomst. De ontwikkelingen in de agrarische en recreatieve sector hebben invloed op de invulling van het buitengebied en bieden kansen voor (uitbreiding van) recreatieve activiteiten. In 2023 is gestart met de evaluatie van het lopende groenprogramma.

1.3.1 Lokale economie

Wat wilden we bereiken?

Doel: Bevorderen van toerisme in alle maanden van het jaar

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	Het opstellen van een nieuw regionaal uitvoeringsprogramma Groen en Recreatie. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	In 2023 is gestart met de evaluatie van het lopende Groenprogramma. Besluitvorming hierover vindt plaats in 2024. De aanbevelingen vanuit de evaluatie vormen mede de basis voor een nieuw programma.	
A2	Behoud door benutten van ons erfgoed heeft onze aandacht. Het ontwikkelen van de ruïne van Teylingen is hiervan een voorbeeld. We willen hier jaarrond toeristisch en cultureel aanbod realiseren. Dit biedt tegelijkertijd mogelijkheden om onze identiteit als Bollenstreek te bestendigen. We gaan door met de uitvoering van de vastgestelde strategie voor de ontwikkeling van de ruïne van Teylingen. Zodra de partner welke het terrein gaat ontwikkelen bekend is, leggen we afspraken vast.	De partners voor de ontwikkeling van de Ruïne van Teylingen zijn gevonden. De partners zijn gekozen in een uitgebreid selectietraject. De gekozen partners hadden niet alleen financieel een goed plan gepresenteerd maar ook een plan passend bij de streek en de duurzame doelen van de gemeente. De partners werken samen met de gemeente en Stichting Monumentenbezit (Team Ruïne complex) aan de ontwikkeling van het gebied. Er is begonnen met de uitvoering van het plan waarin momenteel onderzocht wordt hoe het gebied bouwrijp gemaakt kan worden, daarnaast is ook het principeverzoek ingediend wat nu ter behandeling ligt. Team Ruïne complex is ook bezig met het opzetten van een participatietraject.	
A3	Uitvoering geven aan het regionaal groenprogramma (RIF) van Holland Rijnland.	In 2023 is gestart met de evaluatie van het regionaal groenprogramma. De laatste lopende projecten moeten nog wel worden afgerond.	
A4	Voor ambities en projecten op het gebied van recreatie en promotie werken we samen binnen de werkgroep 'Kansen voor Warmond'.	De contacten met de werkgroep 'Kansen voor Warmond' hebben nog niet geleid tot de start van concrete projecten.	
A5	We inventariseren kansen om binnen het HUP op te pakken. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	In 2023 is er een marketingplan vastgesteld en gestart met de invoering daarvan.	

Wat wilden we bereiken?
Doel: Vitale en aantrekkelijke centra

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	We geven uitvoering aan het uitvoeringsprogramma van de centrumvisie voor de drie kernen Voorhout, Sassenheim en Warmond.	In 2023 is gewerkt aan de uitwerking van de centrumvisie in een beeldkwaliteitsplan. Daarvoor zijn noodzakelijke onderzoeken gedaan.	

Wat wilden we bereiken?
Doel: Voldoende en duurzame bedrijventerreinen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	Toekomstbestendig maken van bestaande bedrijventerreinen op basis van de regionale bedrijventerreinenstrategie.	In 2023 is gewerkt aan de regionale bedrijventerreinenstrategie. Het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen is daarin opgenomen. Vaststelling van de strategie vindt in 2024 plaats.	
C2	Ontwikkelen nieuwe bedrijfslocaties op basis van de regionale bedrijventerreinenstrategie.	In 2023 is gewerkt aan de regionale bedrijventerreinenstrategie. Deze wordt in 2024 vastgesteld.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Economic Board Duin- en Bollenstreek Stichting Monumentenbezit Regiogemeenten Toeristische ondernemers Promotie- / marketingorganisaties Inwoners Vastgoedeigenaren Provincie Zuid-Holland

1.3.2 Regionale economie

Wat wilden we bereiken?

Doel: Versterken economische positie van de Duin- en Bollenstreek.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	Binnen het kader van een nog te ontwikkelen, meer strategische, regionale economische agenda, de Duin- en Bollenstreek activiteiten (laten) ondersteunen binnen de triple helix (samenwerking tussen overheid, private partijen en onderwijs/kennisinstellingen). Deze zijn in lijn met de aanbevelingen van het raadsbesluit Evaluatie economische samenwerking Duin- en Bollenstreek. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	In 2023 is een nieuwe Economic Board voorbereid.	
A2	Ondersteunen van de activiteiten van de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek binnen de bestaande activiteiten.	Daar waar noodzakelijk zijn de activiteiten van de stichting Greenport ondersteund.	
A3	Het ontwikkelen van een regiobrand Duin- en Bollenstreek. Hiervoor moet de samenwerking tussen marketing partijen en de regiopartners worden versterkt (waar het gaat om de promotie van de aantrekkelijkheid van de streek voor recreatie en toerisme).	Het ontwikkelen van een regiobrand Duin- en Bollenstreek is belegd bij de Economic Board Duin- en Bollenstreek. Doordat de Board in 2023 in een transitiejaar zat is deze activiteit beperkt opgepakt. Gezamenlijk is gewerkt aan een pakket aan randvoorwaarden waarbinnen de regiobrand moet worden ontwikkeld.	
A4	Uitvoeren uitvoeringsagenda van de strategische agenda Duin- en Bollenstreek.	In 2023 zijn op de economische onderdelen van de uitvoeringsagenda prioriteiten gesteld en afspraken gemaakt over de uitvoerig van projecten. Eerste prioriteit was de transitie van de Economic Board naar een structuur van de Board. Deze is gerealiseerd.	
A5	Verkennen van strategische samenwerking met omliggende gemeenten (ook buiten de Duin- en Bollenstreek). Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	Door een tekort aan capaciteit is de focus gelegd op de bestaande samenwerkingen zoals Holland Rijnland, Hollands Utrechts Plassenberaad en de Duin-en Bollenstreek.	
A6	Aan de slag met de uitvoeringsagenda verblijfsrecreatie. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	De mogelijkheden voor een meldingssysteem voor verblijfsrecreatie locaties is onderzocht. Dit vereist dat eerst andere regelgeving wordt	

		opgesteld. Hieraan wordt nu gewerkt.	
A7	In de Duin- en Bollenstreek verkennen we of en hoe de verschillende kernen elkaar kunnen versterken, en maken er - waar mogelijk - uitvoeringsafspraken over. We verbinden onze kennisintensieve sectoren. Uitvoering van de activiteit is afhankelijk van beschikbare capaciteit en/of financiële middelen.	De verkenning van hoe de verschillende kernen in de streek elkaar kunnen versterken heeft niet plaatsgevonden. Hier was geen formatie voor beschikbaar. Het verbinden van kennisintensieve sectoren is onderdeel van de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek. De uitvoering daarvan is belegd bij de Economic Board. De Board was in 2023 in transitie waardoor de activiteiten op een lager pitje hebben gestaan.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V.	Economic Board Duin- en Bollenstreek Stichting Greenport Duin- en Bollenstreek Regiogemeenten Provincie Zuid-Holland

1.3.3 Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	NL	Bron
Functiemenging	Index die verhoudingswaarde aangeeft tussen banen en woningen	50,4%	50,8%	51%	51%	2021: 53,3 %	LISA
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	154,5	163,2	150	160	2021: 165,1	LISA

Toelichting indicator Functievermenging
De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Toelichting indicator Vestigingen (van bedrijven)
Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.

nb: Gegevens zijn op moment van schrijven van deze programmabegroting nog niet bekend. Indien de gegevens na het schrijven bekend worden kunt u deze vinden op:
https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/Besluit-Begroting-en-Verantwoording/

1.3.5 Kaderstellende stukken

Lokale economie

- Economische Agenda Duin- en Bollenstreek - visie en uitvoeringsagenda
- Economisch Beleidsplan
- Centrumvisie
- Detailhandelsvisie Teylingen
- Economische Agenda Greenport Duin- en Bollenstreek
- Visie op recreatie en toerisme

Regionale economie

- Economische Agenda Duin- en Bollenstreek - visie en uitvoeringsagenda 'Samen Succesvol'

1.3.6 Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Thema Lokale economie				
Economische promotie	-224	-334	-468	-274
Thema Regionale economie				
Economische ontwikkelingen	-1.676	-1.086	-894	-1.204
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-90	-129	-99	-126
Economische havens en waterwegen	-26	-28	-28	-28
Totaal lasten	**-2.016**	**-1.577**	**-1.489**	**-1.632**

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Thema Lokale economie				
Economische promotie	323	157	157	220
Thema Regionale economie				
Economische ontwikkelingen	263	146	146	360
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	45	42	42	44
Totaal baten	**631**	**345**	**345**	**624**
Saldo voor resultaatbestemming	**-1.385**	**-1.231**	**-1.145**	**-1.008**

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Toevoegingen reserves	-80	0	-11.487	-11.597
Onttrekkingen reserves	186	106	11.733	11.957
Totaal reserves	**106**	**106**	**246**	**360**
Saldo na resultaatbestemming	**-1.279**	**-1.125**	**-899**	**-648**

1.4 Programma 4 Bestuur en ondersteuning

Trends en ontwikkelingen

Een wendbare gemeente, die samenwerkt met andere gemeenten om bestuurlijke en strategische slagkracht te vergroten. Om zo de economische positie voor de gemeente en haar inwoners te verbeteren. Een belangrijk deel van het jaar is actief geïnvesteerd in de regionale samenwerking. Vooraf is nagedacht over de wijze waarop de strategische positie van Teylingen in het samenwerkingsverband Duin- en Bollenstreek kon worden verzilverd. De regionale afspraken die gemaakt zijn over het verbeteren van de bereikbaarheid en de leefbaarheid van de noordelijke Duin- en Bollenstreek vormen een belangrijk resultaat van de samenwerking.

Participatie en communicatie

Twee wetgevingen vragen nadrukkelijk een nieuwe oriëntatie op communicatie met de burgers: de Wet Open Overheid en de Omgevingswet. De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. Voor inwerkingtreding is hard gewerkt aan het oefenen met nieuwe manieren van communiceren met inwoners en ondernemers. Bedoeld om goed voorbereid in 2024 met de nieuwe Omgevingswet van start te kunnen gaan. Beide wetten vroegen en vragen bijzondere aandacht voor digitalisering. Immers, digitale dienstverlening moet het mogelijk maken om sneller en beter met burgers te communiceren en sneller data te kunnen leveren. Onder andere in het kader van de Wet open overheid.

Datagedreven sturen (Dgs) en monitoren

In 2023 is besloten om, op basis van de resultaten uit de programmaperiode, te komen tot een verdere inbedding van DgS, bedoeld om zo een duurzame impuls te geven aan het ontsluiten en combineren van data, zodat de data behulpzaam kunnen zijn bij het evalueren, monitoren en ontwikkelen van (beleids)informatie. Soms gaat het daarbij om geo-informatie en kaartlagen. Soms om de dashboards (monitoren). Met het besluit tot verduurzaming, is een begin gemaakt met het inrichten van de beheersorganisatie voor DgS.

Onderdeel van de beheersorganisatie en inbedding van DgS in de organisatie is sterk verbonden aan stabiele inrichtingsprincipes, infrastructuur, datastrategie- en governance. Met DgS wordt tevens de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van data geborgd, zodat het niet bij een eenmalig overzicht blijft. Het is een nieuwe manier van werken voor de gehele organisatie.

Een aantal in gebruik zijnde producten zijn:

- Afval monitor
- FIXI monitor
- Onderdelen vanuit de MAG (Maatschappelijke agenda)
- Kaartviewer (intern)
- HLTincijfers

1.4.1 Regionale samenwerking

Wat wilden we bereiken?

Doel: Verstevigen van de positie van Teylingen als samenwerkingspartner binnen en buiten de regio.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	Onderhouden van, investeren in en behouden van een stevige bestuurlijke samenwerkingsrelatie met onze bestuurlijke partners in de Duin- en Bollenstreek, de gemeente Haarlemmermeer, Holland Rijnland, de metropoolregio Amsterdam (MRA) en metropoolregio Rotterdam en Den Haag (MRDG) en externe maatschappelijk partners.	In 2023 is de bestuurlijke overlegstructuur in de Duin- en Bollenstreek heringericht. Hierdoor vindt betere afstemming en strategische positionering plaats van de gemeenten in DBS richting overige samenwerkingspartners. Een van de bereikte mijlpalen is de ondertekening van de startnotitie Mobiliteitsaanpak Noordelijke Duin- en Bollenstreek en Haarlemmermeer op 10 november 2023.	
A2	Strategische (bestuurlijke) posities innemen en strategische samenwerkingsverbanden aangaan met bestuurlijke en maatschappelijk partners. Zo kan Teylingen haar positie en invloed versterken.	Gemeente Teylingen neemt deel aan diverse samenwerkingsverbanden in de regio. In de overlegstructuur Duin- en Bollenstreek zijn bestuurlijke overleggen ingericht op vijf verschillende strategische opgaven. Elke gemeente levert een voorzitter voor een bestuurlijk overleg, zo ook gemeente Teylingen.	
A3	Verder ontwikkelen van het gebiedsgericht werken, samen met de provincie en (regio)gemeenten.	Dit wordt opgepakt binnen de projecten die in de Duin- en Bollenstreek worden uitgevoerd.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Versterken belangenbehartiging en versterken van invloed van Teylingen binnen Holland Rijnland en Kennemerland op een aantal beleidsterreinen zoals bij verkeer en vervoer.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	In 2023 blijft onze gemeente doorlopend betrokken bij belangrijke dossiers op de tafels van Holland Rijnland, provincie Zuid-Holland en Duin- en Bollenstreek zoals het mobiliteitsdossier, wonen, de energietransitie, ruimte, recreatie & toerisme en economie. Door de toegenomen samenwerking tussen de HLT-gemeenten en onze partners binnen de Duin- en Bollenstreek zijn wij beter in staat om onze ambities te realiseren.	De belangrijke projecten uit de Uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek zijn in 2023 ingebracht in de concept Regionale Investeringsagenda van Holland Rijnland en het concept Uitvoeringsprogramma van de Economic Board Duin- en Bollenstreek. Over beide wordt in 2024 besloten.	
B2	Aangaan van een brede samenwerking met bestuurlijke en	Samen met de vijf gemeenten uit de Duin- en Bollenstreek hebben we een	

	maatschappelijke partners binnen de Duin- en Bollenstreek en Zuid-Kennemerland. Dit om de belangen van onze gemeente binnen de regio's te borgen.	gezamenlijke agenda met concrete projecten.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Benutten van onze 'scharnierfunctie' tussen de grootte stedelijke gebieden.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	Het ambtelijk en bestuurlijk brede netwerk opbouwen en verder ontwikkelen om zo kansen en mogelijkheden van onze scharnierfunctie nader te onderzoeken.	Hierbij maken we gebruik van de overlegstructuur in de Duin- en Bollenstreek. We bundelen mensen en middelen om krachtiger en integraler te kunnen opereren en besluiten. Een mooi resultaat is de indiening van de aanvraag Regio Deal Brede welvaart in de Sierteeltregio eind oktober 2023 samen met negen andere gemeenten en Hoogheemraadschap Rijnland.	

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
HLTsamen Holland Rijnland	Metropoolregio Amsterdam (MRA) Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRRDH) Regiogemeenten Provincie Zuid-Holland Schiphol

1.4.2 Dienstverlening, participatie & communicatie

Doel: Passende service; klantgericht en met plezier

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
A1	We richten ons op (het overtreffen van) de verwachtingen van inwoners en ondernemers binnen de kaders van de organisatie (organisatievisie, werkconcept, etc.). Vanuit onze kernwaarden vraagt dit om de juiste vaardigheden en het passende gedrag om dit te bereiken. De relatie die wij aangaan met onze inwoners en ondernemers staat centraal. Met behulp van een goede (centrale) intake van de vraag en serviceformules kunnen wij passende dienstverleningsconcepten in de volle breedte van de organisatie vormgeven volgens 'de één-loket-gedachte'. Service op eenvoudige en complexe vragen. Ingeregeld vanuit leanprocessen en klantreizen. Van standaardproducten tot en met maatwerk.	Het betekenis geven aan de serviceformules wordt meegenomen in het ontwikkelplan dat in april 2024 wordt gemaakt in het kader van de organisatieontwikkeling.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Omnichannel dienstverlening; toegankelijk en begrijpelijk

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
B1	Bij omnichannel (strategie waarbij meerdere kanalen worden ingezet) richt de organisatie zich niet langer op het managen van de verschillende kanalen afzonderlijk (vanuit verschillende teams), maar verschuift het accent naar het samenspel van alle kanalen (newsroom, post, inbox, webcare, Fixi, telefonie, receptie, MijnOverheid, omgevingsloket, contactfunctionarissen). Door deze kanalen bij elkaar te brengen, slimmer in te richten en goed op elkaar af te stemmen, realiseren we betere, naadloze, inclusieve klantinteracties; ook met het oog op de nabije toekomst. En voor iedere interactie geldt: het meest geschikte kanaal en begrijpelijke taal.	Per juli 2024 wordt de wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer ingevoerd. Wij hebben de digitale infrastructuur als basis gerealiseerd zodat we aan de minimale wettelijke eisen voldoen. De vervolg stap is om te komen tot een nadere uitwerking in de vorm van strategische kanaalsturing.	

Wat wilden we bereiken?
Doel: Continu verbeteren

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
C1	Het continu verbeteren van de dienstverlening bereiken we door casussen met de belanghebbenden te bespreken, klanttevredenheid te meten, prestaties van medewerkers te meten en de behoeften van inwoners en ondernemers te peilen.	In 2023 hebben we onze chatfunctionaliteit verder uitgebreid. Daarnaast hebben we in april 2023 deelgenomen aan Waar Staat Je Gemeente. Alle drie de gemeenten scoren op alle onderdelen bovengemiddeld ten opzichte van de benchmarkgemeenten.	

Wat wilden we bereiken?
Doel: Iedere inwoner mag ons uitdagen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
D1	We stemmen gezamenlijk verantwoordelijkheden af bij het oppakken en uitvoeren van initiatieven; hierbij spelen goed luisteren naar elkaar en gezamenlijk komen tot oplossingen een belangrijke rol. "Elke inwoner mag en kan meedenken" is onze ambitie. Dit biedt ruimte voor het aandragen van initiatieven vanuit inwoners, ondernemers en verenigingen. Deze initiatieven worden opgepakt als onderdeel van het participatieproces en worden zoveel mogelijk binnen het reguliere werk opgepakt.	Het afgelopen jaar is er gewerkt aan een beleidskader participatie waarin een concreet participatieproces is opgenomen. Naast een participatieproces zijn spelregels en richtlijnen opgenomen in het beleidskader.	

Wat wilden we bereiken?
Doel: Inwoners denken vóóraf mee over beleid

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
E1	We stemmen rollen en verantwoordelijkheden tussen college, raad, organisatie en inwoners af in het kader van participatie en we schenken hierbij specifiek aandacht aan verwachtingsmanagement. We koppelen de inhoudelijke onderbouwing van gemaakte keuzes en het doorlopen van het participatietraject terug aan initiatiefnemers.	Het beleidskader is inmiddels vastgesteld op 1 februari 2024	

	Vanuit het programma participatie wordt er verder gewerkt aan het samenstellen van een participatiebeleid. Hierin wordt beschreven hoe en wanneer inwoners kunnen meedenken bij het samenstellen van gemeentelijk beleid en hoe zij initiatieven kunnen aandragen. Samen met de raad gaan we verder aan de slag om vanuit de kracht van ieders rol en de opgave goede stappen te zetten in participatie. Binnen het participatiebeleid komt dit alles samen. Daarnaast wordt er omgevingsgericht gewerkt. In elke fase van beleidsontwikkeling zoeken wij actief naar wat inwoners belangrijk vinden. Dit doen we door de inwoners (ondernemers en organisaties) op te zoeken, te stimuleren om mee te denken en te laten weten welk effect de inbreng op het resultaat heeft gehad. Zo blijven wij aansluiten op de samenleving.		
E2	De ontwikkelopgave participatie is de afgelopen periode voor de organisatie in beeld gebracht en daarvoor is een traject uitgestippeld. Dit heeft geleid tot een programma participatie waarbinnen meerdere projecten een rol spelen. Participatie onder de Omgevingswet wordt in 2022 afgerond en geeft antwoord op de vraag wie, wanneer en op welke wijze we de omgeving moeten betrekken bij aanpassingen in de fysieke leefomgeving. Dit geldt voor zowel initiatiefnemers van buiten de gemeente, als de gemeente zelf als initiatiefnemer. Waarschijnlijk wordt de Omgevingswet begin 2023 van kracht. Dan zullen er duidelijke afspraken en tools beschikbaar zijn rondom participatie. Het project digitale participatie dat in 2021 is ingezet wordt in 2022/2023	Het beleidskader participatie is inmiddels vastgesteld. Er wordt momenteel vanuit de HLTorganisatie gewerkt aan een uitbreiding van de toolbox participatie. Deze toolbox wordt vormgegeven voor inwoners en ondernemers maar ook voor de ambtelijke organisatie.	

	verder uitgerold en beheerd. Sinds 2020 wordt er op het digitale vlak geëxperimenteerd met verschillende mogelijkheden om inwoners te kunnen laten participeren. Het streven is te komen tot hybride werkvormen (zowel digitaal als fysiek) zodat een zo groot mogelijke doelgroep benaderd en bevraagd kan worden. De raad wordt nauw betrokken bij deze stappen. Ook wordt er vanuit het programma participatie in 2022 en 2023 verder gewerkt aan de opstelling van een breed participatiebeleid. Het beleid bestaat uit een (bestuurlijke) visie en methodes (het hoe). In 2022/2023 zal er verder in gesprek worden gegaan met college, raad en belanghebbenden over de invulling van het participatiebeleid.		
E3	De kindergemeenteraad blijft behouden. Uitwerking 2022 (e.v.): De griffie organiseert de kindergemeenteraad conform afspraken.	In 2023 is vanwege wisseling op de griffie nog geen invulling gegeven aan de organisatie van de Kindergemeenteraad. In 2024 wordt deze activiteit opgepakt in samenwerking met de raadswerkgroep Communicatie.	

Wat wilden we bereiken?

Doel: Aansprekende en toegankelijke communicatie met alle doelgroepen

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Activiteit	Activiteit omschrijving	Stand van zaken jaarrekening	
F1	We passen ons communicatiebeleid aan op de nieuwe ontwikkelingen en trends in de samenleving. Wij kiezen voor focus op thema's en projecten die veel effect hebben op de samenleving. Wij zetten daarbij bestaande en nieuwe innovatieve middelen in. Via de newsroom halen wij de samenleving binnen, duiden wij sentimenten en trends en richten wij onze communicatiemiddelen en –focus in op de behoefte van de samenleving. Wij communiceren helder over de verschillende rollen van de gemeente en ontwikkelen hiervoor passende	We volgen als communicatieadviseurs/-medewerkers de trends die invloed hebben op ons werk (en hebben dat ook in 2023 gedaan). Bijvoorbeeld d.m.v. een vakgerichte lezing over het gebruik van ChatGPT. En we monitoren de effectiviteit van de inzet van middelen die we al gebruiken (en sturen daarop bij). Het college heeft op basis van het werkprogramma en de begroting focus aangebracht in de opgaven die vanwege maatschappelijke impact vooral aandacht verdienen, met als doel het versterken van de communicatieve impact.	

	communicatiemiddelen.	n 2023 hebben we twee keer per week een omgevingsbeeld verzonden aan de hele organisatie, waarin we berichtgeving in (sociale) media volgen en duiden. Op basis hiervan hebben we meermaals actie ondernomen om bijvoorbeeld onjuiste berichtgeving te corrigeren en in te spelen op behoefte aan informatie en communicatie. Communicatie die past bij de rol die we als overheid vervullen heeft steeds onze aandacht. In onze rol als samenwerkende en faciliterende overheid zetten we bij voorbeeld middelen in die de interactie tussen betrokkenen ondersteunen. Vanuit onze dienstverlenende rol kiezen we bijvoorbeeld vaker voor berichten via de gemeentepagina, website en sociale media.	
F2	Wij stellen bestuur en organisatie in staat om de gewenste doelgroepen proactief te betrekken bij vraagstukken. Wij zetten innovatieve communicatiemiddelen als swipocratie, maptionnaire en het digipanel in om de meningen en sentimenten in de samenleving te peilen. Wij communiceren in begrijpelijke taal vanuit de afspraken in het Taalpact en Direct Duidelijk.	In 2023 hebben we langs verschillende kanalen doelgroepen benaderd en bevraagd over maatschappelijke thema's, beleidsontwikkeling en projecten, zoals bij het realiseren van woningen. Zo hebben we swipocratie ingezet en het digipanel geraadpleegd. We investeren in goed contact met inwoners, juist op die onderwerpen waar de maatschappelijke betrokkenheid hoog is, zoals bij het huisvesten van vluchtelingen. We zetten dan zowel ontmoetingen/ bijeenkomsten en bijvoorbeeld nieuwsbrieven in om de verbinding te leggen en te onderhouden. Deze inspannen werden goed gewaardeerd. Communiceren in begrijpelijke taal organiseren we door alle schriftelijke uitingen van de gemeente door onze redactie te laten toetsen en redigeren op basis van uitgangspunten voor toegankelijkheid. In bepaalde gevallen investeren we met maatwerk om doelgroepen te bereiken, bijvoorbeeld door een Engelstalige nieuwsbrief uit te brengen voor Oekraïnse ontheemden.	
F3	We dragen zorg voor actieve interactie tussen de inwoners, ondernemers, verenigingen en de gemeente over ideeën en (mogelijke)	Deze taak is belegd bij de contactfunctionarissen die hier het jaar rond mee bezig zijn.	

	initiatieven in de samenleving. Wij stimuleren collega's om actief op locatie in contact te komen met inwoners, ondernemers en verenigingen en ontwikkelen daarvoor bijpassende communicatiemiddelen.		

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
	Inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen.

Verbonden partijen

Voor informatie over de verbonden partijen wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Beleids- en prestatie-indicatoren

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Bron
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Zie stukken GR HLTsamen	Zie stukken GR HLTsamen	Zie stukken GR HLTsamen	Zie stukken GR HLTsamen	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners					*
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen					*
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 310	€ 384	€ 342	€ 322	*
Overhead	% van totale lasten	12,7%	12,0%	15,0%	10,0%	*

* Eigen gegevens

Toelichting indicator Formatie

Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat van de organisatie op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen, ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaand in de vorm van een vacature. 1 fte is gelijk aan een 36-urige werkweek.

Toelichting indicator Bezetting

Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve bezetting uit het formatieplan. Terugkijkend naar een begrotingsjaar wordt de werkelijke bezetting berekend. Conform de definitie van Vensters voor Bedrijfsvoering is uitgegaan van de gemiddelde bezetting in dat begrotingsjaar (door het gemiddelde te nemen van de werkelijke bezetting op 1 januari en op 31 december).

Toelichting indicator Externe inhuur

Onder externe inhuur wordt verstaan: het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt.

Toelichting indicator Apparaatskosten

Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Toelichting indicator Overhead

De overheadkosten betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Prestatie-indicatoren

Naam Indicator	Eenheid	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Begroting 2023	Realisatie 2023	Bron
Kwalitatief goede uitvoering Wet WOZ: Het percentage	In %	woningen: 2,5 % niet-woningen:		3 %		De Waarderingskamer

bezwaren tegen WOZ-beschikking naar maximaal 3% in 2015		3,9 %				
Kwaliteitsniveau huidige dienstverlening handhaven: Klanttevredenheid meten middels GovMetric (gemiddeld cijfer bezoek gemeentehuis)	Tussen de 1 en 10	*		8,5		Klanttevredenheids-monitor GovMetric****
Kwaliteitsniveau huidige dienstverlening handhaven: Klanttevredenheid (gemeentelijke dienstverlening)	Tussen de 1 en 10	***		7,1		***

* In 2019 heeft Teylingen niet meegedaan aan het onderzoek van Waarstaatjegemeente.
** In verband met de coronapandemie en het voornemen om dit op een andere manier te meten, zijn in 2020
de GovMetric zuilen uit de gemeentekantoren weggehaald. Er zijn daarom geen jaarcijfers van 2020.
*** Waarstaatjegemeente.nl (cijfer directe dienstverlening).
**** We zijn voornemens om de klanttevredenheid op een andere wijze te onderzoeken.

1.4.5 Kaderstellende stukken

Regionale samenwerking

- Meer samenleving, meer verbinding: Kadernota Communicatie en uitvoeringsprogramma 2018
- Raadsprogramma Vitaal Teylingen 2018-2022
- Collegewerkprogramma Vitaal Teylingen 2018-2022
- Kadernota 2020-2023
- Mei circulaire gemeentefonds, juni 2019
- Bedrijfsplan HLT Samen en gemeenschappelijke regeling, maart 2016.
- Beleidsnota verbonden partijen 2018
- Rapport 'Wisselwerking, naar een betere wisselwerking tussen gemeenteraden en de bovengemeentelijke samenwerking', december 2015, Raad voor het Openbaar Bestuur

Dienstverlening

- Raadsprogramma Vitaal Teylingen 2018-2022
- Collegewerkprogramma Vitaal Teylingen 2018-2022
- Kadernota 2020-2023
- Mei circulaire gemeentefonds, juni 2019
- Bedrijfsplan HLT Samen en gemeenschappelijke regeling, maart 2016.
- Beleidsnota verbonden partijen 2018
- Rapport 'Wisselwerking, naar een betere wisselwerking tussen gemeenteraden en de bovengemeentelijke samenwerking', december 2015, Raad voor het Openbaar Bestuur

Participatie

- Meer samenleving, meer verbinding: Kadernota Communicatie en uitvoeringsprogramma 2018
- Raadsprogramma Vitaal Teylingen 2018-2022
- Collegewerkprogramma Vitaal Teylingen 2018-2022
- Kadernota 2020-2023
- Mei circulaire gemeentefonds, juni 2019
- Bedrijfsplan HLT Samen en gemeenschappelijke regeling, maart 2016.
- Beleidsnota verbonden partijen 2018
- Rapport 'Wisselwerking, naar een betere wisselwerking tussen gemeenteraden en de bovengemeentelijke samenwerking', december 2015, Raad voor het Openbaar Bestuur

Communicatie

- Raadsprogramma Vitaal Teylingen 2018-2022
- Collegewerkprogramma Vitaal Teylingen 2018-2022
- Kadernota 2020-2023
- Mei circulaire gemeentefonds, juni 2019
- Bedrijfsplan HLT Samen en gemeenschappelijke regeling, maart 2016.
- Beleidsnota verbonden partijen 2018
- Rapport 'Wisselwerking, naar een betere wisselwerking tussen gemeenteraden en de bovengemeentelijke samenwerking', december 2015, Raad voor het Openbaar Bestuur

1.4.6 Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Thema Dienstverlening				
Burgerzaken	-1.023	-1.116	-1.249	-1.287
Beheer overige gebouwen en gronden	-653	-485	-753	-1.003
Thema Regionale samenwerking				
Bestuur	-2.132	-2.196	-2.458	-2.521
Totaal lasten	**-3.808**	**-3.797**	**-4.460**	**-4.811**

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Thema Dienstverlening				
Burgerzaken	507	481	414	471
Beheer overige gebouwen en gronden	171	592	742	662
Thema Regionale samenwerking				
Bestuur	67	58	58	53
Totaal baten	**745**	**1.131**	**1.214**	**1.186**
Saldo voor resultaatbestemming	**-3.063**	**-2.665**	**-3.246**	**-3.625**

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Toevoegingen reserves	-262	0	521	0
Onttrekkingen reserves	66	104	104	372
Totaal reserves	**-196**	**104**	**625**	**372**
Saldo na resultaatbestemming	**-3.259**	**-2.561**	**-2.621**	**-3.253**

1.5 Algemene dekkingsmiddelen

Verplichte onderdelen Besluit begroting en verantwoording

Alle lasten en baten die samenhangen met de programma's worden direct op het desbetreffende programma geboekt. De baten in Algemene middelen bestaan uit doeluitkeringen, specifieke rijksvergoedingen, huuropbrengsten en dergelijke. Dit onderdeel van de begroting volgt uit artikel 8 van het Besluit begroting en verantwoording (BBV).

In Algemene dekkingsmiddelen staan de volgende onderwerpen:

- lokale heffingen
- algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- dividenden
- saldo financieringsfunctie
- overige algemene dekkingsmiddelen

De zogenaamde algemene dekkingsmiddelen zijn diverse inkomsten waarvan de besteding niet gebonden is. Deze baten zijn niet aan een concreet programma toe te rekenen. Artikel 8 van het BBV schrijft voor dat, naast de begroting van lasten en baten per programma, ook een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien wordt opgenomen.

Lokale heffingen

Dit zijn gemeentelijke belastingen die geen directe relatie hebben met een bepaalde gemeentelijke taak, de besteding is niet geoormerkt. De onroerende zaakbelasting en de precariobelasting vallen hieronder. Dit geldt niet voor de rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges, en marktgelden. Deze worden op de desbetreffende programma's verantwoord en zijn geoormerkt voor deze lasten. We verwijzen u naar de paragraaf Lokale heffingen voor een uitgebreidere toelichting. In de paragraaf Weerstandsvermogen zijn de dekkingspercentage van de diverse heffingen opgenomen in relatie tot het weerstandsvermogen.

Algemene uitkering uit het Gemeentefonds

In de begroting 2023 is rekening gehouden met de effecten van de Meicirculaire 2022 van het Gemeentefonds. De circulaires hebben de effecten van het beleid en de financiële ontwikkelingen van het Rijk weergegeven. In de getoonde jaarrekeningcijfers zijn de compensatiepakketten vanwege de Omgevingswet, Oekraïnecrisis en de energiecrisis opgenomen.

Algemene uitkering	Begroting 23	Tussenrap-portage (sept+dec22)	Mei-circulaire 23	September-circulaire 23	December-circulaire 23	Rekening 23
Maatstaven	46.916.566	47.052.306	47.202.328	47.465.237	48.178.932	48.178.932
Uitkeringsfactor	1,285	1,300	1,304	1,311	1,304	1,304
	60.287.787	61.167.997	61.551.836	62.226.925	62.825.327	62.825.327
Kortingen OZB	-8.057.939	-8.057.939	-8.093.580	-8.174.429	-8.174.429	-8.174.429
Suppletie-uitkering nieuw verdeelsteldel 2023	1.260.993	1.260.993	1.260.993	1.260.993	1.260.993	1.260.993
Algemene uitkering subtotaal	53.490.841	54.371.051	54.719.249	55.313.489	55.911.891	55.911.891
Decentralisatie uitkeringen						
Combinatiefuncties Brede Scholen sport en cultuur	134.140	134.140				
Dec.prov.taken vergunningverl toez en handhaving	57.885	57.885	57.885	57.885	57.885	57.885
Voorschoolse vz peuters	55.944	55.944	54.843	54.843	54.843	54.843
Armoedebestrijding kinderen	79.077	79.077	79.077	79.077	79.077	79.077
Maatschappelijke begeleiding statushouders			35.550	35.550	42.660	42.660
Impulsgelden Weerbaar Bestuur				7.062	7.062	7.062
Versterking omgevingsveiligheidsdiensten	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Einde lening inburgeringsplichting			1.516	1.516	6.569	6.569
Extra capaciteit BOA's	35.371	35.371	35.371	35.371	35.371	35.371
Invoeringskosten Omgevingswet (DU)					201.768	201.768
Wet kwaliteitsborging bouw		18.574	18.574	18.574	18.574	18.574
Leerlingenvervoer Oekraïne				57.527	57.527	57.527
Meerkosten Oekraïne sociaal domein (DU)					37.079	37.079
Wet goed verhuurderschap			11.576	11.576	11.576	11.576
Taal voor ontheemden uit Oekraïne			34.912	34.912	34.912	34.912
Energietoeslag (DU)					821.323	821.323
Uitvoeringskosten gebiedsgerichte aanpak (DU)					10.996	10.996
Integratie uitkeringen						
Participatie	2.545.921	2.545.921	2.774.780	2.813.143	2.813.143	2.813.143
Totaal diverse uitkeringen	**2.914.338**	**2.932.912**	**3.110.084**	**3.213.036**	**4.296.365**	**4.296.365**
Totale Algemene uitkering	**56.405.179**	**57.303.963**	**57.829.333**	**58.526.525**	**60.208.256**	**60.208.256**
Verschil met vorig rekenmoment		898.784	525.369	697.193	1.681.731	0

In 2023 is de afrekening van het jaar 2021 ontvangen voor een bedrag van € 36.768 en zijn er verrekeningen over 2022 geweest tot een bedrag van € 19.841. De verschillen ontstaan voornamelijk door de wijzigingen in de WOZ-waarden van de betreffende jaren, omdat deze later worden vastgesteld dan de overige maatstaven.

Bij de decentralisatie uitkeringen zijn ook ontvangsten voor kosten gemaakt voor de Oekraïne crisis. De kosten en baten van de kosten van de Oekraïne crisis zijn verder opgenomen in een afzonderlijke paragraaf.
De integratie uitkeringen zijn in bovenstaande tabel te achterhalen, waaronder de Energietoeslag 2023.

Dividenden

We ontvangen dividend van Alliander en de Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) naar rato van de relatieve grootte van Teylingen over het bedrijfsresultaat van 2022 (dividenduitkeringen zijn ontvangen in 2023).

Bedragen x € 1.000

Dividend	Werkelijk 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Werkelijk 2023
Alliander	584	688	688	473
Bank Nederlandse Gemeenten	131	85	85	144
Totaal baten	715	773	773	617

Saldo financiëringsfunctie

In de vernieuwde BBV zijn de regels over rentetoerekening gewijzigd. De notitie Rente van de Commissie BBV geeft in een stellige uitspraak aan dat er niet meer rente mag worden toegerekend dan de werkelijke rentelasten. Er is geadviseerd geen rente meer toe te rekenen aan eigen vermogen (voorheen bespaarde rente). Er wordt in Teylingen geen rente meer berekend over investeringen en toegerekend aan de prestatievelden.

Voor de financiering van de investeringen heeft onze gemeente gelden geleend. De rentelasten van langlopende leningen bedragen € 366.521. Daarnaast zijn er gelden uitgezet, deze gelden genereren een bate van € 1.694.218. We begroten alleen werkelijk verwachte rente.

1.5.1 Overhead

In het gewijzigde BBV is onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten het uitgangspunt. Daarom heeft de wetgever ervoor gekozen om de kosten van overhead op één taakveld te laten registreren en op één centrale plaats in de begroting te vermelden. Door deze systematiek gaan gemeenten op dezelfde wijze om met kostentoerekening, waardoor de vergelijking van kosten van producten/diensten volgens de wetgever ook zuiverder is. Om dit effect te versterken, is voor het eerst ook een uniforme definitie van overhead gegeven. De centrale presentatie heeft als neveneffect dat het zicht op de integrale kostprijs in de programma's verloren gaat. Het opnemen van het totaalbedrag aan ondersteunende activiteiten zegt daarnaast weinig zonder de relatie met het primaire proces te leggen/kennen. In dat verband houden wij conform de financiële beheersverordening extra comptabel ook nog zicht op de integrale kostprijs zodat daarop sturing kan plaatsvinden.

In 2023 bedraagt de totale overhead afgerond € 12.490.000. Dit is afgerond 10% van de totaal gerealiseerde lasten.

De overhead bestaat uit:

Onderdeel (bedragen x €1.000)	Realisatie 2022	Begroting 2023	Gewijzigde begroting 2023	Realisatie 2023
Bijdrage HLTsamen (overhead-deel)	11.757	12.017	12.826	11.895
Huisvesting	537	450	458	565
Overige overhead	486	704	613	606
Totaal	**12.780**	**13.171**	**13.898**	**12.490**
Percentage overhead	12,7%	15,0%	13,2%	10,0%

1.5.2 Vennootschapsbelasting

De aanslag over 2021 is definitief vastgesteld; de gemeente hoeft niets te betalen. De aangifte 2022 wordt momenteel opgesteld en gaat binnenkort naar de Belastingdienst. In 2023 is de voorlopige aanslag 2023 opgelegd. De verwachting is dat de verschuldigde belasting over deze jaren nihil of zeer gering zal zijn.

1.5.3 Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Thema Algemene middelen				
Overhead	-12.864	-13.310	-13.982	-12.601
Treasury	-440	-561	-561	-358
Belastingen overig	-8		-362	-429
Vennootschapsbelasting	-13			-49
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		-480		
Overige baten en lasten	-325	580	353	-73
OZB woningen	-289	-268		
OZB niet-woningen	-289	-268		
Totaal lasten	**-14.228**	**-14.307**	**-14.552**	**-13.510**

Baten	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Thema Algemene middelen				
Overhead	83	139	84	110
Treasury	1.304	992	992	1.694
Belastingen overig	125	100	100	270
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	57.808	56.405	58.527	60.265
Parkeerbelasting	17	11	11	16
Overige baten en lasten	23	-5	-5	-7
OZB woningen	5.820	5.976	5.976	5.844
OZB niet-woningen	2.673	2.772	2.772	2.764
Totaal baten	**67.853**	**66.390**	**68.457**	**70.956**
Saldo voor resultaatbestemming	**53.626**	**52.084**	**53.906**	**57.448**

Reserves	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Toevoegingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	648	148	148	148
Totaal reserves	**648**	**148**	**148**	**148**
Saldo na resultaatbestemming	**54.274**	**52.232**	**54.054**	**57.596**

2 Paragrafen

Paragraaf lokale heffingen

Algemeen

De lokale heffingen zijn te verdelen in belasting en rechten. In de paragraaf Lokale heffingen wordt aangegeven wat daadwerkelijk aan opbrengsten van belastingen en rechten is ontvangen. De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. De gemeente Teylingen maakt geen gebruik van de wettelijke mogelijkheid om hondenbelasting, heffing BedrijfsinvesteringsZone (BIZ) en baatbelasting te heffen.

Belastingen

Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Onze gemeente heft de volgende belastingen: onroerende zaakbelastingen (OZB), roerende zaakbelastingen (RZB), forensenbelasting en precariobelasting.

Rechten

Rechten zijn betalingen voor een geleverde of een bewezen dienst. Hiervan zijn de tarieven in principe volledig kostendekkend. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren. Teylingen heft afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges en marktgeld.

Overzicht lokale heffingen

Bedragen x € 1.000

Lokale heffingen	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Belastingen				
Onroerende zaak belasting	8.493	8.748	8.748	8.607
Roerende zaakbelasting	10	10	10	10
Forensenbelasting	157	151	128	171
Precariobelasting	75	90	90	217
Totaal niet bestedingsgebonden	**8.735**	**8.999**	**8.999**	**9.005**
Rechten				
Marktgelden	29	25	25	26
Parkeerbelasting	17	11	11	16
Haven- en kadegelden	9	23	9	18
Leges	511	484	417	476
Bouwleges	789	498	692	1.039
Leges OOV	90	123	142	91
Afvalstoffenheffing	3.690	5.962	5.050	5.024
Rioolrechten	3.086	3.394	3.394	3.307
Totaal gebonden aan bestedingen	**8.220**	**10.520**	**9.739**	**9.997**
Totaal	**16.956**	**19.519**	**18.737**	**19.002**

Onroerende zaakbelastingen

De tarieven zijn bij de vaststelling van de tarieven aangepast aan de gemiddelde daling of stijging van de WOZ-waarde. De hertaxatie van alle WOZ-objecten vindt jaarlijks plaats. Voor 2023 geldt de waarde van de objecten naar het prijspeil van 1 januari 2022.
De opbrengsten van de OZB voor zowel woningen als niet-woningen (eigenaren en gebruikers) zijn in 2023 verhoogd met het inflatiepercentage 2,5%.

Roerende zaakbelasting

Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimte wordt geheven over roerende zaken. Woonboten worden in de heffing betrokken, de waarde van de objecten is de heffingsgrondslag. De tarieven en voorwaarden zijn gelijk aan die van de Onroerende zaakbelastingen. Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Forensenbelasting

Bij de heffing van forensenbelasting worden mensen belast die niet in de gemeente wonen, maar wel gebruik maken van allerlei voorzieningen. Bijvoorbeeld personen die een gemeubileerde (recreatie)woning ter beschikking hebben. De tarieven zijn geïndexeerd met 2,5%. Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven voor het innemen of gebruiken van de openbare grond. Er zijn geen bijzonderheden te melden.

Leges en rechten

Kostendekkendheid

Voor het bepalen van de kostendekkendheid van leges en rechten mogen extra comptabel de volgende zaken worden meegerekend:

a. De overhead, de kosten voor Leidinggevend Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting (piofach), zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.
b. De lasten in het prestatieveld zijn exclusief BTW. Omdat het BTW–compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het Gemeentefonds, is toerekening van de BTW geoorloofd.
c. Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het taakveld Straatreiniging toegerekend aan de heffing afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De kosten van straatreiniging worden mede gemaakt om het zwerfvuil te verminderen en om verstoppingen in het rioolstelsel te voorkomen.
d. Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief van de rechten waar dit mogelijk is.
e. De kosten, gemaakt voor inning en invordering door de gemeenschappelijke regeling Belastingen Bollenstreek mogen worden toegerekend aan de rechten. Bij Afval en Riolering zijn deze kosten opgenomen in het taakveld.
f. Teylingen berekent op dit moment geen rente toe aan investeringen. Het is geoorloofd om(bedrijfseconomische redenen) rente toe te rekenen aan rechten.

De letters verwijzen naar de tabellen in de paragraaf Lokale heffingen.

Marktgelden

Voor het innemen van een standplaats op de markten worden rechten geheven, in Sassenheim en Voorhout is dat marktgeld, in Warmond wordt precariobelasting geheven. In Warmond geldt de marktverordening niet vanwege de geringe omvang van de markt, waardoor er geen marktgeld kan worden geheven. In plaats hiervan wordt precariobelasting geheven voor het gebruik van gemeentegrond. De tarieven zijn geïndexeerd met 2,5%, er zijn geen bijzonderheden te melden.

Parkeerbelasting

Teylingen heft alleen parkeerbelasting van de gebruikers van het vrachtwagenparkeerterrein aan de Zuidelijke Randweg. De tarieven zijn geïndexeerd met 2,5%.

Haven- en kadegelden

Voor het gebruik van de gemeentelijke haven en aanlegsteigers aan de Kagerplassen wordt havengeld in rekening gebracht. Hiermee wordt het onderhoud en beheer van de steigers gedeeltelijk gefinancierd. Het huidige tarief van € 1,- per strekkende meter is eenvoudig te hanteren. De tarieven zijn daarom niet geïndexeerd. Er is € 18.401 aan liggelden geïnd.

Leges

Het uitgangspunt is dat de leges 100% kostendekkend is. De tarieven voor rijbewijzen en identiteitsbewijzen zijn aangepast aan de wettelijk toegestane prijzen, de overige leges zijn geïndexeerd met 2,5%.

Bedragen x € 1.000

Opbrengsten leges	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Leges burgerzaken	511	484	417	476
APV leges	82	85	85	83
Leges Openbare Orde en Veiligheid (OOV)	90	123	142	91
Totale leges	**683**	**692**	**643**	**650**
Bouwleges	789	498	692	1.037

De leges burgerzaken en Leges OOV zijn negatief beïnvloed door de coronacrisis. Daarnaast zijn de leges OOV te optimistisch geraamd. De bouwleges voor een zestal grotere bouwprojecten waren in totaal zo'n € 700.000; mede daardoor waren de opbrengsten hoger dan oorspronkelijk geraamd. Er zijn ruim 550 legesbrieven verzonden.

Afvalstoffenheffing

Het betreft hier de afvalstoffenheffing voor huisgezinnen en overige reinigingsrechten. Met vaststelling van het Afvalbeleidsplan "De betere afvalscheider wordt beloond" wordt toegewerkt naar 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilogram restafval per inwoner per jaar. Voor 2023 is het basistarief per meerpersoonshuishouden vastgesteld op € 327,30. Wie minder aanbiedt dan normaal, krijgt de beloningskorting.

Bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid afval					
Taakveld Afval		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
	Kosten van taakveld	3.450	4.205	4.022	4.051
	Baten van taakveld	744	500	500	460
	Netto kosten	2.705	3.704	3.522	3.591
	Toe te rekenen kosten				
a.	Overhead	373	631	624	446
b.	BTW	755	923	892	892
c.	Straatreiniging	218	190	225	199
d.	Kwijtschelding	110	90	90	128
f.	Rente	55	25	25	22
	Totale kosten	4.213	5.962	5.377	5.278
	Opbrengsten heffingen	3.690	5.962	4.650	5.024
Kostendekkendheidspercentage		**88%**	**100%**	**86%**	**95%**

.

Toelichting
De beloningskorting bedraagt in totaal € 280.254 en wordt in 2024 als korting aan de gebruikers gegeven. De beloningskorting was geraamd op € 400.000. De aantallen beloningskortingen zijn als volgt:

		2022			2023		
Aantal aanbiedingen	Belonings-korting	Mini-container	Verzamel-container	Totaal	Mini-container	Verzamel-container	Totaal
geen aanbiedingen	€ 60,00	964	1.139	2.103	681	590	1.271
0-4 / 0-9	€ 60,00	2.217	693	2.910	1.493	482	1.975
5-8 / 10-19	€ 40,08	1.813	402	2.215	1.230	371	1.601
9-13 / 20-30	€ 20,04	3.916	395	4.311	2.861	370	3.231
>13 / >30	€ 0,00	4.410	2.287	6.697	6.377	2.434	8.811

Rioolrechten
De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van de kosten van de gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater). Het tarief per aansluiting is in 2023 verhoogd naar € 174,48 de kostendekkendheid is als volgt:

Bedragen x € 1.000

Berekening kostendekkendheid Riolering					
Taakveld Riolering		Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
	Kosten van taakveld	2.075	2.206	2.195	2.256
	Baten van taakveld	12	0	0	90
	Netto kosten	2.063	2.206	2.195	2.166
	Toe te rekenen kosten				
a.	Overhead	234	335	341	248
b.	BTW	492	503	508	534
c.	Straatreiniging	195	190	225	199
d.	Kwijtschelding	71	70	70	75
f.	Rente	214	90	90	85
	Totale kosten	3.254	3.394	3.429	3.307
	Opbrengsten heffingen	3.086	3.394	3.394	3.307
Kostendekkendheidspercentage		95%	100%	99%	100%

Toelichting
De lasten en baten zijn verantwoord in het taakveld Riolering, er zijn geen bijzonderheden.

Kwijtschelding
Aan mensen met een laag inkomen is gehele of gedeeltelijke kwijtschelding verleend voor afvalstoffenheffing, rioolheffing en in incidentele gevallen ook voor de OZB. Bij toetsing of iemand in aanmerking komt voor kwijtschelding worden de kosten van het levensonderhoud vastgesteld op 100% van de genormeerde bijstandsuitkering. De kwijtscheldingen worden verantwoord in het taakveld Inkomensregelingen.

Bedragen x € 1.000

Kwijtschelding	Rekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2023 na wijziging	Rekening 2023
Afvalstoffenheffing	110	90	90	128
Onroerende zaakbelasting	0	0	0	0
Rioolrechten	70	70	70	75
Totaal kwijtgescholden	180	160	160	203

Woonlasten regiogemeenten

Onder de gemeentelijke woonlasten verstaan we het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De OZB is gebaseerd op de gemiddelde waarde van een woning per gemeente en een meerpersoonshuishouden. In onderstaand overzicht staan de woonlasten van Teylingen en een aantal regio- en omliggende gemeenten van het afgelopen begrotingsjaar.

Woonlasten 2023 (bron Coelo)

Gemeente	OZB woningen	OZB niet woningen	Reinigings-heffing	Riool-heffing	Woonlasten huurder (afval en riool)	Woonlasten eigenaar OZB riool en afval
Haarlemmermeer	0,0635%	0,04952%	€ 382	€ 138	€ 520	€ 860
Teylingen	0,0760%	0,3544%	€ 327	€ 174	€ 481	€ 924
Katwijk	0,0963%	0,6200%	€ 372	€ 146	€ 518	€ 975
Hillegom	0,0906%	0,3541%	€ 355	€ 235	€ 590	€ 1.011
Lisse	0,0829%	0,3504%	€ 409	€ 199	€ 608	€ 1.086
Noordwijk	0,0968%	0,4718%	€ 433	€ 201	€ 634	€ 1.092
Heemstede	0,0648%	0,4541%	€ 414	€ 260	€ 674	€ 1.216
Leiden	0,1066%	1,0881%	€ 449	€ 223	€ 673	€ 1.226
Oegstgeest	0,1081%	0,6300%	€ 412	€ 228	€ 640	€ 1.333
Bloemendaal	0,1031%	0,7264%	€ 444	€ 283	€ 727	€ 1.874

Verplichte tabel kengetallen Woonlasten

Woonlasten		Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	407	329	443
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	162	174	174
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	213	327	327
D	Eventuele heffingskorting			
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	782	830	944
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	839	839	839
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%		93%	99%	113%

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf schept inzicht in de actuele risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen. De grondslag van deze paragraaf is vastgelegd in artikel 11 van het BBV.

Inleiding en achtergrond

Teylingen omschrijft een risico als een onzekere gebeurtenis die effect heeft op het kunnen behalen van een doelstelling. Een risico onderscheidt zich van een probleem omdat een probleem een zekerheid is. Risico's kunnen zowel intern als extern zijn.

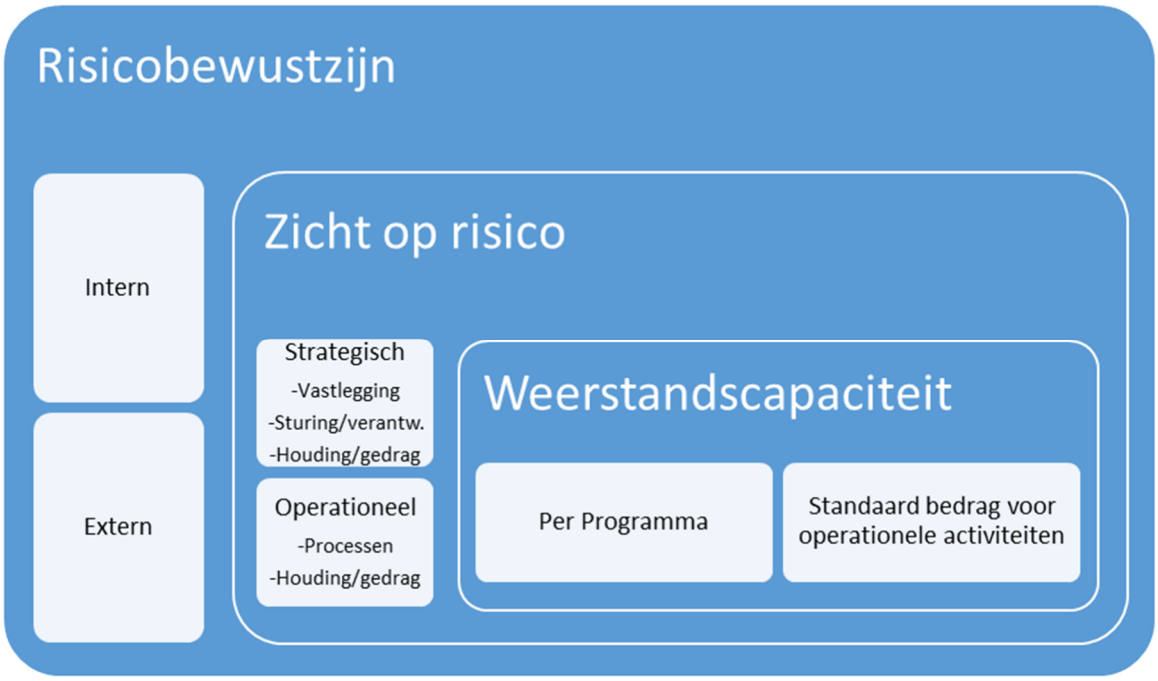
Door te sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is Teylingen beter in staat om zijn doelen te verwezenlijken met de beschikbare middelen. Bij het aangaan van risico's worden onderstaande vier vragen in acht genomen:

- Wat willen wij bereiken?
- Wat is daarbij onzeker (voor wie)?
- Wat ga wij doen (voor wie)?
- Hoeveel risico is aanvaardbaar*?

**Ten aanzien van de hoeveelheid aanvaardbaar risico is het voorlopige uitgangspunt gekozen dat de (netto) kans maal (netto) impact van de risico's per programma totaal niet groter mag zijn dan 5% van het programmabudget (gecorrigeerd voor uitgaven aan verbonden partijen) tenzij hier een door het college goedgekeurde onderbouwing aan ten grondslag ligt. Dit uitgangspunt zal formeel worden vastgesteld wanneer er voldoende ervaring is opgedaan met de herziene methodiek van risicoberekening. In het huidige begrotingsjaar is nog geen goedkeuring vereist.*

Het beperken van risico is geen doel op zich. Zonder risico's te nemen kan Teylingen geen invulling geven aan zijn maatschappelijke missie. Volledige controle vereist immers oneindig budget. De kern van bovengenoemde vragen is het maken van een gedegen afweging tussen effectiviteit en efficiency.

Het sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is een ontwikkeling binnen Teylingen die zich de komende jaren verder zal uitbreiden. In het huidige begrotingsjaar ligt de nadruk op het inventariseren en beheren van de strategische risico's per programma. Hierbij wordt gekeken naar de netto risico's. Dit zijn de risico's na het inrichten van de beheersmaatregelen. De operationele risico's binnen het ambtelijk apparaat (HLTsamen) komen terug in de risico's ten aanzien van verbonden partijen. In de komende jaren zal een grotere nadruk worden gelegd op risicobewustzijn op zowel strategisch als operationeel niveau. De huidige opzet van het risicomanagement is weergegeven in onderstaand figuur.

Omvang Risico en Weerstandscapaciteit

De omvang van het risico is berekend door per programma inzichtelijk te maken wat de belangrijkste strategische risico's (zie inleiding en achtergrond) zijn, hoe groot de kans wordt ingeschat dat het risico zich door de jaren heen zal voordoen en hoe groot de impact (in euro) naar inschatting dan zal zijn. De kans maal de impact is het risicobedrag dat wordt toegevoegd aan het benodigde weerstandsvermogen.

Bij het inschatten van kans en impact wordt rekening gehouden met de beheersmaatregelen die zijn of worden getroffen om het risico en/of de impact te verkleinen, bijvoorbeeld een verzekering om de schade na een brand te beperken. Op deze manier wordt het netto risicobedrag berekend.

De risico's zijn geïnventariseerd door de managers die sturen op beheersing van het risico en de daarmee verbonden doelstellingen. Bij het inschatten van kans en impact hebben zij kunnen kiezen tussen het gebruik een standaard tabel voor kans en impact of het maken van eigen beoordeling.

Op basis van bovengenoemde risico-inventarisatie is gebleken dat het netto risico van Teylingen € 6.931.000 bedraagt. Dit bedrag zal als ondergrens worden gehanteerd voor de omvang van de incidentele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit kan worden ingezet om niet geraamde (onvoorziene) lasten van substantiële aard mee te dekken. De structurele weerstandscapaciteit geeft de omvang van de maximale ruimte om de belastingen te verhogen om structurele lasten mee te dragen.

In bijlage 4 is een specificatie opgenomen van de strategisch netto risico's .

Omvang weerstandscapaciteit Teylingen

	Rekening 2022	Begroting 2023	Rekening 2023
Algemene reserve	€ 59.425.000	€ 62.039.000	€ 45.740.000
Stille reserve	€ 0	€ 0	€ 0
Onbenutte belastingcapaciteit	€ 6.745.000	€ 7.192.000	€ 7.800.000
Resultaat boekjaar	€ 1.445.000	€ 0	€ 3.206.000
Totaal van de weerstandscapaciteit	**€ 67.415.000**	**€ 69.125.000**	**€ 56.746.000**

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risico-inventarisatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De beschikbare weerstandscapaciteit is het vrij besteedbaar deel van de reserves en bedraagt per 31 december € 56.652.000.

De ratio voor het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit. Voor Teylingen komt de ratio uit op (afgerond) 8,2 (€ 56,7 / € 6,,9 miljoen) en valt daarmee in niveau A, Uitstekend op basis van de waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR).

Waarderings-cijfer	Ratio Weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De risico's waarvan de impact incidenteel is kunnen worden opgevangen binnen de incidentele weerstandscapaciteit. Hetzelfde geldt voor de risico's waarvan de impact structureel is.

Financiële kengetallen

De risico's waarvan de impact incidenteel is kunnen worden opgevangen binnen de incidentele weerstandscapaciteit. Hetzelfde geldt voor de risico's waarvan de impact structureel is.

Recapitulatie kengetallen		rekening 2022	Begroting 2023	rekening 2023
Netto schuldquote		11,7%	37,2%	11,6%
Netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen		-2,1%	22,9%	-0,5%
Solvabiliteitsratio		54,1%	61,8%	55,3%
Kengetal grondexploitatie		2,7%	0,3%	2,9%
Structurele exploitatieruimte		1,6%	0,3%	0,3%
Woonlasten Teylingen t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor		93,2%	98,9%	112,5%

Netto schuldquote

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		rekening 2022	Begroting 2023	rekening 2023
Vaste schulden	+	46.955	45.419	44.561
Netto vlottende schuld	+	4.008	2.106	6.199
Overlopende passiva	+	9.228	3.000	6.523
Fin. activa (uitsluitend art. 36, d, e, f)*	-	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-	41.668	11.500	34.371
Liquide middelen	-	465	1.000	320
Overlopende activa	-	7.469	5.000	9.922
Totaal		10.589	33.025	12.670
Totale baten, excl. mutaties reserves		90.776	88.698	109.388
Netto schuldquote (netto schuld/baten)		11,7%	37,2%	11,6%

* Betreft art. 36 BBV

d. uitzettingen in de schatkist van het Rijk met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
e. uitzettingen in de vorm van Ned. schuldpapier, rentetypische looptijd van één jaar of langer;
f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Overigens hanteert de VNG een signaalwaarde van 100%, waarboven waakzaamheid is geboden. Een netto schuldquote van hoger dan 130% is een indicatie voor een te hoge schuld. Teylingen zit daar aanzienlijk onder.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)		rekening 2022	Begroting 2023	rekening 2023
Vaste schulden	+	46.955	45.419	44.561
Netto vlottende schuld	+	4.008	2.106	6.199
Overlopende passiva	+	9.228	3.000	6.523
Fin. activa (uitsluitend art. 36, b,c,d,e,f)*	-	12.454	12.720	13.241
Uitzettingen < 1 jaar	-	41.668	11.500	34.371
Liquide middelen	-	465	1.000	320
Overlopende activa	-	7.469	5.000	9.922
Totaal		-1.866	20.305	-570
Totale baten, excl. mutaties reserves		90.776	88.698	109.388
Netto schuldquote (netto schuld/baten)		-2,1%	22,9%	-0,5%

* Betreft art. 36 BBV

b. leningen aan:
    1. openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, a, van de Wet fido;
    2. woningbouwcorporaties;
    3. deelnemingen;
    4. overige verbonden partijen;
c. overige langlopende leningen;
d. uitzettingen in de schatkist van het Rijk met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;
e. uitzettingen in de vorm van Ned. schuldpapier, rentetypische looptijd van één jaar of langer;
f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote, gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden, wordt berekend, is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Solvabiliteitsratio

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	rekening 2022	Begroting 2023	rekening 2023
Eigen vermogen	85.461	94.701	86.300
Balanstotaal	157.920	153.262	156.065
Solvabiliteit (ev/balanstotaal)	54,1%	61,8%	55,3%

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen en in hoeverre de gemeente aan de financiële verplichtingen kan voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Onder het eigen vermogen verstaan we de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves en het eventuele resultaat uit het overzicht baten en lasten.
Met een solvabiliteit van 55% steekt Teylingen gunstig af in vergelijking met de gemiddelde gemeente (32%).

Grondexploitatie

Grondexploitatie (bedragen x € 1.000)	rekening 2022	Begroting 2023	rekening 2023
Totaal activa bouwgronden in exploitatie	2.461	250	3.134
Totaal baten exclusief mutaties van reserves	90.776	88.698	109.388
Kengetal grondexploitatie	2,7%	0,3%	2,9%

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld.
De voorraden bouwgrond (inclusief bouwgrond in exploitatie en overige voorraden) kunnen als een aandeel van de inkomsten worden uitgedrukt. Dat levert het kengetal de *voorraadquote* op.

Structurele exploitatieruimte

	Structurele exploitatieruimte		rekening 2022	Begroting 2023	rekening 2023
A	Totale structurele lasten		90.490	87.962	101.606
B	Totale structurele baten		90.756	87.008	101.518
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves		7.710	15	14.612
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves		8.888	1.235	15.012
E	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (excl. mutaties reserves)		90.756	88.698	109.388
	Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/(E) x 100%		**1,59%**	**0,30%**	**0,29%**

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten. Deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.
Dit kengetal is relevant voor de beoordeling van de financiële positie omdat het van belang is om te weten welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente beheert een groot deel van de openbare ruimte. Hierin vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Daarbij maken we gebruik van kapitaalgoederen die in de openbare ruimte aanwezig zijn:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken, openbare verlichting)
- voorzieningen (groen, sportfaciliteiten)
- gebouwen.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 12 uit het BBV, de belangrijkste kapitaalgoederen die de gemeente in eigendom en/of beheer heeft. De middelen die beschikbaar worden gesteld worden ingezet om het door de raad vastgestelde beleid in uitvoering te realiseren.
De inrichting en het onderhoud van de openbare ruimte hebben een directe relatie met elkaar. Daarbij zal in eerste instantie zorg gedragen moeten worden voor de technische staat van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Door goed onderhoud kan een technische staat behouden blijven en blijven de kapitaalgoederen bruikbaar voor de gebruikers van de openbare ruimte. In programma 2 - leefomgeving, openbare ruimte en duurzaamheid' is weergegeven welke doelstellingen en activiteiten er zijn rondom het onderhoud aan kapitaalgoederen. Dit wordt vertaald in diverse beleids- en beheerplannen.

Welke ontwikkelingen spelen er?

- Net als voorgaande jaren wordt er gewerkt aan klimaatadapteive leefomgeving:
    - We bouwen verder op eerder gemaakte afspraken, zoals de in 2022 vastgesteld ambitie tbv klimaatadaptatie.
    - in 2023 is in samenwerking met diverse partners het programma water en klimaatadapatie verder vormgegeven. Hierin neemt de gemeente een actieve rol in.
- Integraliteit wordt gezocht in de aanpak van onderhoud van kapitaalgoederen, hierbij zijn een aantal dingen goed om te weten:
    - In veel gevallen kan (over)last wordt verminderd worden, zo hoeft een straat minder vaak open voor diverse werkzaamheden.
    - Waar mogelijk worden kosten bespaard
    - Door breder te kijken kunnen meerdere problemen tegelijkertijd aangepakt worden
    - Soms is het niet mogelijk om integraal te werken, doordat verschillende kapitaalgoederen verschillende afschrijvingstermijnen hebben.
    - Samenwerking met (en tussen) derden (zoals netbeheerders of telecomaanbieders) is mede afhankelijk van de 'goodwill' van deze derde partijen. Door te investeren in goede relaties kan er vaker en pro-actiever oplossingen gevonden worden voor uitdagingen in de openbare ruimte.
- De arbeidsmarkt voor professionals en specialisten die zorg dragen voor het onderhoud van kapitaalgoederen is flink in beweging. Dit is ook te merken bij de gemeente en de partners van de gemeente. Dit heeft in 2023 als gevolg dat een aantal zaken niet uitgevoerd konden worden of vertraging hebben opgelopen. Dit geldt voor verschillende kapitaalgoederen. Uiteraard is de veiligheid in de openbare ruimte niet in het geding gekomen. Ook voor de komende jaren zijn de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt belangrijk om in het oog te houden en dit vraagt soms om een andere wijze van kijken of omgaan met de ambities en doelen van de gemeente.
- Biodiversiteit neemt een meer prominente rol in bij het onderhoud van allerlei kapitaalgoederen. In de basis is dit biodiversiteit niet meer als los onderwerp te zien. Dit is terug te zien in de wijze waarop onderhoud in watergangen gedaan wordt, maar ook bij civiele kunstwerken moet rekening gehouden worden met 'gebruikers' anders dan mensen. Ook kunnen invasieve

diersoorten een negatief effect hebben op de huidige staat van de openbare ruimte, als gemeente moeten we hierop adequaat kunnen reageren.

Wat wilden we bereiken?

Door de kapitaalgoederen goed te onderhouden dragen we zorg voor een prettige leefomgeving, waar ruimte is voor diverse gebruikers. De kwaliteitsniveaus zijn vastgesteld in diverse beleidsplannen. Het onderhoud van kapitaalgoederen neemt in de jaarrekening in financiële zin een forse plek in. Daarbij is het goed om te beseffen dat het gaat om veel verschillende elementen in de openbare ruimte en dat de afschrijvingstermijnen/levensduur van deze kapitaalgoederen lang zijn. Ter illustratie: een weg gaat ongeveer 25 jaar mee, een brug kan een levensduur van 100 jaar hebben. Om grote wisselingen in de exploitatie te voorkomen werken we onder andere met onderhoudsvoorzieningen. Daaraan voegen we jaarlijks een vast bedrag toe. De uitname kan per jaar verschillen.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

Prioriteiten	Doelstelling	Activiteiten 2023
Beheerplannen worden actueel gehouden.	Structureel een adequaat onderhoudsniveau realiseren.	Beheerplannen worden (regionaal) zoveel mogelijk geüniformeerd om integraal beheer en meer duurzame oplossingen mogelijk te maken.
Opstellen van beleid.	Met nieuw beleid, passend in het huidige tijdsbeeld, kunnen nieuwe uitvoeringsprogramma's worden opgesteld.	Uitvoering van programma's op basis van duurzaamheidsbeleid voor openbare ruimte, afval, groen, wegen en speelplaatsen. Voorbeeld hiervan is het opstellen van het Programma Water en Klimaatadaptatie waar in 2023 hard aan gewerkt is.
Toezicht op uitrol glasvezelnetwerken	Uitrol van glasvezelnetwerken mogelijk maken, maar kwaliteit van trottoirs en straat behouden.	Uitvoering geven aan de Telecomwet. Afstemming laten plaatsvinden tussen diverse aanbieders. Toezicht houden op verleende vergunningen en heffen van leges voor uitvoering van beleid.
Uitvoering van onderhoud	Duurzaam beschikbare openbare ruimte.	Door diverse projecten is uitvoering gegeven aan het onderhoud aan kapitaalgoederen. Hierbij is participatie gezocht met gebruikers en integraliteit gezocht tussen kapitaalgoederen en derde partijen.

Gemeentelijke gebouwen	
Naam Beleidsplan	Beleidsplan beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen Teylingen 2021-2024
Vastgesteld	2021
Looptijd	2021-2024
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Conditiescore 3
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Meerjaren Onderhouds Plan 2021-2040 (MOP)
Looptijd	2021-2040
Actualisatie	2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Diverse voorzieningen gemeentelijke gebouwen Teylingen

Diverse voorzieningen gebouwen

(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Stand per 1 januari	2.940	2.940
Storting	450	450
Uitname	186	99
Stand per 31 december	3.204	3.291

Uitvoering in 2023
Schilderwerk WV kantoor Warmond
Vervangen vloer clubgebouw de Balgerij Koudenhoorn Warmond
Vervangen zink Ter Haar Romenystraat 3 Voorhout

Riolering

Naam Beleidsplan	Integraal Waterketenplan
Vastgesteld	2022
Looptijd	2022-2026
Actualisatie	2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	n.v.t.
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	n.v.t.
Looptijd	n.v.t.
Actualisatie	n.v.t.
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening vervangingsreserve Riolering Voorziening egalisatie riool.

Onderwerp		
(€ 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investeringsbedragen	1.949	228
Bedragen t.l.v. exploitatie	601	411

Voorziening vervangingsreserve riolering		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Stand per 1 januari	2.530	5.073
Storting	850	1.025
Uitname	1.948	228
Stand per 31 december	1.431	5.870

Uitvoering in 2023

De volgende projecten speelden in 2023:

- De renovatie van mini-gemalen in Teylingen, opgestart in 2022, is in dit jaar afgerond en opgeleverd.
- De voorbereiding voor de verbetering van de rioleringsafvoer van camping Spijkerboor/ Europarcs, in afstemming met de gemeente Kaag en Braassem, is lopend.

Toelichting

Het beheer en onderhoud van de riolering is uitgevoerd op basis van het Integraal Waterketenplan 2022-2026. Dit in de Duin- Bollenstreek opgestelde plan geeft invulling aan het gezamenlijk beleid voor de gehele waterketen en verbetert de afstemming in de keten van drinkwaterproductie, -distributie en

-levering, de riolering en de afvalwaterzuivering. Het waterketenplan vervangt het gemeentelijk rioleringsplan en omvat het gemeentelijk beleid ten aanzien van stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Op basis van de financiële consequenties van het plan wordt de hoogte van de rioolheffing bepaald.

Voor het jaarlijkse onderhoud is dit: rioolreiniging en inspecteren; het ledigen van kolken en lijngoten; aanbrengen kolken; lokale herstelwerkzaamheden aan het gemeenteriool (i.v.m. verstopping of calamiteit); reparatie en onderhoud aan rioolgemalen; telemetrie rioolgemalen; opstellen beheer- en onderhoudsplan drainage en infiltratievoorzieningen; signaleringsmodule grondwater.

Groen

Naam Beleidsplan	Koersnotitie Omgevingsvisie Teylingen
Vastgesteld	2023
Looptijd	
Actualisatie	
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Groenbeheerplan 2022-2031
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2031
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp		
(€ 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investeringsbedragen	0	0
Bedragen t.l.v. exploitatie	1.283	1.315

Uitvoering in 2023	
Teylingen	
Warmond	• Aanbrengen Insectenhotel Warmond. • Vervangen beplanting Vlindertuin Koudenhoorn. • Groenvervanging Matenesselaan Warmond.
Sassenheim	• Aanleg groenstrook Charley Tooroplaan. • Aanplanten Teylingerhof. • Aanleg participatietuin Wilhelminalaan. • Aanplant Bloembollen Anne Frankhove. • Vergroening Rijksstraatweg. • Aanplant bloembollen Wilhelminalaan. • Aanplant Haag Rijksstraatweg (Hospice). • Aanplant bloembollen gemeentekantoor. • Aanplant bloembollen De Horsten.
Voorhout	• Groenreconstructie Lisdoddehof. • Aanplant talud Oosthoutlaan. • Herstellen berm Berenklauwstraat. • Herstellen berm Oosthoutlaan. • Herstellen talud Bloemschans.

Toelichting:

Op 19 mei 2022 heeft de raad het groenbeheerplan 2022-2031 vastgesteld, voor al het openbaar groen in Teylingen. Doel van dit beheerplan is het stellen van duidelijke kaders voor het groenbeheer voor de periode 2022-2031. In het plan is de beleidsmatige ambitie vertaald naar het beheer en de wijze waarop dit de komende jaren wordt opgepakt. Het plan beschrijft het areaal, de huidige en beoogde kwaliteit en de bijbehorende inzet van de financiële middelen.

Vervanging
Bij groenrenovaties/herinrichting van plantvakken wordt de plantkeuze afgestemd op meer biodiversiteit. Zo worden er vruchtdragende bomen en heesters aangeplant. Maar ook waar mogelijk prikkelstruiken, zodat bijvoorbeeld egels er kunnen schuilen en overwinteren (of vogels er een nest kunnen maken.

Participatie door bewoners
In 2023 is de campagne 'Alle tuinen groen' in samenwerking met de IVN en De Groene Uitdaging voortgezet. In 2023 is de bewustwording rond het vergroenen van je eigen tuin verder versterkt, door onder andere de acties 'Fiets zoekt Groen' en 'Tegel Eruit, Plant Erin', het NK tegelwippen en het Groendoenplein.

Project MeerGroen
- De Horsten: bollen geplant en beheerd
- Meerbomen.nu campagne: zaailingen geoogst op meerdere locaties, zaailingen weggegeven aan bewoners
- Bomenhub/bloemenweide: bomenhub en bloemenweide gerealiseerd en beheerd

Bomen

Naam Beleidsplan	Bomenbeleidsplan
Vastgesteld	2014. Gewijzigd bomenbeleid in 2021 vastgesteld.
Looptijd	
Actualisatie	2025
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	zie groenbeheerplan 2022 - 2031
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2031
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t

Onderwerp		
(€ 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investeringsbedragen	400	391
Bedragen t.l.v. exploitatie*	0	0

Uitvoering in 2023	
Teylingen	• Vervangen en aanplant van 553 bomen
Warmond	• Groeiplaatsonderzoek Groot Leerust Warmond • Bomen vervangen Matenesselaan.

Sassenheim	• Bomen vergroening Rijksstraatweg Akzo. • Aanplant bomen Voortgangdreef. • Herstellen boomspiegels Kerklaan en Vogelbuurt. • Aanplanten bomen Teylingerhof. • Bomen vervangen Prins Clausstraat.
Voorhout	• Boomveiligheidscontrole. • Uitvoering maatregelen na boomveiligheidscontrole.. • Vervangen bomen Boekenburglaan. • Aanplant bomen Bloemenschans.

Toelichting:

Onderhoud
Voor het onderhoud werken we met een driejarige cyclus. Alle bomen beoordelen we ten minste eens per drie jaar op veiligheid en onderhoud. Teylingen is opgesplitst in drie vergelijkbare delen. Elk jaar beoordelen we één deel en aansluitend worden waar nodig maatregelen uitgevoerd. Inspanningen en kosten verdelen we zo gelijkmatig over de jaren. In 2023 is Voorhout beoordeeld.
Ziekte en plagen:
Het aantal bomen met eikenprocessierups is in 2023 stabiel gebleven. De verwachte toename is uitgebleven. Het creëren van meer leefruimte en voedsel voor natuurlijke vijanden (meer biodiversiteit), door veranderingen in beheer en inrichting en plaatsen van nestkasten, begint zijn vruchten af te werpen.

Vervanging
De komende jaren worden de uitgestelde vervangingen verder ingelopen en wordt het bomenbestand in Teylingen uitgebreid. Bij de soortkeuze gaan we uit van inheemse soorten en letten we op diversiteit, zo min mogelijk overlast in de toekomst (juiste boom op de juiste plek) en klimaatbestendigheid.

Wegen

Naam Beleidsplan	Beleidsplan wegen 2022-2026
Vastgesteld	2022
Looptijd	2022-2026
Actualisatie	2026
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis en basis+
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	n.v.t.
Looptijd	n.v.t.
Actualisatie	2023
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	n.v.t.

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investeringsbedragen	268	70
Bedragen klein onderhoud	152	166

Bedragen groot onderhoud	959	145

Uitvoering in 2023	
Teylingen	- Klein onderhoud elementen- en asfaltverhardingen
Warmond	- Klein onderhoud elementen- en asfaltverhardingen -herinrichting Herenweg
Sassenheim	- Klein onderhoud elementen- en asfaltverhardingen
Voorhout	- Klein onderhoud elementen- en asfaltverhardingen

Toelichting:

Het beheer en onderhoud van de wegen is uitgevoerd op basis van het in 2022 vastgestelde Beleidsplan Wegen 2022-2026. Het plan omvat het gemeentelijk wegenbeleid. In het plan worden de te hanteren kwaliteitsniveaus voor de wegen aangegeven. In het plan is vastgesteld om voor alle wegtypes te kiezen voor het kwaliteitsniveau basis. Specifiek voor de fietspaden en de voetpaden/trottoirs rondom zorgcentra geldt het hogere kwaliteitsniveau basis+. Het basiskwaliteitsniveau komt overeen met een basisniveau van verantwoord wegbeheer waarbij de kosten van onderhoud worden geminimaliseerd. Bij het niveau basis+ hanteren we een strengere richtlijn, waardoor de kwaliteit van de verhardingen op een hoger niveau blijft.

Spelen

Naam Beleidsplan	Beleidsplan speelplaatsen 2015-2030
Vastgesteld	2015
Looptijd	15 jaar
Actualisatie	2030
Vastgesteld kwaliteitsniveau	B (basis)
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Vervangingsplan spelen
Looptijd	Geen eind datum
Actualisatie	Het plan wordt jaarlijks geactualiseerd
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee

Onderwerp		
(x 1000 euro)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investeringen oudere jaren	56	16
Investeringen 2023	193	120
Exploitatiebudgetten	46	58

Uitvoering in 2022
Er zijn 3 speelplekken in participatie heringericht.
De jaarlijks hoofdinspectie is uitgevoerd.
Onderhoud aan kunstgras is (grotendeels elektrisch) uitgevoerd.
Groot onderhoud uitgevoerd.
Het vervangingsplan is geactualiseerd. Ouderdom en slijtage bepalen welke plek wanneer heringericht wordt. Als er integraal gewerkt kan worden dan

doen we dat.
De kaart met speelplekken is geactualiseerd. Deze is te vinden op www.teylingen.nl/spelen

Openbare verlichting

Naam Beleidsplan	Beleidsplan Openbare Verlichting 2019-2023
Vastgesteld	2019
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2024
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Voor veiligheid: Nederlandse praktijkrichtlijnen NPR13201. Voor duurzaamheid: in 2030 100% LED.
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Beheerplan Openbare verlichting 2019-2023
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Niet in het onderhoud maar wel in het vervangingsprogramma 2023. Dit wordt in 2024 ingehaald.
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp		
(x 1000 euro)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investeringen oude jaren	1.184	50
Investeringen2023	627	227
Onderhoudskosten t.l.v. exploitatie	194	155

Uitvoering in 2023	
Teylingen	Op basis van het beleidsplan wordt ieder jaar een deel van de verlichting vervangen door LED-verlichting met als doel om in 2030 t.o.v. 2013 50% energie te besparen. In 2030 is dan alles LED-verlichting. In 2024 wordt het beleidsplan openbare verlichting geactualiseerd.Door leverings- en capaciteitsproblemen bij de aannemer is het niet gelukt het programma van 2023 geheel uit te voeren. Dit wordt in 2024 ingehaald.

Civiele kunstwerken

Naam Beleidsplan	Beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023
Vastgesteld	2019
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	Wordt vervangen door omgevingsvisie/plan
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Basis
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023
Looptijd	2019-2023
Actualisatie	2024
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee

Naam voorziening / reserve	Voorziening onderhoud civiele kunstwerken

Onderwerp		
(x 1000 euro)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Investeringen 2023		
Vervanging fietsbruggen VO 01, VO 07, VO 012, VO 21 EN WA 09	665	65
Investeringen oude jaren	194	12
Bedragen t.l.v. exploitatie	21	40
Bedragen t.l.v. voorziening	121	427

Voorziening Kunstwerken		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Stand per 1 januari	429	801
Storting	220	233
Uitname	121	427
Stand per 31 december	528	572

Uitvoering in 2023	
	In het beleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023 is een programma voor onderhoud en vervanging van de civiele kunstwerken opgenomen, met de financiële gevolgen daarvan.
	Vervangingen: **Fietsbruggen VO 01, VO 07, VO 012, VO 21 EN WA 09:** Aanbestedingstraject is afgerond en de opdracht is verleend. Bruggen worden in Q1 2024 daadwerkelijk vervangen. **Vervanging voetbrug WA 17:** Beheer van deze brug is overgedragen aan gemeente Oegstgeest. **Landbouwbrug Menneweg:** is in januari 2023 vervangen (2e fase uit aanvullende krediet).
	Voorziening groot onderhoud: **Spoorviaduct Warmond :** Het wegdek inclusief vloeistofremmende coating onder wegdek en in de pompput en voegovergangen zijn vervangen. Hiervoor is extra krediet (450k) beschikbaar gesteld. **Koudenhoornbrug.** Herstelwerkzaamheden aan wegdek e.d. zijn afgerond. **Divers groot onderhoud:** Er is een onderhoudsbestek in de maak dat in 2024 wordt uitgevoerd.

Baggeren

Naam Beleidsplan	Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2028
Vastgesteld	Q1 2024
Looptijd	2024-2028
Actualisatie	2028
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Voldoen aan de dwarsprofielen die zijn opgenomen in de legger (diepte en talud onder water)

Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Programma Water en Klimaatadaptatie 2024-2027
ProgLooptijd	2024-2028
Actualisatie	2028
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	het budget wordt geactualiseerd naar de huidige areaalomvang
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2023	Werkelijk 2023
Bedragen t.l.v. exploitatie	242	116
Bedragen t.l.v. groot onderhoud	75	0

Uitvoering in 2023

In 2023 heeft de gemeente de voorbereidingen voor het baggeren voltooid. Voor het maken van het bestek voor de aannemer zijn onder andere watergangen ingemeten, de kwaliteit van het baggerspecie bepaald. In Q4 2023 en Q1 2024 is in HLTverband, de uitvoering gestart en voltooid.

Het Programma Water en Klimaatadaptatie 2024- 2028 is Q1 2024 vastgesteld. Hiermee heeft de gemeente een integraal beleid op het ontvangen en verwerken van hemelwater in stedelijk water. Onderdeel is het baggeren van de watergangen en op de locaties waar wateroverlast wordt verwacht bij piekbuien extra diep te baggeren tot vast bodem. Hiermee creëert de gemeente meer opvangcapaciteit.

Vanaf 2024 is € 151.000 de structurele bijdrage voor baggeren. Hierin is € 30.000,- voorzien ontvangstplicht van baggeren vanuit baggerwerkzaamheden van het hoogheemraadschap.

Naast Teylingen heeft ook Lisse en Hillegom hun PWKA vastgesteld, hiermee kan de gemeente samen en efficiënt inkopen in de komende jaren.

Paragraaf financiering

Inleiding

De financieringsfunctie dient uitsluitend de publieke taak. Het beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Transparantie en risicobeheersing staan centraal in deze wet. Om inzicht te geven in de manier waarop de gemeente dit doet en een beeld te geven van de stand van zaken, gaan we in deze paragraaf in op de ontwikkelingen rond de gemeentelijke financiering, het te voeren beleid op dit gebied en de risico's die we daarbij lopen.

Algemeen

Het door de raad in 2012 vastgestelde Treasurystatuut vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie. Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en zoveel mogelijk kort vermogen wordt aangetrokken. Hierbij wordt benadrukt dat de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat een prudent beleid wordt gevoerd binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet Fido.

Welke ontwikkelingen speelden er?

Rente-ontwikkelingen

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in maart 2016 de herfinancieringsrente verlaagd naar 0,00%. Tot en met september 2023 is deze rente in 6 stappen verhoogd naar 4,5%. Momenteel (februari 2024) bedraagt de geldmarktrente voor aan te trekken driemaands kasgeldleningen 4%. De vergoedingen bij het Schatkistbankieren staan op 3,91%. De kapitaalmarktrente voor aan te trekken leningen voor looptijden van 5 en 10 jaar zonder renteherziening bedraagt momenteel respectievelijk 2,86% en 2,88%. De verwachting is dat deze rentetarieven iets zullen stijgen.

Gemeentelijke ontwikkelingen

In 2026 moet de in 2021 afgesloten lening van € 10.000.000 (-0,401%) worden afgelost.
Aan de Werkorganisatie HLTsamen was een kasgeldlening verstrekt van € 5.000.000 (looptijd twee maanden) deze is in 2023 afgelost.

Liquiditeitsprognoses

Wekelijks stellen we globale liquiditeitsprognoses voor de korte termijn op om tijdig in te spelen op schommelingen in de liquiditeit. Jaarlijks stellen we een liquiditeitsprognose op met een horizon van minimaal vier jaar. In 2022 is gestart met treasury-kwartaalrapportages. Deze zijn nog in ontwikkeling.

Garantiestelling leningen en verstrekken van leningen

Ons beleid is leningen of garanties uit hoofde van de publieke taak alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd. Daarbij winnen we vooraf informatie in over de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij. Indien een andere voorziening beschikbaar is, verstrekt de gemeente uitsluitend aanvullend een lening of garantie.

Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. In het Financieringsstatuut zijn richtlijnen en limieten opgenomen, die de basis vormen voor alle transacties op dit gebied. Ons beleid is uitsluitend gebruik te maken van veilige en inzichtelijke financiële instrumenten.

De Wet Fido geeft normen voor het beperken van risico's. De belangrijkste risicocategorie is het renterisico;, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn belangrijke richtlijnen ter beperking van renterisico's.
De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd tot één jaar. Het totaal van deze leningen mag niet meer bedragen dan 8,5% van de totale lasten op de begroting. De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd vanaf één jaar.
De verplichte aflossingen en renteherzieningen op deze leningen mogen niet meer bedragen dan 20% van de totale lasten op de begroting. Het doel van deze normen is om financiële problemen te beperken wanneer bij herfinanciering van leningen een rentestijging optreedt.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het wettelijke maximum aan leningen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet staat toe om in 2023 de financieringsbehoefte tot een bedrag van € 7.693.000 te dekken met kortlopende leningen. Zodra wij deze limiet voor een langere periode (meer dan een half jaar) dreigen te overschrijden, trekken wij een langlopende lening aan of vragen wij (onderbouwd) toestemming aan de provincie om gedurende een bepaalde periode de limiet te mogen overschrijden.
Gelet op de te verwachte relatief lage rente voor kort krediet maken we zoveel mogelijk gebruik van de toegestane norm, tenzij we sterke rentestijgingen verwachten op de kapitaalmarkt.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)		2023
1	Begrotingstotaal lasten	90.510
2	Maximaal toegestane kasgeldlimiet (8,5% van begrotingstotaal lasten)	7.693
3	Gemiddeld saldo vlottende korte schuld en vlottende middelen	-25.088
4	Ruimte onder kasgeldlimiet	7.693

Renterisiconorm

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)		2023
1	Renteherziening op langlopende schuld o/g	0
2	Te betalen aflossingen	2.394
3	Renterisico (1 en 2)	2.394
4	Renterisiconorm	18.102
5a	Ruimte onder risiconorm	15.708
5b	Overschrijding risiconorm	

4a	Begrotingstotaal lasten	90.510
4	Renterisiconorm 20% van begrotingstotaal	18.102

De verwachting is dat we ook voor de komende jaren onder de renterisiconorm blijven.

Financieringsbehoefte

Per 1 januari 2023 bedroeg het financieringsoverschot € 36,4 miljoen. Per 31 december 2023 is dit afgenomen tot € 31,9 miljoen. Het is een globale berekening van het verschil tussen het totaal van de vaste activa en voorraden grond enerzijds en de vaste financieringsmiddelen anderzijds (reserves, voorzieningen, langlopende leningen).

Financieringsbehoefte (x € 1.000 euro)	Begroting 1-1-2023	Rekening 1-1-2023	Rekening 31-12-2023
1 Reserves en voorzieningen	88.753	97.794	98.782
2 Langlopende leningen	43.454	46.955	44.561
3 Totaal vaste financieringsmiddelen	132.207	144.749	143.343
4 Boekw. investeringen, incl. voorraden grond	135.924	108.382	111.452
Financieringstekort/overschot (3 – 4)	-3.717	36.367	31.891

Schuldpositie en solvabiliteit

Het BBV schrijft een aantal kengetallen voor ter opname in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicomanagement. Omdat een aantal van deze kengetallen verband houdt met de financiering, zijn deze ook hier opgenomen. De verdere uitwerking en toelichting is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicomanagement.

Recapitulatie kengetallen		rekening 2022	Begroting 2023	rekening 2023
Netto schuldquote		11,7%	37,2%	11,6%
Netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen		-2,1%	22,9%	-0,5%
Solvabiliteitsratio		54,1%	61,8%	55,3%

Verstrekte leningen

Ons beleid is leningen en garanties alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd uit hoofde van de 'publieke taak'. Wij gaan hier terughoudend mee om, waarbij garantieverlening de voorkeur heeft.

Verstrekte leningen per einde dienstjaar	rek. 2022	begr. 2023	rek. 2023
Leningen aan woningbouwcorporaties			
Stek	17.372	15.741	15.675
Stek (vm Vooruitgang)	831.979	1.655.041	764.857
	849.351	1.670.782	780.532
Leningen aan overige verbonden partijen			
Alliander	3.492.465	3.492.465	3.492.465
	3.492.465	3.492.465	3.492.465
Overige verstrekte langlopende leningen u/g			
Starters- en duurzaamheidsleningen	7.139.140	6.761.502	8.049.762
Leningen aan verenigingen en instellingen	696.239	658.591	640.591
	7.835.380	7.420.092	8.690.353
Totaal verstrekte leningen	12.177.195	12.583.340	12.963.349

Rentemethodiek

In het vernieuwde BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en jaarrekening naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook verplicht inzicht moet geven in:

- de rentelasten uit externe financiering
- het renteresultaat
- de wijze van rentetoerekening.

Door onderstaand overzicht en toelichting in de paragraaf financiering op te nemen wordt invulling gegeven aan deze verplichting.

Renteomslag		1-1-2023
Restant korte financiering		5.000.000
Restant lange financiering		46.955.000
Totaal externe financiering		51.955.000
Gewogen gemiddeld rentepercentage externe financiering		0,8%
a1. De externe rentelasten over de korte financiering	+	0
a2. De externe rentelasten over de lange financiering	+	366.521
b. De externe rentebaten	-	-263.875
Totaal door te rekenen externe rente		102.646
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	0
c2. De rentelasten van projectfinanciering	-	0
c3. De rentebaten van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	+	0
Saldo door te rekenen externe rente (indien positief)		102.646
d1. Rente over eigen vermogen	+	0
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	+	0
Totaal rente op taakveld treasury		102.646
De aan taakvelden toe te rekenen rente (indien positief)		0
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente via renteomslag	-	0
Verschil toegerekende rente		0
f. Renteresultaat op het taakveld treasury		102.646
Boekwaarde activa, excl. verstrekte leningen (1-1-2022)		101.301.778
Omslagrenteberekening		0,1%
Afronden naar		0,0%

Met ingang van het dienstjaar 2017 moet in het kader van de gewijzigde BBV de rente op de volgende manier worden verwerkt.
Alle rente loopt via het taakveld 0.5 Treasury. Alle rentelasten en -baten worden direct op dit taakveld geboekt. Voor de inzet van immateriële, materiële en financiële activa (exclusief verstrekte leningen) wordt de rente voor de financiering van deze activa omgeslagen over de betreffende taakvelden (lasten). De reserves worden aangewend als intern financieringsmiddel. Hierdoor hoeft er minder geld geleend te worden op de kapitaalmarkt. Conform het advies van de commissie BBV wordt geen rente over de reserves berekend. De afschrijvingen worden direct ten laste gebracht van de diverse taakvelden, waarop de af te schrijven activa betrekking hebben.

EMU-saldo en de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (HOF)

De Wet HOF (Houdbare Overheidsfinanciën) bevat een richtlijn over de tekortnorm voor de decentrale overheden. Dit houdt in dat aan de kasstroom van de lagere overheden gezamenlijk (EMU-saldo) een maximum is gesteld. EMU staat voor Economische en Monetaire Unie.
Hiervan afgeleid heeft iedere gemeente een zogenaamde referentiewaarde (fictief aandeel). Voor Teylingen bedraagt deze ± € 3,5 miljoen.

EMU-saldo

Sinds 2006 zijn gemeenten verplicht een raming van de eigen 'bijdrage' aan het EMU-saldo op te nemen. Aanleiding hiervoor was de overschrijding van de norm van het EMU-tekort van 3% waar Nederland in het verleden mee werd geconfronteerd. Om de cijfers tussen verschillende landen goed te vergelijken zijn in de Europese Unie afspraken gemaakt over de wijze van berekening van het EMU-saldo.
Het EMU-saldo wordt berekend op kasbasis, dus de feitelijke geldstromen die in een jaar plaatsvinden. Een negatief EMU-saldo wil niet zeggen dat de gemeente onmiddellijk een probleem heeft, omdat de gemeente werkt met het baten- en lastenstelsel. Het EMU-saldo van de gemeente Teylingen ziet er als volgt uit:

	EMU saldo Jaarrekening (x € 1.000)		2023
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	+	842
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-	1.611
3.	Mutatie voorzieningen	+	150
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-	672
5.	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	-	0
	Berekend EMU-saldo		-1.291

Paragraaf bedrijfsvoering

Onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid

Op 11 juli 2019 heeft uw raad de verordening doelmatigheid en doeltreffendheid gemeente Teylingen 2019 vastgesteld. Hierin is bepaald dat het college de doelmatigheid onderzoekt en de doeltreffendheid toetst. Jaarlijks voor 1 april zenden wij u een onderzoeksplan toe. In de voortgangsrapportages en de jaarrekening geven wij de voortgang aan van de onderzoeken, de rapportages en de ontwikkelplannen.

2023

Voor 2023 stond het 213a onderzoek Afhandelen klantvragen gepland., inclusief het verbeteren van het afhandelen van reacties van bewoners op initiatieven van de gemeente. Door enerzijds de werkzaamheden rond de 2e Kamerverkiezingen en anderzijds capaciteitsproblemen in verband met personeelswisselingen en uitval zal de start van dit onderzoek in 2024 plaatsvinden.

Met ingang van de jaarrekening 2023 lichten we in de paragraaf bedrijfsvoering de rechtmatigheidsverantwoording (RMV) toe. Dit onderdeel bestaat uit een inleiding, een toelichting op wat een rechtmatigheidsverantwoording is, de toelichting op de verantwoording 2023, de acties die uitgevoerd zijn in 2023 en die we gaan uitvoeren in 2024. Tot slot geven we aan hoe het met de interne beheersing staat. Hierin behandelen we onderwerpen als processen, risicomanagement etc..

Inleiding

Als gevolg van een wijziging van de Gemeentewet legt het college in de jaarrekening 2023 de rechtsmatigheidsverantwoording af. De rechtmatigheidsverantwoording geeft inzicht in de rechtmatige besteding van middelen. De wijziging van de wet beoogt een stimulans voor verbetering van de bedrijfsvoering. In vorige jaren deed de accountant een uitspraak over de rechtmatige besteding van middelen. Nu doet het college zelf deze uitspraak. De accountant controleert of wat het college heeft opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording juist en volledig is. Dit heet getrouwheid.

Wat is een rechtmatigheidsverantwoording?

De rechtmatigheidsverantwoording gaat over de rechtmatigheid van financiële beheershandelingen. Denk aan inkopen, aanbestedingen, legesinkomsten en subsidies. De verantwoordingsgrens is 1% van de lasten inclusief de dotaties aan de reserves, zijnde *€ 1.241.050,-* Dit is bepaald in de financiële verordening. Het betekent dat als het totaalbedrag van de afwijkingen (lees onrechtmatigheden) de grens overstijgt dit moet worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording.

Rechtmatigheid gaat om drie specifieke criteria:

Voorwaardencriterium: voldoen we aan de eisen van diverse wet- en regelgeving die van toepassing zijn op de financiële beheershandelingen.
Begrotingscriterium: passen de financiële beheershandelingen in de jaarrekening binnen de begroting. Dit geldt voor baten en lasten en voor de posten op de balans. Voor Teylingen is de begroting geautoriseerd op programmaniveau. In de begroting heeft de raad ook de budgetten geraamd voor de investeringen. In de tussenrapportage en slotwijziging zijn sommige budgetten nog bijgesteld. In de rechtmatigheidsverantwoording melden we de over- en onderschrijdingen.
M&O-criterium: voor overheidsgelden zoals subsidies of bijdragen verstrekt aan derden toetsen we of aan de voorwaarden is voldaan. Zo voorkomen en bestrijden we misbruik en oneigenlijk gebruik.

Toelichting rechtmatigheidsverantwoording 2023

De rechtmatigheidsverantwoording staat op pagina 236 in deze jaarrekening. Het is het eerste jaar dat het college zelf deze rechtmatigheidsverantwoording opstelt. Het is positief dat op de processen zoals inkopen, subsidies, leges, grondexploitaties en aanbesteden geen onrechtmatigheden zijn te melden. Alleen het verschil tussen de geraamde budgetten en de werkelijke lasten en baten is nog groot. Het gaat om *€ 2.781.000,-*. Dit wordt veroorzaakt doordat we in de financiële verordening alle afwijkingen, dus ook de onderschrijdingen, als onrechtmatig hebben aangewezen. We hebben nog een verbeterslag te maken in het melden van onderschrijdingen in de tussenrapportage en slotwijziging. Dit zien we ook terug in het jaarrekeningsaldo. Een afweging kan zijn de verordening hierop aan te passen. Zo nodig komen we hiervoor terug bij de raad.

Hieronder lichten we de rechtmatigheidsverantwoording 2023 toe.

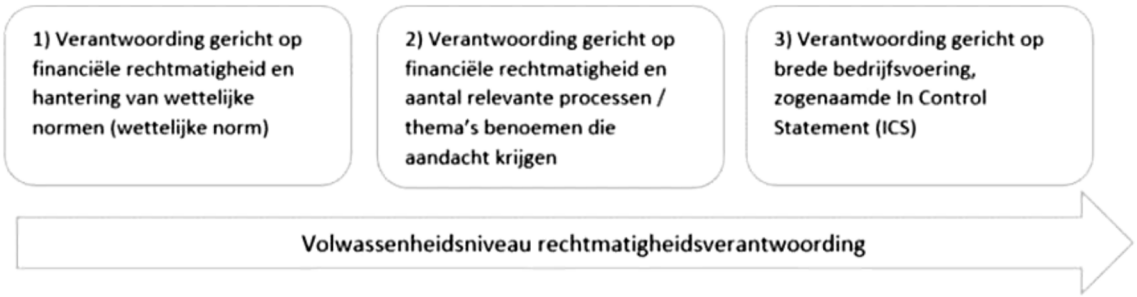
Onrechtmatigheden groter dan € 100.000,-

Volgens de financiële verordening van de gemeente artikel 10 lid 3 moeten geconstateerde afwijkingen groter dan € 100.000,- in de paragraaf bedrijfsvoering worden toegelicht. Volgens artikel 12 lid 5 dit geldt niet voor begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad. Die worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (als de verantwoordingsgrens wordt overschreden) maar niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering. Hiervoor wordt verwezen naar het hoofdstuk 'Toelichting op de programma's'.

Wat heeft de organisatie gedaan in 2023 en wat zijn de acties voor 2024 en verder?

In 2020 is gestart met acties voor het opstellen van de RMV binnen de gemeente. Diverse stappen zijn gezet. Onder andere:
1. Bepaald is dat de kritische processen hiervoor inkoop, betalen, personeel (inhuur) en subsidies zijn. Tot op heden is het voor het proces inkoop hierop aangepast. De overige processen volgen dit jaar.
2. Er is een programma "Verbeteren financiële sturing en beheersing" (Grip op Geld) opgezet.
3. In het derde kwartaal 2023 is een 'Plan van Aanpak Rechtmatigheids-verantwoording' opgesteld. Het plan van aanpak borduurt voort op de eerder gezette stappen en gaf de organisatie een realistisch ambitieniveau en actieplan voor het opstellen van de RMV voor 2023 met een doorkijk naar 2024.

Voor 2023 is het ambitieniveau 1 bepaald.

Het 'Plan van Aanpak Rechtmatigheidsverantwoording' geeft de volgende acties voor 2023 en verder:
1. Opstellen van de randvoorwaarden (bestuurlijk) *=> Gerealiseerd*
2. Formaliseren van de kaders (bestuurlijk) *=> Gerealiseerd*
3. Draagvlak creëren (ambtelijk) *=> Gerealiseerd*
4. Opzetten en inbedden van beheersmaatregelen (ambtelijk) => Opgestart
5. Voorbereiden en opstellen van de RMV (ambtelijk) *=> Gerealiseerd*

Hieronder staan de gerealiseerde en de toekomstige acties toegelicht. Deze zijn gericht op het voorkomen van tekortkomingen in de rechtmatigheid in de toekomst en het proces voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording te verbeteren.

Ad.1 en 2. Randvoorwaarden en kaders
In 2023 zijn de Financiële verordening 2023 (GW art. 212), Controleverordening 2023 (GW art. 213) en het normenkader geactualiseerd en vastgesteld.

Acties 2024 en verder
1. Het normenkader laten afslanken door kritisch te kijken of alleen wet- en regelgeving die betrekking heeft op financiële beheershandelingen is opgenomen;
2. Een separaat toetsingskader opstellen. In dit toetsingskader kunnen specifieke onderdelen van wet- en regelgeving van toepassing verklaard worden.

Ad.3. Draagvlak
Om draagvlak te creëren in de organisatie hebben diverse activiteiten, begeleiding en gesprekken plaatsgevonden richting budgetbeheerders/budgethouders, management, team financiën, de besturen, en de auditcommissie van de raden. Teams hebben verantwoording afgelegd met een formulier TeamverantwoordingRechtmatigheid (TVR).

Ad.4. Beheersmaatregelen
Het begin van dit hoofdstuk vermeldt het streven de processen inkoop, betalen, personeel (inhuur) en subsidies op orde te brengen Dit is voor het proces inkoop uitgewerkt en tegelijk kan de naleving nog beter. Om aan te tonen dat de inkopen rechtmatig hebben plaatsgevonden wordt ter compensatie achteraf een gegevensgerichte controle (steekproef) uitgevoerd. Het streven is om de nu nog nodige gegevensgerichte controles af te bouwen en te groeien naar een procesgerichte of zelfs systeemgerichte controle.

Acties 2024 en verder
1. Verder gaan met het opzetten en implementeren van kwaliteitsverbetering van de processen.
2. Het opzetten van beheersmaatregelen onder andere met het programma "grip op geld".

Ad.5. Opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording
2023 was het eerste jaar voor het opstellen van de RMV. Het is een groeiproces. Voor de organisatie was het zoeken naar welke informatie hiervoor nodig was en hoe dat het handigst, zoveel mogelijk gebruik makend van de bestaande bronnen, geïnventariseerd kon worden. Met de ervaringen over 2023 wordt dit proces verbeterd.

Acties 2024 en verder
1. Verbeteren van het proces van het opstellen van de RMV (denk aan de rolverdeling; wie vraagt wat bij wie, wanneer en wie stelt op);
2. Herzien van de uitvraag in de organisatie en de vorm van begeleiding/uitleg, zodat het minder tijd vergt en tegelijk preciezere informatie oplevert.

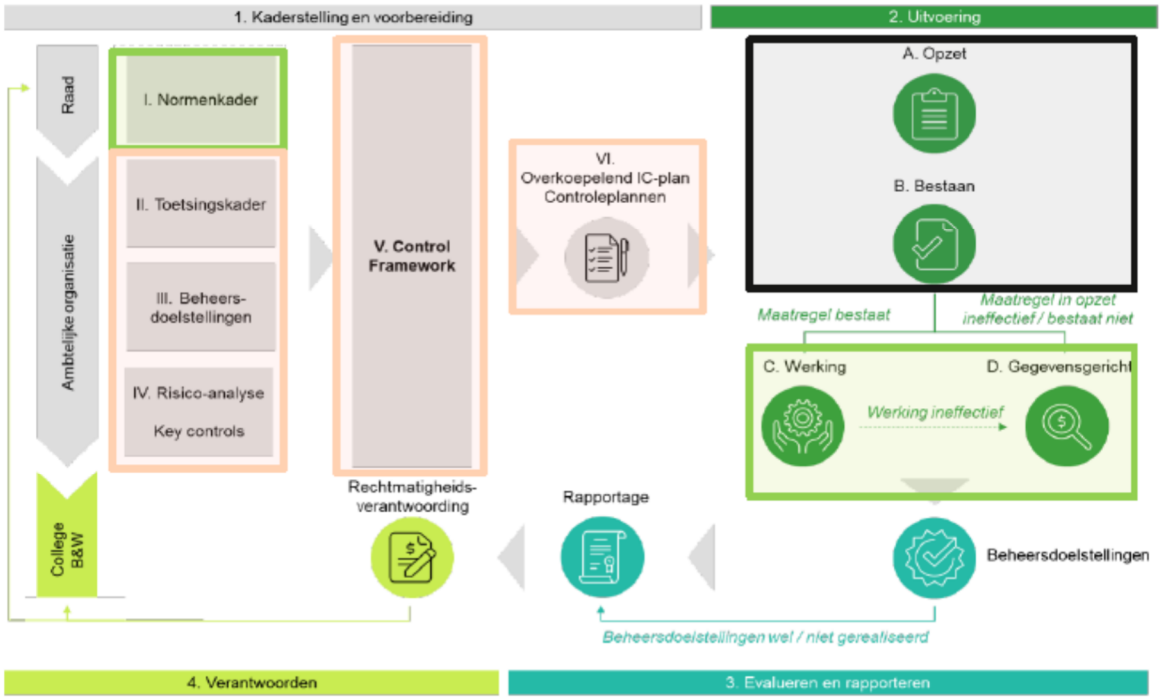
Interne beheersing rechtmatigheid; hoe staat het ermee?
Hieronder is per onderwerp aangegeven hoe het staat met de interne beheersing.

Processen
De externe accountant heeft in zijn managementletter over 2023 geen significante tekortkomingen in de processen geconstateerd. De belangrijkste aandachtspunten hebben betrekking op het inkoopproces. We hebben ten opzichte van vorig jaar opnieuw verbeteringen laten zien en bevindingen opgevolgd. Een onderdeel van deze verbetering volgt uit het traject "grip op geld", waardoor de verwachting is dat de verbetering zal doorzetten.

In het kader van "sturen en ontwikkelen" zijn bij het bespreken van de uitgevraagde informatie via de TVR ook aandachts-/ontwikkelpunten binnen de processen opgehaald. Vanuit die aandachtspunten bestaan overigens geen vermoedens of constateringen van onrechtmatigheden.

Acties 2024 en verder
1. Vanuit de invalshoek "sturen en ontwikkelen" in de organisatie beleggen van de aandachtspunten binnen de processen die niet binnen programma "grip op geld" vallen.

In control Framework
De werkzaamheden die we konden oppakken hebben we in 2023 opgepakt. Deze waren gericht op de randvoorwaarden, kaders en detailwerkzaamheden voor het voorwaardencriterium en zijn hierboven toegelicht in onder 'Wat heeft de organisatie gedaan in 2023 en wat zijn de acties voor 2024 en verder'. We hebben voor 2024 stappen te zetten met het uitwerken en structureel implementeren van het organisatie-brede control framework, gezamenlijk met eerste en tweede lijn. En de werkzaamheden ten aanzien van begrotings-, krediet-, en aanbestedings-rechtmatigheid moeten eerder starten.

Actie 2024 en verder

1. Uitwerken van het organisatie-brede control framework.
2. Tijdig de werkzaamheden ten aanzien van begrotings-, krediet-, en aanbestedingsrechtmatigheid starten.

Risicomanagement

In 2023 is op basis van het volwassenheidsmodel voor risicomanagement gestart aan de volgende fase. Dit betreft het bevorderen van het risicobewustzijn en het opstellen van een kadernota risicomanagement. Voor het bevorderen van het risicobewustzijn is een risicospel ontwikkeld. Dit is gestart met een sessie met het management.

Actie 2024 en verder

In 2024 met alle teams het risicospel spelen.

Het M&O-beleid (Misbruik en Oneigenlijk gebruik)

M&O-beleid is extern gericht. Het beoogt te voorkomen dat de inwoner, instelling of organisatie, die via de gemeente gebruik maakt van overheidsregelingen, ten onrechte uitkeringen of voorzieningen verkrijgt of niet dan wel een te laag bedrag aan heffingen betaalt;
- door het opzettelijk verstrekken van onjuiste/onvolledige gegevens (misbruik);
- door handelingen in overeenstemming met de bewoordingen van de regelgeving maar in strijd met het doel en de strekking daarvan (oneigenlijk gebruik).

Interne regelingen vallen hier niet onder. Deze vallen wat betreft eventueel misbruik of oneigenlijk gebruik onder het gemeentelijke fraude- en integriteitsbeleid. Binnen HLTsamen is in 2023 geen Misbruik en Oneigenlijk gebruik onder het gemeentelijke fraude- en integriteitsbeleid geconstateerd.

Misbruik & Oneigenlijk gebruik-beleid (M&O) is met name relevant bij het domein Maatschappelijke Ondersteuning maar ook bij het opleggen van gemeentelijke belastingen, heffingen en leges. De uitvoering van het M&O-beleid is grotendeels belegd bij verbonden partijen (gemeenschappelijke regelingen). Deze taken vallen niet binnen de begroting van HLTsamen.

Fraude

De overheid werkt met publieke middelen en moet daarom integer handelen. Burgers verwachten dat raadsleden, collegeleden en ambtenaren, vanwege hun maatschappelijke positie integer zijn. Fraude kan dit in de weg staan.

Fraude is een verzamelnaam voor allerlei verwijtbaar en niet toegestaan gedrag door een persoon met als doel het bevoordelen van zichzelf of een ander door opzettelijk wederrechtelijk te handelen. De kans dat fraude plaats vindt hangt onder andere af van drie factoren:
Gelegenheid (hoe makkelijk is het om te frauderen)?
Druk (interne of externe druk die er toe leidt dat iemand fraudeert, bijvoorbeeld privé (geld)problemen of druk vanuit het management)
Rationalisatie (cultuur en voorbeeldgedrag)

Integer handelen en fraudepreventie zijn binnen onze organisatie op een aantal manieren geborgd. We willen hierin groeien. In 2023 hebben we de aanbevelingen van de notitie van de NBA inzake fraudepreventie als richtlijn gebruikt voor een nieuwe Fraudepreventiecode HLTsamen die is vastgesteld door het bestuur van HLTsamen. In deze code staan de doelen die we willen bereiken, de
huidige stand van zaken en de acties voor 2023.

Ook is gewerkt aan fraudepreventie en integriteit door:
Het bespreken van integriteit op werkoverleggen en op de introductiedag nieuwe medewerkers
Een medewerkerstevredenheidsonderzoek (begin 2024)
Het uitrollen en monitoren van de cyclus voor jaarplangesprekken
Het opstellen van diverse protocollen zoals; verzuimprotocol/agressieprotocol.
Het ontwikkelen van een risicospel waarin aandacht is voor fraude, dit wordt in 2024 uitgerold
Het per team opstellen van een rechtmatigheidsverantwoording (TVR) met een uitvraag over fraude. Met iedere teammanager is dit besproken door de directie.

Actie 2024 en verder
Uit de gesprekken, de uitgevraagde informatie via de TVR's en anderszins zijn geen fraudemeldingen binnengekomen. Wel is de behoefte aangegeven aan het verbeteren van processen voor wat betreft het vier-ogen principe. Dit pakken we in 2024 op.

Staatssteun
De organisatie heeft uitvraag gedaan naar staatssteun. Er zijn geen signalen ontvangen om te vermoeden dat staatssteun is verleend. Dit is intern niet centraal getoetst. Voor 2024 is het zaak om het wie/wat/waar/wanneer inzake staatsteun en de toets hierop te beleggen zodat ook voor het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording deze informatie tijdig beschikbaar is.

Actie 2024
1. Beleggen van wie/wat/waar/wanneer inzake de opgave van staatsteun en de toets hierop ten behoeve van het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording.

Paragraaf verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn samenwerkingspartners van de gemeente waarin zij een bestuurlijk en een financieel belang heeft en waarvoor zij daardoor medeverantwoordelijkheid draagt ('mede-eigenaarschap'). Van een financieel belang is sprake indien de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.
Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente (in de persoon van een wethouder, raadslid of ambtenaar) zeggenschap kan uitoefenen via een zetel in het bestuur of stemrecht.

Verbonden partijen kunnen zowel publiekrechtelijke (Gemeenschappelijke regelingen) als privaatrechtelijke (stichtingen, verenigingen, NV's en BV's) organisaties zijn. Vanwege de risico's die de gemeente in verband met dat mede-eigenaarschap loopt, geldt voor deze partijen een bijzonder sturings- en beheersingsysteem (governance). Vanwege de gemeentelijke belangen in de verbonden partijen hebben deze een bijzondere status.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 15 uit het BBV, de algemene visie over het inschakelen van een verbonden partij, de ontwikkelingen die er spelen en de voorgeschreven lijst van verbonden partijen.

Uitgangspunt van de nota Verbonden Partijen is dat tot oprichting van en deelneming in stichtingen, verenigingen et cetera, wordt besloten indien dat in het bijzonder aangewezen moet worden geacht voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang en voor zover de doelmatigheid daarmee wordt bevorderd.

Welke ontwikkelingen spelen er?

Op basis van onder andere de nota Verbonden Partijen van mei 2018 is besloten om de grip op verbonden partijen te versterken door:

- Governanceteams voor vier verbonden partijen met als deelnemers per verbonden partij twee raadsleden (de zogenaamde raadsrapporteurs), de betrokken portefeuillehouder en de betrokken ambtenaren en griffie.
- De vier verbonden partijen zijn de werkorganisatie HLTsamen, Holland Rijnland, de Omgevingsdienst West-Holland en de Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek.

<u>Stand van zaken wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)</u>
Op 14 december 2021 heeft de Eerste Kamer ingestemd met een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr). Deze wet versterkt de politieke verantwoording over gemeentelijke samenwerking. Volksvertegenwoordigers krijgen zo meer mogelijkheden om hun controlerende rol in dit soort samenwerkingen in te vullen en te versterken. De wijziging is op 1 juli 2022 in werking treden.

Het deel van de wet dat rechten geeft aan volksvertegenwoordigers is direct ingegaan. Voor het andere deel (verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie) geeft de wet een implementatieperiode van twee jaar.

Met deze wijziging wordt de betrokkenheid van volksvertegenwoordigers bij het bestuur van een samenwerkingsverband verbeterd. Zo krijgen de volksvertegenwoordigers meer invloed op besluiten van een gemeenschappelijke regeling, bijvoorbeeld via zienswijzen of door het instellen van een gemeenschappelijke adviescommissie voor raadsleden bij zware regelingen. Ook krijgen volksvertegenwoordigers meer mogelijkheden om invloed te hebben op het functioneren van een

regeling, bijvoorbeeld via verplichte afspraken over de evaluatie van de regeling en de verplichting om scherpere afspraken te maken over (financiële) gevolgen van uittreding voor de uittredende deelnemers. Daarnaast komen er extra controlebevoegdheden, zoals de mogelijkheid om een enquête in te stellen over het functioneren van de gemeenschappelijke regeling. Wel dienen alle betrokken volksvertegenwoordigers met deze enquête in te stemmen.

Overzicht met verbonden partijen

De lijst van verbonden partijen bevat de informatie zoals is aangegeven in artikel 15 van het BBV, waarbij deze zijn onderverdeeld in de vier categorieën: gemeenschappelijke regelingen, vennootschappen en coöperaties, stichtingen en verenigingen, en overige verbonden partijen;

Per verbonden partij wordt duidelijk gemaakt wat het belang is dat de gemeente heeft, maar ook welk openbaar belang daarmee wordt gediend en hoe groot dat belang is. Daarbij vermeldt deze lijst de financiële informatie over de verbonden partijen en eventuele risico's voor de gemeente.

De paragraaf is niet gericht op het gemeentelijk 'mede-opdrachtgeverschap' dat zich richt op de prestaties van de verbonden partij, als bijdrage aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Die rol wordt vormgegeven vanuit de reguliere begrotingsprogramma's, net zoals dat gebeurt voor de andere samenwerkingspartners, niet zijnde verbonden partijen.

Totaal overzicht bijdragen aan verbonden partijen

Naam	Begroot 2023	Realisatie 2023
1. Gemeenschappelijke regelingen		
HLTsamen	€ 23.049.056	€ 22.170.431
Holland Rijnland	€ 935.431	€ 957.405
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek	€ 20.256.459	€ 19.041.551
Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu	€ 3.229.522	€ 3.229.522
Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden	€ 2.435.000	€ 2.435.000
Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	€ 2.121.866	
Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	€ 946.000	
Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)	€ 283.920	
Samenwerking Belastingen Bollenstreek	€ 551.752	
Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland	€ 270.069	€ 270.069
2. Vennootschappen en coöperaties		
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	€ 0	€ 0
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)		
Alliander N.V.		
3. Stichtingen en verenigingen		
Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)	€ 141.908	
4. Overige verbonden partijen		

Totaal	€ 54.220.983	€ 48.103.978

1. Gemeenschappelijke regelingen

HLTsamen			
Vestigingsplaats	Hillegom		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Daarmee biedt de werkorganisatie een kwalitatief, hoogwaardige, efficiënte en innovatieve dienstverlening aan de 'klanten' van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit zes leden van de drie gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen. Uit iedere gemeente zijn de burgemeester en een wethouder bestuurslid.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage volgens in het bedrijfsplan opgenomen verdeelsleutel.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van deze verdeelsleutel.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 896	€ 919
	Vreemd vermogen	€ 11.081	€ 8.490
	Resultaat		€ 1.815
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Uitvoering geven aan het bedrijfsplan zoals vastgesteld in de raden van de aangesloten gemeenten. Focus ligt op het gebied van kwaliteit, kostenreductie, kwetsbaarheid en de verbeterde strategische positie.		
Overige informatie			

Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor dertien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie aan de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. Het Algemeen Bestuur bestaat uit 33 leden, waarvan drie leden afkomstig zijn uit de gemeente Teylingen. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit acht leden waarvan één lid afkomstig is uit de gemeente Teylingen.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023

	Eigen vermogen	€ 1.609	€ 1.148
	Vreemd vermogen	€ 43.820	€ 34.844
	Resultaat		€ -617
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Vanaf 2020 werkt Holland Rijnland met een nieuwe Regionale agenda 2019-2023. Hierin staan gezamenlijk gedragen ambities op de beleidsterreinen ruimte (o.a. wonen, mobiliteit, biodiversiteit), regionale energie strategie, het sociaal domein en de strategische positionering van de regio.		
Overige informatie			

Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek			
Vestigingsplaats	Lisse		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Individuele voorzieningen op het gebied van werk, inkomen en zorg.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit twee wethouders per deelnemende gemeente en het dagelijks bestuur uit één wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners en het aantal lage inkomens.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat		€ 70.686
Risico's	Een risico voor de gemeenten is enerzijds de bijdrage van de gemeenten in de exploitatielasten van de ISD, en anderzijds de uitvoering van een open einderegeling door de ISD, waar de gemeenten de financiële lasten van dragen. Er is er een overschot op de middelen BUIG als gevolg van de fusie van Noordwijk en Noordwijkerhout tot de gemeente Noordwijk.		
Ontwikkelingen	De verwachte stijging van de uitgaven voor de Wmo, vooral bij de post Begeleiding. De invoering van het abonnementstarief voor de eigen bijdrage. De verwachte stijging van Participatiewet-uitgaven, vooral door de loonkostensubsidies.		
Overige informatie			

Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / Provalu	
Vestigingsplaats	Voorhout
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Provalu verzorgt de plaatsing van mensen met een WSW-indicatie. Provalu verzorgt de interne en externe gesubsidieerde arbeid door uitstromers.
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit één wethouder en het dagelijks bestuur uit één wethouder.

Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 5.012	€ 4.736
	Vreemd vermogen	€ 2.160	€ 2.595
	Resultaat		€ 288
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Op 23 september 2021 zijn de MareGroep en Servicepunt Werk (SPW) geïntegreerd en verder gegaan onder de naam Provalu. Een nieuwe organisatie met een nieuwe naam en gestroomlijnd proces voor het best mogelijke resultaat en de beste uitstroom. Slimmer, beter en goed herkenbaar voor medewerker, klant en werkgever.		
Overige informatie			

Regionale dienst openbare gezondheidszorg Hecht Hollands Midden			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (Hecht) Hollands Midden, met als uitvoerende eenheden de Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) Hollands Midden, bureau GHOR Hollands Midden en de Regionale Ambulancevoorziening (RAV) Hollands Midden, heeft ten doel de belangen te behartigen van de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten op het terrein van de openbare gezondheidszorg, de volksgezondheid en de ambulancezorg. Hecht Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisomstandigheden.		
Bestuurlijk belang	Het Algemeen Bestuur bestaat uit de portefeuillehouders volksgezondheid van de achttien deelnemende gemeenten. Het Dagelijks Bestuur bestaat uit zeven leden waarvan één afkomstig uit de gemeente Teylingen.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	De kosten van HECHT Hollands Midden worden gedragen door de deelnemende gemeenten.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 5.889	€ 631
	Vreemd vermogen	€ 33.780	€ 38.346
	Resultaat		€ -3.919
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		

Ontwikkelingen	Het proces om de rollen van opdrachtgever en opdrachtnemer uit te splitsen, het vastleggen van een helder (en haalbaar) takenpakket en het introduceren van een solide financieringssystematiek wordt in 2020 afgerond. De belangrijkste thema's voor 2020 zijn: Preventie, waarbij vooral aandacht is voor roken, overmatig alcoholgebruik, (ernstig) overgewicht, depressie en diabetes. Daarnaast gezondheidsbescherming (infectieziekenbestrijding, antibioticaresistentie) en het stabiliseren van het terugbrengen van gezondheidsverschillen tussen laag- en hoogopgeleiden. De veranderende rol van de centrumgemeente, met taken op het gebied van de Maatschappelijke Zorg, de Wvggz en daaraan gerelateerd de ontwikkeling van een Zorg en Veiligheidshuis, heeft consequenties voor taken binnen de organisatie van Hecht HM. Tot slot neemt de Jeugd Gezondheidszorg (JGZ) een belangrijke plaats in, met name wat betreft de doorontwikkeling van Veilig Thuis.
Overige informatie	

Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)			
Vestigingsplaats			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling: de achttien burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het Dagelijks Bestuur is samengesteld uit zes burgemeesters (geen van hen is afkomstig uit de gemeente Teylingen).		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 5.659	
	Vreemd vermogen	€ 67.394	
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		

Ontwikkelingen	Nieuw Regionaal Risicoprofiel VRHM 2023-2026, Beleidsplan 2020-2023 en Crisisplan: Eind 2022 wordt (na consultatie van de raden) het nieuwe Regionaal Risicoprofiel 2023-2026 VRHM vastgesteld. Het regionaal risicoprofiel heeft tot doel inzicht te krijgen in de risico's die binnen de veiligheidsregio bestaan. De inzichten uit het risicoprofiel helpen het veiligheidsbestuur met strategische beleidsvoering om de aanwezige risico's te voorkomen, te beperken en om de crisisorganisatie op specifieke en generieke risico's voor te bereiden. In 2023 zal dan ook (ook na consultatie van de raden) het nieuwe Regionaal Beleidsplan 2024-2027 vastgesteld worden door het bestuur van de veiligheidsregio. Dit strategisch beleidsplan geeft richting aan de inspanningen en beschrijft de te behalen prestaties. Het risicoprofiel en het strategisch beleidsplan vormen de basis en dienen ter input voor het op te stellen crisisplan (crisisbeheersingsorganisatie). In het crisisplan worden de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de hulpverleningsdiensten vastgelegd voor de bestrijding van rampen en crisis.
Overige informatie	

Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)			
Vestigingsplaats			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Uitvoering van de VTH-A taken (Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving en Advies) volgens de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming en Besluit Bodemkwaliteit.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het AB en is afhankelijk van de gemeentebijdrage versus de totale begroting. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden (niet van de gemeente Teylingen). Het algemeen bestuur bestaat uit 26 leden waarvan twee bestuursleden afkomstig uit de gemeenten Teylingen.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 1.757	
	Vreemd vermogen	€ 13.522	
	Resultaat		
Risico's	De installatie van het overlaadstation is verouderd en de huurovereenkomst loopt tot eind 2023. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek naar de toekomst van het VAB-terrein, zijn investeringen nodig om de continuïteit en de bedrijfszekerheid van de overslag te garanderen tot minimaal de einddatum van de huidige contracten voor de overslag, transport en de verwerking van gft- en restafval.		

Ontwikkelingen	Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet wordt de gemeente bevoegd gezag bodem. Deze bevoegdheid ligt nu bij de provincie. De ODWH voert bodemtaken uit namens de provincie. In 2023 gaan gemeente en provincie toewerken naar de overdracht van de bodemtaken. Ook wordt onderzocht (in overleg met de ODWH) welke taken en rollen er bij de ODWH worden neergelegd.
Overige informatie	

Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)			
Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	De VAB verzorgt voor de Duin en Bollenstreek (Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk) de overslag en afvoer van verbrandbaar en composteerbaar/vergistbaar afval.		
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: één wethouder Dagelijks bestuur: één wethouder		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van een verdeelsleutel.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 274	
	Vreemd vermogen	€ 158	
	Resultaat		
Risico's	De installatie is verouderd en de huurovereenkomst van de het stationslocatie met de NS loopt tot eind 2023. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek zullen investeringen gedaan moeten worden om de continuïteit en de bedrijfszekerheid van de overslag te garanderen tot minimaal de einddatum van de huidige contracten voor de overslag, transport en de verwerking van gft- en restafval.		
Ontwikkelingen	Het contract voor het beheer van het overlaadstation is in 2019 na een Europese aanbesteding gegund aan de MeerlandenNV. Het nieuwe contract loop tot en met 2023.		
Overige informatie			

Samenwerking Belastingen Bollenstreek	
Vestigingsplaats	Noordwijk
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen
Doelstelling/publiek belang	Belastingen Bollenstreek verricht voor de gemeenten Noordwijk, Lisse en Teylingen de uitvoeringswerkzaamheden van de gemeentelijke belastingen: wet WOZ, aanslagoplegging, invordering, kwijtschelding en bezwaarschriften.
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouders Belastingen van de colleges van de deelnemers komen tenminste eenmaal per jaar in vergadering bijeen voor overleg en afstemming over deze gemeenschappelijke regeling.

Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 0	€ 0
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
	Resultaat		€ 0
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen			
Overige informatie			

Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland			
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regelingen		
Doelstelling/publiek belang	Het doel van de gemeenschappelijke regeling is het behartigen van de belangen van de gemeenten op het terrein van uitvoering van inkooptaken op taakonderdelen binnen het sociaal domein.		
Bestuurlijk belang	Vanaf 1 januari 2023 is de Serviceorganisatie Zorg van start gegaan namens de twaalf deelnemende gemeenten. Alle jeugdhulp-wethouders van de deelnemende gemeenten nemen plaats in het bestuur van de gemeenschappelijke regeling.		
Jaarlijkse bijdrage	Kostenverdeling gemeenten: naar rato gebruik jeugdzorg.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 0	€ 163
	Vreemd vermogen	€ 0	€ 6.708
	Resultaat		€ 163
Risico's	Er zijn geen materiële risico’s waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Vanaf 1 januari 2023 is de Serviceorganisatie Zorg van start gegaan namens de twaalf deelnemende gemeenten.		
Overige informatie			

2. Vennootschappen en coöperaties

Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	
Vestigingsplaats	Hillegom
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties

Doelstelling/publiek belang	GOM is een uitvoeringsorganisatie zonder publiekrechtelijke taken. Bij GOM zijn vijf Duin- en Bollenstreekgemeenten betrokken. De regio Holland Rijnland en meer in het bijzonder het gebied van de Duin- en Bollenstreek heeft een sterke internationale concurrentiepositie in de tuinbouwsector waar het gaat om bloemen, bollen en vaste planten. Partijen willen deze internationale concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken door een integrale gebiedsontwikkeling waarbij vorm en inhoud wordt gegeven aan een integrale ruimtelijke herstructurering van het gebied van de Duin- en Bollenstreek. De herstructurering van de Greenport vraagt om een integrale en bovenlokale aanpak.		
Bestuurlijk belang	Lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders: één wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Er is geen sprake van een jaarlijks bijdrage.		
Financieel belang	De gemeente heeft zich (evenals de andere vier deelnemende gemeenten) garant gesteld voor een bedrag van 7 miljoen euro.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 325	€ 325
	Vreemd vermogen	€ 17.015	€ 17.650
	Resultaat		€ 0
Risico's	Met inachtneming van de kapitaalinbreng van de gemeenten (€ 325.000), de 10 miljoen euro bijdrage van Holland Rijnland uit het regionale investeringsfonds (RIF) voor de Greenport en een nader te bepalen deel van de 20 miljoen euro uit het RIF voor de regionale groenstructuur, de toegekende FES-gelden, eventuele provinciale- en rijksbijdragen, eventuele andere subsidies en de opbrengst uit de verkoop van gronden en woningbouwtitels is het uitgangspunt van de GOM een budgettair neutraal eindresultaat. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben zich - ieder afzonderlijk evenals de andere twee deelnemende gemeenten - garant gesteld voor een bedrag van 7 miljoen euro.		
Ontwikkelingen	In 2023 is uitvoering gegeven aan het Meerjarenprogramma 2022-2025.		
Overige informatie			

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)			
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	De gemeente is voor 0,62% aandeelhouder. De raad van bestuur en de directie bestaan beiden uit drie leden (geen leden afkomstig uit de gemeenten).		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks wordt dividend verstrekt over de in het bezit zijnde aandelen. De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023

	Eigen vermogen	€ 4.991.000	€ 4.991.000
	Vreemd vermogen	€ 132.518.000	€ 132.518.000
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	BNG Bank is betrokken partner voor een duurzamer Nederland. De bank ondersteunt overheidsbeleid door op basis van haar excellente kredietwaardigheid financiering tegen gunstige voorwaarden te verstrekken ten behoeve van gemeenten, woningcorporaties, zorg- en onderwijsinstellingen, projectfinanciering en andere instellingen met een maatschappelijk belang. Met een balans van EUR 140 miljard is BNG Bank de vierde bank van Nederland.		
Overige informatie			

Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)			
Vestigingsplaats	Zoetermeer		
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties		
Doelstelling/publiek belang	Dunea produceert en levert aan circa 1,2 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Het bestuur bestaat uit één lid (niet afkomstig uit de gemeente Teylingen).		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	De gemeente heeft 112.662 aandelen tegen een nominale waarde van € 5. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de NV. Dunea keert geen dividend uit.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 245.294	€ 245.594
	Vreemd vermogen	€ 612.196	€ 612.196
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waarvoor maatregelen getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	Dunea voert vaak innovatieve projecten uit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en eisen, of om processen verder te optimaliseren zoals schone Maaswaterketen, uitbreiding waterzuivering, samenwerking waterketen en verbinding aan de Greenport.		
Overige informatie			

Alliander N.V.	
Vestigingsplaats	Arnhem
Rechtsvorm	Vennootschappen en coöperaties

Doelstelling/publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. De raad van bestuur bestaat uit drie leden (geen bestuursleden afkomstig uit de gemeente Teylingen).		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks keert Alliander 45% van het resultaat uit in dividend aan de aandeelhouders. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de N.V.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 4470	€ 4470
	Vreemd vermogen	€ 5730	€ 5730
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Ontwikkelingen	De economische groei is een uitdaging en de overgang naar een duurzaam energiesysteem komt steeds meer op stoom. Alliander bevindt zich in een uitdagende periode om dit met alle stakeholders te realiseren. Samen slimme oplossingen bedenken zodat de energievoorziening betrouwbaar, betaalbaar en bereikbaar blijft voor iedereen.		
Overige informatie			

3. Stichtingen en verenigingen

Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)			
Vestigingsplaats	Heemstede		
Rechtsvorm	Stichtingen en verenigingen		
Doelstelling/publiek belang	Stichting RIJK is een samenwerkingsorganisatie tussen gemeenten om financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen voor haar leden te halen. Daarnaast wordt inkoop als strategisch en tactisch instrument ingezet ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de gemeente.		
Bestuurlijk belang	Gemeentesecretaris in het Algemeen bestuur.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	*(Bedragen x € 1.000)*	1-1-2023	31-12-2023
	Eigen vermogen	€ 1084	€ 1084
	Vreemd vermogen	€ 897	€ 897
	Resultaat		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden. Stichting RIJK heeft de risico's geïnventariseerd. Voor 2023 wordt rekening gehouden met een benodigde weerstandcapaciteit van € 903.500. De nota bandbreedte weerstandvermogen is vastgesteld met een bandbreedte voor ratio weerstandvermogen van 0,8 tot 1,2.		

Ontwikkelingen	Het maatschappelijk verantwoord inkopen is toegenomen in de werkzaamheden van Stichting RIJK. RIJK heeft, door de urgentie achter het Klimaatakkoord van Parijs (2015), haar werkmodel aangepast om deze versnelling binnen haar eigen organisatie te borgen. In elke aanbesteding die RIJK begeleidt bij de diverse gemeenten zijn deze beleidsthema's als vast onderdeel meegenomen.
Overige informatie	https://www.stichtingrijk.nl/

Paragraaf grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid bevindt zich op het snijvlak tussen omgevingsbeleid en financiën. Grondbeleid is daarbij geen doel op zich maar een essentieel middel om mede-uitvoering te geven aan gemeentelijke beleidsdoelen op het gebied van wonen, werken, duurzaamheid, energietransitie, klimaatadaptatie, welzijn, infrastructuur, recreatie, cultuur, milieu en natuur/landschapsontwikkeling. Het beleid moet passen binnen de financiële mogelijkheden en doelstellingen van de gemeente. Met grondbeleid wordt bepaald of en hoe instrumenten, zoals bijvoorbeeld onteigening of kostenverhaal, worden ingezet om de gestelde doelen te realiseren.

Naast de ontwikkelingen en de visie op grondbeleid zoomt de paragraaf grondbeleid in op de uitgangspunten en kaders waarbinnen het grondbeleid wordt uitgevoerd.

De gemeente Teylingen heeft als standpunt geen zuiver actief grondbeleid uit te oefenen. Echter ook niet per definitie een passief grondbeleid. Er is gekozen voor situationeel grondbeleid. Situationeel grondbeleid is flexibel grondbeleid. Dat houdt in dat het college per opgave of locatie kan afwegen welke vorm van grondbeleid (meer of minder actief) dient te worden ingezet om het maatschappelijke doel te bereiken .

Ontwikkelingen

De gemeente heeft een groot aantal ambities vervat in de Structuurvisie Teylingen 2030 die wordt opgevolgd door de nog vast te stellen Omgevingsvisie. De (beschreven) ambities geven richting aan het omgevingsbeleid dat de komende jaren gevoerd moet worden, en zijn/worden verder uitgewerkt in diverse uitvoeringsprogramma's. In de nabije toekomst zijn er in Teylingen (en de regio) majeure opgaven op het gebied van woningbouw, energietransitie, klimaatadaptatie, economie en mobiliteit. Grondbeleid is in financieel-economische zin dienstbaar aan het realiseren van doelstellingen op deze terreinen. De uitvoering van het grondbeleid, via de inzet van instrumenten van grondbeleid, wordt daar mede door bepaald.

Visie op grondbeleid

Teylingen voert een situationeel grondbeleid. De ruimtelijke opgaven vragen om een grondbeleid met mogelijkheden om sturing te geven en de regie te nemen door bijvoorbeeld zelf actief gronden te verwerven. Bij de te volgen strategie staan per project de maatschappelijke doelen en ruimtelijke ambities centraal. Dat betekent dat de keuze voor een meer actieve rol of een faciliterende benadering, per project of locatie is af te wegen.

Daar waar door de gemeente gewenste ontwikkelingen niet door de markt worden opgepakt, ligt een actievere overheidsopstelling meer voor de hand en komt de regie bij de gemeente te liggen. In een dergelijk geval wordt een grondexploitatie gevoerd.

UITGANGSPUNTEN EN KADERS (de belangrijkste)

- Besluit Begroting Verantwoording / Renteomslag
- Vennootschapsbelasting
- Notitie Grondbeleid
- Nota grondbeleid
- Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen
- Grondbeleid en risico's

Besluit Begroting Verantwoording / Renteomslag

Vanwege fiscale regelgeving en het BBV is de GREX Bloementuin en Nieuw Boekhorst ingebracht in de categorie "Bouwgrond in exploitatie" (Bie). Beide projecten zijn een gemengde activiteit, naast een Bie-

activiteit wordt ook een faciliterende activiteit met exploitatieplan onderkend. Het faciliterend deel betreft te verhalen kosten op ontwikkelaars, gebaseerd op het exploitatieplan en wordt als een vordering binnen het project vastgelegd. Aan de te verhalen kosten wordt de rente op basis van het door de raad vastgesteld renteomslag-percentage toegerekend.

De GREX Hooghkamer is door de raad in 2023 beëindigd.

Het complex Langeveld, omdat dit complex vooralsnog niet wordt ontwikkeld, is ingebracht als materieel vast actief (MVA).

Vennootschapsbelasting (VPB)

Sinds 1 januari 2016 geldt voor gemeenten de VPB-plicht, indien handelingen beschouwd worden als ondernemersactiviteit. De winst die wordt gemaakt met het uitvoeren van (actief) grondbeleid (bouwgrond in exploitatie) is in beginsel belastbaar voor VPB. Jaarlijks dient herbeoordeling plaats te vinden. De projecten vallend onder 'Bouwgrond in exploitatie' worden sinds 2017 in de VPB-aangifte betrokken.

Nota grondbeleid

Het beleidsuitgangspunt van de nota is dat het volledige arsenaal van grondbeleidsinstrumenten wordt ingezet. Bij voorkeur wordt gebruik gemaakt van privaatrechtelijke instrumenten, indien nodig kunnen ook de publiekrechtelijke instrumenten word en ingezet (voorkeursrecht, onteigening, kostenverhaal via omgevingsplan). Grondaankopen worden aangegaan onder het voorbehoud van toestemming door college en raad en worden via de reguliere weg op grond van het budgetrecht ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad. De raad heeft de beleidsuitgangspunten en kaders bij het behandelen van de nota Grondbeleid vastgesteld. In deze nota wordt onder meer aandacht besteed aan de in de verordening artikel 212 Gemeentewet (GW) opgenomen onderdelen genoemd in artikel 23, lid 2:

- de strategische visie van het toekomstig grondbeleid van de gemeente;
- de wijze van autorisatie van grondexploitatiebudgetten en de jaarlijkse actualisatie daarvan;
- uitgangspunten voor de looptijd en grootte van de grondexploitatie in verhouding tot het bestemmingsplan;
- gedragsregels over de vervaardigingskosten van niet in exploitatie genomen gronden en de hoogte van de in acht ter nemen marktwaarde;
- een uitwerking van de afweging tussen voorzichtigheid en realisatiebeginsel met betrekking tot het tussentijds winstnemen.

In 2022 is de nieuwe nota Grondbeleid door de Raad vastgesteld.

Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen

De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's van het grondbeleid, zijn van belang voor de financiële positie van de gemeente. Bij een geprognosticeerd negatief resultaat van het grondexploitatiegebied wordt dit verwerkt in een verliesvoorziening.

Grondbeleid en risico's

Ruimtelijke projecten zoals grondexploitaties en infrastructurele werken zijn altijd omgeven met risico's. Risico's van operationele aard, strategische risico's maar zeker ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn. Jaarlijks worden de ramingen van de nog te realiseren inkomsten en uitgaven van deze projecten geactualiseerd om een solide basis voor de projectbegrotingen te verkrijgen. Maar projecten verlopen soms anders dan op voorhand wordt verondersteld.

Risico's die optreden, kunnen het financiële beeld ten opzichte van die basis aanmerkelijk beïnvloeden. Daarom worden regelmatig risicoanalyses uitgevoerd om risico's te identificeren, te beoordelen en beheersmaatregelen te treffen.

- De risico's die zich voordoen binnen de grondexploitaties worden, indien mogelijk, binnen het exploitatieresultaat opgevangen. Dit gaat ten koste van het geprognosticeerd resultaat, waardoor er minder winst overblijft. Dit heeft gevolgen voor de toekomstige mutaties van de algemene reserve, maar heeft geen gevolgen voor het actuele weerstandsvermogen..
- Risico's die niet binnen het exploitatieresultaat van grondexploitaties kunnen worden opgevangen, worden meegenomen in de bepaling van het actuele weerstandsvermogen.

Categorieën projecten Grondbeleid

In het BBV wordt onderscheid gemaakt in verschillende soorten gronden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen gronden die in bezit zijn van de gemeente en gronden die in bezit zijn van derden. Ook is van belang of de gronden een vaste of te veranderen bestemming hebben en met welk doel deze gronden zijn verworven. In lijn met het BBV wordt in Teylingen onderscheid gemaakt in de volgende soorten gronden en projecten:

- Bouwgrond in exploitatie (BIE)
- Faciliterende projecten
- Warme gronden
- Materiële Vaste Activa (MVA)

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Definitie: gronden welke in eigendom van de gemeente zijn en waarvoor door de gemeenteraad een grondexploitatiecomplex met een grondexploitatiebegroting is vastgesteld.

Het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie) op de balans.

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken, is het uitgangspunt dat de looptijd van een grondexploitatie in beginsel maximaal tien jaar bedraagt.

Afspraken met de raad over de wijze waarop met afwijkingen ten opzichte van de jaarschijf wordt omgegaan, zijn vastgelegd in de financiële verordening. Hierin is vastgelegd of afwijkingen ten opzichte van de jaarschijf direct moeten worden gemeld bij de raad, of alleen indien en voor zover deze afwijkingen niet passen binnen het totale vastgestelde grondexploitatiecomplex. In dit laatste geval wordt de afwijking meegenomen in de jaarlijkse actualisatie van het grondexploitatiecomplex en daaropvolgende begrotingswijziging. De afspraken kunnen ook een bepaalde bandbreedte behelzen, waarbinnen afwijkingen niet direct hoeven te worden gemeld aan de raad.

<u>Relevante onderwerpen</u>

- Onderbouwing tussentijdse winstneming

Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat winst pas moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Volgens het realisatiebeginsel dient in de situatie dat er voldoende zekerheid is over de winst, de winst te worden genomen. Hierbij dient de percentage of

completion-methode (POC) te worden gevolgd. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. de grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie genomen).

- Vastgestelde en gehanteerde parameters

In de grondexploitatie wordt rekening gehouden met een jaarlijkse kostenstijging. Voor de actuele grondexploitaties betreft dat een percentage van 5% (2024) 4% (2025). Met een jaarlijkse opbrengstenstijging van de grondverkopen wordt geen rekening gehouden.

De rentetoerekening aan de grondexploitatie is door de commissie BBV gemaximeerd tot het gewogen gemiddelde van het werkelijke rentepercentage van de externe financieringen. In de paragraaf financiering is het gewogen gemiddelde rentepercentage van de externe financiering opgenomen, te weten 0,36 %. Dit rentepercentage wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie. Tegelijkertijd is de te hanteren discontovoet door de commissie BBV voor alle gemeenten vastgesteld op 2%. Met de discontovoet wordt de eindwaarde (eindresultaat) van de kasstroom teruggerekend naar de actuele netto contante waarde. De vaste discontovoet is vastgesteld met het doel de grondexploitaties van alle gemeenten onderling beter te kunnen vergelijken.

- Risico's

Binnen de projecten welke worden uitgevoerd onder het Grondbeleid, kan sprake zijn van verschillende onzekerheden en risico's die het behalen van het begrote financiële eindresultaat van de grondexploitatie bemoeilijken. Hierbij moet onderscheid worden gemaakt tussen enerzijds risico's met betrekking tot de kosten en opbrengsten die specifiek binnen een grondexploitatie-complex kunnen worden onderkend en anderzijds risico's die voor de grondexploitatieportefeuille als geheel gelden.

Risico's project specifiek:

Deze zijn van belang bij de tussentijdse winstneming.

Risico's portefeuille:

De risico's voor de portefeuille als geheel gaan in zijn algemeenheid over de verwachtingen ten aanzien van markt- en conjunctuurinvloeden, waardoor prijzen en afzetmogelijkheden over de gehele linie kunnen veranderen ten opzichte van de planning.

<u>De projecten</u>

De projecten die vallen onder bouwgrond in exploitatie in 2023 zijn Hooghkamer, de Bloementuin en Nieuw Boekhorst. Nieuw Boekhorst is op 26 oktober 2023 door de raad vastgesteld als gemeentelijke grondexploitatie. De gemeentelijke grondexploitatie van Hooghkamer is op 14 december 2023 door de raad afgesloten. Alle drie de projecten worden in het onderstaande toegelicht.

N = nadelig saldo; meer kosten dan opbrengsten
V = voordelig saldo; meer opbrengsten dan kosten

Bloementuin (Narcissenlaan / Parklaan)

Het stedenbouwkundig plan Bloementuin beoogt de bouw van 88 woningen in het gebied gelegen tussen Parklaan, Narcissenlaan, Gladiolenstraat en Mondriaanlaan in Sassenheim.
In 2023 is de grond voor deelplan B overgedragen aan de marktpartij die als winnaar uit de selectieprocedure is gekomen (BAM Wonen). Het bestemmingsplan Bloementuin is onherroepelijk geworden nadat het beroep tegen het bestemmingsplan na diverse gesprekken op 29 september 2023 is ingetrokken. Ook zijn de omgevingsvergunningen voor de bouw van de 88 woningen verleend en onherroepelijk geworden. De bouw van de 32 sociale appartementen in deelplan A is inmiddels gestart. De oplevering hiervan is medio 2024 voorzien. Het bouwrijp maken voor deelplan B is in het vierde kwartaal van 2023 gestart. De oplevering van de 56 vrije sector koopwoningen in dit plandeel is voorzien in het vierde kwartaal van 2024 (36 grondgebonden woningen) en het 1e kwartaal van 2025 (20 appartementen).
Resultaat
Het totale resultaat van de GREX bedraagt € 947.000. Er is sprake van een verslechtering van het resultaat (op eindwaarde) met circa € 345.000,-. Deze verslechtering is hoofdzakelijk toe te schrijven aan de overschrijding van het budget voor bouw- en woonrijp maken met € 463.000,-. De belangrijkste redenen hiervoor zijn de compensatie van € 500.000,- die in 2023 is betaald aan de ontwikkelaar van deelplan B (als tegemoetkoming voor de onzekerheid rondom de beroepsprocedure tegen het bestemmingsplan) en de compensatie van Stek voor de kosten van bodemsanering in deelplan A.
De rentevergoeding die de marktpartij heeft betaald over de koopsom voor de grond voor deelplan B heeft een positieve invloed op het eindresultaat. In de grondexploitatie van 2023 was geen rekening gehouden met de ontvangst van een rentevergoeding. Daarnaast is sprake van een gunstige ontwikkeling van inflatie en rente, omdat de verwachte kostenstijging iets positiever uitpakt dan eerder verwacht.

Risico's

Het resultaat van de grondexploitatie Bloementuin is gebaseerd op de actuele verwachtingen ten aanzien van macro-economische ontwikkelingen en de voortgang van het project Bloementuin. Nu het beroep tegen het bestemmingsplan van de baan is en de overdracht van de grond voor deelplan B heeft plaatsgevonden, kan het eindresultaat van de grondexploitatie met een hoge mate van zekerheid worden ingeschat. De grootste toekomstige kostenpost in de grondexploitatie betreft het woonrijp maken: dit budget is echter gebaseerd op een vaste bijdrage die contractueel is overeengekomen. De risico's in de grondexploitatie Bloementuin zijn daarmee zeer beperkt en kunnen het eindresultaat niet meer significant beïnvloeden.

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar	Bedrag	
1-1-2023	3.149.062	N
kosten	588.538	N
winstneming	733.219	N
opbrengsten	-5.219.354	V
31-12-2023	**-748.535**	**V**

Verwacht verloop boekwaarde	Bedrag	
1-1-2024	-748.535	V
nog te realiseren kosten	650.259	N
nog te realiseren opbrengsten	-30.000	V
eindwaarde saldo 31-12-2025	**-128.276**	V
netto contante waarde 01-01-2024	**-122.813**	V

Hooghkamer in exploitatie

Hooghkamer is afgesloten door de raad op 14 december 2023. Het verlies van de gemeentelijke grondexploitatie bedraagt totaal € 969.813 negatief. De boekwaarde van de GREX bedraagt per 1/1/2024 € 0. Er zijn nog wel een aantal verplichtingen inzake de groen- en speelvoorzieningen. Deze verplichtingen zijn opgenomen in de voorziening grondexploitatie ter hoogte van € 653.138.

Risico's
geen

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar	Bedrag	
01-01-2023	-687.567	V
kosten	687.567	N
opbrengsten	0	V
31-12-2023	**0**	V

Verwacht verloop boekwaarde		
01-01-2023	0	V
nog te realiseren kosten	0	V
nog te realiseren opbrengsten	0	V
eindwaarde saldo 31-12-2023	**0**	V
netto contante waarde 01-01-2024	**0**	V

Hooghkamer exploitatieplan

Risico's
geen

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar	Bedrag	
01-01-2023	-424.902	V
kosten	1.195.926	N
opbrengsten	308.473	N
Afboeken verliesvoorziening	-1.079.497	V
31-12-2023	**0**	V

Verwacht verloop boekwaarde	Bedrag	
01-01-2024	0	V
nog te realiseren kosten	0	V
nog te realiseren opbrengsten	0	V
eindwaarde saldo 31-12-2023	**0**	V
netto contante waarde 01-01-2024	**0**	V

TOTAAL BIE EN EP	Bedrag	
01-01-2023	-1.112.469	V
kosten	1.883.493	N
Afboeken verliesvoorziening	-1.079.497	
opbrengsten	308.473	N
31-12-2023	**0**	V

Verwacht verloop boekwaarde		
01-01-2023	0	V
nog te realiseren kosten	0	V
nog te realiseren opbrengsten	0	V
eindwaarde saldo 31-12-2023	**0**	V
netto contante waarde 01-01-2024		V

Nieuw Boekhorst

De Visie Nieuw Boekhorst is medio 2022 door de gemeenteraad van Teylingen vastgesteld. Het gebied ligt aan de noordwestkant van Voorhout en beoogt ruimte te maken voor woningen, maatschappelijke voorzieningen en bijbehorende openbare ruimte. De gemeente is een van de eigenaren van de locatie.
Om het project uit te voeren, zijn met verschillende marktpartijen afspraken gemaakt in de Anterieure Overeenkomst Nieuw Boekhorst (AOK). Deze overeenkomst is eind 2023 getekend. Parallel hieraan is ook een Samenwerkingsovereenkomst (SOK) getekend tussen de gemeente en woningcorporatie Stek. De financiële vertaling van de afspraken voor de gemeente krijgt een plek in deze gemeentelijke grondexploitatie.

Risico's

Zekerheden
Bij dit project zijn verschillende partijen betrokken. De gemeente wil zekerheden voor bijdragen aan plankosten, bovenwijkse voorzieningen, planschade en aanleg openbaar gebied. Een van de partijen, Pensioenfonds BPL, geeft nooit een garantie of zekerheid. Dit doet Pensioenfonds BPL bij geen enkele overeenkomst en dus ook niet bij Nieuw Boekhorst. Daarmee blijft voor 3,4% van de kosten (percentage bijdrage kostenverdeelsleutel BPL) een bedrag staan waar geen garantie of zekerheid tegenover staat. Dit is ongeveer € 0,25 miljoen. De kans dat een pensioenfonds in financiële problemen komt is erg klein, maar er komt geen bankgarantie of concerngarantie van BPL.

Saneringskosten
Op een van de gemeentelijke kavels is bodemverontreiniging aanwezig. Dit was bekend bij aankoop van de kavels. Er zijn ook onderzoeken uitgevoerd naar de aard van de bodemverontreiniging. Tegelijkertijd bestaan dit soort onderzoeken uit dossieronderzoek en een aantal gerichte steekproeven in de grond. Daarmee blijft altijd een beperkte onzekerheid ontstaan: de precieze aard van de verontreiniging blijkt pas als de werkzaamheden uitgevoerd worden.

Plankosten
Het Projectbureau is de primaire uitvoerende partij en de gemeente heeft een toetsende rol. Er zijn echter allerlei omstandigheden die kunnen zorgen voor een grotere gemeentelijke bemoeienis en dus zijn hogere plankosten niet aan de voorkant uit te sluiten. Dit is overigens niet ongebruikelijk in een gebiedsontwikkeling. Deze hogere plankosten kunnen mogelijk niet verhaald worden op de andere partijen. Afgesproken is dat de plankosten tussentijds worden geëvalueerd.

Grondopbrengst vrije kavels
In de opbrengsten is rekening gehouden met een speciaal woningbouwprogramma op vrije kavels tegen een marktconforme prijs voor vrije kavels. Het is denkbaar dat de gemeente voor dit speciale woning-bouwprogramma in zee gaat met partijen die meer nadruk leggen op maatschappelijke waarden en daardoor minder voor de grond willen of kunnen betalen. Dit is een afweging die in de toekomst gemaakt moet worden. Dit kan een lagere grondprijs betekenen. Gezien de totale grondopbrengst van € 3.000.000,-- (5.000 m2 à € 600,--) is dit een belangrijk onderwerp.

Grondexploitatie

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar	Bedrag	
1-1-2023	0	V
kosten	3.966.147	N
opbrengsten	-84.077	V
31-12-2023	**3.882.070**	**N**

Verwacht verloop boekwaarde	Bedrag	
1-1-2024	3.882.070	N
nog te realiseren kosten	6.603.059	N
nog te realiseren opbrengsten	-11.532.169	N
eindwaarde saldo 31-12-2033	**-1.047.040**	V

Facilitair

Boekwaarde verloop gedurende het boekjaar	Bedrag	
1-1-2023	1.221.624	N
kosten	764.301	N
opbrengsten	-69.830	V
31-12-2023	**1.916.095**	**N**

Verwacht verloop boekwaarde	Bedrag	
1-1-2024	1.916.095	N
nog te realiseren kosten	2.253.247	N
nog te realiseren opbrengsten	-5.185.936	N
eindwaarde saldo 31-12-2033	**-1.016.594**	V

De grondexploitatie van Nieuw Boekhorst is vastgesteld door de raad op 26 oktober 2023. Ten opzichte van deze vaststelling is er een aanpassing gedaan op de inbreng van de boekwaarde van de Driehoek en de verkoop van een klein stuk grond aan de Spoorlaan. Dit heeft tot gevolg dat de eindwaarde van deze GREX is verbeterd met € 367.000

Samenvatting bouwgronden in exploitatie (x € 1.000)

Project	Voorraad in2 31-12-2023	Boek-waarde 1-1-2023	Kosten 2023	Opbrengst 2023	Vrijval verlies voorziening	Boekwaarde voor winst-neming	Winst-neming 2023	Boek waarde 31-12-2023	V/N
Hooghkamer in exploitatie	0	-688	688	0		0	0	0	
Hooghkamer facilitorend	0	-425	1.196	308	-1.079	0	0	0	N
Nieuw Boekhorst in exploitatie	37688	0	3.966	-84	0	3.883	0	3.883	
Nieuw Boekhorst facilitorend	0	1222	764	-70	0	1.916	0	1.916	N
Bloementuin	20.686	3140	580	-5.219	0	-1.482	733	-749	V
totaal	**58.374**	**3.758**	**7.707**	**-5.065**	**-1.079**	**4.317**	**733**	**5.051**	N

Project	Boekwaarde 1-1-2024	Nog te maken kosten	Boekwaarde gronden	Eind waarde	V/N	Getroffen voorziening	Project risico's
Hooghkamer in exploitatie	0	0	0	0	V	0	0
Hooghkamer facilitorend	0	0	0	0	N		0
Nieuw Boekhorst in exploitatie	3.883	-11532	0	-1.047	N	0	PM
Nieuw Boekhorst facilitorend	1.916	-5186	2253	-1.017	N	0	PM
Bloementuin	-749	650	0	-128	V	0	0
totaal	**5.051**	**-16.068**	**2.253**	**-2.192**	N	**0**	**0**

N = nadelig saldo; meer kosten dan opbrengsten
V = voordelig saldo; meer opbrengsten dan kosten

Kengetal Grondexploitatie

Grondexploitatie (bedragen x € 1.000)	rekening 2022	Begroting 2023	rekening 2023
Totaal activa bouwgronden in exploitatie	2.461	2.999	3.134
Totaal baten exclusief mutaties van reserves	93.106	85.801	109.386
Kengetal grondexploitatie	2,6%	3,5%	2,9%

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen beoordelen of er een reële verwachting is of grondexploitatie kan bijdragen aan de verlaging van de schuld.

Faciliterend Grondbeleid

Definitie: Bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente zelf geen grond in haar bezit en voert ze niet zelf de grondexploitatie, maar private ontwikkelaar. De kosten die de gemeente maakt worden in dat geval verhaald op de private partijen. Er is dus geen sprake van bouwgrond in exploitatie of een voorraad grond in bezit van de gemeente, maar van een vordering op een derde partij. Feitelijk schiet de gemeente kosten voor, die op basis van een overeenkomst worden teruggevorderd bij een derde partij, dan wel op basis van het exploitatieplan mogelijk in de toekomst kunnen worden teruggevorderd van een derde partij.

Voor activiteiten welke uiteindelijk leiden tot de totstandkoming van een te ondertekenen overeenkomst wordt geen budget (voorheen krediet) meer bij de raad aangevraagd. Het verhalen van deze door de gemeente gemaakte en voorgeschoten kosten is verzekerd en afdwingbaar door het kostenverhaal. Of door een anterieure overeenkomst, of door een posterieure overeenkomst.

Risico's en verliezen

Op basis van de wetgeving zijn niet alle te maken kosten via de plankostenscan verhaalbaar;

1. er worden kosten gemaakt welke bij het opstellen van de plankostenscan niet voorzien waren;
2. uiteindelijk wordt er geen overeenkomst gesloten en/of gaat het project niet door.

Daar waar de niet verhaalbare kosten en/of verliezen zeker zijn, worden deze direct ten laste van de algemene middelen van de gemeente gebracht.

Naast de facilitaire projecten, waarbij gewerkt wordt aan het opstellen en uiteindelijk ondertekenen van een overeenkomst kan er sprake zijn van faciliterende projecten in de initiatief- of onderzoeksfase. Hierbij worden verkennende gesprekken gevoerd en mogelijkheden onderzocht.

Facilitaire projecten in de uitvoeringsfase

Vooraf wordt bij een facilitair project een plankostenscan opgesteld. Hierbij wordt een inschatting gemaakt van de te maken kosten en interne uren. Voor een aantal projecten is het niet mogelijk om de kosten te verhalen op de opdrachtgevers. Veelal wordt dit veroorzaakt doordat er voor een beroepsprocedure meer uren nodig zijn.
Hiervoor is een verliesvoorziening getroffen ter hoogte van € 196.869. Dit is een verhoging van € 70.212

Project	Boekwaarde	2023			Boekwaarde
	1-1-2023	Kosten	Opbrengsten	Vrijval	31-12-2023
De Gouverneur (vml Rabobank)	27.766	490	-12.614	-3.028	12.614
Overteylingen, Oost	86.917	41.843			128.760
Dirk-supermarktlocatie	75.009	16.709			91.718
Groot Seminarie (ABC ontwikkelaar)	82.392	12.405	-76.000		18.797
Rijksstraatweg 63	0	136		-136	0
Jan van der Jagtstraat 2	-1.500			1.500	0
Vinkenbaan 4	32.464	11.108	-24.838	-18.734	0
Torenlaan 4-6 GOM	5.501	1.029			6.530
Torenlaan 2	0	610		-610	0
Zwanburgerpolder 6	0		-4.850		-4.850
Stationslocatie Voorhout	77.182	21.524			98.706
Langeveld		92.902			92.902
Totaal	**385.731**	**198.756**	**-118.302**	**-21.008**	**445.177**

Facilitaire projecten; initiatief- of onderzoeksfase

Bij deze projecten wordt toegewerkt naar een anterieure overeenkomst. De projectleiding heeft aangegeven de kosten in dit stadium al inzichtelijk te willen maken. Wanneer het tot een overeenkomst komt worden deze kosten, naar verwachting, volledig verrekend met de ontwikkelaar. Niet verrekenbare kosten worden uiteindelijk afgeboekt ten laste van het rekeningresultaat.

Project	Boekwaarde 1-1-2023	2023			Boekwaarde 31-12-2023
		Kosten	Opbrengsten	Vrijval	
Zijldijk 10	0	1.878			1.878
Hortusplein/Westerstraat	67.842	17.738			85.580
De Waaier	119.232	23.156	-64.000	-78.388	0
Koetsiersweg 7	3.115	0			3.115
Hoofdstraat 147 De Oude Tol	3.445	1.769			5.214
Hoofdstraat 63	2.655	158			2.813
Adelborst van Leeuwenlaan 15A	4.082	1.887			5.969
Uitbreiding bedrijventer. De Wetering (GOG)	583	4.062			4.645
Rijnsburgerweg 46a en 48	6.004	6.810			12.814
Herenstraat 66-68 (Oude Pluslocatie)	3.303	12.642			15.945
eikenhorstlaan 2 Voorhout		7.523			7.523
Prinsenweg 22 Voorhout		993			993
Stationslocatie Voorhout - AOVK	2.490	12.746			15.236
Totaal	**212.751**	**91.362**	**-64.000**	**-78.388**	**161.725**

Warme gronden

Definitie: door de gemeente met het oog op gebiedsontwikkeling verworven gronden, waarvoor nog geen operationele grondexploitatie door de Raad is vastgesteld.

Op basis van de wijziging van het BBV in 2016 worden deze warme gronden verantwoord onder materiële vaste activa en wel tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is niet toegestaan.

Ingeval van duurzame waardevermindering vindt afwaardering plaats naar de waarde volgens de geldende bestemming. Voor gronden die zijn verworven en waarvoor nog geen bestemmingswijziging is doorgevoerd, kan dit betekenen dat er (tijdelijk) een forse afwaardering moet plaatsvinden. Deze kan grotendeels nog worden teruggedraaid zodra tot bestemming van bouwgrond wordt besloten. Dit leidt met name bij de gebiedsontwikkeling tot ongewenste effecten, zoals grote fluctuaties in de waardering van deze gronden, en als gevolg daarvan het resultaat en de financiële positie van de gemeente.

Project Hoofdstraat, locatie Langeveld

In februari 2023 heeft de raad besloten om maatwerk toe te passen in het woningbouwprogramma door te kiezen voor de variant waarbij Langeveld alleen beschikbaar is voor woningen in de verhouding van 31% sociaal, 56% middelduur en 13% vrij, met een indicatieve onrendabele top van € 0,7 miljoen. Dit mogelijk negatieve indicatieve saldo zal ten laste komen van de algemene reserve totdat het Woonfonds Teylingen is ingericht. De raad heeft ook het besluit genomen om een tweede fase van tennisvereniging STV niet te realiseren op woningbouwlocatie Langeveld.
Voor 2023 heeft de raad een voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld van € 287.500 voor het vervolg van de planontwikkeling van Langeveld.

Project	Voorraad m2	Boekwaarde 1-1-2023	Vermeerdering gebracht	Vermindering te brengen	Boekwaarde 31-12-2023	prijs m2
Hoofdstraat, locatie Langeveld	35.470	1.948.947	0	0	1.948.947	55

Materiële Vaste Activa (MVA)

Definitie: over grond als materiële vaste activa, wordt gesteld dat deze grond een vaste bestemming heeft en niet in een transformatieproces zit. Dit geldt ook voor gronden die anticiperend en strategisch zijn aangekocht, maar waarbij geen sprake is van gebiedsontwikkeling. Bij grond als materiële vaste activa gaat het veelal om ondergrond van gebouwen, wegen, parken, pleinen of van land-/bosbouwgronden.

In deze paragraaf Grondbeleid wordt verder niet ingegaan op grond als materiële vaste activa.

Reserves en voorzieningen

Definitie reserves: deze worden aangehouden als buffer voor risico's, om lasten te egaliseren en om te sparen voor toekomstige uitgaven.

Definitie voorziening: er is een bedrag apart gezet voor een toekomstige uitgave die onvermijdelijk is, maar waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend zijn.

Het meest essentiële verschil tussen een reserve en een voorziening is dat bij een reserve de Raad de bestemming ervan kan wijzigen. Er is sprake van vrije besteedbaarheid. Bij een voorziening kan dat niet, er is sprake van verplichte bestedingsrichting.

Reserve grondexploitatie

De stand van de reserve bedraagt per 31 december 2023 afgerond € 13.000,-. De komende jaren vinden hierop geen geplande mutaties plaats.

Regionaal Investeringsfonds (RIF)

In onderstaande tabel staan de verwachte opbrengsten uit grondexploitaties en verkoop van gemeentelijke gebouwen. De opbrengsten worden gestort in de Reserve Investeringsstrategie Holland Rijnland. De jaarlijkse bijdrage aan het Regionaal Investeringsfonds bedraagt tot en met 2024 € 483.842. Deze bedragen worden onttrokken aan deze reserve.

De reserve wordt gevoed uit de (incidentele) opbrengsten van grond-/vastgoedverkopen.

Verkoop onroerende zaken	2023	2024	2025
Grondexploitatie			
Bloementuin	733.219	127.750	
Overig:			
St. Antoniuslaan 24 A / Kastanjehof		750.000	
Totaal / verwachte opbrengst	733.219	877.750	0
Stand RIF 1/1/2023	134.756	384.493	778.761
Stortingen	733.219	877.750	0
Onttrekkingen t/m 2024	-483.482	-483.482	
Totaal	**384.493**	**778.761**	**778.761**

Op basis van de huidige inzichten is de voorziene storting vanuit de verkoop Kastanjehof, St. Antoniuslaan 24A ad € 750.000 nog realistisch. Alleen is het de vraag of dat ook in 2024 gaat gebeuren.

Voorzieningen

De GREX Hooghkamer is in 2023 afgesloten waardoor de verliesvoorziening is vrijgevallen.
Voor de facilitaire projecten is een verliesvoorziening getroffen.

Paragraaf duurzaamheid

Beleidstekst

Op mondiaal, landelijk, regionaal en lokaal niveau zijn de noodzaak en de urgentie van een duurzamere samenleving alleen maar duidelijker geworden. De impact van klimaatverandering wordt steeds groter en ondanks alle inspanningen is het wereldwijde niveau van CO2-uitstoot nog niet voldoende omlaag gebracht. Ook de grondstoffencrisis wordt alleen maar significanter. Inmiddels zijn er op verschillende schaalniveaus concrete afspraken gemaakt: het Nationaal Energieakkoord (2013), het klimaatakkoord Parijs (2015), het Energieakkoord Holland Rijnland (2017), het Convenant Aardgasvrij (2018) en het Nationale Klimaatakkoord (2019). Daarnaast zijn het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en het Rijksbrede programma Circulaire Economie in werking getreden en is een Deltaplan Biodiversiteit opgesteld. De uitdaging voor Teylingen is om met oog voor deze nationale en regionale ambities, die nadrukkelijk verbonden zijn met problemen op wereldschaal, met de eigen activiteiten een bijdrage naar vermogen te leveren. Sinds 2020 werken we in onze gemeente aan het plan Duurzame Ontwikkeling Teylingen 2020-2024, voorzien van een uitvoeringsprogramma.

De energietransitie van Teylingen

Teylingen heeft het Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025 in 2017 ondertekend.
Hierin is de gezamenlijke ambitie opgenomen om in 2050 energieneutraal te zijn. In 2022 is een Uitvoeringsprogramma Energie opgesteld om uitvoering te geven aan de ambities voor de gemeente en de gemeenschap van Teylingen. Waar mogelijk zet de gemeente steeds ook in op samenwerking met andere gemeenten, binnen HLT, binnen de Duin- en Bollenstreek en binnen Holland Rijnland.

Een integraal programma duurzaamheid

Duurzaamheid is dynamisch en de ontwikkelingen van de afgelopen jaren vragen om een versnelling . Om dit waar te kunnen maken is een meer integrale benadering nodig en moeten kansen voor samenwerking worden benut. Bovendien heeft het rijk voor de komende vijf jaar middelen vrijgemaakt om de capaciteit voor het uitvoeren van het klimaat- en energiebeleid te vergroten (tijdelijke regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid - CDOKE) teneinde de doelen voor 2030 te halen. Dit heeft geleid tot het opzetten van een integraal programma fysieke duurzaamheid.

Een kwartiermaker heeft een blauwdruk neergelegd voor inhoudelijke indeling, structuur en governance; hierbij zijn ook kansen tot versnelling geïdentificeerd. Een integrale aanpak leidt immers niet alleen tot beter beleid, maar ook tot een efficiëntere inzet van mensen en middelen. De combinatie van de inhoudelijke prioriteiten met een duidelijk beeld over structuur en personele bezetting biedt de kans om gerichte keuzes te maken omtrent de inzet van rijksgelden. Bij besluitvorming en invulling van het programma zal gekeken worden naar de samenhang met opgaven op het gebied van klimaat, natuur, water en stikstof die voortvloeien uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Die opgaven zullen ook extra inzet vergen. Waar mogelijk wordt ingezet op synergievoordelen.

In 2023 hebben we conform bovenstaande opzet vormgegeven aan een integrale opzet voor een Programma Duurzaamheid. Ook is de samenhang met bestaande inzet helder in kaart gebracht. Formele besluitvorming over de opzet van het programma vindt plaats in 2024.
Ondertussen is inhoudelijk aan verschillende thema's doorgewerkt op bijvoorbeeld het gebied van energie en warmtetransitie op basis van de al bestaande regionale en lokale kaders en uitvoeringsplannen.

Paragraaf open overheid

Wet open overheid

De Wet open overheid (Woo) richt zich op het passief en actief openbaar maken van overheidsinformatie en op het op orde brengen van de informatiehuishouding. Passief openbaar maken gaat over het openbaar maken van informatie via een Woo-verzoek. Hier lopen we in de pas met de wetgeving. Het actief openbaar maken gaat over het uit eigen beweging openbaar maken van informatie via een web-portaal.

Passieve openbaarmaking

Het aantal Woo-verzoeken is in 2022 en 2023 met meer dan de helft toegenomen. Om de Woo-verzoeken ook in de toekomst te kunnen blijven afhandelen, is de capaciteit die beschikbaar was voor de Woo-coördinator in 2023 uitgebreid. Daarnaast is het proces rondom de afhandeling van Woo-verzoeken verder verfijnd.

In 2023 zijn voor gemeente Teylingen 29 Woo-verzoeken binnengekomen.

- 12 verzoeken gevolgd door besluiten waarbij documenten zijn verstrekt.
- 4 verzoeken informeel afgehandeld/doorverwezen.
- 1 verzoek geen documenten aangetroffen.
- 10 verzoeken buiten behandeling gesteld (niet op de juiste manier ingediend/niet gereageerd op preciseringsverzoek).
- 1 besluit geen documenten verstrekt op basis van uitzonderingsgrond.
- 1 verzoek per 31 januari 2024 nog niet afgehandeld.

Inrichting Woo-portalen

In het vierde kwartaal heeft een leverancier de opdracht gekregen Woo-portalen in te richten voor Hilllegom, Lisse en Teylingen. Deze portalen zijn in de testfase gerealiseerd en worden begin 2024 opgeleverd. Hier lopen we een kleine pas voor op de wetgeving. Vanuit de Wet open overheid zijn we nog niet verplicht de Woo-verzoeken de publiceren of een portaal in te richten. Dit geeft ons een kleine voorsprong bij de verdere implementatie van de Woo.

Informatiehuishouding op orde brengen

De Wet open overheid vereist dat overheidsorganisaties de informatiehuishouding verder op orde brengen. De informatiehuishouding vormt de basis van zowel het actief als passief openbaar maken van informatie. Hiermee is dit onderdeel essentieel voor de verdere implementatie van de Woo. Dit onderdeel is ondergebracht in het project ‘Samen, Digitaal, Transparant’ (SDT).
Binnen SDT is er met een externe partner (Becis Dior) een inventarisatie van de informatiehuishouding uitgevoerd. De aanbevelingen vanuit het door Becis opgeleverde rapport geven goed weer welke vervolgstappen wij kunnen nemen in het op orde krijgen van de informatiehuishouding. Parrallel aan deze inventarisatie is er in samenwerking met KBenP een visie op informatiegericht werken opgesteld en zijn er stappen gezet in het in het slanker maken van het informatielandschap.

Paragraaf opvang ontheemden

In februari 2022 begon de oorlog in Oekraïne, waarmee een grote vluchtelingenstroom richting de rest van Europa en dus ook Nederland op gang kwam. De gemeenten stonden daardoor acuut voor de uitdaging om Oekraïense ontheemden op te vangen. Ook de gemeente Teylingen heeft haar verantwoordelijkheid genomen bij deze humanitaire ramp. Omdat het hier om crisisopvang gaat, ligt de bevoegdheid bij de burgemeester, in samenwerking met het Veiligheidsberaad (landelijk) en de Veiligheidsregio (regionaal).
Teylingen heeft ultimo 2023 op zeven gemeentelijke locaties verspreid over de gemeente in totaal 114 ontheemden gehuisvest.. Daarnaast was er particuliere opvang.

Voor alle ontheemden die de gemeente Teylingen in 2023 heeft opgevangen, is – naast bovengenoemde huisvesting – gezorgd voor zorg, onderwijs, welzijn, toegang tot werk en leefgeld en een veilige leefomgeving. De opgave heeft veel gevraagd van HLTsamen en doet dat nog steeds. Zo is er voor de uitvoering gebruikt gemaakt van inhuur bij externe partijen.

Periodiek wordt binnen HLTsamen een financiële monitor opgesteld. Deze financiële monitor geeft weer welke kosten we tot nu toe hebben gemaakt, welke inkomsten er zijn en wat de verwachtingen zijn voor in de toekomst. Met behulp van deze monitor worden de knelpunten en risico's in kaart gebracht. De informatie in deze paragraaf is gebaseerd op de concept monitor over 2023.

Voor het bepalen van de inkomsten en uitgaven zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Alle direct aan een gemeente toe te rekenen kosten, worden direct verantwoord in de administratie van de desbetreffende gemeente.
2. Het aantal opvangdagen dat er beschikbaar was in de gemeente. Dat is ook de basis van de declaratie naar het Rijk.
3. De kosten van HLTsamen (met name interne uren, inhuur, welzijn e.d.) worden naar rato van het aantal opvangdagen toegerekend aan de gemeente.
4. Het financiële kader is het Rijksbudget, hier zijn we binnen gebleven. Gezien de onzekerheid wat er nog op ons afkomt, stellen wij voor om dezelfde beleidslijn te volgen als vorige jaar op basis waarvan het nog resterende saldo van 2023 wordt overgeheveld naar 2024.

Inkomsten

Gemeentelijke Opvang Oekraïne
De regeling gemeentelijke opvang Oekraïne (GOO) is per 4 juni 2022 in werking getreden en betreft de compensatie voor gemeenten voor de realisatie van noodopvangplekken en verstrekkingen aan ontheemden. Gemeenten ontvangen volgens deze regeling een normbedrag van €83 per dag per gerealiseerde gemeentelijke opvangplek. Onder dit normbedrag vallen alle kosten die direct gerelateerd zijn aan de opvang. Dit zijn bijvoorbeeld kosten die gemaakt worden voor huur, energie, schoonmaak etc.

Over 2023 hebben we € 3.641.542 aan compensatie te ontvangen vanuit het Rijk.

Particuliere Opvang Oekraïne
Waar de meeste ontheemden in gemeentelijke opvanglocaties worden opgevangen, kan een gasthuishouden ook tijdelijk onderdak aanbieden. Echter, ontvangt het gasthuishouden geen financiële vergoeding. Hiervoor geldt de regeling particuliere opvang Oekraïne (POO) die ook per 4 juni 2022 in werking is getreden. Na registratie in een gemeente, krijgen de ontheemden leefgeld uitgekeerd. Het uitgekeerde leefgeld wordt volledig vergoed door het Rijk. Gemeenten krijgen daarnaast voor de ondersteuning van de particuliere opvang € 210 per maand per ontheemde.

Met behulp van het aantal beschikbare plekken per locatie, het totaal aantal dagen waarop deze plekken beschikbaar waren en het normbedrag, zijn de inkomsten berekend. De inkomsten zijn gesplitst in perioden waarin verschillende regelingen van pas waren. Voor particuliere opvang hebben we in 2023 € 282.719 aan compensatie ontvangen.

Uitgaven

Voor de kosten die de gemeente maakt, wordt onderscheid gemaakt in drie categorieën: kosten van leefgeld, kosten van de locatie(s) (huur, beveiliging, klein onderhoud), inzet van personeel van HLTsamen (zowel eigen personeel als inhuur) en overige kosten. Bij de overige kosten kan gedacht worden aan de kosten voor de internationale schakelklas, welzijn, catering, tandarts en fysiotherapie. Bij de kosten is geen onderscheid gemaakt tussen gemeentelijke of particuliere opvang, maar zijn deze als het totaal van de opvang in de gemeente gepresenteerd.

Samenvattend kan financieel de volgende stand van zaken gepresenteerd worden:

Overzicht Financiën Crisis Noodopvang Oekraïne		
Inkomsten		
Gemeentelijke opvang	€	3.641.542
Particuliere opvang	€	282.719
subtotaal inkomsten	€	3.924.261
Uitgaven		
Leefgeld	€	303.899
Kosten locatie	€	1.477.930
Inzet personeel en externe inhuur	€	945.617
Overige kosten	€	70.091
subtotaal uitgaven	€	2.797.538
verschil inkomsten en uitgaven	**€**	**1.126.723**

Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat van 2023 stellen we voor om een bedrag van € 1.126.723 naar 2024 over te hevelen. Dit gezien alle onzekerheden rondom de opvang van ontheemden.

Financiële jaarrekening

Wettelijk kader
De Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten scheppen het wettelijk kader voor de financiën van gemeenten.
In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn eisen gesteld aan de specifieke informatie die moet zijn opgenomen in de financiële jaarrekening. De bedoeling hiervan is om de transparantie van de gemeentelijke jaarrekening te verhogen. Deze verplichte onderwerpen zijn de uitgangspunten voor de structuur van de jaarrekening.

- De uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.
- Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

Provinciaal toezicht
De provincie heeft de taak toezicht te houden op de gemeenten. Om in aanmerking te komen voor de meest lichte vorm van toezicht (repressief toezicht) hebben Gedeputeerde Staten de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De begroting 2025 moet in evenwicht zijn of, als dat niet het geval is, moet de gehele meerjarenraming (2028) in evenwicht zijn.
- De jaarrekening 2023 moet in evenwicht zijn; als de jaarrekening niet in evenwicht is, kan dat, afhankelijk van de aard en/of omvang van het tekort, van invloed zijn bij de bepaling van het toezichtregime.
- De vastgestelde jaarrekening 2023 en de begroting 2025 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli 2024 en 15 november 2024, aan de provincie zijn toegezonden.

Met het hiervoor genoemde evenwicht wordt 'materieel evenwicht' bedoeld. Dit houdt in dat structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten.

Door vaststelling van de jaarrekening in de vergadering van 4 juli 2024 ,tijdige inzending en het materiële evenwicht van de jaarrekening wordt aan de eisen voldaan.

3.1 Balans

Balans

Bedragen € x 1.000

ACTIVA	31-12-2023	31-12-2022
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
• Kosten onderzoek en ontwikkeling	54	268
• Bijdragen aan activa in eigendom van derden	361	229
	414	497
Materiële vaste activa		
• Investeringen met een economisch nut		
Bedrijfsgebouwen	31.448	24.912
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	14.053	11.345
Gronden en terreinen	12.129	14.059
Machines, apparaten en installaties	2.033	3.318
Overig	2.067	2.380
Vervoermiddelen	19	104
• Investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven		
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	9.841	10.269
Gronden en terreinen	391	391
Machines, apparaten en installaties	1.607	1.590
• Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut		
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	21.075	24.602
	94.663	92.969
Financiële vaste activa		
• Kapitaalverstrekkingen aan:		
Deelnemingen	277	277
• Leningen aan:		
Overige verbonden partijen	3.492	3.492
Woningbouwcorporaties	781	849
• Overige langlopende leningen	8.690	7.835
	13.241	12.454
TOTAAL VASTE ACTIVA	**108.318**	**105.921**
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden		
• Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	3.134	2.461
	3.134	2.461
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
• Vorderingen op openbare lichamen	10.472	10.809
• Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	-	5.000
• Rekening-courantverhouding met het Rijk	23.676	25.570
• Overige vorderingen	223	288
	34.371	41.668
Liquide middelen		
• Liquide middelen (kas- en banksaldi)	320	465
	320	465
Overlopende activa		
• Nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel van:		
Het Rijk	215	3.595
Overige Nederlandse overheidslichamen	6.095	1.340
• Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	3.612	2.534
	9.922	7.469
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	**47.747**	**52.064**
TOTAAL ACTIVA	**156.065**	**157.985**

Recht op verliescompensatie

Balans

Bedragen € x 1.000

PASSIVA	31-12-2023	31-12-2022
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen		
• Algemene reserves	45.740	59.425
• Bestemmingsreserves	37.359	24.528
• Nog te bestemmen resultaat	3.201	1.509
	86.300	85.461
Voorzieningen		
• Egalisatievoorzieningen	3.745	3.655
• Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.023	2.751
• Van derden verkregen midd. die spec. besteed moeten worden	5.517	4.720
• Overige voorzieningen	197	1.206
	12.482	12.332
Vaste schulden		
• Onderhandse leningen van:		
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	44.529	46.923
• Waarborgsommen	32	32
	44.561	46.955
TOTAAL VASTE PASSIVA	**143.343**	**144.749**
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto vlottende schulden		
• Overige vlottende schulden	6.199	4.008
	6.199	4.008
Overlopende passiva		
• Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	2.856	5.252
• Ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren van:		
Het Rijk	2.599	2.012
Overige Nederlandse overheidslichamen	1.024	1.964
• Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen.	43	1
	6.523	9.228
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	**12.722**	**13.236**
TOTAAL PASSIVA	**156.065**	**157.985**

Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen	59.041	63.502

Totaaloverzicht resultaat per programma

In onderstaand overzicht treft u voor de programmarekening 2023, in één totaaloverzicht, de baten en lasten en de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma, inclusief de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien, aan.

Bedragen x € 1.000

		Rekening	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening
		2022	2023	2023	2023
Programma 1. Samenleven	Lasten	-47.385	-45.886	-60.643	-55.090
	Baten	10.878	8.802	17.470	15.503
Saldo		-36.508	-37.086	-43.171	-39.588
Programma 2. Leefomgeving	Lasten	-22.988	-23.223	-31.453	-33.503
	Baten	10.651	12.031	17.912	21.118
Saldo		-12.338	-11.194	-13.539	-12.385
Programma 3. Bedrijvigheid	Lasten	-2.016	-1.577	-1.489	-1.632
	Baten	631	345	345	624
Saldo		-1.385	-1.231	-1.145	-1.008
Programma 4. Bestuur en ondersteuning	Lasten	-3.808	-3.797	-4.460	-4.811
	Baten	745	1.131	1.214	1.186
Saldo		-3.063	-2.665	-3.246	-3.625
Saldo programma's		**-53.294**	**-52.176**	**-61.101**	**-56.606**
Algemene dekkingsmiddelen:					
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Saldo	57.808	55.925	58.527	60.265
Belastingen overig	Saldo	117	100	-262	-159
Overhead	Saldo	-12.780	-13.171	-13.898	-12.490
Overige baten en lasten	Saldo	-302	575	348	-80
OZB niet-woningen	Saldo	2.384	2.504	2.772	2.764
OZB woningen	Saldo	5.531	5.708	5.976	5.844
Parkeerbelasting	Saldo	17	11	11	16
Treasury	Saldo	864	432	432	1.337
Vennootschapsbelasting	Saldo	-13			-49
Saldo algemene dekkingsmiddelen		**53.626**	**52.084**	**53.906**	**57.448**
Saldo voor resultaatbestemming		**332**	**-92**	**-7.195**	**842**
Stortingen in reserves					
1. Samenleven	Lasten	-7.353	-1.690	-333	-1.218
2. Leefomgeving	Lasten	-15	-15	-2.357	-2.744

3. Bedrijvigheid	Lasten	-80	0	-11.487	-11.597
4. Bestuur en ondersteuning	Lasten	-262	0	521	0
Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	0	0	0	0
Totaal stortingen in reserves		**-7.710**	**-1.705**	**-13.656**	**-15.559**

Onttrekkingen reserves

1. Samenleven	Baten	7.346	1.034	3.671	1.569
2. Leefomgeving	Baten	641	537	3.717	3.876
3. Bedrijvigheid	Baten	186	106	11.733	11.957
4. Bestuur en ondersteuning	Baten	66	104	104	372
Algemene dekkingsmiddelen	Baten	648	148	148	148
Totaal onttrekkingen uit reserves		**8.887**	**1.929**	**19.373**	**17.922**

Resultaat na bestemming	**1.510**	**132**	**-1.476**	**3.206**

3.3 Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke. Personele kosten worden niet geactiveerd, tenzij deze objectief direct aan een investering kunnen worden toegerekend. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op een andere wijze een verplichting opgenomen.

Vaste activa

Waardering en afschrijving vaste activa

1. Geactiveerde kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden lineair in maximaal 5 jaar afgeschreven.
2. Kosten voor het afsluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.
3. Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000,- worden in beginsel niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.
4. Bij de waardering van de vaste activa worden bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
6. Investeringen worden lineair afgeschreven.
7. Afschrijven van een investering beginnen in het jaar volgend op het jaar waarin het actief wordt opgeleverd.

8. Aan een investering wordt rente toegerekend over de boekwaarde op de eerste dag van het jaar. De rente wordt berekend met het omslagpercentage. Voor 2022 is dit 0%.
9. Bij het bepalen van de afschrijvingen wordt de componentenbenadering gehanteerd. De componentenbenadering houdt in dat verschillende samenstellende delen van een materieel vast actief afzonderlijk worden afgeschreven op basis van het individuele waardeverloop van die delen. Per samenstellend deel kunnen de economische gebruiksduren namelijk verschillen.
10. Afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met economisch nut:

- max. 80 jaar:	Rioleringen en duikers
- 40 jaar:	(ver)nieuwbouw woonruimten, schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen en parkeergarage
- 10 jaar:	Tijdelijke gebouwen/ noodlokalen/ loodsen/ opslagplaatsen
- 25 jaar:	Renovatie, restauratie en aankoop woonruimten, schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen en parkeergarage
- 15 jaar:	Technische installaties in schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen
- 10 jaar:	Inventaris schoolmeubilair en veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen
- 20 jaar:	Motorvaartuigen
- 40 jaar:	Begraafplaats
- 25 jaar:	Uitbreidingen begraafplaats
- 5 jaar:	Hardware
- 3 – 5 jaar:	Software en randapparatuur
- 7 jaar:	Tractie

Het college kan in bijzondere gevallen beargumenteerd afwijken van de bovenstaande afschrijvingstermijnen. Overige niet genoemde investeringen worden zo veel mogelijk volgens bovenstaande richtlijnen geactiveerd.

Warme gronden

Gronden verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld, worden in de regel geduid als 'warme gronden'. Conform de notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) worden deze verantwoord onder materiele vaste activa (artikel 52 lid 1 onderdeel a BBV) tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.
In de bepaling of er bij deze 'warme gronden' sprake is van een duurzame waardevermindering, zoals bedoeld in artikel 65 BBV lid 1, kan onder de volgende cumulatieve voorwaarden uitgegaan worden van de waarde in toekomstige bestemming in plaats van de geldende bestemming:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie / het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of rijk;
- er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of rijksoverheid;
- het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- periodiek (minimaal eens in de 2 jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Financiële vaste activa

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs.
Deelnemingen worden tegen de marktwaarde gewaardeerd indien de marktwaarde lager is dan de verkrijgingsprijs- of vervaardigingsprijs.
Leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Vlottende activa

Voorraden onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatie-begroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.
De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord of wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.
Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De verliezen op grondexploitaties worden voorzien zodra deze bekend zijn. De voorziening wordt gewaardeerd op de netto contante waarde..

Vorderingen en overlopende activa

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald. Onder de nog te ontvangen bedragen zijn de gemaakte voorbereidingskosten voor faciliterende exploitatieplannen of nog te sluiten anterieure overeenkomsten als nog te verrekenen posten opgenomen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. De kosten moeten passen binnen de kostensoortlijst Wro/BRo; én
2. De kosten mogelijk maximaal 5 jaar als overige nog te ontvangen bedragen blijven staan; na maximaal 5 jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; én

3. Er is een besluit door de raad of het college genomen tot het maken van voorbereidingskosten voor faciliterend grondbeleid in een aangewezen gebied voor het ontwikkelen van het exploitatieplan of tot het sluiten van een anterieure overeenkomst.

Liquide middelen en overlopende posten
De liquide middelen en overlopende posten worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Eigen vermogen
In het Besluit Begroting en Verantwoording worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Mutaties in reserves zijn enkel mogelijk op basis van een raadsbesluit genomen voor het einde van het betreffende begrotingsjaar. De reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Onderscheid tussen reserves en voorzieningen
In het Besluit Begroting en Verantwoording is een onderscheid gemaakt tussen reserves en voorzieningen. De reserves worden weer onderscheiden in algemene reserve en bestemmingsreserves.

Algemene reserve: alle reserves, niet zijnde een bestemmingsreserve.
Bestemmingsreserve: een reserve waaraan het bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven.
Voorziening: een voorziening is een deel van het vermogen dat afgezonderd is wegens

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs ingeschat kunnen worden;
- op de balansdatum bestaande risico's m.b.t. bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs ingeschat kan worden;
- kosten die in een volgend jaar zullen worden gemaakt mits het maken van de kosten zijn oorsprong mede vindt in het (lopende) jaar of in een voorafgaand jaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal jaren.

Van een voorziening is dus sprake als het gaat om te kwantificeren financiële verplichtingen of risico's. Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie ultimo balansdatum verslagjaar geen negatieve stand hebben.
Elke voorziening moet de omvang hebben van de betreffende verplichting of het betreffende risico. Het gaat bij voorzieningen om min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen worden, zoals bijvoorbeeld wachtgeld- en belastingverplichtingen, pensioenverplichtingen, garantieverplichtingen en dergelijke. Ook kunnen voorzieningen betrekking hebben op verplichtingen, samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van bepaalde kosten, zoals bijvoorbeeld groot onderhoud. Indien de financiële verplichtingen of risico's niet te kwantificeren zijn dan dienen deze zaken vermeld te worden in de risicoparagraaf. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Pensioenen en andere lange termijn-personeelsbeloningen
Het pensioenfonds waarbij de gemeente Teylingen is aangesloten (ABP) geeft aan dat zij geen waardering conform Richtlijn voor de Jaarrekening 271 kan maken, aangezien zij geen betrouwbare en consistente splitsing kan maken van de fondsbeleggingen en pensioenverplichtingen tegenover deelnemers, ex-deelnemers en slapers van de diverse bij het fonds aangesloten werkgevers. De

gemeente heeft bij eventuele tekorten in het pensioenfonds geen verplichting tot aanvullende bijdragen anders dan toekomstige premieverhogingen.

Gebruik van schattingen
Bij het opstellen van de jaarrekening dient het bestuur, in overeenstemming met de algemeen aanvaarde grondslagen, bepaalde schattingen en veronderstellingen te doen die mede bepalend zijn voor de opgenomen bedragen. De feitelijke resultaten kunnen afwijken van deze schattingen.

Rentetoerekening aan reserves en voorzieningen
Aan reserves en voorzieningen wordt geen rente toegerekend.

Vaste schulden
Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met betaalde aflossingen. Vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva
De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

3.4 Toelichting op de balans

ACTIVA

Immateriële en Materiële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn vaste activa die niet tastbaar zijn.
De materiële vaste activa zijn als volgt onderverdeeld:

- Gronden en terreinen: alle terreinen en gronden in gebruik gegeven of verhuurd aan anderen;
- Woonruimten: alle huizen in gebruik gegeven en in gebruik genomen als dienstwoning;
- Bedrijfsgebouwen: gemeentehuis, brandweerkazerne, scholen e.d.;
- Grondbouwkundige werken: drainage, keerwanden, overstorten e.d.;
- Waterbouwkundige werken: sloten, bruggen, beschoeiingen, rioleringen, duikers, gemalen e.d.;
- Wegbouwkundige werken: straten, pleinen, verlichting, straatmeubilair, groenvoorzieningen e.d.;
- Vervoermiddelen: auto's;
- Machines, apparaten en installaties: machines, computers e.d.;

Deze indeling is gebaseerd op het BBV. De kolommen worden alleen getoond als er daadwerkelijk ook bedragen in voorkomen.

Vaste activa

De vaste activa worden onderscheiden in:
A Immateriële vaste activa
De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Termijn van afschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Investeringen	Des-investeringen	Bijdragen van derden	afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Immateriële vaste activa							
Kosten onderzoek en ontwikkeling	5	268	159	-	302	72	54
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	10-25	229	154	-	-	23	361
TOTAAL		497	313	-	302	94	414

Op diverse onderdelen zijn belangrijke investeringen en/of bijdragen van derden te signaleren. Een toelichting van de belangrijkste mutaties per activumsoort wordt hierna gegeven:

- Kosten onderzoek en ontwikkeling
  In 2023 zijn er investeringen gedaan voor €150.000 voor Planstudiefase HOV Teylingen. Hiervoor is €400.000 ontvangen van de Provincie Zuid Holland. In overige projecten is in 2023 een bedrag van €9.000 geïnvesteerd. Verder heeft er een correctie plaatsgevonden op de bijdrage van derden van €98.000 over 2022.
- Bijdrage aan activa in eigendom van derden
  In 2023 is er een investeringssubsidie van €129.000 verstrekt aan sportvereniging Voorhout voor de renovatie van de tennisbanen. Daarnaast is er een investeringssubsidie van €25.000 verstrekt aan Bridgeclub
  Sassem Troef.

B. Materiële vaste activa met een economisch nut: gronden en terreinen, gebouwen, weg- en waterbouwkundige werken, vervoermiddelen en machines etc. en overige investeringen.
De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Termijn van afschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Correctie BW	Investeringen	Des-investeringen	Bijdragen van derden	afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Materiële vaste activa economisch nut								
Bedrijfsgebouwen	5-40	24.912		7.844	-	47	1.260	31.448
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	10-50	11.345		3.526	-	-	817	14.053
Gronden en terreinen	-	14.059		-	1.930	-	-	12.129
Machines, apparaten en installaties	5-25	3.318	-1.316	241	-	-	210	2.033
Overig	10-40	2.380		196	-	394	115	2.067
Vervoermiddelen	6-20	104		-	-	-	85	19
Woonruimten	-	-						-
TOTAAL		56.118	-1.316	11.806	1.930	441	2.486	61.749

Op diverse onderdelen zijn belangrijke investeringen en/of bijdragen van derden te signaleren. Een toelichting van de belangrijkste mutaties per activumsoort wordt hierna gegeven:

- Bedrijfsgebouwen
  In 2023 zijn er investeringen gedaan voor €6.148.000 voor de nieuwbouw van Kindcentrum het Sterrenwerk te Sassenheim. Verder is er een investering gedaan van €1.500.000 voor de uitbreiding van de Andreasschool te Voorhout. Ten slotte is er €92.000 aan subsidie toegekend aan de school De Achtbaan te Voorhout om het binnenklimaat van de bestaande school te verbeteren. Hiervoor is van het Rijk €47.000 subsidie ontvangen. De overige investeringen bedragen €104.000.
- Grond, weg- en waterbouwkundige werken
  In 2023 zijn er investeringen gedaan voor €3.124.000 voor de herinrichting van Sport-en recreatiepark Elsgeest te Voorhout. Verder is er €203.000 geïnvesteerd in de vervanging van het kunstgrasveld van Korfbalvereniging TOP te Sassenheim.
  In 2023 is er voor €145.000 geïnvesteerd in speelplaatsen. De overige investeringen bedragen €53.714.
- Gronden en terreinen
  Er heeft een verkoop van percelen grond van de Roodemolenpolder plaatsgevonden voor €368.000. Er is een bedrag van € 1.562.000 ingebracht in de grondexploitatie voor Nieuw Boekhorst.
- Machines, apparaten en installaties
  In 2023 is er geïnvesteerd in een luchtbehandelingskast bij de Emmaus school te Voorhout voor een bedrag van €236.910. Voor het vervangen van de openbare verlichting is een bedrag van €267.792 geïnvesteerd. De overige investeringen bedragen €10.324. Er heeft een herclassificatie plaatsgevonden van openbare verlichting naar Grond-weg-en waterbouwkundige werken onder Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut.
- Overige
  In 2023 is er geïnvesteerd voor een bedrag van €196.000 voor de herinrichting van het sportpark Elsgeest. Hiervoor is een SPUK-uitkering ontvangen van het Rijk van €394.000.
- Vervoermiddelen
  In 2023 zijn er geen investeringen geweest in vervoermiddelen.

C. Materiële vaste activa met een maatschappelijk nut: weg- en waterbouwkundige werken.
De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Termijn van afschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	correctie BW	Investeringen	Des-investeringen	Bijdragen van derden	afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Materiële vaste activa maatschappelijk nut								
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	10-40	24.602	1.316	2.642	-	6.226	1.260	21.075
TOTAAL		24.602	1.316	2.642	-	6.226	1.260	21.075

In 2023 is er:

- €899.125 geïnvesteerd in de herinrichting van de Herenweg te Warmond. Er is voor deze investering een subsidie ontvangen van Omgevingsdienst West-Holland van €115.292,
- €541.726 geïnvesteerd voor het project Noordelijke Randweg uitvoering. Voor dit project wordt van Holland Rijnland €6.000.000 ontvangen en van de Provincie Zuid-Holland €54.165.

  Er is voor dit project sprake geweest van voorfinanciering waarbij de uitgaven al in eerdere jaren zijn gemaakt. De subsidiecontrole heeft plaatsgevonden in 2023, waarna dit geld is overgemaakt door bovenstaande partijen.
- €133.390 geïnvesteerd in walbeschoeiing,
- €391.207 geïnvesteerd in vervanging van groen en bomen,
- €77.069 geïnvesteerd in lichtmasten/armaturen van het Spoorpad,
- €112.276 geïnvesteerd in bruggen,
- €47.890 geïnvesteerd in maatregelen langzaamrijdend verkeer,
- €76.635 geïnvesteerd in wegen/bomen bij de Bloemenschans,
- €88.682 geïnvesteerd in overige projecten,
- een post opgenomen van €56.571 voor nog te ontvangen subsidie voor de brug bij park Overbosch.
- een herclassificatie geweest van openbare verlichting van materiële vaste activa met economisch nut naar materiële vaste activa maatschappelijk nut.

D. Materiële vaste activa met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van kosten een heffing kan worden geheven.
De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Termijn van afschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Investeringen	Des-investeringen	Bijdragen van derden	afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Materiële vaste activa economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven							
Grond- weg- en waterbouwkundige werken	6-60	10.269	20	-	75	373	9.841
Gronden en terreinen	-	391	-	-	-	-	391
Machines, apparaten en installaties	10-50	1.590	123	-	-	106	1.607
TOTAAL		12.249	143	-	75	478	11.839

Op diverse onderdelen zijn belangrijke investeringen en/of bijdragen van derden te signaleren. Een toelichting van de belangrijkste mutaties per activumsoort wordt hierna gegeven:

- Grond-weg-en waterbouwkundige werken
  In 2023 zijn er investeringen gedaan voor €20.338 voor de aanleg van VRI kruispunt Rijksstraatweg te Sassenheim. Hiervoor is een bijdrage ontvangen van Kepler Investments VOF van €75.000.
- Machines, apparaten en installaties
  In 2023 is er een bedrag van €122.727 geïnvesteerd in ondergrondse containers.

E. Financiële vaste activa: dit betreft aandelen, deelnemingen en verstrekte langlopende leningen. Bij aandelen en deelnemingen gaat het niet om maximale winst doch om instandhouding van instanties of bedrijven die nut opleveren voor de gemeente zoals nutsbedrijven en de Bank Nederlandse Gemeenten.
Het totaalbedrag op de eindbalans bedraagt € 13.241.000. Dit bedrag is als volgt te specificeren:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Overige	Boekwaarde 31-12-2023
Financiële vaste activa					
Kapitaalverstrekkingen aan:					
Deelnemingen	277	-	-	-	277
Leningen aan:					
Overige verbonden partijen	3.492	-	-	-	3.492
Woningbouwcorporaties	849	-	69		781
Overige langlopende leningen	7.835	1.317	56	406	8.690
TOTAAL	12.454	1.317	124	406	13.241

Kapitaalverstrekkingen: Deelnemingen
In 2023 hebben er geen mutaties plaatsgevonden.
De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Boekwaarde 31-12-2023
Deelnemingen		
Kapitaalinbreng GOM	65	65
Aandelen Alliander	67	67
Aandelen Bouwfonds	3	3
Deelname kapitaal B.N.G.	142	142
TOTAAL	277	277

Leningen aan overige verbonden partijen:
De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Overige	Boekwaarde 31-12-2023
Overige verbonden partijen					
Aandeelhouderslening Aliander	3.492	-	-	-	3.492
TOTAAL	3.492	-	-	-	3.492

Leningen aan woningbouwcorporaties
De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Overige	Boekwaarde 31-12-2023
Woningbouwcorporaties					
Lening U/G Woonstichting STEK	17	-	2	-	16
Lening U/G Woonstichting Vooruitgang	832	-	67	-	765
TOTAAL	849	-	69	-	781

Overige langlopende geldleningen u/g
De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Verstrekte leningen	Aflossing	Overige	Boekwaarde 31-12-2023
Overige langlopende leningen					
Diverse:					
Lening St.Begraafplaats Voorhout	340	-	28	-	313
Stichting H&H (Voorhout) Lening 2 (ƒ 250.000) mnd. ann.	12		8		4
Stichting H&H (Voorhout) Lening 4 (€ 70.000)	31	-	3	-	28
Lening Scouting Boerhavegroep	159	-	10	-	149
Lening Stichting Molen van Sassenheim	23	-	-	-	23
Lening Stichting Elsgeest	132	-	7	-	124
SVN:					-
Rekening-courant	2.795	-	-	251	3.046
SVN Startersleningen	2.903	566	421	-	3.049
Duurzaamheidsleningen	1.441	751	236	-	1.956
TOTAAL	7.835	1.317	713	251	8.690

Overige langlopende geldleningen u/g
In 2023 is in totaal voor € 566.000 aan nieuwe startersleningen en voor € 751.000 aan duurzaamheidsleningen verstrekt via de Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting. Eveneens is een bedrag van € 421.000, respectievelijk € 236.000 afgelost.
De overige aflossingen ad € 56.000 betreffen leningen aan diverse maatschappelijke instellingen en verenigingen.

Vlottende activa

Voorraden
De voorraden hebben betrekking op de bouwgronden in exploitatie.
Onderstaand staat de financiële ontwikkeling van de voorraad bouwgronden. Voor gedetailleerdere informatie wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Voorraad m2 uitgeefbaar	Boekwaarde 1-1-2023	Uitgaven 2023	Inkomsten 2023	Winstneming	Boekwaarde 31-12-2023
In exploitatie genomen gronden						
Hooghkamer	-	-688	688			-
Bloementuin	20.686	3.149	589	5.219	733	-748
Nieuw Boekhorst	37.688		3.882			3.882
TOTAAL		2.461	5.159	5.219	733	3.134

Omschrijving	Boekwaarde Per m2	Boekwaarde 31-12-2023	Nog te realiseren kosten	Nog te reasliseren opbrengsten	Verwacht resultaat
In exploitatie genomen gronden					
Hooghkamer		-			-
Bloementuin	-36,16	-748	650	30	-128
Nieuw Boekhorst	103,00	3.882	6.603	11.532	-1.047
		-			
TOTAAL		3.134	7.253	11.562	-1.175

De grondexploitatie van Hooghkamer is op 14 december 2023 door de Raad opgeheven. De boekwaarde bedraagt dan ook per 31-12-2023 €0. De grondexploitatie Nieuw Boekhorst is geopend door de Raad op 26 oktober 2023. De gemeentelijke grondexploitatie van Nieuw Boekhorst, als gevolg van voorschriften van het BBV, is gesplitst in een actief deel en een faciliterend deel. De boekwaarde van het actieve deel is opgenomen onder de voorraden (in exploitatie genomen bouwgronden) en betreffen de kosten en opbrengsten van de aangekochte gronden. De boekwaarde van het faciliterende deel is, samen met de overige faciliterende projecten, als overlopende activa opgenomen. Dit zijn de overige kosten en opbrengsten en gaan over de anterieure overeenkomst. De voorziening voor grondexploitaties bedraagt €0.

Uitzettingen met rente typische looptijd korter dan één jaar

De specificatie is als volgt:

Bedragen € x 1.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar		31-12-2023	31-12-2022
a.	Vorderingen op openbare lichamen	10.472	10.809
b.	Verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	-	5.000
e.	Rekening-courantverhouding met het Rijk	23.676	25.570
h.	Overige vorderingen	223	288
		34.371	41.668

Toelichting:

a. De vorderingen op openbare lichamen hebben betrekking op de nog te ontvangen algemene uitkering, Belasting debiteuren en te ontvangen BTW uit het BTW compensatiefonds.
b. In 2023 is de verstrekte kasgeldlening door HLT samen afgelost.
e. De rekening- courantverhouding met het Rijk betreft de gelden die in de Schatkist zijn gestort. In 2013 is het wetsvoorstel verplicht schatkistbankieren in werking getreden. Gemeenten, provincies en waterschappen moeten vanaf 16 december 2013 het overgrote deel van hun overtollige liquide middelen en beleggingen onderbrengen bij het Ministerie van Financiën. Deze maatregel levert een significante bijdrage aan de EMU schuldverlaging en vermindert daarnaast het financieel risico voor decentrale overheden.

Schatkistbankieren

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000) TEYLINGEN					
		Verslagjaar	2023		
(1)	**Drempelbedrag**	**1.810**			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	**Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen**	**471**	**428**	**428**	**398**
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	1.339	1.382	1.382	1.412
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
		Verslagjaar			
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	90.510			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	90.510			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,0075 + (4c)*0,002 met een minimum van €250.000 **Vanaf 1 juli 2021** (1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	1.810			
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	42.418	38.936	39.401	36.604
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	471	428	428	398

h. De openstaande vorderingen worden regelmatig nagelopen en periodiek worden de nodige maatregelen getroffen om invordering te bereiken. In 2023 is er een voorziening dubieuze debiteuren gevormd.

Overlopende activa

De naar 2024 overlopende activa ad € 9.922.000 betreffen voornamelijk de nog te ontvangen bijdragen van het Rijk voor de opvang van vluchtelingen, subsidie voor de Noordelijke Randweg en enkele andere projecten, en overige nog te ontvangen of vooruitbetaalde bedragen, waarvoor ten tijde van de opstelling van de jaarrekening nog geen beschikking of factuur was ontvangen of verzonden.

Bedragen € x 1.000

Overlopende activa		31-12-2023	31-12-2022
a.	Nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel van:		
	Het Rijk	215	3.595
	Overige Nederlandse overheidslichamen	6.095	1.340
b.	Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	3.612	2.534
		9.922	7.469

Overlopende activa artikel 40a 1a BBV

Bedragen € x 1.000

De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.	Beginsaldo 1-1-2023	Toevoegingen 2023	Ontvangen 2023	Eindsaldo 31-12-2023
Subtotaal Europese overheidslichamen	**-**	**-**	**-**	**-**
Crisis noodopvang Oekraine normbedrag (Min. J. en V.)	3.479		3.479	-
Project Noodopvang Sassenheim tbv Coa	98		98	-
SPUK Tijdelijke onderwijsuitkering ontheemden	18		-	18
SISA A16 bek.reg.opv.onth.Oekraine: Normkosten GOO/POO/Parklaan	-	177		177
SISA H4 Spuk Stim.Sport realisatie 2023 naar 2024	-	19		19
				-
Subtotaal het Rijk	**3.595**	**197**	**3.577**	**215**
Bijdragen Uitvoeringsprogramma Leidse Ommelanden	16		16	-
Provinciale subsidie Noordelijke randweg	1.270		1.270	-
Bijdragen Ruine van Teylingen	15		15	-
Bijdragen Koudenhoorn	25		25	-
Bijdragen Klaas Hennepoelpolder	15		15	-
SISA H21 SPUK cliëntondersteuning: inkomensoverdr. Hillegom en Lisse	-	34		34
Provincie Zuid Holland 2022-2023 restant subs. 20% MKB deal	-	40		40
Provincie Zuid Holland: Bijdrage project Overbosch	-	21		21
Holland Rijnland: proj. Ovk Randweg Teylingen	-	6.000		6.000
Subtotaal overige Nederlandse overheidslichamen	**1.340**	**6.095**	**1.340**	**6.095**
TOTAAL	4.935	6.292	4.917	6.310

Toelichting bij overzicht artikel 40a 1a BBV:

In het overzicht wordt per uitkering met een specifiek bestedingsdoel het verloop gedurende het jaar van de nog te ontvangen voorschotbedragen vermeld. Het bedrag bij de toevoegingen betreft het gedeelte van de ontvangst waarvoor geen betaling is ontvangen gedurende het jaar. De ontvangsten betreft het gedeelte van het beginsaldo waarvoor een betaling is ontvangen gedurende het jaar. Voor een detailoverzicht van alle ontvangsten en uitgaven wordt verwezen naar de SISA bijlage.

overige nto en vooruitbet. Bedragen	31-12-2023	31-12-2022
nog te ontvangen/vooruitbetaalde bedragen	1.282	1.249
facilitaire projecten	2.331	1.286
	3.612	2.534

Liquide middelen

Per 31 december 2023 bedroegen de banksaldi als volgt:

Liquide middelen (kas- en banksaldi)	31-12-2023	31-12-2022
BNG NL04BNGH028.51.20.530 (hoofdrekening)	227	187
BNG NL73BNGH028.51.20.549 (gem. belastingen)	56	62
BNG NL51BNGH028.51.20.557 (Publieksservice)	30	208
Kassen domein Publieksservice	6	7
Kas Financiën leefgeld Oekrainers	1	1
	320	465

PASSIVA

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn opgenomen:

Verloopoverzicht Reserves
BBV: artikel 54
PBC items:

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Stortingen	Onttrekkingen	Vermindering door afschrijving	Boekwaarde 31-12-2023
Algemene reserve	59.425	1.826	15.512	-	45.740
Subtotaal Algemene reserves	**59.425**	**1.826**	**15.512**	**-**	**45.740**
Reserve bodemsanering	413	214	-	-	627
Reserve sociale woningbouw	742	-	-	-	742
Reserve startersleningen (nog te storten)	137	-	105	-	32
Reserve startersleningen (SVn)	5.454	105	-	-	5.559
Reserve duurzaamheidsleningen (nog te storten)	10	800	803	-	7
Reserve duurzaamheidsleningen (SVn)	1.688	803	-	-	2.491
Reserve grondexploitatie	13	-	-	-	13
Reserve investeringsstrategie Holland Rijnland	135	733	483	-	385
Reserve kunst in de buitenruimte	120	15	-	-	135
Reserve IZA-gelden	48	-	-	-	48
Reserve openbare verlichting	200	-	-	-	200
Dekkingsreserve nieuwbouw gemeentehuis Sassenheim	1.334	-	-	148	1.186
Dekkingsreserve park Rusthoff	592	-	-	59	533
Dekkingsreserve sportcomplex Rode Molenpolder	2.280	-	-	175	2.105
Dekkingsreserve Sportcomplex Vijfmeiweg	328	-	-	20	308
Dekkingsreserve sportcomplex Wasbeek, korfbal	706	-	-	44	662
Dekkingsres. sport- en recreatiecomplex Wasbeek	240	-	-	26	214
Dekkingsreserve sporthal Voorhout	185	-	-	9	176
Dekkingsreserve sporthal De Korf	1.242	-	-	89	1.153
Dekkingsreserve jongerencentrum Voorhout	797	-	-	35	762
Dekkingsreserve jongerencentrum Sassenheim	444	-	-	26	418
Dekkingsreserve sociaal cultureel centrum 't Onderdak	1.709	-	-	100	1.609
Dekkingsreserve Scojesa	104	-	-	6	98
Dekkingsreserve Tjarda	104	-	-	6	98
Dekkingsreserve brandweergarage Warmond	502	-	-	24	478
Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie	-	11.597	-	-	11.597
Dekkingsreserve Verlichting Spoorpad	-	90	-	2	88
Dekkingsreserve Noordelijke Randweg	5.000	-	-458	708	4.750
Reserve Maatschappelijk Zorg	-	885	-	-	885
Subtotaal Bestemmingsreserves	**24.527**	**15.242**	**933**	**1.477**	**37.359**
Resultaat boekjaar	**1.509**	**3.201**	**1.509**	**-**	3.201
TOTAAL	85.461	17.068	16.445	1.477	86.300

Algemene reserve:
De Algemene Reserve is bestemd voor de egalisatie van positieve en negatieve exploitatiesaldi. De algemene Reserve is "vrij besteedbaar" om risico's af te dekken.

Bestemmingsreserves:

Reserve Bodemsanering
Deze reserve is bestemd voor de dekking van het gemeentelijke aandeel in de kosten van bodemsanering.

Reserve sociale woningbouw
In de 1e voortgangsrapportage 2016 is besloten om een reserve Sociale Woningbouw te vormen. De reserve wordt gevoed met inkomsten sociale woningbouw uit de anterieure overeenkomsten die tussen gemeenten en projectontwikkelaars en andere grondeigenaren worden gesloten. Deze gelden worden ingezet om elders in de gemeente sociale woningbouw te realiseren. Over de reserve wordt beschikt na toestemming van de Raad.

Reserve Startersleningen (nog te storten)
Deze reserve betreft het saldo dat nog niet is gestort in het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting voor startersleningen. De Raad heeft besloten om dit kapitaal vrij te maken voor dit doel.

Reserve Startersleningen (SVn)

De Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten beheert het Gemeentelijk revolving fund voor startersleningen. Vanuit deze stichting worden startersleningen verstrekt met een maximum van
€ 50.000 aan de inwoners van Teylingen. Elke starterslening wordt afgelost, zodat de gemeente uit de terug te ontvangen aflossing en rente weer nieuwe startersleningen kan verstrekken.

Reserve Duurzaamheidsleningen (nog te storten)
In de reserve duurzaamheidsleningen (nog te storten) worden de bedragen gestort waartoe de Raad heeft besloten om vrij te maken voor duurzaamheidsleningen bij de SVn.

Reserve Duurzaamheidsleningen (SVn)
Het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten beheert het gemeentelijk revolving fund voor duurzaamheidsleningen.

Reserve grondexploitatie
Deze reserve wordt gevoed uit de winsten op grondexploitaties en is bedoeld om verliezen uit andere complexen op te vangen.

Reserve Investeringsstrategie Holland Rijnland
Deze reserve is gevormd om aan de financiële verplichting van de investeringsstrategie Holland Rijnland te voldoen. De reserve moet worden gevoed door opbrengsten uit incidentele verkopen van gemeentelijke eigendommen en grondexploitaties. In de paragraaf grondbeleid is meer informatie opgenomen over de toereikendheid van de reserve.

Reserve kunst in de buitenruimte
Op 30 juni 2016 heeft de Gemeenteraad het raadsvoorstel 'kunst in de buitenruimte' aangenomen. Op het moment dat een kunstwerk wordt aangeschaft (richtbedrag € 80.000,-) wordt dit ten laste van deze reserve gebracht.

Reserve IZA gelden
Als gevolg van de liquidatie van de voormalige gemeenschappelijke regeling IZA (ziektekostenverzekering) heeft de gemeente Teylingen € 300.000 ontvangen. Met dit bedrag is de reserve IZA gevormd. In overleg met vertegenwoordigers van het personeel is besloten het bedrag gedurende zes jaar te besteden aan gezondheidsbeleid om daarmee duurzame inzetbaarheid van medewerkers te bewerkstelligen. In 2023 zijn hier in HLT verband geen uitgaven aan gedaan.

Reserve Openbare verlichting
Deze reserve is gevormd voor het vervangen van de openbare verlichting door ledverlichting.

Dekkingsreserves
De standen van de diverse dekkingsreserves zijn gekoppeld aan de boekwaarde van de investeringen die in het verleden zijn gedaan. De verminderingen zijn gekoppeld aan de afschrijvingen van het materieel vast actief.

Voorzieningen

Bedragen € x 1.000

Omschrijving	Boekwaarde 1-1-2023	Stortingen	aanwending	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2023
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen (totaal)	2.854	450	131	-	3.173
Voorziening Onderhoud tunnels/viaducten/bruggen	801	233	461	-	572
Subtotaal Egalisatievoozieningen	**3.655**	**683**	**592**	**-**	**3.745**
Voorziening vervangingsinvesteringen riolering	4.678	850	229	-	5.299
Voorziening egalisatie rioolheffing	-	176	-	-	176
Voorziening parkeerfonds	42	-	-	-	42
Subtotaal Van derden verkregen midd. die specifiek beste	**4.720**	**1.026**	**229**	**-**	**5.517**
Voorziening pensioenfonds (ex-)wethouders	2.751	51	134	9	2.659
Voorziening Hooghkamer facilitair	1.079	-		1.079	-
Voorziening verliezen facilitaire projecten	127	70			197
Voorziening Hooghkamer Groen Nazorg	-	653	289	-	364
Subtotaal Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen, ris	**3.957**	**774**	**423**	**1.088**	**3.220**
TOTAAL	12.332	2.482	1.244	1.088	12.482

Egalisatievoorzieningen

Voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen

Op basis van een meerjarenonderhoudsplanning wordt jaarlijks een gemiddeld bedrag in deze voorziening gestopt en wordt er onderhoud gepleegd. Er wordt uitgegaan van de norm 'efficiënt doelmatige instandhouding'. Voor gebouwen die op de nominatie staan te worden afgestoten, wordt uitgegaan van de norm 'functionele instandhouding'.

Voorziening onderhoud tunnels/viaducten/bruggen

Op 6 juni 2019 heeft de Raad besloten om een voorziening civiele kunstwerken (tunnels/viaducten/bruggen) in te stellen op basis van het beheerbeleidsplan civiele kunstwerken 2019-2023.

Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden

Voorziening vervangingsinvesteringen Riolering

Toevoeging vindt ten laste van de exploitatie plaats op basis van een meerjarenonderhoudsplanning (GRP). In de Raad van 13 juni 2022 is een nieuw plan vastgesteld voor de periode 2022-2026.

Voorziening Parkeerfonds

In het Parkeerfonds worden de bijdragen gestort van ondernemers, die verplicht zijn bij uitbreiding van hun onderneming een financiële bijdrage in te leveren aan parkeerfaciliteiten. De gemeente is verplicht voor de nieuw aan te leggen parkeerplaatsen zorg te dragen.

Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's

Pensioenfonds ex-wethouders

Deze voorziening is ingesteld om de lasten van gepensioneerde wethouders te kunnen betalen. Toevoeging vindt plaats aan de hand van het salaris zolang de wethouders nog in dienst zijn. De toevoeging aan de voorziening wordt berekend op basis van het op de pensioendatum noodzakelijke doelvermogen. Onttrekking vindt plaats als de ex-wethouders recht op de uitkering krijgen of als deze hun premie naar een pensioenfonds willen overhevelen.

Voorziening facilitaire projecten

De voorziening Hooghkamer facilitair is in 2023 vrijgevallen. Er is in 2023 een voorziening Hooghkamer Groen Nazorg gevormd. Deze voorziening is voor de aanplant van groen, straatwerk en de speeltuin. Deze werkzaamheden worden in 2024 uitgevoerd.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer

Deze schulden bestaan uit langlopende leningen van banken.

Bedragen € x 1.000

Vaste schulden	Beginsaldo 1-1-2023	aflossing 2023	rente 2023	Eindsaldo 31-12-2023
b. Onderhandse leningen van:				
1. Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	46.923	-2.394	367	44.529
d. Waarborgsommen	32	-		32
	46.955	-2.394	367	44.561

Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar

Bedragen € x 1.000

Netto vlottende schulden	31-12-2023	31-12-2022
d. Overige vlottende schulden	6.199	4.008
	6.199	4.008

Specificatie en toelichting van d:

d. Overige vlottende schulden	31-12-2023	31-12-2022
130000 Crediteuren	4.486	4.870
220100 Te betalen BTW-fiscus (ondernemersprestaties)	1.089	0
260000 Netto salarissen en spaarloon	1	2
260130 Loonheffing inhoudingen en afdrachten	52	57
260150 ABP inhoudingen en afdrachten	8	10
260210 Personeelsvereniging inhoudingen en afdrachten	0	0
290200 Kortlopende waarborgsommen	3	3
130200 Negatieve debiteuren	559	-
	6.199	4.942

De vlottende schulden betreft voornamelijk €4.486.000 aan openstaande facturen per 31-12-2023. Eind februari
2024 zijn de meeste facturen betaald.

Overlopende passiva

Bedragen € x 1.000

Overlopende passiva		31-12-2023	31-12-2022
a.	Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	2.856	5.252
b.	Ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren van:	-	-
	Europese overheidslichamen	-	-
	Het Rijk	2.599	2.012
	Overige Nederlandse overheidslichamen	1.024	1.964
c.	Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van het volgende begrotingsjaar komen.	43	1
		6.523	9.228

a. De verplichtingen hebben betrekking op goederen en diensten die in 2023 zijn ontvangen of afgenomen waar nog geen factuur voor ontvangen is in 2023.

b. Specificatie:

Overlopende passiva artikel 49b BBV

Bedragen € x 1.000

De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.	Beginsaldo 1-1-2023	Ontvangen 2023	Vrijgevallen 2023	Eindsaldo 31-12-2023
Subtotaal Europese overheidslichamen	**-**	**-**	**-**	**-**
SPUK Project Teydelijk 2020-2022	273			273
Subsidie Duurzaamheid 2021	26		26	-
Stimuleringsregeling Duurzame Energietransitie	10		10	-
SPUK Sportakkoord H8	21		21	-0
SPUK Sport 2021	384		384	-
SPUK Sport 2022	447		447	-
SPUK Corona Toegangsbewijs 2021	26		26	-
SISA H21 SPUK Cliëntenondersteuning 2022	50	34	59	25
SPUK STIWA	21		21	-
SUVIS De Achtbaan	47		47	-
BBZ 2021 SISA G4A (75% baten af te dragen aan Rijk)	37		37	-
SISA C55 energiearmoede C55 restant 2022 en 2023	231	161		392
SISA B2 SPUK KOT restant geld 2021	19		10	9
SISA G12 SPUK kwijtschelding schulden		4		4
SISA D14 SPUK NPO restant 2023	200		190	10
SISA G10 SPUK Inburgering restant 2023	77	532	198	411
Uitkering G13 Onderwijsroute 2022	32		32	-
Uitkering G13 Onderwijsroute 2023		52		52
2021 Tozo bedrijfskapitaal (terug te betalen Rijk)	8		8	-
Stimulering Verkeersmaatregelen 2020-2021	101			101
SISA H30 GALA Brede SPUKregeling 2023	-	100		100
SISA F28 CDOKE	-	425		425
SISA C94 Lokale Aanpak Isolatie LAI-03537991	-	603		603
SISA D22 educatie ontheemde peuters	-	45		45
SISA G4 TOZO restant bedrijfskap 2023	-	115		115
SISA G4 SPUK TOZO 2023		34		34
	2.012	**2.105**	**1.518**	**2.599**
Investeringsfonds Maatschappelijke Zorg	1.142		1.142	-
Bloementuin	120	30	150	-
Hooghkamer Fase 3	234		234	-
Restant MKB deal 2022	54		54	-
Subsidie A. Verkleijstr. deel 1 PZH-2022-811836001	100			100
Subsidie A.Verkleijstr. Deel 2 PZH-2022-811836001		100		100
Subsidie Hortusplein Deel 1 PZH-2023-830296456		100		100
Programma Dak en thuislozen	91		77	13
Inburgering statushouders	223		223	-
Gem.Leiden Ethostelling naar 2024		28		28
Afrek. BW en MZ HLTKN overdr.gemeentes		635		635
				-
Subtotaal overige Nederlandse overheidslichamen	**1.964**	**941**	**1.880**	**1.024**
TOTAAL	3.976	3.046	3.398	3.623

Toelichting bij overzicht artikel 49b BBV:

In het overzicht wordt per uitkering met een specifiek bestedingsdoel het verloop gedurende het jaar van de ontvangen voorschotbedragen vermeld. Het ontvangen voorschotbedrag dat in het overzicht is opgenomen, is het gedeelte dat niet in dit boekjaar is besteed, maar wordt ingezet ter dekking van de lasten van volgende begrotingsjaren. De vrijgevallen bedragen of terugbetalingen, is het gedeelte dat is vrijgevallen of terugbetaald is gedurende het jaar. Voor een detailoverzicht van alle ontvangsten en uitgaven wordt verwezen naar de SISA bijlage.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

(Bedragen x € 1.000)				
Naam Leverancier	Aard dienstverlening	Jaarlijkse contract-waarde	Totaal restant verplichting	Looptijd contract t/m
Holland Rijnland	Regionaal Investeringsfonds	732	732	2024

Bijdrage Investeringsfonds Holland Rijnland

Wegens een overeenkomst met het Investeringsfonds Holland Rijnland is de gemeente tot en met het jaar 2024 een jaarlijkse bijdrage verschuldigd van € 732.000.

Waarborgen en garanties

Overzicht gewaarborgde geldleningen 2023 (x 1.000)						
	Restantbedrag geldlening per 01-01-2023		Bedrag nieuw gewaarborgde geldleningen 2023	Bedrag aflossingen 2023	Restantbedrag geldlening per 31-12-2023	
	Totaal	Waarvan door de gemeente gewaarborgd	Totaal	Totaal	Totaal	Waarvan door de gemeente gewaarborgd
Direct gegarandeerde leningen	1.924	1.924		-110	1.814	1.812
Gemeente garantie	1.186	545		-293	893	192
Deelname Waarborgfonds Soc. Woningbouw	166.282	61.033		-2.553	163.729	58.406
Totaal gewaarborgde geldleningen	169.392	63.502	0	-2.956	166.436	60.409

Bij het opmaken van de balans is nog geen opgave ontvangen van de lening van de Rabobank van St.Exploitatie Sportpark de Roodemolenpolder. Het saldo per 31-12-2022 is aangehouden.

De Greenport Ontwikkelings-Maatschappij beschikt over kredietfaciliteiten voor in totaal € 35.000.000. Deze worden gegarandeerd door de deelnemende gemeenten. Het aandeel van Teylingen bedraagt € 7.000.000(20%).

Onzekerheid die voortvloeit uit de (mogelijk onjuiste) toepassing van het woonplaatsbeginsel bestedingen Jeugdhulp

In deze jaarrekening zijn de werkelijke lasten met betrekking tot de jeugdhulp (uit hoofde van de Jeugdwet) opgenomen. Dit betreft grotendeels zorgkosten die door zorgaanbieders bij de gemeente in rekening zijn gebracht (via Serviceorganisatie Zorg Holland Rijnland). Volgens de Jeugdwet dient voor iedere jeugdige die zorg nodig heeft er één individuele gemeente verantwoordelijk te zijn voor het leveren van deze zorg. Om te bepalen welke gemeente dit is, is het zogeheten woonplaatsbeginsel van toepassing.
In verband hiermee bestaat er in de jaarrekening 2023 een onzekerheid ten aanzien van de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van verantwoorde gedeclareerde zorgkosten van zorgaanbieders. De jeugdzorginstellingen hebben tot vijf jaar na afronding van de behandeling het recht om declaraties in te dienen. De financiële omvang hiervan is naar verwachting beperkt.
Bovenstaande impliceert twee onzekerheden voor de jaarrekening 2023.
Enerzijds kan het zo zijn dat in de werkelijke lasten nu lasten zijn inbegrepen voor jeugdigen die in onze gemeente verblijven, maar waarvoor de gezagsdrager eigenlijk woonachtig is in een andere gemeente. In dat geval had eigenlijk nog een vordering op een andere gemeente in de jaarrekening 2023 moeten zijn verantwoord.
Anderzijds kan het zo zijn dat zorgaanbieders aan andere gemeenten kosten in rekening hebben gebracht voor jeugdigen die in die gemeente verblijven, maar waarvan de gezagsdrager woonachtig is in onze gemeente. In dat geval is het mogelijk dat deze gemeente(n) nog een factuur aan onze gemeente zullen versturen.

3.5 Toelichting op de programma's

In de financiële toelichting per programma worden afwijkingen tussen de begroting 2023 en de rekening 2023 toegelicht. Conform het BBV, artikel 21, treft u een overzicht met de belangrijkste verschillen aan.

1. Samenleven

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
1. Vitaliteit			
Sportaccommodaties	-3.188	-3.129	59
Sportbeleid en activering	-590	-386	204
Volksgezondheid	-2.781	-2.623	158
1. Vitaliteit	**-6.559**	**-6.138**	**421**
2. Talentontwikkeling			
Openbaar basisonderwijs	-231	-254	-23
Onderwijshuisvesting	-1.979	-1.905	74
Media	-953	-953	
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-412	-412	
Musea	-56	-72	-16
Cultureel erfgoed	-261	-205	56
Samenkracht en burgerparticipatie	-273	-277	-4
2. Talentontwikkeling	**-4.165**	**-4.078**	**87**
3. Zorg voor elkaar			
Samenkracht en burgerparticipatie	-1.516	-1.327	189
3. Zorg voor elkaar	**-1.516**	**-1.327**	**189**
4. Werk en inkomen			
Inkomensregelingen	-11.069	-9.744	1.325
Arbeidsparticipatie	-591	-521	70
WSW en beschut werk	-2.753	-2.734	19
4. Werk en inkomen	**-14.413**	**-12.999**	**1.414**
5. Opvoeden en opgroeien			
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.913	-1.943	-30
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.278	-2.252	26
Samenkracht en burgerparticipatie	-683	-660	23
Maatwerkdienstverlening 18-	-60		60
Onderwijshuisvesting	-7	-7	
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-4.236	-4.272	-36

Jeugdhulp begeleiding	-2.049	-3.856	-1.807
Jeugdhulp behandeling	-131	-198	-67
Jeugdhulp dagbesteding	-1.411	-1.464	-53
Jeugdhulp zonder verblijf overig	-139	-140	-1
Pleegzorg	-237	-258	-21
Gezinsgericht	-379	-374	5
Jeugdhulp met verblijf overig	-1.267	-1.283	-16
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-28	-201	-173
Gesloten plaatsing	-233	-294	-61
Jeugdbescherming	-572	892	1.464
Jeugdreclassering	-67	-65	2
5. Opvoeden en opgroeien	**-15.690**	**-16.375**	**-685**
6. Thuiswonen			
Samenkracht en burgerparticipatie	-7		7
Maatschappelijke- en vrouwenopvang WMO	-294	-215	79
Beschermd wonen WMO	-2.460	-904	1.556
6. Thuiswonen	**-2.761**	**-1.119**	**1.642**
7. Hulp bij meedoen			
Samenkracht en burgerparticipatie	-6.882	-4.402	2.480
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-993	-739	254
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-541	-473	68
Hulp bij het huishouden WMO	-2.789	-2.835	-46
Begeleiding WMO	-2.716	-2.949	-233
Dagbesteding WMO	-1.007	-1.059	-52
Overige maatwerkarrangementen WMO	-611	-597	14
7. Hulp bij meedoen	**-15.539**	**-13.054**	**2.485**
Totaal lasten	**-60.643**	**-55.090**	**5.553**

Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
1. Vitaliteit			
Sportaccommodaties	826	805	-21
Volksgezondheid	334	367	33
Sportbeleid en activering	172	166	-6
1. Vitaliteit	**1.332**	**1.338**	**6**
2. Talentontwikkeling			
Openbaar basisonderwijs	2	0	-2

Onderwijshuisvesting	14	20	6
Media	61	63	2
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	170	208	38
Musea	172	165	-7
Samenkracht en burgerparticipatie	47	47	
Cultureel erfgoed	41	66	25
2. Talentontwikkeling	**507**	**569**	**62**
3. Zorg voor elkaar			
Samenkracht en burgerparticipatie	67	73	6
3. Zorg voor elkaar	**67**	**73**	**6**
4. Werk en inkomen			
Inkomensregelingen	7.622	6058	-1.564
4. Werk en inkomen	**7.622**	**6.058**	**-1.564**
5. Opvoeden en opgroeien			
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	689	728	39
Samenkracht en burgerparticipatie	55	45	-10
Maatwerkdienstverlening 18-	18	0	-18
5. Opvoeden en opgroeien	**762**	**773**	**11**
6. Thuiswonen			
Maatschappelijke- en vrouwenopvang WMO	149	169	20
Beschermd wonen WMO	2.294	1678	-616
6. Thuiswonen	**2.443**	**1.847**	**-596**
7. Hulp bij meedoen			
Samenkracht en burgerparticipatie	4.737	4823	86
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	22	22
7. Hulp bij meedoen	**4.737**	**4.845**	**108**
Totaal baten	**17.470**	**15.503**	**-1.967**
Saldo voor resultaatbestemming	**-43.171**	**-39.588**	**3.583**

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	-333	-1218	-885
Onttrekkingen reserves	3.671	1.569	-2.102
Totaal reserves	**3.339**	**352**	**-2987**
Saldo na resultaatbestemming	**-39832**	**-39236**	**596**

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil		Toelichting	bedrag
	Voordeel	Nadeel		
1. Vitaliteit				
Sportaccommodaties	59		Voor binnensportaccommodatie Wasbeek is in de tussenrapportage ten onrechte een correctie van de indexaties voor het jaar 2024 opgenomen. Daarnaast is een te hoog bedrag uit 2022 voor de SPUK als nog te betalen op genomen van € 28K.	179
			Door de inflatie vallen de gas en elektriciteitskosten van gymzaal Het Cluster hoger uit dan verwacht.	-64
			Voor de SPUK regeling NEAS (Noodfonds energie amateursportverenigingen) zijn niet geraamd incidentele subsidies aan de sportverenigingen. Hier staan inkomsten van hetzelfde bedrag tegenover (budgetneutraal)	-27
			Overige verschillen.	-29
			Subtotaal	59
Sportbeleid en activering	204		in n 2023 heeft de gemeente de Brede SPUK-regeling 2023-2026 aangevraagd en gehonoreerd gekregen. Deze regeling bestaat uit drie deelakkoorden, te weten: Brede Regeling Combinatiefuncties; Het Sportakkoord II en het GALA (Gezond Actief Leven Akkoord) De onderliggende geldstromen zijn verdeeld over meerdere begrotingsposten. Voor de GALA-verantwoording 2023 is gekozen voor de volgende lijn: 1. Eenmalig 20% overheveling meegenomen naar 2024. Hiervoor is gekozen omdat de toekenning pas in oktober bekend was en deze optie binnen de regeling mogelijk was. 2. Voor de verantwoording is eerst gekeken welke bestaande activiteiten via de verleende jaarsubsidies 2023 binnen het GALA-programma gedekt konden worden. 3. Voor het restantbudget GALA zijn aanvulden opdrachten verleend.	-16
			In 2023 is de Brede SPUK regeling gestart. Deze regeling is pas eind 2023 vastgesteld en gehonoreerd. In 2023 is optimaal gebruik van deze regeling. Daardoor is een deel van de activiteiten die vallen onder het programma Spelen en sporten nu onder de Brede regeling verantwoord. Hierdoor is een onderschrijding op sportbeleid ontstaan.	177
			Overige verschillen.	43
			Subtotaal	204
Volksgezondheid	158		In 2023 heeft de gemeente de Brede SPUK-regeling 2023-2026 aangevraagd en gehonoreerd gekregen. Deze regeling bestaat uit drie deelakkoorden, te weten: Brede Regeling Combinatiefuncties; Het Sportakkoord II en het GALA (Gezond Actief Leven Akkoord) De onderliggende geldstromen zijn verdeeld over meerdere begrotingsposten. Voor de GALA-verantwoording 2023 is gekozen voor de volgende lijn: 1. Eenmalig 20% overheveling meegenomen naar 2024. Hiervoor is gekozen omdat de toekenning pas in oktober bekend was en deze optie binnen de regeling mogelijk was.	115

			2. Voor de verantwoording is eerst gekeken welke bestaande activiteiten via de verleende jaarsubsidies 2023 binnen het GALA-programma gedekt konden worden. 3. Voor het restantbudget GALA zijn aanvulden opdrachten verleend.	
			Overige verschillen.	43
			Subtotaal	158
1. Vitaliteit	421			421
2. Talentontwikkeling				
Openbaar basisonderwijs		-23	Overige verschillen.	-23
Onderwijshuisvesting	74		De kosten van het IHP vallen in 2024. Het budget wordt meegenomen.	75
			De afschrijvingslasten zijn vanaf 2023 uitgesplitst per pand. Het voordeel van 90K wordt dus gecompenseerd door hogere lasten per pand.	90
			De vergoeding door decentralisatie voortgezet onderwijsgelden is afhankelijk van het aantal leerlingen. Het totaal ligt iets lager dan verwacht maar binnen de marge.	25
			De afschrijving van verschillende basisscholen gaat vanaf 2023 per locatie, in plaats van centraal. Het bedrag is uiteindelijk budgetneutraal door het voordeel bij de centrale afschrijving.	-85
			Overige verschillen.	-31
			Subtotaal	74
Media			Geen verschillen.	
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			Door de inflatie vallen de gas kosten van het Trefpunt hoger uit dan verwacht.	-23
			Door onderbezetting is er in 2023 geen uitvoer gegeven aan uitvoering van activiteiten zoals benoemd van de Cultuurnota.	38
			Overige verschillen.	-15
			Subtotaal	0
Musea		-16	Overige verschillen.	-16
Cultureel erfgoed	56		Wegens personeelstekort is het budget voor Erfgoed en monumenten dit jaar niet gebruikt. We verwachten het budget in 2024 te besteden.	32
			Overige verschillen.	24
			Subtotaal	56
Samenkracht en burgerparticipatie		-4	Overige verschillen.	-4
2. Talentontwikkeling	87			
3. Zorg voor elkaar				
Samenkracht en burgerparticipatie	189		Onder deze thema is een stelpost voor de indexering 2023 van de welzijnssubsidies opgenomen. Deze post is echter verdeeld over de welzijnsinstellingen onder het thema Hulp bij het meedoen.	140
			De pilot Jonge Mantelzorgers 2022/3 van € 39k is door Welzijnskwartier is dubbel gefactureerd , hiervoor is een creditfactuur ontvangen, waardoor de lasten lager uitkomen	39
			Overige verschillen.	10
			Subtotaal	189
3. Zorg voor elkaar	189			189
4. Werk en inkomen				
Inkomensregelingen	1.325		De onderbesteding van Armoedegelden is te verklaren door een regiobijdrage van het Taalhuis uit Leiden van € 23.761. In	28

			de slotwijziging is rekening gehouden met de toename van het aantal aanvragen van het Jeugdfonds Sport & Cultuur en Stichting Leergeld. Deze minimaregelingen zijn open eindregelingen, daar is minder gebruik van gemaakt dan verwacht.	
			Het Rijk heeft een de specifieke uitkering verleend voor de aanpak energiearmoede ten behoeve van energiebesparende maatregelen. In 2023 zijn hier geen uitgaven voor geweest, de regeling loopt tot 2025. De regeling is budgetneutraal.	1.049
			De verwachte extra uitgaven voor de uitvoering van de gelden voor energietoeslag zijn niet nodig gebleken.	46
			De kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing is gestegen door meer aanvragen en het gestegen tarief.	-38
			De uitkeringen van de Participatiewet en loonkostensubsidie worden gefinancierd vanuit het BUIG budget. Deze minimaregelingen zijn open eindregelingen, daar is minder gebruik van gemaakt dan verwacht.	237
			Overige verschillen.	3
			Subtotaal	1.325
Arbeidsparticipatie	70		Het project Fietsenstalling station Sassenheim is later in het jaar van start gegaan dan geplant, hierdoor is het budget niet uit genut.	70
			Subtotaal	70
WSW en beschut werk	19		Overige verschillen.	19
4. Werk en inkomen	**1.414**			**1.414**
5. Opvoeden en opgroeien				
Onderwijsbeleid en leerlingzaken		-30	Doordat de ritten van het leerlingenvervoer langer zijn geworden vanwege chauffeursgebrek en de daarnaast oorspronkelijk begroting van het leerlingenvoer te laag geraamd is, en de NEA indexatie van 13,7% over een te laag bedrag is berekend, is er in het verslagjaar een tekort ontstaan. In de tussenrapportage 2024 en Kadernota 2025 wordt dit hersteld. Daarnaast hebben steeds meer kinderen aangepaste schooltijden waardoor vaker gereden moet worden.	-156
			De lasten van het de SPUK regeling OAB worden opgenomen in de SISA verantwoording bij de jaarrekening. De resultaten blijven achter bij de baten. Een deel van de kosten van de OAB zijn gedekt uit de Oekraïne-gelden, omdat er door instroom Oekraïense kinderen extra Taalklassen waren. Het resterende bedrag wordt meegenomen naar 2024.	84
			De middelen van het- Regionale Educatieve Agenda zijn niet besteed. Voor het uitvoeren van de geplande activiteiten volstond een deel van het budget	52
			Overige verschillen.	-10
			Subtotaal	-30
Samenkracht en burgerparticipatie	23		De post voor de meerjarenonderhoud die opgenomen is in de subsidie aan Welzijnskwartier voor het jongerenwerk is apart begroot, maar maakt ook deel uit van reguliere subsidie en is daarom dubbel en kan met ingang van 2024 afgeraamd worden.	28
			Overige verschillen.	-5
			Subtotaal	23
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	26		De begroting voor de huren van de CJG locaties zijn overgedragen aan Vastgoed naar taakveld beheer overige gebouwen en gronden. De uitgaven zijn deels nog ten laste gekomen van Toegang eerstelijnsvoorzieningen.	-29

			De subsidie aan de Stichting Voor Ieder 1 voor de Jeugd Lokale toegang is lager uitgevallen dan geraamd. Dit komt omdat er rekening is gehouden met mogelijke frictiekosten. Deze betreffen de BTW naheffing over de detachering van de medewerkers naar Voor ieder 1. Die frictiekosten waren er in 2023 niet, maar in 2024 zullen die wel nodig zijn.	56
			Overige verschillen.	-1
			Subtotaal	26
Maatwerkdienstverlening 18-	60		De uitvoeringskosten van SOZ zijn op taakveld Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ verantwoord.	60
			Subtotaal	60
Onderwijshuisvesting			Geen verschillen.	
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf		-36	Dit SOZ uitvoeringskosten zijn overschreden omdat onvoorziene kosten uit 2022 vanwege de verzelfstandiging van TWO en de verrekeningen van resultaten van Holland Rijnland en TWO in 2023 zijn verantwoord.	-38
			Er zijn in 2023 kosten gemaakt voor inhuur personeel, die niet zijn begroot. Dit gaat om de kosten voor de programmamanager jeugd voor de Duin- en Bollenstreek en de kosten voor ondersteuning door Leiden voor de regio Holland Rijnland. Deze kosten worden ook voor 2024 en verder gemaakt.	-42
			Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is lager dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 627K.	44
			Subtotaal	-36
Jeugdhulp begeleiding		-1.807	Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 627K.	-1.807
Jeugdhulp behandeling		-67	Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 627K.	-67
Jeugdhulp dagbesteding		-53	Voor Taxivervoer Jeugd is een overschrijding in 2023 omdat een groot gezin gebruikt maakt van deze faciliteit, waarvoor we dit jaar veel kosten hebben moeten maken voor vervoer tussen crisisopvang, huis en behandeling.	-23
			Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 627K.	-16
			Overige verschillen.	-14
			Subtotaal	-53
Jeugdhulp zonder verblijf overig		-1	Overige verschillen.	-1
Pleegzorg		-21	Overige verschillen.	-21
Gezinsgericht	5		Overige verschillen	5
Jeugdhulp met verblijf overig		-16	Overige verschillen	-16
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf		-173	Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 627K.	-173
Gesloten plaatsing		-61	De bijdrage SOZ uitvoeringskosten zijn geboekt op een andere post (Jeugdhulp crisis). Dat is niet zichtbaar in de overschrijding op die post, omdat op die post ook een meevaller over afrekening 2022 is geboekt.	-27

			Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is hoger dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 627K.	-34
			Subtotaal	-61
Jeugdbescherming	1.464		De bijdrage SOZ uitvoeringskosten zijn geboekt op een andere post (Jeugdhulp crisis). Dat is niet zichtbaar in de overschrijding op die post, omdat op die post ook een meevaller over afrekening 2022 is geboekt.	26
			Naar aanleiding van de definitieve prognose 2023 van het SOZ heeft een afrekening plaatsgevonden bij de jeugdhulp. De kosten voor dit onderdeel is lager dan verwacht. In totaal is de totale overschrijding op jeugdzorg € 627K.	1.439
			Subtotaal	1.464
Jeugdreclassering	2		Overige verschillen.	2
5. Opvoeden en opgroeien		**-685**		**-685**
6. Thuiswonen				
Samenkracht en burgerparticipatie	7		Overige verschillen.	7
Maatschappelijke- en vrouwenopvang WMO	79		De ontvangen baten voor de aanpak dak en thuislozen is ten onrechte afgeboekt van de lasten, omdat in de begroting was geen rekening gehouden met deze baten.	74
			voor de activiteiten Maatschappelijke- en vrouwenopvang HLTKN (Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk) zijn alle ontvangen middelen onder aftrek van alle kosten aan het eind van het jaar verdeeld naar rato van het verdeelmodel van bureau AEF over de deelnemende gemeentes. Een raming hiervan is niet opgenomen. Per saldo is de regeling beschermd wonen een budgetneutrale regeling.	-65
			Naar aanleiding van de jaarrekening van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden bij de Maatschappelijke- en vrouwenopvang.De kosten voor de Maatschappelijke- en vrouwenopvang zijn lager dan geraamd.	61
			Overige verschillen.	9
			Subtotaal	79
Beschermd wonen WMO	1.556		Voor de activiteiten Beschermd wonen HLTKN (Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk) zijn alle ontvangen middelen onder aftrek van alle kosten aan het eind van het jaar verdeeld naar rato van het verdeelmodel van bureau AEF over de deelnemende gemeentes. Een raming hiervan is niet opgenomen. Per saldo is de regeling beschermd wonen een budgetneutrale regeling.	1.172
			Naar aanleiding van de jaarrekening van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden bij de Beschermd wonen. De kosten voor de Beschermd wonen zijn lager dan geraamd.	347
			Overige verschillen.	37
			Subtotaal	1.556
6. Thuiswonen	**1.642**			**1.642**
7. Hulp bij meedoen				
Samenkracht en burgerparticipatie	2.480		In de begroting van de Crisis Noodopvang Oekraïne is een bedrag van € 1.786.000 opgenomen die is overgeheveld vanuit 2022 en in het verslagjaar is geparkeerd en tot nader orde niet is besteed. Het overige budget laat een overschot zien van € 388.000. Dit is te verklaren door lagere huisvestings- en beveiligingskosten van € 160.000 doordat in de oorspronkelijke begroting uit is gegaan dat de opvanglocatie aan de Parklaan een heel jaar lang bezet zou zijn voor de opvang van Oekraïners. Echter is deze locatie in	2.043

			het eerste kwartaal bezet geweest door Alleenstaande minderjarige vreemdelingen(AMV)-ers. Daarnaast zijn er lagere huisvestingslasten van € 240.000 bij de opvanglocatie Kompas in Warmond doordat de Oekraïners eerder verhuisd naar een andere opvanglocatie zijn verhuisd dan geraamd. Het overschot van deze middelen wordt overgeheveld naar 2024. Daarnaast is het leefgeld € 212.000 lager uitgevallen dan geraamd als gevolg van de afrekening van de ISD.	
			In 2023 is gestart met het bepalen van de capaciteit van de benodigde onderwijs- en sportvoorziening in Nieuw Boekhorst. Omdat dit traject doorloopt in het voorjaar / zomer 2024 wordt voorgesteld het restantbudget van € 35K over te hevelen.	35
			in 2023 zijn er voorbereidingskosten gemaakt om de nadere regels voor de Subsidieregeling Energielasten Ondersteuning Teylingen (SEOT) regeling op te stellen. Deze kosten zijn eenmalig ten laste van het budget Ondersteuning organisaties i.v.m. corona gebracht.	-44
			In de begroting is rekening gehouden met meer kosten voor oudwetters dan gerealiseerd.	48
			In 2023 zijn minder SPUK uitgaven geweest dan begroot voor nieuwe wetters. Het restant budget is meegenomen naar 2024 (€ 275K). De reden hiervoor is dat er wachtlijsten zijn bij taaltrajecten en deze trajecten over 2 jaar lopen. Een deel van de in 2023 begrote kosten zullen dus pas in 2024 ten laste van de gemeente komen.	275
			Over 2022 heeft een correctie plaatsgevonden van de Spuk gelden. Deze correctie is niet in de begroting verwerk.	76
			Bij de begroting van de subsidie aan Vluchtelingenwerk heeft een verrekening plaatsgevonden van de subsidie 2022 (€ 10K). Voor de aanvraag voor 2023 was een deel bestemd voor maatschappelijke begeleiding van nieuwwetters. Deze valllen on der de SPUK regeling en waren daarmee extra in de begroting opgenomen.	42
			De subsidie aan de Stichting Voor Ieder 1 voor de Toegang AMW is lager uitgevallen dan geraamd. Dit komt omdat er rekening is gehouden met mogelijke frictiekosten. Deze betreffen de BTW naheffing over de detachering van de medewerkers naar Voor ieder 1. Die frictiekosten waren er in 2023 niet, maar in 2024 zullen die wel nodig zijn.	39
			De opvanglocatie aan de Parklaan is in 2023 verbouwd. Hiervoor is van het Rijk een Transitievergoeding ontvangen. Per saldo is deze post budgetneutraal.	-47
			Samen met de post voor de indexering 2023 van de welzijnssubsidies onder Zorg voor Elkaar wordt hier de indexeringen van de welzijnssubsidie 2021 tot en met 2023 verdeeld. Per saldo is deze wijziging budgetneutraal.	-168
			Dit betreft niet geraamde advieskosten vanuit HLT samen voor het opstellen van een subsidiebeleid voor de drie gemeenten	-33
			De post Wmo Beleid is te laag geraamd. Verschillende subsidies worden op geboekt waardoor het budget met 33K wordt overschreden.	-33
			Naar aanleiding van de jaarrekening van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden bij de inburgering. De kosten voor de inburgering zijn lager dan geraamd.	270
			Overige verschillen.	-23
			Subtotaal	2.480

Maatwerkvoorzieningen (WMO)	68		Naar aanleiding van de jaarrekening van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden . De kosten voor de maatwerkvoorzieningen zijn lager dan geraamd.	68
Toegang en eerstelijnvoorszieningen	254		Door onderbezetting van medewerkers zijn er in 2021 en 2022 geen plannen gemaakt voor de besteding van de POK middelen. In 2023 zijn alleen de POK middelen voor dat jaar besteed. De POK middelen van 2021 en 2022 zullen in 2024 worden besteed.	133
			De middelen voor het aanwenden voor de overgang naar stichting/GR Voor Ieder1 zijn niet volledig uit genut, omdat er mogelijke frictiekosten zouden zijn. Deze betreffen de BTW naheffing over de detachering van de medewerkers naar Voor ieder 1. Die frictiekosten waren er in 2023 niet, maar in 2024 zullen die wel nodig zijn.	104
			Overige verschillen.	17
			Subtotaal	254
Hulp bij het huishouden WMO		-46	Bij alle HLT gemeenten is opgenomen dat sturing op de beheersing van kosten van decentralisatie nodig is. Door de opdracht samen op te pakken worden kosten bespaard en daarnaast is de opdracht 'onderzoek naar het verschuiven van huidige maatwerk naar algemene voorzieningen' hier onder gebracht. Voor deze opdracht is € 34.100 per gemeente incidenteel benodigd. Dit is exclusief uitvoeringskosten. Een deel van deze opdracht wordt in 2024 uitgevoerd. Daarvoor wordt een bedrag van € 25.532 overgeheveld.	26
			Naar aanleiding van de jaarrekening van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden . De kosten voor de hulp bij huishouden zijn hoger dan geraamd.	-71
			Overige verschillen.	-1
			Subtotaal	-46
Begeleiding WMO		-233	Naar aanleiding van de jaarrekening van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden . De kosten voor de begeleiding zijn hoger dan geraamd.	-233
Dagbesteding WMO		-52	Naar aanleiding van de jaarrekening van de ISD heeft een afrekening plaatsgevonden . De kosten voor de dagbesteding zijn hoger dan geraamd.	-52
Overige maatwerk-arrangementen WMO	14		Overige verschillen.	14
7. Hulp bij meedoen	**2.485**			**2.485**
Totaal lasten	**5.553**			**6.164**

Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
1. Vitaliteit				
Sportaccommodaties		-21	Onterecht was de SPUK sport als een bate opgenomen. Deze moet worden doorbetaald aan Stiwa (€ -118K). Daarnaast is geen rekening gehouden met de verrekening van Spukgelden uit 2022 (€ 47K).	-61
			Van het Rijk zijn voor de SPUK regeling NEAS (Noodfonds energie amateursportverenigingen) zijn niet geraamde inkomsten ontvangen. Hier staan incidentele subsidies aan de sportverenigingen tegenover (budgetneutraal).	27
			Overige verschillen.	13
			Subtotaal	-21
Volksgezondheid	33		Doorschuif BTW -Hecht heeft een groter bedrag doorgeschoven btw opgegeven dan begroot.	33
			In 2023 heeft de gemeente de Brede SPUK-regeling 2023-	-62

			2026 aangevraagd en gehonoreerd gekregen. Deze regeling bestaat uit drie deelakkoorden, te weten: Brede Regeling Combinatiefuncties; Het Sportakkoord II en het GALA (Gezond Actief Leven Akkoord) De onderliggende geldstromen zijn verdeeld over meerdere begrotingsposten. Voor de GALA-verantwoording 2023 is gekozen voor de volgende lijn: 1. Eenmalig 20% overheveling meegenomen naar 2024. Hiervoor is gekozen omdat de toekenning pas in oktober bekend was en deze optie binnen de regeling mogelijk was. 2. Voor de verantwoording is eerst gekeken welke bestaande activiteiten via de verleende jaarsubsidies 2023 binnen het GALA-programma gedekt konden worden. 3. Voor het restantbudget GALA zijn aanvulden opdrachten verleend.	
			Bij de gemeente Leiden is niet geraamde personeelsinzet gedeclareerd ten behoeve van SPUK Integraal Zorgakkoord (IZA) die Leiden als regiogemeente ontvangt. De personeelslasten zijn binnen het product Volksgezondheid verantwoord.	42
			Overige verschillen.	20
			Subtotaal	-9
Sportbeleid en activering		-6	Overige verschillen	-6
1. Vitaliteit	6			6
2. Talentontwikkeling				
Openbaar basisonderwijs		-2	Overige verschillen.	-2
Onderwijshuisvesting	6		Overige verschillen.	6
Media	2		Overige verschillen.	2
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	38		Er was in 2023 bij het Trefpunt meer zaalverhuur dan verwacht. Hierdoor zijn de opbrengsten hoger dan verwacht.	30
			Overige verschillen.	8
			Subtotaal	38
Musea		-7	Betreffen de cumulatieve huren van Wilhelmina 1-3 - De huurder heeft in 2023 de huur opgezegd. Om deze reden zijn de inkomsten lager dan begroot.	-28
			Overige verschillen.	21
			Subtotaal	-7
Samenkracht en burgerparticipatie	0		Geen verschillen.	0
Cultureel erfgoed	25		Betreft de bijdrage aan de erfgoedcommissie. Dit bedrag was niet begroot.	28
			Overige verschillen.	-3
			Subtotaal	25
2. Talentontwikkeling	62			62
3. Zorg voor elkaar				
Samenkracht en burgerparticipatie	6		Overige verschillen.	6
3. Zorg voor elkaar	6			6
4. Werk en inkomen				
Inkomensregelingen		-1.564	Het Rijk heeft een de specifieke uitkering verleend voor de aanpak energiearmoede. In 2023 zijn hier geen uitgaven voor geweest, de regeling loopt tot 2025 en is budgetneutraal.	-392

			De Rijksbijdrage voor het uitkeren van de energietoeslag zijn ontvangen in de algemene uitkering. Deze bijdrage is geoormerkt waardoor deze niet wordt geboekt op het taakveld inkomensregeling.	-701
			De Rijksbijdrage BUIG is tussentijds naar beneden bijgesteld. Deze bijstelling is niet in de begroting verwerkt.	-448
			De teruggevorderde TOZO leefgelden zijn in 2022 onterecht als bate meegenomen. In 2023 bleek dat het Rijk het volledige bedrag heeft teruggevorderd en dat dit dus gecorrigeerd moet worden.	-37
			Overige verschillen.	14
			Subtotaal	-1.564
4. Werk en inkomen		**-1.564**		**-1.564**
5. Opvoeden en opgroeien				
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	39		Betreft de huur van Romeynstraat 13 in Voorhout. Dit bedrag valt weg tegen te weinig ontvangen huur voor dit adres dat verwerkt is in programma 4. Per saldo is de onderschrijding 9K.	72
			Voor de SPUK regeling Voorschoolse educatie ontheemde peuters zijn middelen van het Rijk ontvangen die in het verslagjaar niet zijn besteed en conform de regeling meegaan naar 2024.	-35
			Overige verschillen.	2
			Subtotaal	39
Samenkracht en burgerparticipatie		-10	Overige verschillen.	-10
Maatwerkdienstverlening 18-		-18	Overige verschillen.	-18
5. Opvoeden en opgroeien	**11**			**11**
6. Thuiswonen				
Maatschappelijke- en vrouwenopvang WMO	20		Overige verschillen.	20
Beschermd wonen WMO		-616	Voor de activiteiten beschermd wonen HLTKN (Hillegom, Lisse, Teylingen, Katwijk en Noordwijk) zijn alle ontvangen middelen onder aftrek van alle kosten aan het eind van het jaar verdeeld naar rato van het verdeelmodel van bureau AEF over de deelnemende gemeentes. Een raming hiervan is niet opgenomen. Per saldo is de regeling beschermd wonen een budgetneutrale regeling.	-604
			Overige verschillen.	-12
			Subtotaal	-616
6. Thuiswonen		**-596**		**-596**
7. Hulp bij meedoen				
Samenkracht en burgerparticipatie	86		In de oorspronkelijke begroting van de Crisis Noodopvang Oekraïne is voor de bepaling van de opbrengsten van de normvergoeding uitgegaan van 111 opvangplekken. Over heel 2023 is er uiteindelijk een werkelijke bezetting van 120 werkplekken gerealiseerd. Dit verklaart de hogere normvergoeding van € 272.000. Daarnaast zijn er nog opbrengsten uit de opvang van Particuliere Opvang van € 282.000 die niet waren geraamd	555
			De niet gebruikte budgetten uit 2023 van Rijksbijdrage Wet Inburgering zijn meegenomen naar 2024.	-519
			De opvanglocatie aan de Parklaan is in 2023 verbouwd. Hiervoor is van het Rijk een Transitievergoeding ontvangen. Per saldo is deze post budgetneutraal.	47

			Overige verschillen.	3
			Subtotaal	86
Toegang en eerstelijnvoorzieningen	22		Overige verschillen.	22
7. Hulp bij meedoen	**108**			**108**
Totaal baten		**-1.967**		**-1.967**

Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves		-885	Er heeft een niet geraamde storting plaatsgevonden in de reserve Maatschappelijke Zorg conform raadsvoorstel. In 2023 is de gemeenschappelijke regeling zonder meer in werking getreden. Dit is een samenwerkingsverband tussen Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk voor het gezamenlijk uitvoeren van de maatschappelijke zorgtaken. De raden van deze gemeentes hebben allen ingestemd met het vormen van een reserve Maatschappelijke zorg. Aan deze reserve worden de gelden die verkregen zijn van de gemeente Leiden en later ook van het Rijk, wanneer de maatschappelijke zorg gedecentraliseerd gaat worden, voor beschermd wonen en voor maatschappelijke en vrouwenopvang toegevoegd voor zover niet benut in het jaar. In de begroting 2023 was deze toevoeging nog niet geraamd.	-885
			Subtotaal	-885
		-2.102	In 2023 is gestart met het bepalen van de capaciteit van de benodigde onderwijs- en sportvoorziening in Nieuw Boekhorst. Omdat dit traject doorloopt in het voorjaar / zomer 2024 wordt voorgesteld het restantbudget van € 35 over te hevelen. Derhalve is ook de werkelijke onttrekking lager dan geraamd.	-34
			De overgehevelde POK Gelden uit 2022 zijn maar voor een gering bedrag besteed. Daarom is de onttrekking lager.	-148
			Het budget aanpak dak en thuislozen naar 2023 i.v.m. minder uitgaven dan vooraf begroot is onterecht overgeheveld en er zijn daarom ook geen kosten. Er hoeft daarom ook niet te worden onttrokken.	-94
			Het overgehevelde budget Crisis Noodopvang uit 2022 blijft tot nader orde onbesteed. Hierdoor (nog) geen onttrekking	-1.786
			Beschikbaar stellen cultuur historische waardekaart Wegens personeelstekort is dit budget dit jaar niet gebruikt. Om deze reden is de onttrekking lager.	-40
Onttrekkingen reserves		-2.102	Subtotaal	-2.102
Totaal reserves		**-2.987**		**-2.987**

2. Leefomgeving

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Gebiedsontwikkeling			
Ruimtelijke ordening	-2.355	-2.867	-512
Gebiedsontwikkeling	**-2.355**	**-2.867**	**-512**
Openbare orde en veiligheid			
Crisisbeheersing en brandweer	-2.572	-2.376	196
Openbare orde en veiligheid	-1.283	-1.289	-6
Openbare orde en veiligheid	**-3.855**	**-3.665**	**190**
Openbare ruimte en duurzaamheid			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-3.787	-3.551	236
Milieubeheer	-2.401	-2.285	116
Afval	-4.022	-4.051	-29
Riolering	-2.195	-2.250	-55
Begraafplaatsen en crematoria	-6	-6	
Openbare ruimte en duurzaamheid	**-12.411**	**-12.143**	**268**
Verkeer en vervoer			
Verkeer en vervoer	-5.146	-4.975	171
Parkeren	-253	-261	-8
Recreatieve havens	-102	-28	74
Verkeer en vervoer	**-5.501**	**-5.264**	**237**
Wonen			
Wonen en bouwen	-2.075	-2.362	-287
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	-5.256	-7.202	-1.946
Wonen	**-7.331**	**-9.564**	**-2.233**
Totaal lasten	**-31.453**	**-33.503**	**-2.050**

Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Gebiedsontwikkeling			
Ruimtelijke ordening	925	1471	546
Gebiedsontwikkeling	**925**	**1.471**	**546**
Openbare orde en veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	57	25	-32
Crisisbeheersing en brandweer	127	78	-49
Openbare orde en veiligheid	**184**	**103**	**-81**

Openbare ruimte en duurzaamheid			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	65	102	37
Afval	5.150	5204	54
Milieubeheer	469	741	272
Riolering	3.394	3398	4
Begraafplaatsen en crematoria	0	3	3
Openbare ruimte en duurzaamheid	**9.078**	**9.448**	**370**
Verkeer en vervoer			
Recreatieve havens	87	87	
Verkeer en vervoer	507	468	-39
Parkeren	5	15	10
Verkeer en vervoer	**599**	**570**	**-29**
Wonen			
Wonen en bouwen	754	1520	766
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	6.372	8006	1.634
Wonen	**7.126**	**9.526**	**2.400**
Totaal baten	**17.912**	**21.118**	**3.206**
Saldo voor resultaatbestemming	**-13.539**	**-12.385**	**1.154**

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	-2357	-2744	-387
Onttrekkingen reserves	3.717	3.876	159
Totaal reserves	**1.361**	**1.132**	**-229**
Saldo na resultaatbestemming	**-12178**	**-11253**	**925**

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Gebiedsontwikkeling				
Ruimtelijke ordening		-512	Voor een aantal facilitaire projecten is een verliesvoorziening getroffen. Zie voor een verdere toelichting de paragraaf grondbeleid.	-70
			De kosten voor anterieure overeenkomsten, bijvoorbeeld ook de toerekening van uren, verlopen op basis van het BBV via de exploitatie. Tegenover de kosten van anterieure overeenkomsten staan ook de inkomsten. Het saldo van baten en lasten brengen we over naar de Balans.Indien een project is afgerond komt	-637

			het saldo van ten gunste of ten laste van het resultaat in dit taakveld. Dit taakveld moet gezien worden in combinatie met de baten.	
			De raad heeft op 2023 een voorbereidingsbudget € 288.000 beschikbaar gesteld voor Langeveld. De uitgaven in 2023 zijn € 98.706. Het resterende budget wordt overgeheveld naar 2024.	189
			De raad heeft in 2022 een voorbereidingsbudget voor de ontwikkeling van de stationslocatie Voorhout beschikbaar gesteld. Het resterende deel vanuit 2022 is in 2023 € 195.000 als voorbereidingsbudget begroot. De uitgaven in 2023 zijn € 92.902.Het resterende budget wordt overgeheveld naar 2024	102
			Saldo van inkomsten en uitgaven van afgesloten facilitaire projecten betreft €21.694 negatief .	-22
			De Wet kwaliteitsborging bouw treedt per 1 januari 2024 gefaseerd in werking. Voor de inwerkingtreding en de noodzakelijke werkzaamheden ontvangen gemeenten een bijdrage vanuit de algemene uitkering. In 2023 is deze bijdrage niet volledig besteedt (€ 48.044). In 2024 zijn wij nog volop bezig met deze afstemming/inrichting van dit proces. Onder de overhevelingen is een voorstel opgenomen om het restant budget over te hevelen naar 2024.	48
			De uitgaven van het facilitaire project de Waaier die tot nu toe zijn gemaakt kunnen niet worden verhaald op de mogelijke opdrachtgever STEK.	-78
			Overige verschillen.	-44
			Subtotaal	-512
Gebiedsontwikkeling		**-512**		**242**
Openbare orde en veiligheid				
Crisisbeheersing en brandweer	196		Er is in de bijdrage GR veiligheidsregio Hollands Midden rekening gehouden met een hogere bijdrage vanwege de nieuwe CAO. Later is gecommuniceerd dat de CAO opgevangen kan worden door de Veiligheidsregio vanuit eigen budgetten.	151
			Overige verschillen.	45
			Subtotaal	196
Openbare orde en veiligheid		-6	Overige verschillen.	-6
Openbare orde en veiligheid	**190**			**190**
Openbare ruimte en duurzaamheid				
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	236		In deze post is het groenverbeterplan van € 157.000 opgenomen. Aangezien vervangingen vanaf 2023 via de investeringen gaan komt dit budget te vervallen en	174

			is daarom ook niet voor dit jaar ingezet.	
			Minder uitgaven voor snoei en groen werkzaamheden buitendienst.	29
			Door personeelstekort zijn bij recreatie werkzaamheden niet uitgevoerd. Naar verwachting worden deze in 2024 wel uitgevoerd.	58
			Kosten voor renovatie hondenstrand Kagerzoom, klimaatadaptatie en voorbereiding baggeren zijn op deze post weggeschreven. Renovatie hondenstrand was een onverwachte kostenpost die na een melding uitgevoerd moest worden. er was geen budget beschikbaar voor deze werkzaamheden.	-71
			Overige verschillen.	46
			Subtotaal	236
Riolering		-55	De overschrijding op de kosten elektriciteit wordt veroorzaakt door de nieuwe tarieven. Het inschatten van de werkelijke kosten zijn gedurende het jaar erg lastig.	-60
			Er is uitgegaan van een positief exploitatieresultaat. De storting in de voorziening is uiteindelijk lager.	49
			Overige verschillen.	-44
			Subtotaal	-55
Milieubeheer	116		Dit betreffen kosten voor personeel om versneld de doelen voor Klimaat en Energie te realiseren. Hier staan overheidsbijdrage (CDOKE) tegenover waardoor het budgetneutraal is.	-231
			Energietransitie; Het energietransitiebudget wordt gedekt door een incidentele bijdrage terwijl het programma meerjarig is. Om deze reden wordt het bedrag verdeeld over meerdere jaren en wordt het budget steeds overgeheveld.	500
			Door een eindafrekening uit 2022 die in 2023 is verwerkt is de bijdrage omgevingsdienst West Holland hoger.	-129
			Een gedeelte van het transitieloket budget krijgt Teylingen pas bij afronding van het project. Het overige restant wordt doorbelast aan Noordwijk.	-50
			Overige verschillen.	26
			Subtotaal	116
Afval	-29		Extra bijdragen HLTsamen vanwege inzet personeel op de milieustraat.	-39
			Overige verschillen.	10
			Subtotaal	-29
Begraafplaatsen en crematoria	0			0
Openbare ruimte en duurzaamheid	**268**			**268**
Verkeer en vervoer				
Verkeer en vervoer	171		Door weersinvloeden met winterse omstandigheden zijn er meer strooirondes geweest dan beoogd. Hiermee voldoen we aan onze inspanningsverplichting. Door dat er meer gestrooid is is er meer zout ingekocht en lag het onderhoud ook hoger dan ingeschat door hoger verbruik. Tevens bestaat de overschrijding voor 23792,-- aan bijdrage HLT. Dit betreft toegerekende kosten voor inzet personeel eigen dienst.	-41
			Bij reiniging van de bruggen bleken er diverse kleine reparaties noodzakelijk. Deze zijn veroorzaakt door	-34

			versnelde degradatie van de houten bruggen. Ook kosten voor het opstellen van het beheerplan civiele kunstwerken Teylingen 2024-2028 zijn hierop geboekt vanwege het ontbreken van een dekking hiervoor.	
			De buitendienst heeft het legen van de vuilnisbakken op straat als taak uitgevoerd. Er is besloten om deze taak uit te besteden. Door deze verandering is er vanuit HLT in 2023 budget overgekomen. Dit was hoger dan de werkelijke kosten.	43
			Verkeersbeleid; werkzaamheden niet uitgevoerd door personeelstekort. Naar verwachting worden deze werkzaamheden in 2024 hervat.	128
			Verkeersmaatregelen diverse kosten Er is minder aan advies door derden gevraagd dan oorspronkelijk begroot.	32
			Wegen; Door personeelstekorten zijn hier werkzaamheden niet uitgevoerd. Naar verwachting worden deze werkzaamheden in 2024 hervat.	74
			Overige verschillen.	-31
			Subtotaal	171
Parkeren		-8	Overige verschillen.	-8
Recreatieve havens	74		Er is in 2023 geen onderhoud geweest voor de beschoeiingen. Er wordt in veel gevallen vervangen en dat verloopt via de investeringen.	74
Verkeer en vervoer	**237**			**374**
Wonen				
Wonen en bouwen		-287	Wonen; hogere bijdrage overige instellingen/personen Dit bedrag was oorspronkelijk niet begroot. Het bedrag valt weg tegen de Provincie bijdragen en is budgetneutraal.	-287
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)		-1.946	De kosten voor de ontwikkelingsgebieden verlopen in overeenstemming met het BBV via de exploitatie. De paragraaf Grondbeleid gaat in op de ontwikkeling en de financiële aspecten daarvan. De saldi van baten en lasten gaan naar de Balans. De baten en lasten zijn (nagenoeg) gelijk. De baten en lasten passen binnen de door de raad vastgestelde grondexploitatiebegrotingen en zijn om die reden rechtmatig.	-1.946
Wonen		**-2.233**		**-2.233**
Totaal lasten		**-2.050**		**-2.050**

Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Gebiedsontwikkeling				
Ruimtelijke ordening	546		Reclame inkomsten langs A44 zijn nog ten onrechte in de begroting 2023 opgenomen.	-65
			Faciliterend grondbeleid - verrekeningen. Zie toelichting onder de lasten. Budgettair neutraal.	637
			Overige verschillen.	-26
			Subtotaal	546
Gebiedsontwikkeling	**546**			
Openbare orde en veiligheid				

Openbare orde en veiligheid		-32	Lagere opbrengst leges	-32
Crisisbeheersing en brandweer		-49	BK Nijverheidsweg 32b (V); Dit bedrag valt weg tegen de geïnde huur van Antoniuslaan 13. De huur is op een ander budget ontvangen.	-59
			Overige verschillen.	10
			Subtotaal	-49
Openbare orde en veiligheid		**-81**		**-81**
Openbare ruimte en duurzaamheid				
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	37		Zijlpont Warmond; Dit betreffen vergoedingen van omringende gemeenten die ook gebruik maken van de Zijlpont. De vergoedingen zijn voor meerdere jaren en komen daarom boven de kosten van dit jaar uit.	52
			Overige verschillen.	-15
			Subtotaal	37
Afval	54		Er is een lagere korting verstrekt dan vooraf is begroot	54
Milieubeheer	272		Dit is de rijksbijdrage om personeelslasten te dekken om versneld de doelen voor Klimaat en Energie te realiseren (CDOKE).	231
			Overige verschillen.	41
			Subtotaal	272
Riolering	4		Overige verschillen.	4
Begraafplaatsen en crematoria	3		Overige verschillen.	3
Openbare ruimte en duurzaamheid	**370**			**370**
Verkeer en vervoer				
Recreatieve havens	0		Geen verschillen.	0
Verkeer en vervoer		-39	Lagere bijdrage HLTsamen - Door personeelstekorten is de bijdrage verminderd.	-39
Parkeren	10		Overige verschillen	10
Verkeer en vervoer	**-29**			**-29**
Wonen				
Wonen en bouwen	766		Hogere opbrengst bouwleges- Door de komst van de nieuwe Omgevingswet zijn er meer aanvragen dan oorspronkelijk begroot was.	318
			Wonen; Betreffen bijdragen van de Provincie voor meerdere projecten. Deze bedragen waren oorspronkelijk niet begroot.	442
			Overige verschillen.	6
			Subtotaal	766
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.634		Voor Bloementuin is de winstneming lager dan was opgenomen in de begroting 2023. Zie voor een verdere toelichting de paragraaf grondbeleid.	-279
			Hooghkamer heeft een lager verlies dan was begroot in de afgelopen jaren.	+57
			De kosten voor de ontwikkelingsgebieden verlopen in overeenstemming met het BBV via de exploitatie. De paragraaf Grondbeleid gaat in op de ontwikkeling en de financiële aspecten daarvan. De saldi van baten en lasten gaan naar de Balans. De baten en lasten zijn (nagenoeg) gelijk. De baten en lasten passen binnen de	1.946

			door de raad vastgestelde grondexploitatiebegrotingen en zijn om die reden rechtmatig.	
			Subtotaal	1.634
Wonen	2.400			2.400
Totaal baten	3.206			3.206

Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves Onttrekking reserves	159	-387	Lagere winstneming GREX Bloementuin	369
			Begrotingtechnisch is rekening gehouden met een storting in de reserve, deze is gecorrigeerd in programma 4 naar € 0.	259
			Lagere uitgaven op Project Teydelijk. Het resterende budget is voorgesteld om over te hevelen naar 2023.	-125
			De uitgaven voor de voorbereidingsbudgetten Stationslokatie (€ 195.000) en Langeveld (€ 288.000) zijn deels ten laste gebracht van de algemene reserve maar de balans.	-291
			Lagere uitgaven op een aantal overgehevelde budgetten, zoals Wet Kwaliteitsborging Bouw, Omgevingsvisie en duurzaamheid.	-136
			Het uiteindelijke tekort op het product afval is lager geworden dan verwacht. DAarom is er minder onttrokken uit de Algemene Reserve	-304
			Overige	-1
Totaal reserves		-229		-229

3. Bedrijvigheid

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Lokale economie			
Economische promotie	-468	-274	194
Lokale economie	**-468**	**-274**	**194**
Regionale economie			
Economische ontwikkelingen	-894	-1.204	-310
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-99	-126	-27
Economische havens en waterwegen	-28	-28	
Regionale economie	**-1.021**	**-1.358**	**-337**
Totaal lasten	**-1.489**	**-1.632**	**-143**

Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Lokale economie			
Economische promotie	157	220	63
Lokale economie	**157**	**220**	**63**
Regionale economie			
Economische ontwikkelingen	146	360	214
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	42	44	2
Regionale economie	**188**	**404**	**216**
Totaal baten	**345**	**624**	**279**
Saldo voor resultaatbestemming	**-1.145**	**-1.008**	**137**

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	-11487	-11597	-110
Onttrekkingen reserves	11.733	11.957	224
Totaal reserves	**246**	**360**	**114**
Saldo na resultaatbestemming	**-899**	**-648**	**251**

Lasten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Lokale economie				
Economische promotie	194		Door arbeidstekort bij toerisme zijn er veel projecten niet uitgevoerd. De budgetten zijn overgeheveld naar het volgende jaar.	194

Lokale economie	194			
Regionale economie				
Economische ontwikkelingen		-310	Detailhandelsvisie; wegens arbeidstekort zijn veel projecten niet uitgevoerd. Het budget wordt overgeheveld naar 2024.	34
			Op 13 maart 2021 heeft de raad incidenteel voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma centrumvisie. Bij de jaarrekening 2022 is het voorbereidingsbudget overgeheveld naar 2023 ad € 412.000. Dit is administratief niet juist verwerkt in de begroting. In de begroting 2023 is nu alleen een budget voor de programmamanager á € 106.000 opgenomen. In 2023 zijn de plannen voor de centrumvisie verder uitgewerkt (uitgaven € 330.000). Hierdoor ontstaat een verschil met de begroting van € 224.000. In 2024 gaan we verder met het werk om de centra vitaal aantrekkelijk en klimaat adaptiever te maken en delen we de plannen met de raad en de inwoners van Teylingen. Dan zullen we het voorkeursscenario verder gaan uitwerken via participatie. Onder de overhevelingen wordt voorgesteld om het resterende voorbereidingsbudget van € 189.000 naar 2024 over te hevelen.	-224
			Project oneigenlijk grondgebruik is bijna afgerond. Tegenover de lasten staan ook baten waardoor dit budgetneutraal blijft.	-28
			Onder dit budget zijn uitgaven begroot voor de regionale samenwerking DBS. De gerealiseerde kosten zijn opgenomen onder regionale samenwerking van programma 4.	31
			Overige verschillen.	-44
			Subtotaal	-310
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		-27	Overige verschillen.	-27
Economische havens en waterwegen	0		Geen verschillen.	0
Regionale economie		-337		-337
Totaal lasten		-143		-143

Baten	Verschil			
	Voordeel	Nadeel		
Lokale economie				
Economische promotie	63		Door de verhuur van Teylingerlaan 13 (Westerbeekschuur) zijn er meer inkomsten dan geraamd. Dit is onderdeel van het project Ruïne van Teylingen.	43
			Er is meer Forensenbelasting ontvangen door de verhoging van het tarief en nagekomen aanslagen uit 2022.	20
			Subtotaal	63
Lokale economie	63			63
Regionale economie				
Economische ontwikkelingen	214		Centrumvisie Teylingen; ontvangst van HLTsamen en betreft een correctie op een eerdere factuur. Ten onrechte opgenomen aan baten kant.	117
			Detailhandelsvisie : Na opheffing van Centrum Management Teylingen is het restant budget teruggegeven aan de gemeente.	50
			Project oneigenlijk grondgebruik is bijna afgerond.	29

			Tegenover de baten staan ook lasten waardoor dit budgetneutraal blijft.	
			Overige afwijkingen	18
			Subtotaal	214
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	2		Overige afwijkingen	2
Regionale economie	**216**			**216**
Totaal baten	**279**			**279**

Reserves	Verschil			
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves		-110	In 2023 was een onttrekking aan de algemene reserve verkeerd geraamd voor de visie op verblijfsrecreatie als negatieve toevoeging aan de reserve. In 2023 zijn geen uitgaven geweest en hoeft er dus geen onttrekking plaats te vinden.	-30
			In 2023 was een onttrekking aan de algemene reserve verkeerd geraamd als negatieve toevoeging voor het project 'Kansen voor Warmond'. In 2023 zijn geen uitgaven geweest en hoeft er dus geen onttrekking plaats te vinden.	-80
			Subtotaal	-110
Onttrekkingen reserves	224		Op 13 maart 2021 heeft de raad incidenteel voorbereidngsbudget beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma centrumvisie. In 2024 gaan we verder met het werk om de centra vitaal aantrekkelijk en klimaatadaptiever te maken en delen we de plannen met de raad en de inwoners van Teylingen.	224
Totaal reserves	**114**			**114**

4. Bestuur en ondersteuning

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Dienstverlening			
Burgerzaken	-1.249	-1.287	-38
Beheer overige gebouwen en gronden	-753	-1.003	-250
Dienstverlening	**-2.002**	**-2.290**	**-288**
Regionale samenwerking			
Bestuur	-2.458	-2.521	-63
Regionale samenwerking	**-2.458**	**-2.521**	**-63**
Totaal lasten	**-4.460**	**-4.811**	**-351**

Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Dienstverlening			
Burgerzaken	414	471	57
Beheer overige gebouwen en gronden	742	662	-80
Dienstverlening	**1.156**	**1.133**	**-23**
Regionale samenwerking			
Bestuur	58	53	-5
Regionale samenwerking	**58**	**53**	**-5**
Totaal baten	**1.214**	**1.186**	**-28**
Saldo voor resultaatbestemming	**-3.246**	**-3.625**	**-379**

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	521	0	-521
Onttrekkingen reserves	0	372	372
Totaal reserves	**625**	**372**	**-253**
Saldo na resultaatbestemming	**-2621**	**-3253**	**-632**

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Dienstverlening				
Burgerzaken		-38	In de raming van de verkiezingen van de tweede kamer in november is onvoldoende rekening gehouden met de interne uren die vanuit HLT in rekening worden gebracht.	-41

			Overige verschillen.	3
			Subtotaal	-38
Beheer overige gebouwen en gronden		-250	Wegens personeelstekorten bij is grondzaken & vastgoed er extra personeel ingehuurd in 2023.	-103
			Het budget Grondzaken & Vastgoed is verkeerd begroot. Het betreffen aanslagen van pas ontwikkeld vastgoed.	-39
			Door de inflatie zijn de kosten van het gasgebruik bij de gemeentewerf hoger uitgevallen dan verwacht.	-33
			Door de inflatie zijn de kosten voor elektriciteit van de milieustraat hoger uitgevallen dan verwacht.	-23
			Door de inflatie zijn de kosten van het gasgebruik bij de brandweerkazerne hoger uitgevallen dan verwacht.	-12
			Overige verschillen.	-40
			Subtotaal	-40
Dienstverlening		**-288**		**-288**
Regionale samenwerking				
Bestuur		-63	De kosten voor het college van b&w zijn overschreden door meer adviezen aan het college.	-29
			Door personeelstekort zijn er extra kosten gemaakt voor de inhuur van personeel.	-53
			De controle van de accountant is duurder uitgevallen omdat er een extra bijdrage is betaald omdat ze te laat zijn gestart.	-26
			De kosten van de kwartiermaker DBS zijn volledig gemaakt in 2023 (er was ook in 2022 rekening gehouden met een betaling) en hierdoor is het overschreden.	-54
			Voor de voorziening wethouderspensioenen was in de begroting rekening gehouden met een storting in de voorziening. Op basis van de actuele berekening blijkt dat een deel van de voorziening vrij kan vallen.	65
			Overige verschillen.	34
			Subtotaal	-63
Regionale samenwerking		**-63**		**-63**
Totaal lasten		**-351**		**-351**

Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Dienstverlening				
Burgerzaken	57		De opbrengsten van de leges reisdocumenten en rijbewijzen zijn voorzichtig begroot. Het aantal reisdocumenten en rijbewijzen is moeilijk te voorspellen. Steeds meer inwoners vragen naast een paspoort ook een Nederlandse identiteitskaart aan. In 2023 zijn meer aanvragen ontvangen dan verwacht en daardoor zijn ook de legesopbrengsten hoger.	44

			Overige verschillen.	13
			Subtotaal	57
Beheer overige gebouwen en gronden		-80	Er moet nog een gedeelte van de huur van de brandweerkazerne overgemaakt worden.	-26
			De verkoop van het perceel Roodemolenpoolder heeft minder opgeleverd dan verwacht.	-50
			Er moet nog een gedeelte huur van de gemeentewerf overgemaakt worden.	48
			De ontvangen huur de Romeynstraat 13 in Voorhout is verantwoord bij de onderwijsbeleid en leerlingzaken in programma 1. Per saldo is de onderschrijding 9K.	-64
			Overige verschillen.	12
			Subtotaal	-80
Dienstverlening		**-23**		**-23**
Regionale samenwerking				
Bestuur		-5	Overige verschillen.	-5
			Subtotaal	-5
Regionale samenwerking		**-5**		**-5**
Totaal baten		**-28**		**-28**

Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Toevoegingen reserves		-521	De Taakmutatie Uitvoeringskosten klimaatakkoord uit de septembercirculaire 2022 heeft niet plaats gevonden waardoor er een nadeel is ontstaan.	-262
			Er is minder toegevoegd aan de reserve investeringsfonds, omdat de verkoop van de Narcissenlaan nog niet heeft plaatsgevonden.	-259
			Subtotaal	-521
Onttrekkingen reserves	372		Voor de Implementatie Datagedreven sturing is meer uitgeven dan geraamd.	6
			Taakmutatie Uitvoeringskosten klimaatakkoord septembercirculaire 2022 heeft niet plaats gevonden, waardoor de onttrekking uit de reserve niet heeft plaatsgevonden.	368
			Subtotaal	372
Totaal reserves		**-253**		**-253**

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Algemene middelen			
Overhead	-13.982	-12.601	1.381
Treasury	-561	-358	203
Belastingen overig	-362	-429	-67
Vennootschapsbelasting		-49	-49
Overige baten en lasten	353	-73	-426
Algemene middelen	**-14.552**	**-13.510**	**1.042**
Totaal lasten	**-14.552**	**-13.510**	**1.042**

Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Algemene middelen			
Overhead	84	110	26
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	58.527	60265	1.738
Treasury	992	1694	702
Parkeerbelasting	11	16	5
OZB woningen	5.976	5844	-132
Belastingen overig	100	270	170
OZB niet-woningen	2.772	2764	-8
Overige baten en lasten	-5	-7	-2
Algemene middelen	**68.457**	**70.956**	**2.499**
Totaal baten	**68.457**	**70.956**	**2.499**
Saldo voor resultaatbestemming	**53.906**	**57.448**	**3.542**

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2023 na wijziging	2023	2023
Toevoegingen reserves	0	0	0
Onttrekkingen reserves	148	148	
Totaal reserves	**148**	**148**	**0**
Saldo na resultaatbestemming	**54054**	**57596**	**3542**

Bedragen x € 1.000

Lasten	Verschil	Toelichting	Bedrag

	Voordeel	Nadeel		
Algemene middelen				
Overhead	1.381		De afrekening van HLTsamen valt € 810.000 lager uit dan begroot op basis van de laatste bestuursrapportage van HLTsamen.	810
			Het aantal uren van wat toegerekend kan worden aan projecten en investeringen is fors hoger dan begroot. Dit levert een voordeel op van € 698.000. Onder het taakveld overige baten en lasten is hiervoor een bedrag van € 375.000 voor geraamd. Per saldo is er sprake van een voordeel van € 323.000.	698
			De kosten voor elektriciteit, gas en netbeheer voor de gemeentekantoren vallen als gevolg van hogere prijzen fors hoger uit dan begroot.	-120
			De onderuitputting op de overige overhead betreft voornamelijk minder uitgaven voor bankkosten, advieskosten en representatiekosten dan begroot. Een deel van deze kosten staan verantwoord op het taakveld 'Vennootschapsbelasting'.	66
			Subtotaal	1.381
Treasury	203		De rente op de kort- en langlopende leningen is lager uitgevallen dan begroot.	203
Belastingen overig		-67	Overige verschillen.	-67
Vennootschapsbelasting		-49	Dit betreft advies kosten vennootschapsbelasting. De begroting voor deze kosten staat op het taakveld 'Overhead'.	-49
Overige baten en lasten		-426	Onder de overige baten en lasten is een bedrag van € 375.000 opgenomen voor het aantal uur wat aan projecten kan worden toegerekend. De realisatie is verantwoord op het taakveld 'Overhead'. Per saldo is sprake van een voordeel van € 323.000.	-375
			Dit betreft voornamelijk niet ingevulde stelposten ombuigingen en stelposten kapitaallasten. Dit gebeurt in 2024 en verder.	-51
			Subtotaal	-426
Algemene middelen	**1.042**			**1.042**
Totaal lasten	**1.042**			**1.042**

Baten	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Algemene middelen				
Overhead	26		Dit betreft voornamelijk meer verhuurinkomsten en subsidieontvangsten dan begroot.	26
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	1.738		In de Decembercirculaire 2023 heeft Teylingen nog een bedrag van € 1,7 miljoen afgerond ontvangen als gevolg van aanpassingen in de maatstaven en middelen voor de energietoeslag.	1.738
Treasury	702		Er is meer rente ontvangen op kortlopende leningen dan begroot.	702
Parkeerbelasting	5		Overige verschillen.	-5
OZB woningen		-132	Er zijn minder inkomsten OZB dan begroot.	
Belastingen overig	170		Dit betreft voornamelijk meer precariobelasting(127k) dan begroot.	
OZB niet-woningen		-8	Overige verschillen.	-8

Overige baten en lasten		-2	Overige verschillen.	-2
Algemene middelen	**2.641**	**-142**		
Totaal baten	**2.499**			

Reserves	Verschil		Toelichting	Bedrag
	Voordeel	Nadeel		
Algemene middelen				
Toevoegingen reserves	0		Geen verschillen.	0
Onttrekkingen reserves	0		Geen verschillen.	0
Totaal reserves	**0**			**0**

Overzicht van incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten		Begroting		Wijzigingen		Begroting na wijzigingen		Rekening	
(- = nadeel)		2023		2023		2023		2023	
Nr.		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1	Programma Vitaliteit								
1.1	Procesbegeleiding en voorber.kr. Sport en Onderwijs Nieuw Boekhorst			-85		-85		-50	
1.2	Overhev. van 2022: Energietoeslag lage inkomens dec.circulaire 2022			-633		-633		-633	
1.3	Overheveling van 2022: POK gelden			-165		-165		-17	
1.4	Overheveling van 2022: aanpak dak en thuislozen naar 2023 ivm minder uitgaven dan vooraf begroot			-114		-114		-20	
1.5	Overheveling van 2022: Jeugdhulp-zorg kwaliteitsmedewerker verwijzingen Jeugd			-30		-30		-30	
1.6	Overheveling van 2022: Project meedoen / Lekker fit			-83		-		-	
1.7	Overheveling van 2022: Crisis Noodopvang Oekraïne			-1.786		-1.786		-	
1.8	Overheveling van 2022: Statushouders gelden septembercirculaire			-134		-134		-134	

1.9	Beschikbaar stellen cultuur historische waardenkaart			-40		-40		-	
1.10	Opvang ontheemden oekraïne 2023			-3.411	3.411	-3.411	3.411	-2.776	4.013
1.11									
1.12									
1.13									
1.14									
1.15									
1.16									
1.17									
1.18									
1.19									
	Totaal mutaties lasten en baten	**-**	**-**	**-6.481**	**3.411**	**-6.398**	**3.411**	**-3.660**	**4.013**
1.1	Dekking Procesbeg. en voorber.kr. Sport en Onderw. Nieuw Boekh. uit algemene reserve				85	-	85		50
1.2	Overhev. van 2022: Energietoeslag lage inkomens dec.circulaire 2022				633	-	633		633
1.3	Overheveling van 2022: POK gelden				165	-	165		17
1.4	Overheveling van 2022: aanpak dak en thuislozen naar 2023 ivm minder uitgaven dan vooraf begroot				114	-	114		20
1.5	Overheveling van 2022: Jeugdhulp-zorg kwaliteitsmedewerker verwijzigngen Jeugd				30	-	30		30

1.6	Overheveling van 2022: Project meedoen / Lekker fit				83	-	83		83
1.7	Overheveling van 2022: Crisis Noodopvang Oekraïne				1.786	-	1.786		-
1.8	Overheveling van 2022: Statushouders gelden septembercirculaire				134	-	134		134
1.9	Beschikbaar stellen cultuur historische waardenkaart				40	-	40		-
1.10									
1.11									
1.12									
1.13									
1.14									
1.15									
1.16									
1.17									
1.18									
1.19									
	Totaal mutaties reserves	-	-	-	3.070	-	3.070	-	967
	Subtotaal programma 1	*-*	*-*	*-6.481*	*6.481*	*-6.398*	*6.481*	*-3.660*	*4.980*
2	Programma Leefomgeving								
2.1	Opbrengsten Narcissenlaan/Bloementuin		259		843		1.102		733
2.2	Opbrengsten Terrein Langeveld		1.431		-1.431	-		-	
2.3	Uitgaven Holland Rijnland	-484				-484		-484	

2.4	Overheveling 2022: Omgevingsvisie			-72		-72		-34	
2.5	Overheveling 2022: Wet kwaliteitsborging Bouw			-48		-48		-	
2.6	Voorbereidingskosten Stationslokatie			-195		-195		-99	
2.7	Voorbereidingskosten Langeveld			-288		-288		-93	
2.8	Overheveling: Implementatie Omgevingswet			-293		-293		-293	
2.9	Overheveling: Duurzaamheidsbudget			-215		-215		-165	
2.10	Overheveling: Taakmutatie uitvoeringskosten klimaatakkoord Septembercirc. 2022			-262		-262		-262	
2.11	Project Teydelijk			-168		-168		-43	
2.12	Overheveling 2022: Visie op verblijfsrecreatie			-30		-30		-	
2.13	Subsidie bodemsanering Provincie Zuid-Holland				214		214		214
	Totaal mutaties lasten en baten	**-484**	**1.690**	**-1.571**	**-374**	**-2.055**	**1.316**	**-1.473**	**947**
2.1	Opbrengsten Narcissenlaan/Bloementuin in regionaal investeringsfonds	-259		-843		-1.102	-	-733	
2.2	Opbrengsten Terrein Langeveld in regeionaal investeringsfonds	-1.431		1.431		-	-	-	
2,3	Uitgaven Holland Rijnland		484			-	484		484

2,4	Overheveling 2022: Omgevingsvisie				72	-	72		34
2,5	Overheveling 2022: Wet kwaliteitsborging Bouw				48	-	48		-
2,6	Voorbereidingskosten Stationslokatie				195	-	195		99
2,7	Voorbereidingskosten Langeveld				288	-	288		93
2,8	Implementatie Omgevingswet				293	-	293		293
2,9	Duurzaamheidsbudget				215	-	215		165
2,1	Taakmutatie uitvoeringskosten klimaatakkoord Septembercirc. 2022				262	-	262		262
2,11	Project Teydelijk				168	-	168		43
2,12	Overheveling 2022: Visie op verblijfsrecreatie				30	-	30		-
2,13	Subsidie bodemsanering Provincie Zuid-Holland			214		214	-	-214	
	Totaal mutaties reserves	**-1.690**	**484**	**802**	**1.571**	**-888**	**2.055**	**-947**	**1.473**
	Subtotaal programma 2	*-2.174*	*2.174*	*-769*	*1.197*	*-2.943*	*3.371*	*-2.420*	*2.420*
3	**Programma Bedrijvigheid**								
3.1	Implementatie centrumvisie programmamanager	-106				-106		-106	
3.2	Ruïne van Teylingen: Inhuur Expertise (kadernota 2023)	-40				-40		-21	
3.3	Overheveling 2022: Ruine van Teylingen			-30		-30		-30	
3.4	Overheveling 2022: Kansen voor Warmond			-80		-80		-	
3,5	Voorbereidingsbudget Centrumvisie							-224	

	Totaal mutaties lasten en baten	**-146**	**-**	**-110**	**-**	**-256**	**-**	**-381**	**-**
3.1	Implementatie deel centrumvisie via algemene reserve		106			106			106
3.3	Overheveling 2022: Ruine van Teylingen				30				30
3.4	Overheveling 2022: Kansen voor Warmond				80				-
3,5	Implementeren Centrumvisie								224
	Totaal mutaties reserves	**-**	**106**	**-**	**110**	**106**	**-**	**-**	**360**
	Subtotaal programma 3	*-146*	*106*	*-110*	*110*	*-150*	*-*	*-381*	*360*
4	**Programma Bestuur en ondersteuning**								
4.1	Eenmalig bijdrage aardbeving Turkije en Syrie			-38		-38		-38	
4.2	Incidentele versterking onderwijshuisvesting HLTsamen			-27		-27		-27	
4.3	Project Datagedreven sturing	-104				-104		-110	
4.4									
4.5									
	Totaal mutaties lasten en baten	**-104**	**-**	**-65**	**-**	**-169**	**-**	**-175**	**-**
4.1									

4.2									
4.3	Project Datagedreven sturing		104				104		110
4.4									
	Totaal mutaties reserves	**-**	**104**	**-**	**-**	**-**	**104**	**-**	**110**
	Subtotaal programma 4	***-104***	***104***	***-65***	***-***	***-169***	***104***	***-175***	***110***
5	**Algemene dekkingsmiddelen**								
5.1	Incidentele versterking programma Organisatie onwikkeling HLTsamen			-144		-144		-144	
5.2	Incidentele versterking voor programma Privacy en Informatieveiligheid HLTsamen			-36		-36		-36	
5.3	Incidentele versterking Financiële sturing en beheersing			-116		-116		-116	
5.4	Incidentele versterking team inrichting openbare ruimte			-8		-8		-8	
5.7									
	Totaal mutaties lasten en baten	**-**	**-**	**-304**	**-**	**-304**	**-**	**-304**	**-**
5.1									
	Totaal mutaties reserves	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**
	Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	***-***	***-***	***-304***	***-***	***-304***	***-***	***-304***	***-***
Totaal mutaties lasten en baten		-734	1.690	-8.531	3.037	-9.182	4.727	-5.993	***4.960***
Totaal mutaties reserves		-1.690	694	802	4.751	-782	5.229	-947	***2.910***
Totaal incidentele baten en lasten		**-2.424**	**2.384**	**-7.729**	**7.788**	**-9.964**	**9.956**	**-6.940**	**7.870**

- - - - - - - -

Nr.	Omschrijving
1	Programma 1: Vitaliteit
1.1	Deze post betreft de inzet van een procesbegeleider die het proces begeleidt voor het ontwerpen en te komen tot realisatie van maatschappelijke voorzieningen in Nieuw Boekhorst met een incidenteel budget die het project binnnen vast tijdsbestek afrondt. Het project kan daarom als incidenteel worden aangemerkt. Voor het restant van dit budget wordt voorgesteld om over te hevelen naar 2024 omdat het traject nog in het nieuwe verslagjaar doorloopt.
1.2	In de decembercirculatie 2022 is opgenomen om eenmalig voor 2022 € 1.300 energietoeslag voor mensen die leven van 120% van het sociaal minimum of minder te verstrekken. In de herziene begroting van de ISD is deze post opgenomen en gerealiseerd. Hiermee heeft dit project een einddatum en mag als incidenteel worden geraamd.
1.3	Vanuit de decembercirculaire Gemeentefonds 2021 (Algemene uitkering) zijn voor 2021 en 2022 inkomsten ontvangen naar aanleiding van het rapport "Ongekend onrecht van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (POK)". Deze middelen waren bedoeld als een eenmalige impuls om de dienstverlening van gemeenten aan kwetsbare inwoners te versterken en zijn daarom in 2021 en 2022 als incidenteel aangemerkt. Echter ontvangen worden deze inkomsten jaarlijks ontvangen in de periode van 2021 tot en met 2027 en zouden daarom als structueel karakter kunnen worden aangezien. Leidend is echter de aard van de raming en gezien eenmalig karakter daarvan worden deze middelen vooralsnog als incidenteel aangemerkt. Deze middelen zijn bij de jaarrekenig 2022 overgeheveld naar 2023, omdat de geplande besteding bij wijkteams bij Stichting Voor Ieder1 niet heeft plaatsgevonden. Er zijn plannen in voorbereiding voor de middelen uit 2021 en 2022. Deze worden tot uitvoering gebracht in 2024 en daarom wordt voorgesteld om deze middelen naar 2024 over te hevelen.
1.4	Er is een eenmalig budget ontvangen voor de aanpak van dak- en thuislozen. Dit budget wordt verdeeld over 3 jaar uitgegeven (2022,2023 en 2024). Gemeente Teylingen is penvoerder van dit budget voor de vijf duin- en bollengemeenten, te weten Hillegom, Katwijk, Lisse en Noordwijk. Gemeenten Teylingen heeft begin 2022 budget ontvangen van deze gemeenten. Afgelopen jaar zijn vanuit dit budget 2 projectleiders bekostigd voor de projecten a. preventie dakloosheid en b. huisvesting kwetsbare doelgroepen. Niet alle vooraf geraamde kosten zijn gemaakt. De projectleider huisvesting kwetsbare doelgroepen kon zijn opdracht uitvoeren met veel minder uren dan begroot. Het resterende bedrag is in 2023 ingezet voor een project vanuit het preventieprogramma dakloosheid; 'Kamers met aandacht' in de vijf gemeenten. Daarnaast blijft de projectleider huisvesting kwetsbare doelgroepen om zijn opdracht af te kunnen ronden. In 2022 is tenonrechte het resterende bedrag van penvoerderschap ook overgeheveld naar 2023. (€ 90.872). Uiteindelijk is 20,031 uitgegeven voor de gemenete Teylingen in 2023.
1.5	De middelen die zijn ontvangen van het transformatiefonds Holland Rijnland voor de inzet van een kwaliteitsmedewerker zijn overgeheveld naar 2023 en incidenteel ingezet door middel van een eenmalige subsidie aan de Stichting Voor Ieder 1. Hiermee kunnen deze middelen als incidenteel worden aangemerkt.

1.6	"Project Meedoen! beoogt op een proactieve manier meer in contact te komen met en aandacht te geven aan mensen die jarenlang een bijstandsuitkering ontvangen met weinig uitzicht op betaald werk. Doel is hen te activeren, waardoor participatie aan de samenleving gestimuleerd wordt. Het project dat liep bij de ISD Bollenstreek is eind 2022 tot een einde gekomen. Momenteel loopt een onderzoek naar aansluiting bij project Lekker Fit in Noordwijk. Lekker Fit (voorheen Sportief naar werk) loopt al sinds 2015 en laat goede resultaten zien. Er is een resterend budget van € 83.000 dat bij de jaarrekening 2022 naar 2024 is overgeheveld. Het programma Lekker Fit is sociale activering voor inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt. De verwachting is dat in 2024 wordt gestart met het programma en daarom wordt is dit budget bij de slotwijziging overgeheveld naar 2024 en zijn er in 2023 geen lasten gerealiseerd."
1.7	Bij de jaarrekening 2022 is het overschot van de ontvangen normvergoeding en de lasten van de crisis noodopvang Oekraïne overgeheveld naar 2023. Deze middelen zijn m in 2023 tot nader orde geparkeerd en zijn niet besteed. Voorgesteld wordt deze middelen bij de jaarrekening 2023 over te hevelen naar 2024.
1.8	"Gemeenten ontvangen voor de maatschappelijke begeleiding van inburgeringsplichtige asielmigranten en hun gezinsleden gelden om dit te verzorgen. Door toename van de aantallen worden er extra bijdragen verstrekt. Gezien de verhoging van de taakstelling van de Wet Inburgering komt er meer druk te staan op de sociale omgeving en het sociale verkeer in de wijk. Burenruzies nemen toe in de wijk waar oud en nieuwkomers samen moeten leven. Voorgesteld wordt hiervoor een ervaringsdeskundige inzetten die op individueel gezinsniveau kunnen ondersteunen om deze verhoudingen in wijk te verbeteren en de inburgering en integratie beter te doen slagen. Dit project vindt echter pas in 2024 plaats en daarom wordt voorgesteld een budget van € 43.106 over te hevelen naar het nieuwe jaar."
1.9	De cultuurhistorische waardenkaart hangt nauw samen met de nieuwe omgevingswet. Op het moment dat de nieuwe omgevingswet afgerond is het belangrijk om de waardenkaart opnieuw op te stellen. Het opstellen van deze kaart is een eenmalig project en derhalve als incidenteel aan te merken.
1.10	Bij de jaarrekening 2022 is het overschot van de ontvangen normvergoeding en de lasten van de crisis noodopvang Oekraïne overgeheveld naar 2023, omdat het incidentele middelen worden aangemerkt. De in 2023 ontvangen normvergoeding en lasten van crisis noodopvang Oekraïne worden daarom ook als incidenteel gezien.
1.11	
1.12	
2	Programma 2: Leefomgeving
2.1	Betreft een opbrengst uit de grondexploitatie Bloementuin. Betreft een incidenteel bouwproject waar een incidentele opbrengst is gerealiseerd.

2.2	Betreft een eerder verwachte opbrengst uit het project Langeveld. Deze is in de tussentijdse rapportage gewijzigd naar € 0.
2.3	Betreft uitgaven aan regionaal investeringsfonds. De looptijd van het project is tot 2024. Het is een reservemutatie en deze worden in principe altijd als incidenteel geoormerkt.
2.4	In de Omgevingswet is de structuurvisie vervangen door de omgevingsvisie. Eerder heeft de raad hiervoor incidenteel budget beschikbaar gesteld om te kunnen voldoen aan de nieuwe wet voor de Omgevingswet.
2.5	De Wkb treedt naar verwachting per 1 januari 2023 gefaseerd in werking. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Voor de inwerkingtreding en de noodzakelijke werkzaamheden ontvangen gemeenten een bijdrage tot en met 2026. Dit betreft dus incidenteel projectbudget om de overgang naar de nieuwe wet mogelijk te maken.
2.6	De raad heeft besloten op 15 december 2022 een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen voor de ontwikkeling van het project stationslocatie Voorhout. Om de Stationslocatie Voorhout te gaan ontwikkelen, wordt momenteel geïnventariseerd welke wensen de gemeente heeft en wat dit kost. Daarnaast zal geïnventariseerd worden welke wensen de omgeving heeft.
2.7	De raad heeft besloten op 2 februari 2023 een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen voor de ontwikkeling van het project op de lokatie Langeveld.
2.8	De omgevingswet is per 1 januari 2024 ingevoerd. Om aan deze wet te kunnen voldoen heeft het Rijk een implementatiebudget beschikbaar gesteld. Dit budget is in 2023 ingezet om de overgang naar de omgevingswet te kunnen maken.
2.9	Onder het duurzaamheidsbudget is structureel budget opgenomen van € 250.000. Dit budget is voor een groot deel (€ 215.000) niet uitgegeven aan dit doel omdat besluitvorming omtrent duurzaamheid pas later in 2022 heeft plaats gevonden door de raad. Voorgesteld wordt om dit budget van 2022 over te hevelen naar 2023.
2.10	VAnuit de septembercirculaire 2022 is incidenteel budget ontvangen voor de uitvoeringskosten van het klimaatakkoord. Dit bedrag is overgeheveld vanuit 2022.
2.11	Het project Teydelijk is een woningbouwproject van 40 kleine sociale huurappartementen aan de Teylingerdreef, naast het vrachtwagenparkeerterrein in Voorhout. Het is bestemd voor woningzoekenden die dringend een woning nodig hebben en hier tijdelijk kunnen wonen. Eerder heeft de raad hiervoor een incidenteel budget beschikbaar gesteld ten laste van de algemene reserve.
2.12	De raad heeft in 2022 € 30.000 eenmalig beschikbaar gesteld voor het opstellen van een visie op verblijfsrecreatie. Door beperkte personele capaciteit is dit budget in 2023 niet uitgegeven en overgeheveld naar 2024.

2.13	In 2012 hebben de provincie Zuid-Holland en de gemeente Teylingen de bestuursovereenkomst ISV Bodem gesloten. Het doel van deze overeenkomst was dat de spoedlocaties in de gemeente Teylingen beheerst dan wel gesaneerd te hebben. De overeenkomst bevatte voor de gemeente een aantal inspanningsafspraken. Aan de overeenkomst is een bedrag verbonden van € 234.000. De werkzaamheden die voortvloeiden uit genoemde overeenkomst zijn in opdracht van de gemeente uitgevoerd door de Omgevingsdienst West-Holland. Het restant van dit bedrag is onlangs van de ODWH ontvangen.
2,14	Incidentele bijdrage door lagere afvalstoffenheffing
2.15	
3	Programma 3: Bedrijvigheid
3.1	De gemeente Teylingen heeft een visie opgesteld over de toekomst van de centra van Sassenheim, Voorhout en Warmond. Het doel van de Centrumvisie is deze centra in de toekomst vitaal en aantrekkelijk te houden. Om dit proces te begeleiden is voor 4 jaar een programmamanger aangesteld die dit proces begeleidt.
3.2	De gemeente Teylingen heeft in 2021 een start gemaakt om de Ruïne van Teylingen en het omliggende terrein te ontwikkelen tot een aantrekkelijke, recreatieve plek. Verschillende partijen hebben deelgenomen aan een marktconsultatie, waarna de eerste balans is opgemaakt. Op dit moment is het project in de fase waarin er een partner wordt geselecteerd. Deze partner zal meehelpen om een realistisch, haalbaar en ambitieus plan voor de Ruïne te creëren. Dit voorbereidingsbudget is beschikbaar gesteld door de raad.
3.3	Zie 3.2
3.4	Bij de kadernota 2021 heeft de raad jaarlijks € 40.000 voor een periode van 4 jaar beschikbaar gesteld voor het project Kansen voor Warmond. Het project heeft veel ambities op het gebied van het aantrekkelijker maken van de watersport in en rond De Kaag. De afgelopen jaren is het een stuk drukker geworden op het water. Samen met de ondernemers kijken we waar we verbeteringen aan kunnen brengen. Te denken valt aan het realiseren van een 'boodschappensteiger', het aanschaffen van 'mareboeien', het laten varen van een hop on / hop off taxiboot en eventueel een (drijvend) toiletgebouw en mogelijkheden voor de berging van sups.

3.5	Op 13 maart 2021 heeft de raad incidenteel budget beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma centrumvisie. In 2021 is een programmamanager aangesteld en daarna is gestart met de voorbereidingen en zijn een aantal quick wins gerealiseerd. Voor een aantal activiteiten die waren begroot in 2022 zijn niet uitgevoerd in 2022. Voorgesteld wordt om deze over te hevelen naar 2023. Dit betreffen o.a. activiteiten voor omgevingsplannen, verbindingsmanager, BOA, onderzoek bibliotheek Sassenheim, Laad- en losonderzoeken, Toerisme ond. Warmond Monitoring Herenstraat VH en diverse andere.
3.6	
3.7	
3.8	
3.9	
3.10	
4	Programma 4: Bestuur en Ondersteuning
4.1	Gemeente Teylingen heeft bijgedragen aan het VNG Fonds dat speciaal was bestemd voor de slachtoffers na de aardbevind Turkije en Syrië.
4.2	In de eerste tussenrapportage van 2023 is besloten om eenmalig € 26.529 toe te kennen aan de versterking voor onderwijshuisvesting. Het bedrag wordt eenmalig toegekend en heeft daarom een incidenteel karakter.
4.3	
5	Algemene dekkingsmiddelen
5.1	In 2021 zijn we gestart om te komen tot een toekomstbestendige organisatiemodel die invulling geeft aan de visie van HLTsamen. Deze transitie moet leiden tot een betrouwbare partner voor bestuur en inwoners van Hillegom, Lisse en Teylingen. Dit vraagt collectieve sturing, collectief eigenaarschap en goed opdrachtgever-opdrachtnemerschap van alle actoren. Goed proces- en organisatieontwerp alsmede ontwikkeling van competenties is nodig om stapsgewijs te komen tot bovenstaand resultaat.
5.2	HLTsamen heeft de ambitie om in de komende jaren een stevige vervolgstap te zetten om de gegevensbescherming verder te implementeren in de systemen en processen. In de afgelopen jaren heeft HLTsamen al verschillende stappen genomen om de digitale weerbaarheid te verhogen. De uitgevoerde stappen hebben een directe bijdrage geleverd aan het verhogen van de digitale weerbaarheid, passend bij volwassenheidsniveau twee. Volwassenheidsniveau twee is echter onvoldoende om risico's structureel te beheersen.
5.3	Na zes jaar HLTsamen constateren wij dat belangrijke (financiële) processen nog niet voldoende op orde zijn. Zo heeft de samenstelling van de Bestuursrapportage 2022 van HLTsamen laten zien dat het heel lastig is om een goede voorspelling te doen over het rekeningresultaat. En dit speelt ook in de planning en control van de gemeenten. De gekozen constructie van één ambtelijke werkorganisatie voor drie

	zelfstandige gemeenten brengt ook de nodige extra complexiteit met zich. Hoewel in de afgelopen jaren al belangrijke verbeteringen zijn gerealiseerd, is er nog veel te doen. Het afgelopen jaar hebben wij belangrijke verbeterpunten geïdentificeerd. Met een brede programmatische aanpak willen wij het komende jaar een grote stap zetten in versterking van de financiële sturing en beheersing.
5.4	Bij het team Inrichting openbare ruimte (IOR) is sprake van vergrijzing. In het kader van strategische personeelsmanagement is er een analyse gemaakt van de natuurlijke uitstroom. Om te voorkomen dat overdracht van kennis naar nieuwe collega's niet goed kan plaatsvinden, is ervoor gekozen om eerder al nieuw personeel aan te nemen. Het bedrag is incidenteel van aard en had grotendeels betrekking op 2022. Het restant bedrag is meegenomen in deze eerste begrotingswijziging 2023 HLTsamen.
5.5	
5.6	
5.7	
5.8	
5.9	

3.7 Structureel evenwicht

Kengetal structureel evenwicht verplichting BBV
Eén van de verplichte kengetallen van het BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) is het aantonen van het structurele evenwicht. Dit houdt in dat structurele lasten kunnen worden gedekt met structurele baten. Indien dit niet het geval zou zijn, zou de kans aanwezig zijn dat er op termijn een (begrotings)tekort ontstaat. Op basis van onderstaande overzicht wordt aangetoond dat de jaarrekening 2023, conform de uitgangspunten in het BBV, structureel in evenwicht is.

Berekening structureel evenwicht
Om vast te kunnen stellen of er sprake is van een structureel evenwicht is het belangrijk dat inzicht bestaat in welk deel van de baten en lasten incidenteel zijn en welk deel structureel.
De aard van de taak is daarbij bepalend voor het onderscheid tussen structureel en incidenteel. In het onderstaande overzicht wordt de berekening van het structureel evenwicht gepresenteerd. Voor de specificatie van de incidentele baten en lasten verwijzen wij naar de hoofdstuk 3.6.

Uitkomst structureel evenwicht is positief
De uitkomst van het structureel evenwicht is € 313.000 positief. Dit is positief en betekent dat de gemeente Teylingen haar structurele lasten door de structurele baten heeft kunnen dekken.

Materieel in evenwicht

bedragen x € 1.000

Programma	Realisatie 2023	Realisatie 2023	Realisatie 2023
	Lasten	Baten	Saldo
1. Samenleven	-55.090	15.504	-39.587
2. Leefomgeving	-33.503	21.118	-12.385
3. Bedrijvigheid	-1.632	624	-1.008
4. Bestuur en ondersteuning	-4.811	1.186	-3.625
Algemene dekkingsmiddelen	-13.510	70.956	57.446
	-108.546	**109.388**	**842**
Toevoegingen en onttrekkingen reserves	-15.559	17.922	2.363
	-124.105	**127.310**	**3.206**
Incidentele baten en lasten	-6.940	7.870	930
Incidentele toevoegingen en onttrekkingen reserves	-947	2.910	1.963
Structureel resultaat	**-116.218**	**116.530**	**313**

3.8 Rechtmatigheidsverantwoording
Rechtmatigheidsverantwoording

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders
De baten en lasten en de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. In 'getrouw' zijn een drietal rechtmatigheidscriteria niet inbegrepen. Dit zijn het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, en de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. De criteria worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.
Kort gezegd houdt dit in dat de verantwoorde baten en lasten, en de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting (op programma), gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 14 december 2023 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.241.050,-.

Bevinding

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties voor een bedrag van € 2.795.673 niet rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het saldo van de onrechtmatigheden (ook wel afwijkingen) overschrijdt de daarvoor gestelde verantwoordingsgrens.

De geconstateerde afwijkingen betreffen 1:

Begrotingscriterium	€ 2.781.000,-
Voorwaardencriterium	€ 14.673,-
M&O-criterium	€ 0,-
Totaal	€ 2.795.673 ,-

De afwijkingen van het begrotingscriterium passen binnen het bestaande beleid van de raad conform de *Financiële verordening gemeente Teylingen 2023, artikel 12 lid 5.*

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over financiële rechtmatigheid.
Ook heeft het college beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

1 *De afwijkingen (fouten en/of onduidelijkheden als gedefinieerd in de notitie rechtmatigheidsverantwoording) worden alleen in de rechtmatigheidsverantwoording vermeld indien de door de raad gestelde verantwoordingsgrens voor rechtmatigheid is overschreden. Op basis van afspraken tussen de raad en het college kunnen afwijkingen die lager zijn dan de verantwoordingsgrens in de paragraaf Bedrijfsvoering worden vermeld.*

Bijlage 1: SISA-verantwoording

Single information, single audit (SiSa) betekent eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole. SiSa is de manier waarop medeoverheden (provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen) aan het Rijk ieder jaar verantwoorden of en hoe ze de specifieke uitkeringen hebben besteed.

Het CBS vervult hierbij namens het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de intermediaire rol tussen medeoverheden en vakdepartementen. Gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen dienen hun verantwoordingsinformatie met een rapport van bevindingen opgesteld door de accountant hierover, vóór 15 juli 2024 digitaal aan het CBS te verstrekken.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2023 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 09-03-2024									
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A16	**Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne** Gemeenten	Vul in totaal cumulatief te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: A16/01*	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van A16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle R* *Indicator: A16/02*	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder A16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: A16/03*	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringkosten *Aard controle R* *Indicator: A16/04*	Besteding (jaar T) uitvoeringskosten tbv de transitie *Aard controle R* *Indicator: A16/05*	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (POO) *Aard controle R* *Indicator: A16/06*
			€ 3.641.542	€ 0	€ 0	€ 47.196	€ 0	€ 123.749
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen (jaar T) POO *Aard controle R*	Vul in totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T) *Aard controle R*	Berekening totale besteding (jaar T) Som indicatoren 01/02/04/05/06/07 en 08 *Aard controle n.v.t.*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.*		

			Indicator: A16/07	*Indicator: A16/08*	*Indicator: A16/09*	*Indicator: A16/10*		
			€ 0	€ 158.970	€ 3.971.457	€ 7.450.731		
FIN	B2	**Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek** Gemeenten	Aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: B2/01*	Cumulatief aantal (potentieel) gedupeerden die in aanmerking komt voor ondersteuning (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/02*	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) *Aard controle D2* *Indicator: B2/03*	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/04*	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/05*	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1/ Ja: reeks 2 *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/06*
			1	41	2	4	Ja	Ja
			Wijziging keuze per (2023/2024) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/08*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/09*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle n.v.t.* *Indicator: B2/10*		
			N.V.T.	Nee				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/11*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/12*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/13*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) **Keuze werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/14*	**Reeks 1** Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/15*	**Reeks 1** Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) **Werkelijke kosten** *Aard controle R* *Indicator: B2/16*
			€ 12.470	€ 15.819			€ 0	€ 0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen**	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen**	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen**	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen**	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) **Keuze normbedragen**	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) **Keuze**

								normbedragen
			Aard controle R *Indicator: B2/17*	*Aard controle R* *Indicator: B2/18*	*Aard controle R* *Indicator: B2/19*	*Aard controle R* *Indicator: B2/20*	*Aard controle R* *Indicator: B2/21*	*Aard controle R* *Indicator: B2/22*
			€ 380	€ 15.580	€6.936	€ 13.872	€ 3.590	€ 2.244
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3)	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (t/m jaar T) (artikel 3)	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3)	**Reeks 2** Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3)	**Totaal** Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling	
			Keuze normbedragen *Aard controle R* *Indicator: B2/23*	**Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/24*	**Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/25*	**Keuze normbedragen** *Aard controle R* *Indicator: B2/26*	*Indicator: B2/27*	*Aard controle n.v.t.*
			€ 0	€ 12.000	€ 0	€ 0	€ 21.560	
BZK	C31	**Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen** Gemeenten	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C31/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controlen n.v.t.* *Indicator: C31/02*	Besteding (jaar T) aan projecten die niet zijn opgenomen in de toezegging *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/03*	Eventuele toelichting op niet volgens plan/aanvraag uitgevoerde projecten Verplicht als bij indicator 03 een bedrag is ingevuld *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C31/05*	
			€ 0	€ 0	€ 0		Nee	
BZK	C32	**Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen** Gemeenten	Beschikkingsnummer /naam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: C32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/03*	Start bouwactiviteiten uiterlijk 31 december 2023 (Ja/Nee) *Aard controle D2* *Indicator: C32/04*	Toelichting (verplicht als bij start bouwactiviteiten (indicator 04) 'Nee' is ingevuld) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/05*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: C32/06*
		1	SUVIS21-2-03056470	€ 92.481	€ 92.481	Ja		Ja
		2						
		100						
			Kopie Beschikkingsnummer/Naam *Aard controle n.v.t.*	Zijn de begrotingsposten waarvoor een uitkering is aangevraagd uitgevoerd? (Ja/Nee/N.v.t.) *Aard controle D2*	Toelichting (verplicht als bij indicator 08 nee is ingevuld) *Aard controle n.v.t.*			

			Indicator: C32/07	*Indicator: C32/08*	*Indicator: C32/09*			
		1	SUVIS21-2-03056470	Ja				
		2						
		100						
BZK	C55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C55/01*	*Aard controle R* *Indicator: C55/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/04*	*Aard controle R* *Indicator: C55/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/06*
			34	€ 0	€ 174.990	0	€ 0	€ 0
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning – bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C55/07*	*Aard controle R* *Indicator: C55/08*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/09*			
			11	€ 0	€ 0			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, vloerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C55/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/11*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/12*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/13*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/14*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C55/15*
			19	23	0	0	0	0
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffa	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)				

		ire						
			Aard controle R *Indicator: C62/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C62/02*				
			€ 0	Ja				
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen	
			Aard controle R *Indicator: C92/01*	*Aard controle R* *Indicator: C92/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/04*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C92/05*	
			€ 35.412	€ 0	1	77	97	
BZK	C94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikkingsnummer	Besteding (jaar T)	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] , eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen zijn genomen [...]	Het aantal slecht geïsoleerde woningen [...] ,eventueel in samenhang [...] met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Het aantal woningen waarbij een hogere bijdrage dan € 4.000 is toegekend, het aantal woningen dat daarvan niet voldoet aan de betreffende uitzonderingsgevallen [...] en	Het totaalbedrag van de overschrijding boven de € 4.000 van die laatstbedoelde woningen
			Aard controle n.v.t. *Indicator: C94/01*	*Aard controle R* *Indicator: C94/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/03*	*Aard controle R* *Indicator: C94/04*	*Aard controle R* *Indicator: C94/05*	*Aard controle R* *Indicator: C94/06*
		1	*LAI23-03537991*	€ 0	0	0	0	€ 0
		2						
		100						
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a, van de regeling	Besteding van middelen ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)		

			Aard controle R *Indicator: C94/07*	*Aard controle R* *Indicator: C94/08*	*Aard controle R* *Indicator: C94/09*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: C94/10*	
		1	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
		2					
		100					
OCW	D8	**Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)**	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)
		Gemeenten	*Aard controle R* *Indicator: D8/01*	*Aard controle R* *Indicator: D8/02*	*Aard controle R* *Indicator: D8/03*	*Aard controle R* *Indicator: D8/04*	*Aard controle R* *Indicator: D8/05*
			€ 266.662	€ 200.630	€ 0	€ 0	€ 0
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstanden beleid **Bedrag**	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid **Bedrag**	
			Aard controle n.v.t. *Indicator: D8/06*	*Aard controle R* *Indicator: D8/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D8/08*	*Aard controle R* *Indicator: D8/09*	
		1					
		2					
		100					
OCW	D14	**Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen**	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgeteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)

			Aard controle R *Indicator: D14/01*	*Aard controle R* *Indicator: D14/02*	*Aard controle R* *Indicator: D14/03*	*Aard controle R* *Indicator: D14/04*	*Aard controle R* *Indicator: D14/05*
			€ 355.977	€ 0	€ 11.748	€ 0	€ 200.397
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	
			Aard controle n.v.t. *Indicator: D14/06*	*Aard controle R* *Indicator: D14/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D14/08*	*Aard controle R* *Indicator: D14/09*	
		1					
		2					
		10					
OCW	D22	**Regeling specifieke uitkering voor de voorschoolse educatie aan ontheemde peuters**	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R *Indicator: D22/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D22/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: D22/03*		
		1	POR/202304/000017	€ 0	Ja		
		2					
		100					
IenW	E20	**Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021** Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)	
			Aard controle R *Indicator: E20/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/02*	*Aard controle R* *Indicator: E20/03*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/04*	
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk	
			Aard controle n.v.t. *Indicator: E20/05*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/06*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: E20/08*	

		1	106 Aanleg van een drempel op fietskruispunt gebiedsontsluitingsweg / erftoegangsweg | aantal in st	Nee	0	Geen besteding geweest op subsidie			
		2	121 Aanleg van een uitritconstructie van zijstraat GOW naar 30 km/uur zone | aantal in st	Nee	0	Geen besteding geweest op subsidie			
		3	111 Aanleg van een voetgangersoversteekplaats | aantal in st	Nee	0	Geen besteding geweest op subsidie			
		4	120 Aanleg van een snelheidsremmende plateau voor een fietsoversteek, alleen bij een kruispunt | aantal in st	Nee	0	Geen besteding geweest op subsidie			
		5	117 Het volwaardig afwaarderen van een gebiedsontsluitingsweg 50 km/uur naar een erftoegangsweg 30 km/uur | aantal in meters	Nee	0	Geen besteding geweest op subsidie			
IenW	E44B	**Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SiSa tussen medeoverheden)**	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/01*	Beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/02*	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle R* *Indicator: E44B/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/04*	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: E44B/05*	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/06*	
		1	030008 Provincie Zuid-Holland	CDOKE-23-03460260	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		2							
		20							
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/07*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/08*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/09*				
		1	030008 Provincie Zuid-Holland	CDOKE-23-03460260	Nee				
		2							
		20							
			Kopie CBS(code) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/10*	Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/11*	Naam/nummer maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/12*	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel *Aard controle n.v.t.* *Indicator: E44B/13*			
		1	030008 Provincie Zuid-Holland	CDOKE-23-03460260	CDOKE - Energietransitie	Nee			
		2							
		20							
EZK	F28	**Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat-**	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T):	Besteding apparaatskosten (jaar	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar	Besteding (jaar T) overige kosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar	

		en energiebeleid	*Aard controle R* *Indicator: F28/01*	kosten voor ingeleend personeel *Aard controle R* *Indicator: F28/02*	T): overige goederen en diensten *Aard controle R* *Indicator: F28/03*	T) apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/04*	gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle R* *Indicator: F28/05*	T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/06*
			€ 0	€ 230.563	€ 53	€ 230.616	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: F28/07*					
			Nee					
SZW	G2	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2023** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/01*	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/02*	Besteding (jaar T) **IOAW** Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/03*	Baten (jaar T) **IOAW** (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/04*	Besteding (jaar T) **IOAZ** Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/05*	Baten (jaar T) **IOAZ** (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2/06*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/07*	Baten (jaar T) **Bbz 2004** levensonderhoud (exclusief Rijk) Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2/08*	Baten (jaar T) **WWIK** (exclusief Rijk) Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2/09*	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/10*	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk) Gemeente I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/11*	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslag affaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2/12*

			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2/13*	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) *Indicator: G2/14*	*Aard controle n.v.t.*				
			€ 0	Nee					
SZW	G2A	**Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2022**	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1) (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2A/01*	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/02*	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/03*	Besteding (jaar T-1) **IOAW** Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/04*	Baten (jaar T-1) **IOAW** (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (**IOAW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/05*	Besteding (jaar T-1) **IOAZ** Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/06*
		1	061525 Gemeente Teylingen	€ 4.413.733	€ 109.584	€ 305.630	€ 2.748	€ 8.042	
		2							
		100							
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G2A/07*	Baten (jaar T-1) **IOAZ** (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (**IOAZ**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/08*	Besteding (jaar T-1) **Bbz 2004** levensonderhoud zelfstandigen Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/09*	Baten (jaar T-1) **Bbz 2004** levensonderhoud zelfstandigen (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (**Bbz 2004**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/10*	Baten (jaar T-1) **WWIK** (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (**WWIK**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/11*	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/12*
		1	061525 Gemeente Teylingen	€ 0	€ 65.926	€ 1.018	€ 0	€ 475.737	

		2						
		100						
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A/01	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T-1) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam		
			Aard controle n.v.t. *Indicator: G2A/13*	I.7 Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/14*	Participatiewet (**PW**) *Aard controle R* *Indicator: G2A/15*	Participatiewet (**PW**) *Aard controle D2* *Indicator: G2A/16*		
		1	061525 Gemeente Teylingen	€ 7.012	€ 0	€ 0		
		2						
		100						
SZW	G3	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_gemeentedeel 2023** **Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004** Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Bob	Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob)
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle R *Indicator: G3/01*	*Aard controle R* *Indicator: G3/02*	*Aard controle R* *Indicator: G3/03*	*Aard controle R* *Indicator: G3/04*	*Aard controle R* *Indicator: G3/05*	*Aard controle R* *Indicator: G3/06*
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB)	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
			Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		

				kinderopvangtoeslagaffaire	kinderopvangtoeslagaffaire				
			Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/07*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/08*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/09*	Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G3/10*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G3/11*	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
SZW	G3A	**Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking)_totaal 2022**	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T-1) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) Bob	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk)
		Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004		Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G3B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G3)					Gemeente	
			Aard controle n.v.t. *Indicator: G3A/01*	*Aard controle R* *Indicator: G3A/02*	*Aard controle R* *Indicator: G3A/03*	*Aard controle R* *Indicator: G3A/04*	*Aard controle R* *Indicator: G3A/05*	*Aard controle R* *Indicator: G3A/06*
		1	061525 Gemeente Teylingen	€ 0	€ 0	€ 15.647	€ 0	€ 0
		2						
		100						
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A/01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) onderzoekskosten artikel 52, eerste lid, onderdeel b, Bbz 2004 (Bob) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T-1 (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T -1 (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	BBZ vóór 2020 – levensonderhoud en kapitaalverstrekkingen (BOB) Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
			Aard controle n.v.t.	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle R*

				Indicator: G3A/07	*Indicator: G3A/08*	*Indicator: G3A/09*	*Indicator: G3A/10*	*Indicator: G3A/11*	*Indicator: G3A/12*
			1	061525 Gemeente Teylingen	€ 472	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2						
			100						
SZW	G4	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2023**		Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
				Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	*Aard controle R Indicator: G4/02*	*Aard controle R Indicator: G4/03*	*Aard controle R Indicator: G4/04*	*Aard controle R Indicator: G4/05*	*Aard controle R Indicator: G4/06*
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
					Gemeente	Gemeente	Gemeente		
				Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	*Aard controle R Indicator: G4/08*	*Aard controle R Indicator: G4/09*	*Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10*		
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Nee		
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Nee		
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Nee		
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Nee		
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Nee		
			6	Totaal	0	0	N.v.t.		
				Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	
				Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	*Aard controle R Indicator: G4/12*	*Aard controle R Indicator: G4/13*	*Aard controle R Indicator: G4/14*	*Aard controle R Indicator: G4/15*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)					

			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)				
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)				
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)				
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)				
			6	Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4/16*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/17*	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle D2* *Indicator: G4/18*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente *Aard controle R* *Indicator: G4/19*	
			1	Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			2	Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4	Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5	Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			6	Totaal	0	0	0	
SZW	G4A	**Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_totaal 2022** Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). Dit totaal (jaar T-1) regeling G4B + (jaar T-1) regeling G4 blijkt uit de vaststellingsbeschikking die uw gemeente van het Ministerie van SZW over 2020 heeft ontvangen. De gegevens uit die beschikking neemt u hier op.		Welke regeling betreft het? Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4A/01*	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/02*	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/03*	Baten (jaar T-1) levensonderhoud Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/04*	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (aflossing) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/05*
			1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 1.247	€ 0	€ 15.562	€ 68.096

			2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 2.034	€ 0	€ 26.163	€ 16.380
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 19.685	€ 9.166
			4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 7.241	€ 325
			5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 66	€ 0	€ 5.802	€ 4.655
				Kopie regeling Aard controle n.v.t. Indicator: G4A/06	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (overig) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/07*	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/08*	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T-1) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/09*	
			1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 5.218	0	0	
			2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 813	0	0	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 760	0	0	
			4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 33	0	0	
			5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 227	0	0	
				Kopie regeling *Aard controle n.v.t.* *Indicator: G4A/10*	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T -1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/11*	Levensonderhoud-Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T-1) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle D2* *Indicator: G4A/12*	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T -1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam *Aard controle R* *Indicator: G4A/13*	
			1	Tozo 1 (1 maart 2020 tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			2	Tozo 2 (1 juni 2020 tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	
			3	Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			4	Tozo 4 (1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
			5	Tozo 5 (1 juli 2021 tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	
SZW	G10	**Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2023**		Besteding (jaar T) Gemeente	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente		
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr		*Aard controle R*	*Aard controle R*	*Aard controle n.v.t.*		

			Indicator: G10/01	*Indicator: G10/02*	*Indicator: G10/03*
			€ 111.916	€ 0	Nee
SZW	G10A	**Wet inburgering 2021_ Totaal 2022**	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Baten (jaar T-1) (exclusief Rijk) Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1).			
		(Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G10B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G10)	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G10A/01*	*Aard controle R* *Indicator: G10A/02*	*Aard controle R* *Indicator: G10A/03*
		1	061525 Gemeente Teylingen	€ 0	€ 0
		2			
		20			
SZW	G12	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeenteded eel 2023**	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr			
			Aard controle R *Indicator: G12/01*	*Aard controle R* *Indicator: G12/02*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: G12/03*
			€ 0	€ 0	Nee
SZW	G12A	**Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_ totalen 2022**	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T-1 i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire
		Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1).	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	Inclusief geldstroom naar openbaar lichaam

		(Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G12B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G12)						
			Aard controle n.v.t. *Indicator: G12A/01*	*Aard controle R* *Indicator: G12A/02*	*Aard controle R* *Indicator: G12A/03*			
		1	061525 Gemeente Teylingen	€ 0	€ 0			
		2						
		20						
SZW	G13	**Onderwijsroute_ deel gemeente 2023**	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
		Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T),ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr						
			Aard controle R *Indicator: G13/01*	*Aard controle R* *Indicator: G13/02*	*Aard controle R* *Indicator: G13/03*	*Aard controle R* *Indicator: G13/04*	Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee	
VWS	H4	**Regeling specifieke uitkering stimulering sport** Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Totale werkelijke berekende subsidie				
			Aard controle R *Indicator: H4/01*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/02*				
			€ 475.698	€ 719.199				
			Activiteiten	Totale werkelijke berekende subsidie per project (jaar T)	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **Onroerende zaken**	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **roerende zaken**	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 17,5% (jaar T) **overige kosten**	Toelichting - Verplicht als het een activiteit betreft welke NIET in de toekenning meegenomen is
			Aard controle n.v.t. *Indicator: H4/03*	*Aard controle R* *Indicator: H4/04*	*Aard controle R* *Indicator: H4/05*	*Aard controle R* *Indicator: H4/06*	*Aard controle R* *Indicator: H4/07*	*Aard controle n.v.t.* *Indicator: H4/08*
		1	Nieuwbouw	€ 521.682	€ 521.682	€ 0	€ 0	
		2	Mengpercentage	€ 6.949	€ 0	€ 0	€ 6.949	
		3	Overig	€ 190.568	€ 0	€ 0	€ 190.568	
		100						
VWS	H8	**Regeling Sportakkoord 2020-2022**	Beschikkingsnummer	Totaal bedrag volgens beschikking	Besteding aanstellen sportformateur (jaar T) **Gerealiseerd**	Besteding uitvoering sportakkoord (jaar T) **Gerealiseerd**	Cumulatieve besteding aanstellen sportformateur (t/m jaar T) **Gerealiseerd**	Cumulatieve besteding uitvoering sportakkoord (t/m jaar T) **Gerealiseerd**

			Aard controle n.v.t. Indicator: H8/01	*Aard controle n.v.t. Indicator: H8/02*	*Aard controle R Indicator: H8/03*	*Aard controle R Indicator: H8/04*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H8/05*	*Aard controle n.v.t. Indicator: H8/06*
		1	560131455	€ 37.716	€ 0	€ 21.359	€ 0	€ 37.716
		2						
		3						
		4						

			Kopie beschikkingsnummer *Aard controle n.v.t. Indicator: H8/07*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: H8/08*
		1	560131455	Ja
		2		
		3		
		4		

VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: H12/01*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: H12/02*	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03*	Eindverantwoording? (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: H12/04*	
			€ 20.000	€ 42.447	Ja	Ja	

VWS	H21	Specifieke uitkering cliëntondersteuning	Gerealiseerde activiteit Inzet projectleiding en/of Onderzoek lokale versterking functie (in jaar T) (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: H21/01*	Toelichting - indien bij H21/01 indicator Nee is ingevuld is een toelichting verplicht *Aard controle n.v.t. Indicator: H21/02*	Besteding (jaar T) *Aard controle R Indicator: H21/03*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) *Aard controle R Indicator: H21/04*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t. Indicator: H21/05*
			Ja		€ 24.696	€ 24.696	Nee

VWS	H25	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden (ronde 3)	Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t. Indicator: H25/01*	Ontvangen Rijksbijdrage (Jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t. Indicator: H25/02*	Totale definitieve exploitatietekort *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t. Indicator: H25/03*	Totale cumulatieve besteding *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t. Indicator: H25/04*	Eindverantwoording *Aard controle n.v.t. Indicator: H25/05*	
		1	*560146238 / SPUKIJZ21-22229*	€ 21.211	€ 21.211	€ 21.211	Ja	
			Naam locatie	Betreft periode Nov + dec 2021 of Jan 2022?	Totale toezegging per locatie	Hoogte definitief exploitatietekort per locatie	Besteding per locatie	Cumulatieve besteding per locatie (t/m jaar T)

				Aard controle n.v.t. Indicator: H25/06	Aard controle R Indicator: H25/07	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/08	Aard controle R Indicator: H25/09	Aard controle R Indicator: H25/10	Aard controle n.v.t. Indicator: H25/11
			1	*Wasbeek*	*44562*	€ 21.211	€ 21.211	€ 0	€ 21.211
			2						
			50						
VWS	H30	**Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026**		Naam onderdeel *Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01*	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel *Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02*	Besteding (jaar T) per onderdeel *Aard controle R Indicator: H30/03*	Welk bedrag per onderdeel neemt u mee van 2023 naar 2024? *Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per onderdeel *Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05*	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06*
			1	Lokaal Sportakkoord	€ 21.813	€ 17.450	€ 4.363	€ 17.450	Ja
			2	Brede regeling combinatiefuncties	€ 150.172	€ 120.138	€ 30.034	€ 120.138	Ja
			3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 33.558	€ 25.260	€ 6.712	€ 25.260	Ja
			4	Kansrijke Start	€ 25.169	€ 20.135	€ 5.034	€ 20.135	Ja
			5	Mentale Gezondheid	€ 11.745	€ 8.264	€ 2.349	€ 8.264	Ja
			6	Aanpak overgewicht en obesitas	€ 29.363	€ 21.923	€ 5.873	€ 21.923	Ja
			7	Valpreventie	€ 86.412	€ 59.178	€ 17.282	€ 59.178	Ja
			8	Leefomgeving	€ 16.779	€ 15.899	€ 3.356	€ 15.899	Ja
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 4.195	€ 2.951	€ 839	€ 2.951	Ja
			10	Versterken sociale basis	€ 61.244	€ 47.089	€ 12.249	€ 47.089	Ja
			11	Mantelzorg	€ 16.779	€ 11.805	€ 3.356	€ 11.805	Ja
			12	Eén tegen eenzaamheid	€ 16.779	€ 31.003	€ 3.356	€ 31.003	Ja
			13	Welzijn op recept	€ 9.228	€ 6.493	€ 1.846	€ 6.493	Ja
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 4.195	€ 3.356	€ 839	€ 3.356	Ja
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 14.933	€ 11.940	€ 2.987	€ 11.940	Ja

	Kopie naam onderdeel *Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07*	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)? *Aard controle n.v.t. Indicator: H30/08*
1	Lokaal Sportakkoord	Ja
2	Brede regeling combinatiefuncties	Ja
3	Terugdringen Gezondheidsachterstanden	Ja
4	Kansrijke Start	Ja
5	Mentale Gezondheid	Ja

			6	Aanpak overgewicht en obesitas	Ja			
			7	Valpreventie	Ja			
			8	Leefomgeving	Ja			
			9	OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	Ja			
			10	Versterken sociale basis	Ja			
			11	Mantelzorg	Ja			
			12	Eén tegen eenzaamheid	Ja			
			13	Welzijn op recept	Ja			
			14	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	Ja			
			15	Coördinatiekosten regionale aanpak	Ja			
				Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H30/09*				
				Nee				
VWS	H31	**Regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen**		Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H31/03*	Eindverantwoording (Ja/Nee) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/04*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H31/05*
				SPUKNEAS230171	€ 26.752	€ 26.752	Ja	
VWS	H32	**Regeling specifieke uitkering Meerkosten Energie Openbare Zwembaden**		Beschikkingsnummer / kenmerk *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/01*	Totaal ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/02*	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Automatisch berekend* *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/03*		
				MEOZ23070	€ 484.963	€ 484.963		
				Naam zwembad *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/04*	Totale verlening per zwembad (jaar T) *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/05*	Cumulatieve besteding per zwembad (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen *Aard controle R* *Indicator: H32/06*	Verduurzamingsplan aanwezig (Ja/Nee) *Aard controle D1* *Indicator: H32/07*	Toelichting *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H32/08*
			1	*Zwembad Wasbeek*	€ 484.963	€ 484.963	Ja	
			2					
			20					

VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen *Aard controle n.v.t.* *Indicator: H35B/01*	Besteding (jaar T) *Aard controle R* *Indicator: H35B/02*	
			060546 Gemeente Leiden	€ 41.557	

Bijlage 2: Overzicht investeringskredieten

Kredietnaam	Inkomsten of uitgaven	Totaal krediet	Restant krediet per 1-1-2023	Geraamd in 2023	Uitgegeven 2023	Restant per 31-12-2023	Toelichting stand van zaken per 31-12-2023	Restant krediet overboeken naar 2024 of afsluiten per 31-12-2023?
Roodemolenweg 6 (S): Tennispark clubhuis 2018	Uitgaven	33.457	33.457		-	33.457	Project loopt, wordt meegenomen in fase 2 STV	Restantkrediet overboeken naar 2024
Roodemolenweg 6 (S): Tennispark parkeerplaatsen 2018	Uitgaven	56.472	30.663		3.950	26.713	Project loopt, wordt meegenomen in fase 2 STV	Restantkrediet overboeken naar 2024
Kunstgrasveld 3 Warmunda zorgplicht, 2022	Uitgaven	15.000	15.000		-	15.000	nog niet opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Kunstgrasveld 1 Foreholte zorgplicht, 2022	Uitgaven	30.000	30.000		-	30.000	nog niet opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Kunstgrasveld 2 Foreholte zorgplicht, 2022	Uitgaven	30.000	30.000		-	30.000	nog niet opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Kunstgrasveld 3 Foreholte zorgplicht, 2022	Uitgaven	30.000	30.000		-	30.000	nog niet opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Kunstgrasveld 4 Foreholte zorgplicht, 2022	Uitgaven	30.000	30.000		-	30.000	nog niet opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Kunstgrasveld 1 The Bassets zorgplicht, 2022	Uitgaven	30.000	30.000		-	30.000	nog niet opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024

Verv.toplaag kunstgr.vld hfdvld 9 Roodemolen 2023	Uitgaven	450.000	440.359		286.398	153.961	nog niet opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Herinr.sportpark Elsgeest:Voorbereiding grondwerk	Uitgaven	277.962	274.221		21.852	252.369	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Herinr.sportpark Elsgeest:Sportvelden	Uitgaven	4.273.240	3.915.119		2.477.077	1.438.042		Restantkrediet overboeken naar 2024
	Inkomsten	-	-	-352.960	-	-352.960	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
		4.273.240	3.915.119	-352.960	2.477.077	1.085.082		Restantkrediet overboeken naar 2024
Herinr.sportpark Elsgeest:Sportaccomodaties	Uitgaven	1.120.800	1.094.674		317.328	777.346	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Herinr.sportpark Elsgeest:Trainings/sporthal	Uitgaven	765.000	765.000		-	765.000	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Herinr.sportpark Elsgeest: VAT-kosten	Uitgaven	335.024	-94.198		195.714	-289.912		Restantkrediet overboeken naar 2024
	Inkomsten	101.310	198.587		-393.840	592.427	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
		436.334	104.389	-	-198.126	302.515		Restantkrediet overboeken naar 2024
Herinr.sportpark Elsgeest:Indexering	Uitgaven	556.632	556.632		-	556.632	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Inv.subs.denksportver.Bridgeclub Sassem Troef	Uitgaven	25.000	-	25.000	25.000	-	Project afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Verv.toplaag kunstgrasveld KV Top veld 3 2023	Uitgaven	250.000	-	250.000	203.124	46.876	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Binnensport-accomodaties advies + onderzoek 2020	Uitgaven	61.104	50.083		-	50.083	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Verv.toplaag kunstgrasveld veld 2 sportpark Elsgeest	Uitgaven	526.250	-	526.250	-	526.250	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Ontsluiting sportpark Elsgeest	Uitgaven	94.091	94.091		-	94.091	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024

Herinr. Sportpark Elsgeest; VAT-kosten	Uitgaven	121.710	121.710		20.531	101.179	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Herinr. Sportpark Elsgeest; Indexering	Uitgaven	113.596	113.596		-	113.596	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Renovatie veld 9 sportpark Roodemolenpolder (toplaag)	Uitgaven	242.995	242.995		-	242.995	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Verv. Toplaag tennisbn 1 tm 3 Sportpark Overbos 2022	Uitgaven	83.000	83.000		-	83.000	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Verv. Toplaag tennisbn 7 Sportpark Overbos 2022	Uitgaven	83.000	83.000		-	83.000	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Verv. Toplaag tennisbn 4 tm 6 Sportpark Overbos 2022	Uitgaven	31.000	31.000		-	31.000	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Verv. Toplaag grasveld rugbyver. The Bassets 2022	Uitgaven	55.000	55.000		-	55.000	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Ver.toplaag krukingestrooid kunstgrasveld hoofdveld The Bassets	Uitgaven	505.000	-	505.000	-	505.000	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Vervanging veldverlichting veld 1 vv Foreholte 2023	Uitgaven	66.000	-	66.000	-	66.000	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Sportaccommodatie Nieuw Boekhorst 2023	Uitgaven	100.000	-	100.000	5.880	94.120	Project loopt	Restantkrediet overboeken naar 2024
Invest.subsidie renovatie tennisbanen SV Voorhout 2023	Uitgaven	129.250	-	129.250	129.250	-	Project loopt	Restantkrediet overboeken naar 2024
KV TOP renovatie toplaag kunstgrasveld	Uitgaven	22.722	22.722		-	22.722	project nog niet afgerond	Restantkrediet overboeken naar 2024
Verv.toplaag kunstgrasveld hoofdveld 1 Roodemolen	Uitgaven	620.000	-	620.000	-	620.000	project nog niet opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024

Verv.toplaag kunstgrasveld veld 2 Roodemolen	Uitgaven	370.000	-	-	-	-	De vervanging van de toplaag van de kunstgrasvelden 2 en 8 is onterecht opnieuw opgenomen in de begroting 2023	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Verv.toplaag kunstgrasveld hoofdveld 8 Roodemolen	Uitgaven	370.000	-	-	-	-	De vervanging van de toplaag van de kunstgrasvelden 2 en 8 is onterecht opnieuw opgenomen in de begroting 2023	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Verv.toplaag kunstgrasveld hoofdveld 9 Roodemolen	Uitgaven	508.000	-	508.000	-	508.000	project nog niet gestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aanleg voetbalveld 8 Roodemolenpolder	Uitgaven	377.750	7.750		-	7.750	Project loopt	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aanleg voetbalveld 2 Roodemolenpolder	Uitgaven	377.750	7.750		-	7.750	Project loopt	Restantkrediet overboeken naar 2024
Renovatie veld 1 VV Foreholte (vervangen toplaag) 2020	Uitgaven	54.412	54.412		-	54.412		
Verv.toplaag kunstgrasveld 1 vv Foreholte	Uitgaven	575.000	-	575.000	-	575.000		
Vervaging drainage velden VV Foreholten	Uitgaven	14.000	14.000		-	14.000	Project loopt	Restantkrediet overboeken naar 2024
Vervanging toplaag veld 3 KV TOP	Uitgaven	137.000	137.000		-	137.000	Project loopt	Restantkrediet overboeken naar 2024
Onderwijsvoorziening Nieuw Boekhorst 2023	Uitgaven	100.000	-	100.000	8.820	91.180	project is opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Herstelconstructiefout aan bassisschool De Buitenplaats 2023	Uitgaven	100.000	-	100.000	-	100.000	Project afgewezen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Cofinanc.: Spec.uitkering Ventilatie in scholen	Uitgaven	318.569	138.209		92.481	45.728	project moet nog worden afgerekend	Zie totaal regel
	Inkomsten	-227.660	-47.299		-47.299	-		Zie totaal regel

		90.909	90.910	-	45.182	45.728		Restantkrediet overboeken naar 2024
Uitbreiding Emmausschool 2022	Uitgaven	437.429	-	437.429	50.000	387.429	project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Knorrenburgerln 2 (S): IKC Sticht. Kosten PO 2020	Uitgaven	8.762.791	7.821.935		6.147.680	1.674.255	project in afrondende fase, moet nog worden afgerekend	Restantkrediet overboeken naar 2024
Knorrenburglaan 2(S):IKC Gem.kosten PO 2021	Uitgaven	-52.935	-66.992		3.240	-70.232	project in afrondende fase, moet nog worden afgerekend, overschrijding moet in samenhang worden gezien met FCL 74200130/ECL 3200101	Restantkrediet overboeken naar 2024
Rembrandtln 14 (V):SCH/PO Uitbreiding 2020	Uitgaven	1.656.919	1.596.919	60.000	1.500.078	156.841	moet nog worden afgerekend	Restantkrediet overboeken naar 2024
Luchtbehandelingskast Emmausschool	Uitgaven	236.910	-	236.910	236.910	-	Deelproject afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Raadhuispln 3 (V): CJG Voorleder1 balie verb.2021	Uitgaven	62.382	13.047		-	13.047	De verbouwing Saxenburg is lager uitgevallen.	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Aan- en verkoop gronden Nieuw Boekhorst	Uitgaven	3.948.196	-17.466	2.403.196	2.259.459	126.271	Er worden nog sloopkosten gemaakt op dit stuk grond. Afwikkeling vindt plaats in 2024.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Hoofdstraat/Langeveld	Uitgaven	-30.245	-74.477		-	-74.477	Er is in de exploitatie een voorbereidingsbudget voor deze uitgaven opgenomen. Eelco Lagas is budgetbeheerder van dit budget. Dit investeringsnummer kan worden afgesloten.	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP P4 Aanpak parkeerproblemen	Uitgaven	-	27.254	-27.254	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP P4 Aanpak parkeerproblemen 2019	Uitgaven	-	60.017	-60.017	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023

GVVP P14 Fietspark.cap.centrumgebied 2019	Uitgaven	-	20.000	-20.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP P4 Aanpak parkeerproblemen	Uitgaven	-	75.000	-75.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP P4 Aanpak parkeerproblemen 2021	Uitgaven	-	75.000	-75.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP P4 Aanpak parkeerproblemen 2022	Uitgaven	-	75.000	-75.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP P14 Fietspark.capaciteit centrumgebied 2020	Uitgaven	-	20.000	-20.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP P14 Fietspark.capaciteit centrumgebied 2021	Uitgaven	-	20.000	-20.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP P14 Fietspark.capaciteit centrumgebied 2022	Uitgaven	-	20.000	-20.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Project Noordelijke Randweg Voorhout	Uitgaven	9.007.397	8.755.015		162.197	8.592.819	Project loopt door in 2024	Zie totaal regel
	Inkomsten	-5.000.000	-5.000.000		-	-5.000.000		Zie totaal regel
		4.007.397	3.755.015	-	162.197	3.592.819		Restantkrediet overboeken naar 2024
Project Noordelijke Randweg Uitvoering	Uitgaven	-1.201.700	-5.328.598		379.529	-5.708.127	Project loopt door in 2024	Zie totaal regel
	Inkomsten	-	-		-6.000.000	6.000.000		Zie totaal regel
	Inkomsten	-6.018.407	-5.659.118		-54.165	-5.604.953		Zie totaal regel
		-7.220.107	-10.987.716	-	-5.674.636	-5.313.080		Restantkrediet overboeken naar 2024
Planstudiefase HOV Teylingen (onderzoekkosten)	Uitgaven	-15.741	-853.858		153.829	-1.007.687	Project loopt door in 2024	Zie totaal regel
	Inkomsten	42.487	574.233		-	574.233		Zie totaal regel
	Inkomsten	-	98.348		-301.652	400.000		Zie totaal regel
	Inkomsten	-	29.654		-	29.654		Zie totaal regel
		26.746	-151.623	-	-147.823	-3.800		Restantkrediet overboeken naar 2024

HOV Sassenheim 1	Uitgaven	4.204.000	4.204.000		21.057	4.182.943	Project loopt door in 2024	Zie totaal regel
	Inkomsten	-4.204.000	-4.204.000		-	-4.204.000		Zie totaal regel
		-	-	-	21.057	-21.057		Restantkrediet overboeken naar 2024
Project Teydelijk	Uitgaven	553.000	-	553.000	27.525	525.475	Het project Teydelijk is een woningbouwproject van 40 kleine sociale huurappartementen aan de Teylingerdreef, naast het vrachtwagenparkeerterrein in Voorhout. Het is een project met een exploitatietermijn van 20 jaar en bestemd voor woningzoekenden die dringend een woning nodig hebben en hier tijdelijk kunnen wonen. Woonstichting Stek heeft hiervoor inmiddels een aanvraag omgevingsvergunning ingediend. In 2024 wordt de aangevraagde omgevingsvergunning in procedure gebracht en zo mogelijk verleend. Daarbij wordt een samenwerkingsovereenkomst met Stek gesloten en wordt een overeenkomst gesloten voor (een nog nader te bepalen vorm van) gronduitgifte voor het realiseren van de woningen.'	Zie totaal regel
	Inkomsten	-303.000	-	-303.000	-	-303.000		Zie totaal regel
		250.000	-	250.000	27.525	222.475		Restantkrediet overboeken naar 2024
Fietspad woonwijk Overteylingen	Uitgaven	120.000	-	120.000	-	120.000	Ontwerp en kostenraming voor het fietspad zijn opgesteld. Realisatie vindt plaats in	Restantkrediet overboeken naar 2024

							2024.	
GVVP B38 Bushalten NS Station Voorhout	Uitgaven	75.000	75.000		-	75.000	Nu niet actief. Mogelijk afsluiten na afrekening HOV Voorhout	Restantkrediet overboeken naar 2024
GVVP V17 Herinrichting Oosthoutlaan	Uitgaven	200.000	150.000	50.000	-	200.000	Nu niet actief. Mogelijk afsluiten na afrekening HOV Voorhout	Restantkrediet overboeken naar 2024
GVVP V18 Herinrichten Hoofdstraat Noord SH 2022	Uitgaven	792.680	670.090	122.590	-	792.680		
GVVP B13 Capaciteitverg. Rotonde Soldaatje (N433-N450)	Uitgaven	1.050.000	700.000	350.000	-	1.050.000	Geen project. Afsluiten.	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP B40 bushalte Schoutenlaan	Uitgaven	125.000	125.000		-	125.000	Nu niet actief. Mogelijk afsluiten na afrekening HOV Voorhout	Restantkrediet overboeken naar 2024
Reconstructie Willem Warnaarlaan	Uitgaven	-	-		3.083	-3.083	Eerste uren zijn gemaakt voor dit project. In 2024 wordt er verder onderzoek gedaan, waarna een kredietaanvraag zal plaats vinden	Restantkrediet overboeken naar 2024
GVVP B38 Bushalte NS Station Voorhout	Uitgaven	25.000	25.000		-	25.000	Nu niet actief. Mogelijk afsluiten na afrekening HOV Voorhout	Restantkrediet overboeken naar 2024
Herinrichting Herenweg Warmond	Uitgaven	2.291.123	1.147.453		828.749	318.704	Project is afgerond en overgedragen aan beheer	Zie totaal regel
	Inkomsten	-214.040	-89.148		-115.293	26.145		Zie totaal regel
		2.077.083	1.058.305	-	713.457	344.848		Krediet afsluiten per 31-12-2023
Reconstructie kruising Bergamolaan- 's Gravendamseweg	Uitgaven	119.970	112.813		-	112.813	Realisatie gereed	Zie totaal regel
	Inkomsten	-63.525	-63.525		-	-63.525		Zie totaal regel
	Inkomsten	-31.637	-31.637		-	-31.637		Zie totaal regel
		24.808	17.651	-	-	17.651		Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP P4 Aanpak parkeerproblemen	Uitgaven	-	-	-	-	-	Begroting overgezet naar mobiliteitsplan	Krediet afsluiten per 31-12-2023

2023								
GVVP P14 Fietspark.capaciteit centrumgeb. 2023	Uitgaven	-	-	-	-	-	Begroting overgezet naar mobiliteitsplan	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP V26 Maatregelen toets oversteeklocaties	Uitgaven	-	500.000	-500.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP V26 Maatregelen toets oversteeklocaties 2021	Uitgaven	-	50.000	-50.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP V26 Maatregelen toets oversteeklocaties 2023	Uitgaven	-	-	-	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP V12 Toets essentiële herkenbaarheidskenmerken 2021	Uitgaven	-	150.000	-150.000	-	-	Begroting overgezet naar mobiliteitsplan	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP V12 Toets essentiële herkenbaarheidskenmerken 2022	Uitgaven	-	150.000	-150.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP V12 Toets essentiële herkenbaarheidskenmerken 2023	Uitgaven	100.000	-	100.000	3.571	96.429	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Restantkrediet overboeken naar 2024
GVVP V20 Verkmaatr.Alkemadelaan/Narc SH 2023	Uitgaven	-	-	-	-	-	Begroting overgezet naar mobiliteitsplan	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Mobiliteit 2022	Uitgaven	2.110.408	-	2.110.408	-	2.110.408	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Restantkrediet overboeken naar 2024
GVVP B32 Maatregelen langszaam verkeer 2020	Uitgaven	30.007	20.723	-23.137	-	-2.414	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023

GVVP B32 Maatregelen langzaam verkeer 2021	Uitgaven	-	100.000	-100.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP B32 Maatregelen langzaam verkeer 2022	Uitgaven	-	100.000	-100.000	-	-	zie begrotingswijziging Mobiliteitsplan Teylingen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
GVVP B32 Maatregelen langzaam verkeer 2023	Uitgaven	100.000	-	100.000	47.890	52.110	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlan ovl	Uitgaven	-	-	-	-	-	Project is verschoven naar 2026	Restantkrediet overboeken naar 2024
NarcissenIn en Vn Alkemadelaan relining en verb.	Uitgaven	-	-	-	-	-	Project is verschoven naar 2026	Restantkrediet overboeken naar 2024
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan wegen 2023	Uitgaven	-	-	-	-	-	Project is verschoven naar 2026	Restantkrediet overboeken naar 2024
Vb-krediet uitvoeringsplannen Centrumvisie	Uitgaven	-	1.297.000	-1.297.000	-	-	Begroting verdeeld over centrumvisie	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Centrumvisie 2022	Uitgaven	10.300.000	5.150.000	5.150.000	-	10.300.000	Er zijn meerdere plannen opgesteld voor de centrumvisie. Deze worden in 2024 verder uitgewerkt	Restantkrediet overboeken naar 2024
Centrumvisie 2023	Uitgaven	412.000	-	412.000	2.584	409.416	Er zijn meerdere plannen opgesteld voor de centrumvisie. Deze worden in 2024 verder uitgewerkt	Restantkrediet overboeken naar 2024
VRI Paddoxlaan Warmond 2014	Uitgaven	225.000	225.000		-	225.000	project gaan we dit jaar mee aan de slag en investeringsgeld overdragen naar 2024	Restantkrediet overboeken naar 2024
VO 2022 - Aanleg 2 bruggen park Overbosch	Uitgaven	94.058	-3.998		-	-3.998	Voor de realisatie van Overbosch heeft de Stichting Overbosch subsidies aangevraagd. Deze subsidies komen ten goede van de gemeente. Hiervoor loopt nu een eindverantwoording aan	Zie totaal regel
	Inkomsten	-21.000	-21.000		-21.000	-		Zie totaal regel
	Inkomsten	-41.196	-41.196		-35.571	-5.625		Zie totaal regel
		31.862	-66.194	-	-56.571	-9.623		Restantkrediet overboeken naar 2024

							Holland Rijnland deze erkende subsidies over te boeken naar de gemeente Teylingen.	
Boekhorstlaan	Uitgaven	-	-		4.231	-4.231	Project is afgerond en overgedragen aan beheer	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Bloemenschans- wegen	Uitgaven	52.000	52.000		43.500	8.500	Project is afgerond en overgedragen aan beheer	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Investeringsgrootonderhoud wegen	Uitgaven	268.000	-	268.000	70.377	197.623	Op basis van nieuw te maken weginspecties moet bepaald worden welke wegen in aanmerking komen voor een volledige reconstructie. Dit budget wordt vervolgens gebruik ter dekking.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Centrumvisie-Investeringen buitenruimte	Uitgaven	610.000	-19.720	610.000	-	590.280	Op 13 maart 2021 heeft de raad incidenteel voorbereidingsbudget beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma centrumvisie. Vanaf 2021 is een programmamanager aangesteld en daarna is gestart met de voorbereidingen en zijn een aantal quick wins gerealiseerd. In 2023 zijn de beeldkwaliteitsplannen voor de drie centra uitgewerkt. In 2024 gaan we verder met het werk om de centra vitaal aantrekkelijk en klimaatadaptiever te	Restantkrediet overboeken naar 2024
Centrumvisie-Warmond Herinrichting str Ter Leede	Uitgaven	315.000	-	315.000	-	315.000		Restantkrediet overboeken naar 2024
Cengtrumvisie-Sassenh.Aanp.Parkeerpl. Wilhelminalaan	Uitgaven	20.000	-19.378	20.000	-	622		Restantkrediet overboeken naar 2024
Centrumvisie- interne uren Teylingen	Uitgaven	352.000	-67.690	352.000	26.189	258.121		Restantkrediet overboeken naar 2024

							maken en delen we de plannen met de raad en de inwoners van Teylingen. Dan zullen we het voorkeurscenario verder gaan uitwerken via participatie.	
Verv.bruggen VO01, VO07, VO12, VO21, VO31,WA09	Uitgaven	665.000	-	665.000	64.621	600.379	vervanging van deze bruggen is aanbesteed en worden in 1e half jaar 2024 geplaatst	Restantkrediet overboeken naar 2024
VO 12 Brug Kervelhof 2022	Uitgaven	35.000	35.000		-	35.000	deze brug staat ook opgenomen in 72100203. budget is dus niet nodig	Krediet afsluiten per 31-12-2023
VO 18 Brug Kervelhof 2022	Uitgaven	66.000	46.568		47.655	-1.087	brug is in 2023 vervangen en opgeleverd	Krediet afsluiten per 31-12-2023
VO 21 Brug Munthof 2022	Uitgaven	90.000	90.000		-	90.000	deze brug staat ook opgenomen in 72100203. budget is dus niet nodig	Krediet afsluiten per 31-12-2023
SA 0.03 Brug Mecklenburg 2020	Uitgaven	-	145.000	-145.000	-	-	geen werkzaamheden gepland. in 2020 groot onderhoud uitgevoerd.	Krediet afsluiten per 31-12-2023
SAM05 Brug Menneweg	Uitgaven	22.500	22.500		11.963	10.537	is vervangen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Zoutstrooier Igloo S 2400 1100 liter 3	Uitgaven	46.700	22.000	24.700	-	46.700	In 2024 wordt de aanbesteding opgestart en wordt er vervangen	Restantkrediet overboeken naar 2024
Zoutstrooier Igloo S 2400 1100 liter 1 2023	Uitgaven	-	-	-	-	-	Kredieten zijn samengevoegd	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Zoutstrooier Igloo S 2400 1100 liter 2 2023	Uitgaven	-	-	-	-	-	Kredieten zijn samengevoegd	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Zoutstrooier Igloo S 2400 1100 liter 3 2023	Uitgaven	-	-	-	-	-	Kredieten zijn samengevoegd	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Zoutstrooier Igloo S 2400 1100 liter 2	Uitgaven	22.000	22.000	-	-	22.000	In 2024 wordt de aanbesteding opgestart en wordt er vervangen	Restantkrediet overboeken naar 2024
Zoutstrooier igloo 800	Uitgaven	-	-	-	-	-	Kredieten zijn	Krediet afsluiten per 31-12-2023

ltr 1 2023							samengevoegd	
Zoutstrooier igloo 800 ltr 2 2023	Uitgaven	-	-	-	-	-	Kredieten zijn samengevoegd	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Zoutstrooier igloo 800 ltr 3 2023	Uitgaven	-	-	-	-	-	Kredieten zijn samengevoegd	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Zoutstrooier Igloo S 2400 1100 liter 1	Uitgaven	46.700	22.000	24.700	-	46.700	In 2024 wordt de aanbesteding opgestart en wordt er vervangen	Restantkrediet overboeken naar 2024
Schuitemaker Villeton LMT 22 2017 (sneeuwploeg 10397)	Uitgaven	-	-	-	-	-	Kredieten zijn samengevoegd	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Schuitemaker Villeton LMT 22 2017 (sneeuwploeg 10398)	Uitgaven	-	-	-	-	-	Kredieten zijn samengevoegd	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Schuitemaker Villeton LMT 22 2017 (sneeuwploeg 10399)	Uitgaven	-	-	-	-	-	Kredieten zijn samengevoegd	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Sneeuwploeg Villeton LMT 2x 1800 en 1x 2000	Uitgaven	23.700	-	23.700	-	23.700	In 2024 wordt de aanbesteding opgestart en wordt er vervangen	Restantkrediet overboeken naar 2024
Zoutstrooier igloo 800 ltr 1	Uitgaven	25.000	25.000	27.200	-	52.200	In 2024 wordt de aanbesteding opgestart en wordt er vervangen	Restantkrediet overboeken naar 2024
Zoutstrooier igloo 800 ltr 2	Uitgaven	25.000	25.000	27.200	-	52.200	In 2024 wordt de aanbesteding opgestart en wordt er vervangen	Restantkrediet overboeken naar 2024
Zoutstrooier igloo 800 ltr 3	Uitgaven	25.000	25.000	27.200	-	52.200	In 2024 wordt de aanbesteding opgestart en wordt er vervangen	Restantkrediet overboeken naar 2024
Lichtmasten openbare verlichting	Uitgaven	-	-		0	-0	Project afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Lichtmasten Spoorpad VH 2022	Uitgaven	120.000	39.968		30.862	9.107	Project in uitvoering	Zie totaal regel
	Inkomsten	-60.000	-60.000		-	-60.000		Zie totaal regel
		60.000	-20.032	-	30.862	-50.894		Restantkrediet overboeken naar 2024
Armaturen Spoorpad VH 2022	Uitgaven	60.000	60.000		46.208	13.793	Project in uitvoering	Zie totaal regel
	Inkomsten	-30.000	-30.000		-	-30.000		Zie totaal regel

		30.000	30.000	-	46.208	-16.208		Restantkrediet overboeken naar 2024
Vervangen openbare verlichting obv beheerplan jr 2022	Uitgaven	1.085.000	1.085.000		6.431	1.078.569	Project in uitvoering	Restantkrediet overboeken naar 2024
Verv. Openb.verlichting obv beheerplan jr 2023	Uitgaven	627.000	-	627.000	267.792	359.208	Project in uitvoering	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aanleg VRI kruispunt Rijksstraatweg-bedr.terr.Jobo	Uitgaven	125.000	-	125.000	20.338	104.662	Wordt in 2024 uitgevoerd	Zie totaal regel
	Inkomsten	-75.000	-	-75.000	-75.000	-		Zie totaal regel
		50.000	-	50.000	-54.662	104.662		Restantkrediet overboeken naar 2024
Uitbreiding fietsenstalling Station Sassenheim	Uitgaven	209.405	99.979		-2.863	102.842	Realisatie gereed, nog financieel afhandelen met ProRail	Restantkrediet overboeken naar 2024
Uitbreiding fietsenstalling Station Veiligheid SH	Uitgaven	237.519	6.239		9.458	-3.219	Realisatie gereed, nog financieel afhandelen met ProRail en provincie Zuid-Holland	Zie totaal regel
	Inkomsten	-74.118	-74.118		-	-74.118		Zie totaal regel
		163.401	-67.879	-	9.458	-77.337		Restantkrediet overboeken naar 2024
Speelplaats Vooruitgangdreef 1 2022	Uitgaven	41.668	5.368		15.788	-10.420	Project afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Speelplaats Willem Barthoenstraat 2 2022	Uitgaven	41.667	20.351		8.969	11.382	Project afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023

Speelplaats Laan van Overteylingen	Uitgaven	38.768	-	38.768	8.080	30.688	Project wordt in 2024 voortgezet	Restantkrediet overboeken naar 2024
Speelplaats Ter Wegenpark	Uitgaven	30.750	30.750		-	30.750	Project dient nog te worden opgestart	Restantkrediet overboeken naar 2024
Speelplaats Prins Bernhardstraat 13	Uitgaven	38.768	-	38.768	20.316	18.452	Project wordt in 2024 voortgezet	Restantkrediet overboeken naar 2024
Speelplaats Kagerplein	Uitgaven	38.768	-	38.768	28.450	10.318	Project wordt in 2024 voortgezet	Restantkrediet overboeken naar 2024
Speelplaats Beukenrode 175	Uitgaven	38.768	-	38.768	47.644	-8.876	Project wordt in 2024 voortgezet	Restantkrediet overboeken naar 2024
Speelplaats Bloemenschans 53	Uitgaven	38.768	-	38.768	16.250	22.518	Project wordt in 2024 voortgezet	Restantkrediet overboeken naar 2024
Vervangen groen en bomen 2023	Uitgaven	400.000	-	400.000	391.208	8.792	Project wordt in 2024 afgerond	Restantkrediet overboeken naar 2024
Bloemenschans - bomen	Uitgaven	103.585	20.378		33.135	-12.757	Project is afgerond en overgedragen aan beheer	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Rijke Groen-Blauwe Leefomgeving 2021	Uitgaven	400.000	400.000		-	400.000	Projectfase moet nog worden gestart.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Rijke Groen-Blauwe Leefomgeving 2022	Uitgaven	200.000	165.030		15.238	149.792	Projecten lopen of moeten nog worden opgestart.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Rijke Groen-Blauwe Leefomgeving 2023	Uitgaven	200.000	-	200.000	-	200.000	Projectfase moet nog worden gestart.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Klaprooshof 22 (V): KB Nieuw gebouw 2019	Uitgaven	131.000	2.752		27.027	-24.275		
Vervangen duikers 2021	Uitgaven	20.000	11.349		-	11.349	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Vervangen duikers 2023	Uitgaven	20.000	-	20.000	121	19.879	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024

Vervangen walbeschoeiing 2023	Uitgaven	130.000	-	130.000	133.391	-3.391	werkzaamheden uitgevoerd vanuit beheerplan	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Herinrichting van Alkemadelaan Narcissenlaan Groen	Uitgaven	-	-	-	-	-	Project doorgezet naar 2026	Restantkrediet overboeken naar 2024
Vervanging 15 ondergrondse containers 2018	Uitgaven	62.958	62.958		62.958	-	Project uitgevoerd	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Investeringen obv Beleidsplan Afval	Uitgaven	314.220	236.351		3.893	232.459	meenemen naar 2024 , ivm bezetting niet uitgevoerd in 2023	Restantkrediet overboeken naar 2024
Ondergrondse containers 2023	Uitgaven	1.520.000	-	1.520.000	59.769	1.460.231	meenemen naar 2024 , ivm bezetting niet uitgevoerd in 2023	Restantkrediet overboeken naar 2024
Uitvoering biodiversiteit	Uitgaven	-	-	40.000	19.988	20.013	De 1e factuur is ingediend, de 2e factuur nog niet ivm uitlopen werkzaamheden	Restantkrediet overboeken naar 2024
Vervangen drukriolering loosterweg	Uitgaven	75.782	75.782		-	75.782	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aansluiten panden op drukriolering VH 2022	Uitgaven	40.000	40.000		-	40.000	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aansluiten panden op drukriolering VH 2023	Uitgaven	40.000	-	40.000	-	40.000	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aansluiten panden op drukriolering WD 2022	Uitgaven	48.000	48.000		-	48.000	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aansluiten panden op drukriolering WD 2023	Uitgaven	48.000	-	48.000	-	48.000	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aansluiten panden op drukriolering SH 2022	Uitgaven	10.000	10.000		-	10.000	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Hoofdstraat Noord Sassenheim riolering	Uitgaven	-	236.000	-236.000	-	-	Project is verschoven naar 2025	Restantkrediet overboeken naar 2024

Hooghkamer-Molentocht (Riolering)	Uitgaven	-25.056	-		-	-	Project is afgerond en overgedragen aan beheer	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Rioolgemalen EM IWKP 2022 tlv Voorziening	Uitgaven	-	-		217.023	-217.023	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
WA St 04 Broekpolder pont 2020	Uitgaven	-	-		362	-362	is vervangen	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Uitvoeringsprogramma 2020	Uitgaven	-	-		-	-	Project afgerond	Krediet afsluiten per 31-12-2023
Aanpassing en uitbreiding electronische installaties markten	Uitgaven	13.547	13.547		-	13.547	Project loopt nog	Restantkrediet overboeken naar 2024
Noodstroomaggregaat vz Sassenheim	Uitgaven	50.000	50.000		-	50.000	Wordt in 2024 uitgevoerd in samenwerking met vastgoed. Door nieuwe inzichten, aangepaste uitvoering	Restantkrediet overboeken naar 2024
Onderzoekskosten verbouwing raadszaal	Uitgaven	15.778	13.212		5.143	8.069	Dit budget willen we beschikbaar hebben voor de bouwplannen die in 2024 worden uitgevoerd en er mogelijk nog extra advies nodig is.	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aanp.best.centrum incl.raadzaal meubilair 2023	Uitgaven	265.200	-	265.200	857	264.343	Is door omstandigheden nog geen invulling aan gegeven	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aanp.best.centrum incl.raadzaal install. 2023	Uitgaven	187.720	-	187.720	-	187.720	Is door omstandigheden nog geen invulling aan gegeven	Restantkrediet overboeken naar 2024
Aanp.best.centrum incl.raadzaal verbouwing 2023	Uitgaven	535.600	-	535.600	3.671	531.929	Is door omstandigheden nog geen invulling aan gegeven	Restantkrediet overboeken naar 2024

Bijlage 3: Wet Normering Topinkomens

In deze bijlage staan de topfunctionarissen van de gemeente Teylingen opgenomen. Op grond van de Wet Normering Topinkomens (WNT) moeten inkomens en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak openbaar gemaakt worden.

Voor gemeenten geeft de wet specifiek aan wie als topfunctionaris wordt aangemerkt. Dit zijn:

- de gemeentesecretaris
- de griffier

Het is goed denkbaar dat de gemeentesecretaris en de griffier niet boven de WNT-norm verdienen. Toch worden ze aangemerkt als topfunctionaris en geldt voor hen de verplichting tot openbaarmaking en melding van de WNT-gegevens.

De leden van het college van B&W en de gemeenteraad zijn op grond van de WNT géén topfunctionarissen.
Dit verantwoordingsdocument bestaat uit het volgende model:

1. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

Gegevens 2023	R. van Dijk	J.F.A. Tomassen
Functiegegevens	**Griffier**	**Gemeente-secretaris**
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01–31/07	01/01–31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 62.872	€ 129.350
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 26.105	€ 30.520
Subtotaal	*€ 88.977*	*€ 159.870*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 129.532	€ 223.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging 2023	**€ 88.977**	**€ 159.870**
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2022	R. van Dijk	J.F.A. Tomassen
Functiegegevens	**Griffier**	**Gemeente-secretaris**
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01–31/12	01/01–31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	Ja	Ja
Bezoldiging		

Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 107.846	€ 124.340
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.212	€ 22.032
Subtotaal	*€ 126.058*	*€ 146.372*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 216.000	€ 216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging 2022	**€ 126.058**	**€ 146.372**

De topfunctionaris J.F.A. Tomassen is ook topfunctionaris in HLTsamen. In HLTsamen vindt er geen bezoldiging plaats.

2. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2023	C. Bus
Functiegegevens	**Griffier**
Periode functievervulling in het kalenderjaar	14/08–31/12
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar	5
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	
Maximum uurtarief in het kalenderjaar	€ 212
Maxima op basis van de normbedragen per maand	€ 147.500
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 112.000
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)	
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?	Ja
Bezoldiging in de betreffende periode	€ 68.938
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12	€ 68.938
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	€ 0
Bezoldiging	**€ 68.938**
Reden waarom de overschrijving al dan niet is toegestaan	n.v.t.

Inhuur
In 2023 is er niemand ingehuurd boven de WNT-norm.

Bijlage 4 Risico-inventarisatie

Programma	Categorie	Risico	Toelichting Impact	Beheersmaatregel	Aandeel
Samenleven	Open einde regelingen	De beoogde verlaging van de kosten door invoering van het woonplaatsbeginsel in 2022 wordt niet gerealiseerd in 2024.	In de begroting 2024 e.v. van de gemeente Teylingen is daarom een stelpost opgenomen voor het verwachte effect (een verlaging van € 694.000). Het risico is dat dit effect uitblijft.		€ 694.000
Samenleven	Open einde regelingen	Er komen onverwachte kosten door complexe casussen.	Dit resulteert in een toename van niet-begrote kosten.		€ 755.000
Samenleven	Bedrijfsrisico	De verwachte kostenreductie in de begroting van de gemeenschappelijke regelingen in het sociaal domein kan niet worden gerealiseerd.	Dit resulteert in een toename van niet-begrote kosten.	Snelle toeleiding naar de passende zorg versterken door de inzet van integrale toegang, POH Jeugd en Jeugdhulp in onderwijs als algemene voorziening.	€ 158.000
Samenleven	Bedrijfsrisico	Bouwleges kunnen onvoldoende onderbouwd.	Dit kan resulteren in claims door burgers en bedrijven. Als de onderbouwing niet blijkt te kloppen mogen in 2023 geen leges worden gevorderd. Totale schade is dan de geraamde opbrengst voor omgevingsleges.		€ 68.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Het begrote volume aan bouwleges kan niet geïnd worden doordat projecten doorschuiven naar volgende boekjaren.	Dit kan resulteren in een dekkingstekort in de begroting.		€ 68.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Bij facilitaire projecten in initiatieffase wordt toegewerkt naar een anterieure overeenkomst. Wanneer het tot een overeenkomst komt worden deze kosten, naar verwachting, volledig verrekend met de ontwikkelaar.	Het risico bestaat dat deze projecten worden gestaakt en de kosten niet kunnen worden verrekend met de ontwikkelaar. Niet verrekenbare kosten worden uiteindelijk afgeboekt ten laste van het rekeningresultaat.		€ 34.000

Leefomgeving	Bedrijfsrisico	De woningbouwmarkt staat onder druk door inflatie bouwkosten, renteverhoging hypotheken en stikstof. Projecten worden uitgesteld.	Het risico bestaat dat de werkzaamheden van de medewerkers van planvorming afnemen waardoor de kosten niet kunnen worden doorbelast aan bouwprojecten. Om dit risico te beheersen wordt er gebruik gemaakt van een flexibele schil van medewerkers. Daarnaast bestaat het risico dat toekomstige GREX'en minder rendabel zullen zijn. In de bestaande GREX Bloementuin is aangesloten op de indexatie van Metafoor. Deze organisatie houdt zich bezig met de ontwikkelingen van bouwkosten.		€	1.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Implementatie van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging loopt vertraging op.	Dit kan veroorzaakt worden door mismatch in kennis, vaardigheden en cultuur. Dit resulteert in extra kosten voor inhuur en begeleiding.	Inbouw flexibele schil voor vergunningsverleners en routekaart voor de ontwikkeling van de gewenste competenties.	€	79.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	De inventarisatie van kapitaalgoederen is onvolledig.	De oorzaak hiervan is uitbesteding en onvoldoende vastlegging van kennis. Het gevolg hiervan is dat kapitaalgoederen onvoorzien onderhoud nodig hebben. Kapitaalgoederen zijn kostbaar, herstel is vaak kostbaar.	Aanbesteding van kennispakketten en vastlegging van kennis moet het gat in de inventarisatie van kapitaalgoederen laten afnemen/wegnemen.	€	14.000
Leefomgeving	Juridisch risico	Een bestuurlijke maatregel is gebaseerd op een foute beoordeling.	Als uit de juridische procedure blijkt dat een bestuurlijke maatregel ten onrechte is opgelegd kan dit leiden tot een schadeclaim.		€	14.000

Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Schade door vandalisme is groter dan voorzien en is niet verzekerd.	De gemeente is verzekerd tegen brand,- storm-, vliegtuig- en inbraakschade voor gebouwen. Schades door vandalisme zijn voor rekening van de gemeente. Het risico bestaat dat bij onderverzekering een lager bedrag wordt uitgekeerd dan de werkelijke schade. De verzekerde waarden van de gebouwen zijn volgens de polissen geïndexeerd. Periodiek wordt de juistheid daarvan bezien door taxaties. De gemeente heeft budgetten voor vandalisme opgenomen. Tot op heden zijn deze budgetten toereikend.	€	14.000

Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Ziekten en plagen in de buitenruimte nemen toe door o.a. klimaatverandering.	We zien steeds meer ziekten en plagen in de buitenruimte ontstaan waartegen we maatregelen moeten nemen. Essentaksterfte, Kastanjebloedingsziekte, Eikenprocessierups. Hierdoor moeten vaker onvoorziene kosten worden gemaakt om de negatieve gevolgen hiervan te bestrijden.		€	56.000
Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Versneld vervangen of groot onderhoud uitvoeren door wijzigingen in o.a. het klimaat	Het klimaat is aan het veranderen daarbij ontstaat de kans dat de huidige inrichting niet meer voldoet of sneller slijt dan voorzien.	Met regelmaat inspecties uitvoeren en daarnaast bijvoorbeeld zaken als de klimaatstresstest.	€	225.000
Bestuur en ondersteuning	Bedrijfsrisico	Politieke agenda kan niet geheel worden uitgevoerd vanwege vroegtijdig vertrek bestuurder	Dit kan resulteren in vertraging van de politieke agenda en additionele kosten voor wachtgeld. Bij het financieel maken van dit risico is enkel rekening gehouden met het aspect wachtgeld. Het jaarsalaris van een wethouder exclusief werkgeverslasten is afhankelijk van het aantal resterende maanden in het jaar.		€	27.000
Bestuur en ondersteuning	Bedrijfsrisico	Participatietrajecten wekken vertrouwen dat onvoldoende kan worden waargemaakt.	Dit resulteert in imagoschade en additionele communicatie inspanningen. Kosten verbonden aan communicatie gericht op het managen van verwachtingen en het herstellen/beperken van imagoschade.	Opstellen visie op samenspel gemeente-samenleving en opstellen handelingsperspectief incl. toolbox voor zowel burgerparticipatie als overheidsparticipatie voor medewerkers	€	34.000

Overkoepelend risico	Bedrijfsrisico	Risico energietransitie, het klimaatakkoord en het regionale en lokale duurzaamheidsbeleid & consequenties voor ons gemeentelijk vastgoed.	De energietransitie, het klimaatakkoord en het regionale en lokale duurzaamheidsbeleid heeft ook consequenties voor ons gemeentelijk vastgoed. Naast het realiseren van onze eigen duurzaamheidsambities ontstaan er ook steeds meer wettelijke verplichtingen omtrent dit thema waaraan wij moeten voldoen. Denk hierbij aan o.a. de informatie- en energiebesparingsplicht , het verplichte energielabel, energieneutraal en aardgasvrij. De uitvoering van deze verplichtingen vragen om aanzienlijke investeringen in ons vastgoed.		€	300.000
Samenleven	Open einde regelingen	Stijging van de vraag naar zorg en ondersteuning binnen openeinderegelingen.	Dit resulteert in een toename van niet begrote kosten.	Snelle toeleiding naar de passende zorg versterken door de inzet van integrale toegang, POH Jeugd en Jeugdhulp in onderwijs als algemene voorziening.	€	225.000
Overkoepelend risico	Bedrijfsrisico	De borging van projecten (projectmatig werken) vindt onvoldoende plaats.	De oorzaak hiervan is tijd (afhankelijkheid van andere projecten) kennis en cultuur. Dit resulteert in kwaliteitsproblemen en herstelwerkzaamheden.	Standaarden voor projecten en borging (professionele werkmethoden)	€	14.000
Overkoepelend risico	Algemene uitkeringen	Ontwikkeling gemeentefonds	Risico dat de bestaande verdeelmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd.	Volgen van circulaires	€	79.000
Overkoepelend risico	Juridisch risico	Procedurefouten bij aanbestedingen	Bij een gerechtelijke procedure kan de gemeente veroordeeld worden tot het betalen van de financiële schade. Tevens kan achteraf blijken dat de aanbesteding niet op rechtmatige wijze heeft plaats gevonden.	interne controle proces monitoren en verder opleiden van medewerkers	€	56.000

Overkoepelend risico	Bedrijfsrisico	Prijsontwikkeling	De economische omstandigheden hebben ook hun weerslag op onze gemeentelijke financiën en op onze begroting. Ook wij hebben te maken met prijsstijgingen. In deze begroting is een bedrag gereserveerd om prijsontwikkelingen op te vangen. De daadwerkelijke prijsontwikkeling is onzeker.	interne controle proces monitoren en verder opleiden van medewerkers.	€	300.000
Financiering & Garantie	Bedrijfsrisico	Risico dat directe tegenpartijen stoppen met betalen waardoor leningen niet of deels terugbetaald worden.	Dit heeft een negatief effect op de exploitatieruimte van de gemeente.		€	363.000

Leefomgeving	Bedrijfsrisico	Bij inspecties/groot onderhoud constateren dat er gebreken zijn aan civiele kunstwerken.	Bij onderhoud en inspecties is eerder geconstateerd dat de staat van een civiel kunstwerk niet direct zichtbare problemen had. Directe actie is hierbij vereist om verdere problemen te voorkomen.	Met regelmaat inspecties uitvoeren.	€	250.000
Overkoepelend risico	Bedrijfsrisico	De digitale dreiging van cyberaanvallen is aanwezig. Het risico van geslaagde cyberaanval is hier gekwantificeerd.	De afgelopen jaren zien wij een groei in de digitale dreiging voor gemeenten. Gemeenten worden doelbewust aangevallen door zowel statelijke, criminele en activistische actoren. De impact van een succesvolle aanval kan enorm zijn. De continuïteit van onze dienstverlening kan stil komen te liggen en privacy gevoelige gegevens van onze inwoners kunnen op straat belanden. Een succesvolle hack brengt vervolgens ook zware financiële gevolgen met zich mee.		€	905.000
Verbonden partijen	Bedrijfsrisico	Risico's in de bedrijfsvoering van een verbonden partij.	Hierdoor is de verbonden partij onvoldoende in staat om haar opdracht uit te voeren en/of schade (euro) wordt doorbrekend aan de gemeente.		€	1.998.000
Overkoepelend risico	Bedrijfsrisico	Hogere uitgaven en lagere inkomsten vanwege crisissen, zoals corona en vluchtelingen.	Onzekerheid welke compensatie wij ontvangen in relatie tot de noodmaatregelen en of deze compensatie voldoende is om alle extra kosten te dekken.		€	200.000
			TOTAAL		**€**	**6.931.000**

Bijlage 5: Overhevelingen

Hieronder is het voorstel voor het overhevelen van de budgetten naar het volgende begrotingsjaar 2024 opgenomen.

De overhevelingen worden op basis van de onderstaande criteria toegelicht:
- De activiteit is niet verricht of niet geheel verricht in 2023;
- Het betreft incidenteel budget;
- Voor hetzelfde doel is in het volgende jaar geen structureel budget aanwezig;
- Er is een concrete uitvoeringsplanning in het volgende jaar.

Niet in alle gevallen wordt voldaan aan de criteria. Indien dit afwijkt wordt dit toegelicht bij de overheveling van dit budget.

Domein	Programma	Thema	Taakveld	Onderwerp	Bedrag	Via reserve	Toelichting
Maatschappelijke ontwikkeling	1. Samenleven	Hulp bij meedoen	Samenkracht en burgerparticipatie	Maatschappelijke voorzieningen Nieuw Boekhorst (€ 34.516 budgetneutraal, incidenteel)	€ 34.516	Nee	In 2023 is gestart met het bepalen van de capaciteit van de benodigde onderwijs- en sportvoorziening in Nieuw Boekhorst. Tevens is bepaald op welke wijze de (voorgenomen) bouwmassa op het kavel kan worden gepositioneerd gegeven de kaders genoemd in het bestemmingsplan. De verwachting is dat dit traject in het voorjaar / zomer 2024 wordt afgerond.
Maatschappelijke ontwikkeling	1. Samenleven			Energietoeslag	€ 821.323	Nee	In de Decembercirculaire 2023 is een bedrag opgenomen voor energietoeslag lage inkomens 2023. Het restant van de gelden worden in 2024 ingezet. De ISD draagt zorg voor de uitvoering van deze regeling.

Maatschappelijke ontwikkeling	1. Samenleven	Hulp bij meedoen	Samenkracht en burgerparticipatie	Opvang Ontheemden Oekraïne 2023	€ 1.237.400	Nee	In 2023 zijn minder kosten gemaakt voor de opvang van ontheemden dan dat we aan vergoeding ontvangen hebben gekregen van het Rijk. Gezien alle onzekerheden rondom de opvang van ontheemden wordt voorgesteld om het restant van 2023 over te hevelen naar 2024.
Maatschappelijke ontwikkeling	1. Samenleven	Hulp bij meedoen	Samenkracht en burgerparticipatie	Opvang Ontheemden Oekraïne 2022	€ 1.785.979	Ja	Het saldo van 2022 ten bedrage van € 1785.979 voor de opvang van ontheemden dat is overgeheveld naar 2023 is in het verslagjaar niet besteed. Gezien alle onzekerheden rondom de opvang van ontheemden wordt voorgesteld om dit saldo over te hevelen naar 2024.
Maatschappelijke ontwikkeling	1. Samenleven	Hulp bij meedoen	Toegang en eerstelijnvoorzieningen	POK gelden 2022	€ 150.703	Ja	In 2021 en 2022 hebben we door personele onderbezetting geen bestemming kunnen realiseren voor de POK middelen. In 2023 zijn de POK middelen van dat jaar wel ingezet. Er zijn plannen in voorbereiding voor de middelen uit 2021 en 2022. Deze worden tot uitvoering gebracht in 2024.
Maatschappelijke ontwikkeling	1. Samenleven	Werk en inkomen	Inkomensregeling	Flankerend beleid energiearmoede	€ 30.000	Nee	De gemeente Teylingen stelt voor 2024 een energietoeslag beschikbaar om inwoners met een laag inkomen te ondersteunen die geen aanspraak hebben kunnen maken op de landelijke regelingen. De uitvoering betreft maatwerk en de uitvoering zal worden belegd bij de ISD Bollenstreek. Momenteel zijn de uitvoeringskosten nog niet bekend en willen een deel van het budget uit het flankerend beleid Energiearmoede beschikbaar stellen voor deze energietoeslag.

Maatschappelijke ontwikkeling	1. Samenleven	Hulp bij meedoen	Hulp bij het huishouden	Sturing op realisatie kostenbeheersing Sociaal Domein	€ 25.532	JNee	Bij alle HLT gemeenten is opgenomen dat sturing op de beheersing van kosten van decentralisatie nodig is. Door de opdracht samen op te pakken worden kosten bespaard en daarnaast is de opdracht 'onderzoek naar het verschuiven van huidige maatwerk naar algemene voorzieningen' hier onder gebracht. Voor deze opdracht is € 34.100 per gemeente incidenteel benodigd. Dit is exclusief uitvoeringskosten. Een deel van deze opdracht wordt in 2024 uitgevoerd.
Ruimtelijke ontwikkeling	2. Leefomgeving	Openbare ruimte en duurzaamheid	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Visie op verblijfsrecreatie	€ 30.000	Ja	In 2023 was er geen formatie voor dit project, de uitwerking van de Visie Verblijfsrecreatie wordt in 2024 opgepakt.

Ruimtelijke ontwikkeling	2. Leefomgeving	Verkeer en vervoer	Verkeer en vervoer	Mobiliteit kwaliteitsimpuls regio en planbeoordeling	Nee	Programmarekening 2023	Met de deelname van de provincie Noord-Holland, Vervoerregio Amsterdam en de gemeenten Haarlemmermeer in januari 2023 zijn de belangrijkste bestuurlijke partijen gezamenlijk op weg om de leefbaarheid, de verkeersveiligheid en de bereikbaarheid van de noordelijke Duin- en Bollenstreek en de westflank van Haarlemmermeer te verbeteren. Dit resulteerde in november 2023 in een door alle partijen vastgestelde startnotitie. De incidentele budgetten die beschikbaar zijn gesteld voor kwaliteitsimpuls verbetering regionale afstemming en uitvoerings en ontwikkelingsagenda mobiliteit zijn aangewend ter dekking van de projectkosten (inhuur personeel, stakeholdersanalyse en verkeersstudie). Het project vervolgt met het opzetten van een projectteam (inhuur capaciteit) voor de verbinding N206-N207 met aftakking station Hillegom en deelname aan het provinciale projectteam N208 – A44. Daarnaast werkt het projectteam aan de realisatie van fietsmaatregelen, waaronder de fietstunnel bij Lisse en de uitwerking van prioritaire (provinciegrensoverschrijdende) doorfietsroutes in de noordelijke Duin- en Bollenstreek.

Ruimtelijke ontwikkeling	2. Leefomgeving	Wonen	Wonen en bouwen	Project Teydelijk	€ 125.106	Ja	Het project Teydelijk is een woningbouwproject van 40 kleine sociale huurappartementen aan de Teylingerdreef, naast het vrachtwagenparkeerterrein in Voorhout. Het is een project met een exploitatietermijn van 20 jaar en bestemd voor woningzoekenden die dringend een woning nodig hebben en hier tijdelijk kunnen wonen. De woonstichting heeft hiervoor inmiddels een aanvraag omgevingsvergunning ingediend. In 2024 wordt de aangevraagde omgevingsvergunning in procedure gebracht en zo mogelijk verleend. Daarbij wordt een samenwerkingsovereenkomst met Stek gesloten en wordt een overeenkomst gesloten voor (een nog nader te bepalen vorm van) gronduitgifte voor het realiseren van de woningen. Eerder heeft de raad hiervoor een incidenteel budget beschikbaar gesteld ten laste van de algemene reserve. Voor het restant van dit budget wordt nu gevraagd om dit over te hevelen naar 2024.
Ruimtelijke ontwikkeling	2. Leefomgeving	Openbare ruimte en duurzaamheid	Milieubeheer	Uitvoeringskosten klimaatakkoord	€ 521.822	Deels € 477.070.	Op 30 november 2022 is het Energieprogramma 2022-2026 aan de Raad gepresenteerd. Om de planning uit het Energieprogramma uit te kunnen voeren is jaarlijkse overheveling van het budget nodig. Om deze reden stellen wij voor om het budget naar 2024 over te hevelen. Zonder dit budget kunnen de werkzaamheden niet doorgaan.

Ruimtelijke ontwikkeling	3. Bedrijvigheid	Lokale Economie	Economische Promotie	Project kansen voor Warmond	€ 120.000	Deels vor € 80.000	In overleg met de stakeholders wordt er in 2024 een realisatieprogramma opgeleverd en een start gemaakt met de eerste projecten.
Ruimtelijke ontwikkeling	3. Bedrijvigheid	Lokale Economie	Economische Promotie	Gebiedsplan campingcomplex	€ 50.000	Nee	In 2024 wordt gestart met het traject om te komen tot een gebiedsplan voor het campingcomplex.
Ruimtelijke ontwikkeling	1. Samenleven	2. Talentontwikkeling	Cultureel erfgoed	Cultuurhistorische waardenkaart	€ 40.000	Ja	Voor het omgevingsplan Teylingen wordt een cultuurhistorische waardenkaart erfgoed opgesteld.
Ruimtelijke ontwikkeling	2. Leefomgeving	Gebiedsontwikkeling	Ruimtelijke ordening	Wet kwaliteits-borging Bouw	€ 48.044	Ja	De Wkb treedt per 1 januari 2024 gefaseerd in werking. De Wkb heeft als doel de bouwkwaliteit en het bouwtoezicht te verbeteren door inschakeling van private kwaliteitsborgers. Voor de inwerkingtreding en de noodzakelijke werkzaamheden ontvangen gemeenten een bijdrage tot en met 2026. Deze middelen zijn eerder beschikbaar gesteld vanuit het Rijk. Als gevolg van de Wkb is de vorige omgevingsvergunning voor het bouwen in twee activiteiten worden opgesplitst, een bouwactiviteit en een omgevingsplanactiviteit. Afhankelijk van de activiteit zal een initiatief een bepaald proces doorlopen. Deze processen zullen opnieuw ingericht en afgestemd moeten worden. In 2024 zijn wij nog volop bezig met deze afstemming/inrichting en voor de uitvoering daarvan zijn de beide wetten daardoor onlosmakelijk.

Ruimtelijke ontwikkeling	2. Leefomgeving	Gebiedsontwikkeling	Ruimtelijke ordening	Voorbereidingsbudget Langeveld	€ 195.000	Ja	De raad heeft in de begroting 2023 € 287.500 een voorbereidingsbudget voor Langeveld beschikbaar gesteld. In 2023 is hieraan € 93.000 uitgegeven. Op 5 februari 2024 is de raad bijgepraat over de stand van zaken over dit project. In 2024 zal het resterende budget worden besteed aan de verdere uitwerking van dit plan.
Ruimtelijke ontwikkeling	2. Leefomgeving	Gebiedsontwikkeling	Ruimtelijke ordening	Voorbereidingsbudget Stationslokatie	€ 96.000	Ja	De raad heeft op 15 december 2022 besloten een voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen voor stationslocatie Voorhout. Om de Stationslocatie Voorhout te gaan ontwikkelen, wordt geïnventariseerd welke wensen de gemeente heeft en wat dit kost. Ook wordt overleg gevoerd met NS en ProRail over een integrale ontwikkeling van de locatie. Momenteel wordt gewerkt aan een gezamenlijke Nota van Uitgangspunten voor de (gehele) locatie. De raad wordt medio 2024 gevraagd hierover een besluit te nemen. De werkzaamheden zijn nog niet afgerond in 2023.

Ruimtelijke ontwikkeling	3. Bedrijvigheid	Regionale economie	economische ontwikkelingen	Voorbereidingsbudget Centrumvisie	€ 189.000	Ja	Op 13 maart 2021 heeft de raad incidenteel voorbereidngsbudget beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma centrumvisie. Vanaf 2021 is een programmamanager aangesteld en daarna is gestart met de voorbereidingen en zijn een aantal quick wins gerealiseerd. In 2023 zijn de de beeldkwaliteitsplannen voor de drie centra uitgewerkt. In 2024 gaan we verder met het werk om de centra vitaal aantrekkelijk en klimaatadaptiever te maken en delen we de plannen met de raad en de inwoners van Teylingen. Dan zullen we het voorkeurscenario verder gaan uitwerken via participatie.
					€ 5.572.425	€ 3.216.902	Totaal

Netto overheveling € 2.355.532

Bijlage 6: Overzicht baten en lasten per taakveld

Bedragen x € 1.000

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2022	2023	2023 na wijziging	2023
Afval				
Lasten	-3.310	-4.062	-4.022	-4.051
Baten	4.435	6.062	5.150	5.204
Saldo	1.125	2.001	1.128	1.153
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds				
Lasten		-480		
Baten	57.808	56.405	58.527	60.265
Saldo	57.808	55.925	58.527	60.265
Arbeidsparticipatie				
Lasten	-563	-446	-591	-521
Baten				
Saldo	-563	-446	-591	-521
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				
Lasten	-90	-129	-99	-126
Baten	45	42	42	44
Saldo	-44	-87	-58	-82
Begeleiding WMO				
Lasten			-2.716	-2.949
Baten				
Saldo			-2.716	-2.949
Begraafplaatsen en crematoria				
Lasten	-3	-6	-6	-6
Baten				3
Saldo	-3	-6	-6	-2
Beheer overige gebouwen en gronden				
Lasten	-653	-485	-753	-1.003
Baten	171	592	742	662
Saldo	-482	108	-11	-341
Belastingen overig				
Lasten	-8		-362	-429
Baten	125	100	100	270
Saldo	117	100	-262	-159

Beschermd wonen WMO				
Lasten			-2.460	-904
Baten			2.294	1.678
Saldo			-166	774
Bestuur				
Lasten	-2.132	-2.196	-2.458	-2.521
Baten	67	58	58	53
Saldo	-2.065	-2.138	-2.401	-2.468
Burgerzaken				
Lasten	-1.023	-1.116	-1.249	-1.287
Baten	507	481	414	471
Saldo	-516	-635	-834	-816
Crisisbeheersing en brandweer				
Lasten	-2.199	-2.463	-2.572	-2.376
Baten	-89	68	127	78
Saldo	-2.288	-2.395	-2.445	-2.298
Cultureel erfgoed				
Lasten	-258	-243	-261	-205
Baten	59	41	41	66
Saldo	-199	-202	-219	-139
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie				
Lasten	-346	-406	-412	-412
Baten	195	170	170	208
Saldo	-151	-236	-242	-204
Dagbesteding WMO				
Lasten			-1.007	-1.059
Baten				
Saldo			-1.007	-1.059
Economische havens en waterwegen				
Lasten	-26	-28	-28	-28
Baten				
Saldo	-26	-28	-28	-28
Economische ontwikkelingen				
Lasten	-1.676	-1.086	-894	-1.204
Baten	263	146	146	360
Saldo	-1.413	-939	-748	-844

Economische promotie				
Lasten	-224	-334	-468	-274
Baten	323	157	157	220
Saldo	98	-177	-311	-54
Geëscaleerde zorg 18-				
Lasten	-682	-764		
Baten				
Saldo	-682	-764		
Geëscaleerde zorg 18+				
Lasten	-28	-31		
Baten				
Saldo	-28	-31		
Gesloten plaatsing				
Lasten			-233	-294
Baten				
Saldo			-233	-294
Gezinsgericht				
Lasten			-379	-374
Baten				
Saldo			-379	-374
Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)				
Lasten	-1.963	-38	-5.256	-7.202
Baten	1.968	1.431	6.372	8.006
Saldo	5	1.393	1.116	804
Hulp bij het huishouden WMO				
Lasten			-2.789	-2.835
Baten				
Saldo			-2.789	-2.835
Inkomensregelingen				
Lasten	-9.381	-8.078	-11.069	-9.744
Baten	5.667	5.978	7.622	6.058
Saldo	-3.714	-2.100	-3.447	-3.686
Jeugdbescherming				
Lasten			-572	892
Baten				
Saldo			-572	892
Jeugdhulp begeleiding				

Lasten			-2.049	-3.856
Baten				
Saldo			-2.049	-3.856
Jeugdhulp behandeling				
Lasten			-131	-198
Baten				
Saldo			-131	-198
Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf				
Lasten			-28	-201
Baten				
Saldo			-28	-201
Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf				
Lasten			-4.236	-4.272
Baten				
Saldo			-4.236	-4.272
Jeugdhulp dagbesteding				
Lasten			-1.411	-1.464
Baten				
Saldo			-1.411	-1.464
Jeugdhulp met verblijf overig				
Lasten			-1.267	-1.283
Baten				
Saldo			-1.267	-1.283
Jeugdhulp zonder verblijf overig				
Lasten			-139	-140
Baten				
Saldo			-139	-140
Jeugdreclassering				
Lasten			-67	-65
Baten				
Saldo			-67	-65
Maatschappelijke- en vrouwenopvang WMO				
Lasten			-294	-215
Baten			149	169
Saldo			-145	-46
Maatwerkdienstverlening 18-				

Lasten	-7.710	-7.680	-60	
Baten			18	
Saldo	-7.710	-7.680	-41	
Maatwerkdienstverlening 18+				
Lasten	-7.078	-7.290		
Baten				
Saldo	-7.078	-7.290		
Maatwerkvoorzieningen (WMO)				
Lasten	-476	-540	-541	-473
Baten				
Saldo	-476	-540	-541	-473
Media				
Lasten	-825	-822	-953	-953
Baten	25	25	61	63
Saldo	-800	-797	-892	-890
Milieubeheer				
Lasten	-1.622	-1.661	-2.401	-2.285
Baten	65		469	741
Saldo	-1.557	-1.661	-1.932	-1.544
Musea				
Lasten	-60	-52	-56	-72
Baten	142	172	172	165
Saldo	82	120	116	93
Mutaties reserves				
Lasten	-7.710	-1.705	-13.655	-15.559
Baten	8.888	1.929	19.373	17.922
Saldo	1.178	224	5.718	2.363
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken				
Lasten	-1.513	-1.090	-1.913	-1.943
Baten	517	164	689	728
Saldo	-996	-927	-1.225	-1.214
Onderwijshuisvesting				
Lasten	-2.076	-1.937	-1.985	-1.912
Baten	25	14	14	20
Saldo	-2.051	-1.923	-1.972	-1.892
Openbaar basisonderwijs				
Lasten	-243	-231	-231	-254

Baten		2	2	
Saldo	-243	-229	-229	-254
Openbaar groen en (openlucht) recreatie				
Lasten	-3.262	-3.115	-3.787	-3.551
Baten	64	67	65	102
Saldo	-3.198	-3.048	-3.721	-3.449
Openbare orde en veiligheid				
Lasten	-1.073	-1.342	-1.283	-1.289
Baten	10	57	57	25
Saldo	-1.063	-1.286	-1.226	-1.263
Overhead				
Lasten	-12.864	-13.310	-13.982	-12.601
Baten	83	139	84	110
Saldo	-12.780	-13.171	-13.898	-12.490
Overige baten en lasten				
Lasten	-325	580	353	-73
Baten	23	-5	-5	-7
Saldo	-302	575	348	-80
Overige maatwerkarrangementen WMO				
Lasten			-611	-597
Baten				
Saldo			-611	-597
OZB niet-woningen				
Lasten	-289	-268		
Baten	2.673	2.772	2.772	2.764
Saldo	2.384	2.504	2.772	2.764
OZB woningen				
Lasten	-289	-268		
Baten	5.820	5.976	5.976	5.844
Saldo	5.531	5.708	5.976	5.844
Parkeerbelasting				
Lasten				
Baten	17	11	11	16
Saldo	17	11	11	16
Parkeren				
Lasten	-275	-275	-253	-261
Baten	12	5	5	15

Saldo	-263	-270	-248	-246
Pleegzorg				
Lasten			-237	-258
Baten				
Saldo			-237	-258
Recreatieve havens				
Lasten	-435	-349	-102	-28
Baten	85	98	87	87
Saldo	-350	-252	-15	59
Riolering				
Lasten	-2.028	-2.159	-2.195	-2.250
Baten	3.098	3.394	3.394	3.398
Saldo	1.069	1.235	1.199	1.147
Ruimtelijke ordening				
Lasten	-1.146	-907	-2.355	-2.867
Baten	267	65	925	1.471
Saldo	-879	-842	-1.430	-1.396
Samenkracht en burgerparticipatie				
Lasten	-5.346	-5.279	-9.361	-6.666
Baten	3.704	1.989	4.906	4.987
Saldo	-1.642	-3.289	-4.455	-1.679
Sportaccommodaties				
Lasten	-2.391	-2.942	-3.188	-3.129
Baten	304	218	826	805
Saldo	-2.088	-2.724	-2.362	-2.324
Sportbeleid en activering				
Lasten	-390	-362	-590	-386
Baten	82		172	166
Saldo	-309	-362	-418	-220
Toegang en eerstelijnsvoorszieningen				
Lasten	-619	-532	-993	-739
Baten	28			22
Saldo	-591	-532	-993	-717
Toegang en eerstelijnsvoorzieningen				
Lasten	-2.066	-2.119	-2.278	-2.252
Baten	30	3		
Saldo	-2.036	-2.116	-2.278	-2.252

Treasury				
Lasten	-440	-561	-561	-358
Baten	1.304	992	992	1.694
Saldo	864	432	432	1.337
Vennootschapsbelasting				
Lasten	-13			-49
Baten				
Saldo	-13			-49
Verkeer en vervoer				
Lasten	-4.334	-5.455	-5.146	-4.975
Baten	156	223	507	468
Saldo	-4.178	-5.232	-4.639	-4.507
Volksgezondheid				
Lasten	-2.543	-2.449	-2.781	-2.623
Baten	101	25	334	367
Saldo	-2.442	-2.424	-2.446	-2.256
Wonen en bouwen				
Lasten	-1.338	-1.391	-2.075	-2.362
Baten	580	561	754	1.520
Saldo	-758	-831	-1.320	-843
WSW en beschut werk				
Lasten	-2.791	-2.593	-2.753	-2.734
Baten				
Saldo	-2.791	-2.593	-2.753	-2.734
Totaal saldo	**1510**	**133**	**-1477**	**3206**

Bijlage 7: Overzicht mutaties van de reserves

Onttrekkingen uit reserves

	Begroting	Gewijzigde begroting	Werkelijk	Saldo	Omschrijving	S / I
	2023	2023	2023			
Programma 1. Samenleven						
Reserve investeringsstrategie Holland Rijnland	483.842				Bijdrage RIF Holland Rijnland	i
Dekkingsreserve park Rusthoff	59.081				Afschrijving park Rusthoff	s
Dekkingsreserve brandweergarage Warmond	23.508				Afschrijving brandweergarage Warmond	s
Dekkingsreserve Noordelijke Randweg	125.000				Afschrijving Noordelijke Randweg Voorhout, Jaarlijkse corr. dekkingsreserve NRW	s
Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie	275.000				Dekking afschrijvingen Centrumvisie	s
Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie	64.850				Vb-krediet Uitvoeringsprogramma Centrumvisie	i
Dekkingsreserve Verlichting Spoorpad	3.000				Afschrijving R4007 Plaatsen Openbare verlichting langs fietspad spoor en A44	s
Dekkingsreserve sportcomplex Wasbeek, korfbal		44.039	44.039	0	Afschrijving Sportcomplex Wasbeek, korfbal	s
Dekkingsreserve jongerencentrum Sassenheim		26.056	26.056	0	Afschrijving jongerencentrum Sassenheim	s
Dekkingsreserve jongerencentrum Voorhout		34.923	34.923	0	Afschrijving jongerencentrum Voorhout	s
Dekkingsreserve Tjarda		6.133	6.133	0	Afschrijving Tjarda	s
Dekkingsreserve Scojesa		5.786	5.786	0	Afschrijving Scojesa	s
Dekkingsreserve sociaal cultureel centrum 't Onderdak		100.389	100.389	0	Afschrijving Sociaal Cultureel Centrum 't Onderdak	s
Dekkingsres. sport- en recreatiecomplex Wasbeek		26.622	26.176	446	Afschrijving Sport- en recreatiecomplex Wasbeek	s
Dekkingsreserve sportcomplex Rode Molenpolder		175.008	175.008	0	Afschrijving Sportcomplex Roodemolenpolder	s
Dekkingsreserve Sportcomplex Vijfmeiweg		20.464	20.464	0	Afschrijving Sportcomplex Vijfmeiweg	s
Dekkingsreserve sporthal De Korf		88.923	88.923	0	Afschrijving sporthal De Korf	s
Dekkingsreserve sporthal Voorhout		8.780	8.780	0	Afschrijving sporthal Voorhout	s
Dekkingsreserve park Rusthoff					Afschrijving Revitalisering park Rusthoff	s
Algemene reserve		85.000	50.484	34.516	R4012: Procesbegeleiding en voorbereidingskrediet voor Sport en Onderwijs in Nieuw Boekhorst	i
Algemene reserve		632.780	632.780		Overheveling van 2022: Energietoeslag lage inkomens decembercirculaire 2022	i
Algemene reserve		165.000	17.477	147.523	Overheveling van 2022: POK gelden	i
Algemene reserve		113.911	20.031	93.880	Overheveling van 2022: aanpak dak en thuislozen naar 2023 ivm minder uitgaven dan vooraf begroot	i
Algemene reserve		29.546	29.546		Overheveling van 2022: Jeugdhulp-zorg kwaliteitsmedewerker	i

					verwijzingen Jeugd	
Algemene reserve		65.000	65.000		Overheveling van 2022: Kunst in de buitenruimte	i
Algemene reserve		83.000	83.000		Overheveling van 2022: Project meedoen / Lekker fit	i
Algemene reserve		1.785.979		1.785.979	Overheveling van 2022: Crisis Noodopvang Oekraïne	i
Algemene reserve		134.220	134.220		Overheveling van 2022: Statushouders gelden septembercirculaire	i
Algemene reserve		40.000		40.000	Beschikbaar stellen cultuur historische waardenkaart	i
Algemene reserve	-199	-199		-199	Verschil	i
Totaal - Programma 1. Samenleven	**1.034.082**	**3.671.360**	**1.569.216**	**2.102.144**		
Programma 2. Leefomgeving						
Dekkingsreserve sportcomplex Wasbeek, korfbal	44.039					s
Dekkingsreserve jongerencentrum Sassenheim	26.056					s
Dekkingsreserve jongerencentrum Voorhout	34.923					s
Dekkingsreserve Tjarda	6.133					s
Dekkingsreserve Scojesa	5.786					s
Dekkingsreserve sociaal cultureel centrum 't Onderdak	100.389					s
Dekkingsres. sport- en recreatiecomplex Wasbeek	26.622					s
Dekkingsreserve sportcomplex Rode Molenpolder	175.008					s
Dekkingsreserve Sportcomplex Vijfmeiweg	20.464					s
Dekkingsreserve sporthal De Korf	88.923					s
Dekkingsreserve sporthal Voorhout	8.780					s
Dekkingsreserve park Rusthoff		59.081	59.081	0	Afschrijving Park Rusthoff	s
Dekkingsreserve brandweergarage Warmond		23.508	23.508	0	Afschrijving Brandweergarage Warmond	s
Dekkingsreserve Verlichting Spoorpad		3.000	2.001	999	R4007 Plaatsen Openbare verlichting langs fietspad spoor en A44	s
Dekkingsreserve Noordelijke Randweg		250.000	250.000	0	Afschrijving Noordelijke Randweg Voorhout	s
Algemene reserve		150.000	90.000	60.000	Onttrekking uit Algemene Reserve, Storting Verlichting Spoorpad	s
Reserve investeringsstrategie Holland Rijnland		483.842	483.482	360	Bijdrage RIF Holland Rijnland	i
Algemene reserve		72.000	34.060	37.940	Overheveling van 2022: budget omgevingsvisie	i
Algemene reserve		195.000	21.524	173.476	Overheveling van 2022: budget Voorbereidingskosten Stationslokatie Voorhout	i
Algemene reserve		215.000	165.283	49.717	Overheveling van 2022: budget duurzaamheid	i
Algemene reserve		48.044	0	48.044	Overheveling van 2022: budget Wkb	i
Algemene reserve		292.938	292.938		Overheveling taakmutatie	i

					Omgevingswet septembercirculaire 2022	
Algemene reserve		287.500	284.510	2.990	R4006 Voorbereidingsbudget planontwikkeling Langeveld	i
Algemene reserve		837.191	533.585	303.606	Halvering afvalstoffenheffing meerpersoonshuishouden	s
Algemene reserve		300.000	300.000		Storting vanuit de algemene reserve t.b.v. duurzaamheidsleningen	s
Algemene reserve		500.000	500.000		Onttrekking budget duurzaamheidsleningen	s
Reserve startersleningen (nog te storten)			104.590	-104.590	Ontrekking op basis van SVn opgaves	s
Reserve duurzaamheidsleningen (nog te storten)			802.802	-802.802	Ontrekking op basis van SVn opgaves	s
Algemene reserve	267	267	-114.426	114.693	Correctie naar Balans	
Algemene reserve			42.894	-42.894	Overheveling project Teydelijk	i
Totaal - Programma 2. Leefomgeving	**537.390**	**3.717.371**	**3.875.831**	**-158.460**		
			0			
Programma 3. Bedrijvigheid						
Algemene reserve	106.000	106.000	19.740	86.260	Programmmanager Centrumvisie	i
Algemene reserve			309.978	-309.978	Vb-krediet Uitvoeringsprogramma Centrumvisie	i
Algemene reserve		30.000	30.000		Overheveling van 2022: Ruïne van Teylingen	i
Algemene reserve		11.597.000	11.597.000		Begrotingingstechnische wijziging voor het vormen van de dekkingsreserve Centrumvisie Teylingen	s
Totaal - Programma 3. Bedrijvigheid	**106.000**	**11.733.000**	**11.956.718**	**-223.718**		
Programma 4. Bestuur en ondersteuning						
Algemene reserve	104.000	104.000	110.108	-6.108	Implementatie Datagedreven sturing	i
Algemene reserve			262.070	-262.070	Overheveling Taakmutatie Uitvoeringskosten klimaatakkoord septembercirculaire 2022	i
Totaal - Programma 4. Bestuur en ondersteuning	**104.000**	**104.000**	**372.178**	**-268.178**		
Programma Algemene Dekkingsmiddelen						
Dekkingsreserve nieuwbouw gemeentehuis Sassenheim	147.733	147.733	147.733	0	Afschrijving nieuwbouw gemeentehuis	s

Totaal - Algemene Dekkingsmiddelen	147.733	147.733	147.733	0		
Totaal onttrekkingen uit reserves	1.929.205	19.373.464	17.921.676	1.451.788		
Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-224.205	-5.718.186	-2.362.912	-3.355.274		

	Begroting	Gewijzigde begroting	Werkelijk	Saldo	Omschrijving
	2023	2023	2023		
Programma 1. Samenleven					
Reserve investeringsstrategie Holland Rijnland	259,000	0			Storting Regionaal investeringsfonds: Narcissenlaan
Reserve investeringsstrategie Holland Rijnland	1,431,000	0			Storting Regionaal investeringsfonds: Terrein Langeveld
Reserve kunst in de buitenruimte		15,000	15,000		Jaarlijkse storting reserve kunst in de buitenruimte
Algemene reserve		169,770	169,770		Overheveling naar 2024: integratie statushouders en verminderen spanningen tussen buren
Algemene reserve		65,000	65,000		Overheveling naar 2024: Kunst in de buitenruimte
Algemene reserve		83,000	83,000		Overheveling naar 2024: Sociale activering inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt
					Storting vanuit reserve startersleningen nog te storten op basis van SVn opgaves
					Storting vanuit reserve duurzaamheidsleningen nog te storten op basis van SVn opgaves
Reserve Maatschappelijk Zorg			884,805	-884,805	Storting rest 2023 MZ in reserve
Totaal - Programma 1. Samenleven	1,690,000	332,770	1,217,575	-884,805	
Programma 2. Leefomgeving					
Reserve kunst in de buitenruimte	15,000	0			Jaarlijkse storting reserve kunst in de buitenruimte
Reserve investeringsstrategie Holland Rijnland		1,102,000	733,219	368,781	R4020 GREX Bloementuin actualisatie
Reserve investeringsstrategie Holland Rijnland		259,000	0	259,000	Storting Regionaal investeringsfonds: Narcissenlaan
Reserve duurzaamheidsleningen (nog te storten)		300,000	300,000		Storting vanuit de algemene reserve t.b.v. duurzaamheidsleningen
Reserve duurzaamheidsleningen (nog te storten)		500,000	500,000		Toevoeging duurzaamheidsleningen

Reserve startersleningen (SVn)			104,590	-104,590	Storting vanuit reserve startersleningen nog te storten op basis van SVn opgaves
Reserve duurzaamheidsleningen (SVn)			802,802	-802,802	Storting vanuit reserve duurzaamheidsleningen nog te storten op basis van SVn opgaves
Reserve bodemsanering		213,578	213,578		Subsidie Bodemsanering Provincie Zuid-Holland
Dekkingsreserve Verlichting Spoorpad		150,000	90,000	60,000	Storting in Dekkingsreserve Verlichting Spoorpad
Algemene reserve		-168,000		-168,000	Overheveling project Teydelijk
Totaal - Programma 2. Leefomgeving	**15,000**	**2,356,578**	**2,744,189**	**-387,611**	
Programma 3. Bedrijvigheid					
Algemene reserve		-80,000	0	-80,000	Overheveling project Kansen voor Warmond
Algemene reserve		-30,000	0	-30,000	Overhevelen visie op verblijfsrecreatie
Dekkingsreserve uitvoeringsplannen Centrumvisie		11,597,000	11,597,000		Vormen van de dekkingsreserve Centrumvisie Teylingen
Totaal - Programma 3. Bedrijvigheid	**0**	**11,487,000**	**11,597,000**	**-110,000**	
Programma 4. Bestuur en ondersteuning					
Algemene reserve		-262,070	0	-262,070	Overheveling Taakmutatie Uitvoeringskosten klimaatakkoord septembercirculaire 2022
Reserve investeringsstrategie Holland Rijnland		-259,000	0	-259,000	Correctie inkomsten project Narcissenlaan in reserve RIF
Totaal - Programma 4. Bestuur en ondersteuning	**0**	**-521,070**	**0**	**-521,070**	
Totaal stortingen reserves	**1,705,000**	**13,655,278**	**15,558,764**	**-1,903,486**	
Storting resultaat in algemene reserve				**0**	
Totaal stortingen incl. resultaat vorig boekjaar	**1,705,000**	**13,655,278**	**15,558,764**	**-1,903,486**	